

Ängerån

Inventering och värdering av kulturmiljöer
2017 i Färila socken i Hälsingland

Ängerån

Inventering och värdering av kulturmiljöer
2017 i Färila socken i Hälsingland

Elise Hovanta & Niklas Groop

Länsstyrelsen
Gävleborg

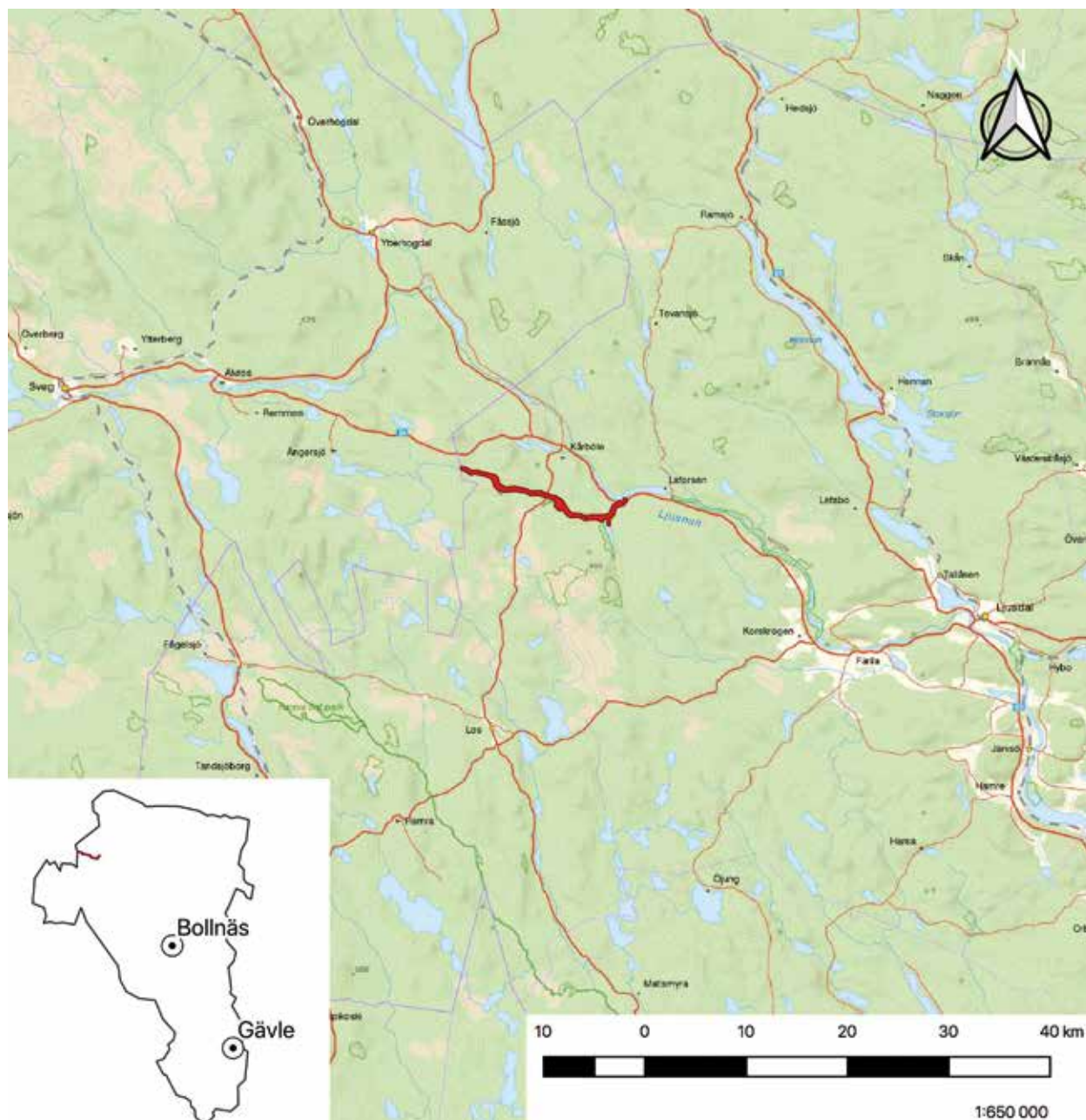

Fig. 1. Översiktskarta över det arkeologiska utredningsområdet för Ängerån mellan Ljusdal och Sveg i Färila socken, Hälsingland. Den inventerade åsträckningen går från landskapsgränsen mot Härjedalen i väster till Ljusnan i öster, en sträcka på ca 20 kilometer.

© Stigfinnaren Arkeologi och kulturhistoria AB 2018

Adress: Stigfinnaren Arkeologi, Bysjövägen 17, 810 40 Hedesunda

Tel. 0291-700 28, 070-3991712 www.stigfinnaren.nu info@stigfinnaren.nu

Samtliga foton är tagna av Elise Hovanta, där inte annat anges.

Kartor i rapporten: © Lantmäteriet Gävle 2010. Medgivande L2010/0240.

Omslagsbild: Stensatt flottningsränna (objekt 83) i Ängerån.

Digitaltryck 25 ex: Strömbergs Sandviken 2018

ISSN 1403-9370

Beställare: Länsstyrelsen Gävleborg

Innehåll

Inledning	3
Syfte, metod, målgrupper	3
Syfte	3
Metod	3
Målgrupper	4
Områdesbeskrivning	4
Antikvarisk bakgrund	5
Fornlämningsmiljö	5
Tidigare inventeringar	6
Ägoförhållanden	6
Flottningen – en kort historik	6
Vattenkraft – en kort historik	7
Ängerån	8
Ängra och Sillervallen	19
Objektbeskrivningar och kulturvärdering	21
Sammanfattande resultat	109
Administrativa uppgifter	114
Referenser	114
Muntliga uppgifter och mail	114
Internet	114
Arkiv	114
Otryckt	115
Litteratur	115
Tabell 1. Forn- och kulturlämningar	117

Inledning

Inom Länsstyrelsens vattenförvaltningsområde sker framtagande av åtgärdsförslag för sjöar och vattendrag för att de ska uppnå god ekologisk status. Åtgärdsförslagen kan ibland komma i konflikt med kulturmiljövärden, både sådana som är kända i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister (FMIS), men även sådana som ännu inte identifierats. För att ta tillvara kulturmiljöintresset i samband med olika ekologiska återställningsarbeten behövs bättre kunskap om vilka kulturmiljövärden som finns i anslutning till sjöar och vattendrag, och hur dessa kulturmiljöer ska värderas.

Länsstyrelsen Gävleborg, Enheten för Kulturmiljö och Folkhälsa, önskade därför ta fram ett kulturhistoriskt underlag av Ängerån, delen inom Gävleborgs län (fig. 1).

Diskussionerna ur kulturmiljöhänseende rör vad som hänt med ån ur kulturhistorisk synvinkel och vilka bevarandevärda anläggningar som finns. Länsstyrelsen Gävleborg gav Stigfinnaren Arkeologi och kulturhistoria AB i uppdrag att göra inventeringen

och kulturvärdering av de påträffade lämningarna och kulturmiljöerna (Länsstyrelsen dnr. 436-2438-17). Länsstyrelsen bekostade utredningen.

Syfte, metod och målgrupper

Syfte

Syftet med kulturmiljöinventeringen är att identifiera fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar samt värdera kulturmiljöer i och i närheten av Ängerån. Resultaten ska ligga till grund för Länsstyrelsens prioriteringar i samband med åtgärder i vattendragen.

Metod

Inför fältarbetet gjordes en sammanställning av befintligt kunskapsunderlag med uppgifter från litteratur, arkiv och Lantmäteriets historiska kartor på internet. Genom de historiska kartorna identifieras markutnyttjandet, ödelagda gårdar, torplämningar och sträckningar för äldre gränsdragningar och vägar m m. Som underlag fanns även Riksantikvarieämbetets fornminnesregister (FMIS) och Skogsstyrelsens register med kulturlämningar Skog & Historia (S&H). Handlingar om Färila socken i Antikvariskt Topografiska Arkivet (ATA) i Stockholm gick igenom, liksom Statens Historiska Museums fynddatabas. Delar av Ljusnans Flottningsförenings arkiv, vid Landsarkivet Härnösand studerades. Ortnamnsbetydelser och folkminnesuppteckningar söktes genom Språk-, Ortnamns- och Folkminnesarkivet (SOFI) i Uppsala. Denna byråmässiga sammanställning gav ett kunskapsunderlag för områdets historiska utveckling, men även datering av vissa tidigare ombyggda dammar och årensningar.

I samband med vid inventeringen identifierade kulturmiljöer värderades de i enlighet med riktlinjerna i KulturAqua (2009:46). Kulturmiljöerna bedömdes enligt en förangiven fyrgradig skala:

- Ringa värde för kulturmiljö
- Värde för kulturmiljön
- Högt värde för kulturmiljön
- Mycket högt värde för kulturmiljön.

Bedömningen grundar sig på lämningens dokumentvärde, kvalitet, sällsynthet, representativitet, pedagogiskt värde, tillgänglighet och upplevelsevärde, vilka kan sammanfattas:

- **bruksvärde** (är lämningen/miljön fortfarande i bruk och nyttjas den för ursprungligt ändamål?)

- **kunskapsvärde** (finns möjlighet att kommunicera med den kulturhistoriska berättelsen?)
- **upplevelsevärde** (stort/ringa upplevelsevärde?)

De olika värderingstyperna följer en fyrgradig skala. Värdepöängen summeras och kan maximalt bli 33 poäng. Utöver poängsättningen noteras speciella förhållanden, vilket kan stärka kulturmiljövärderingen.

Vi har valt att redovisa det dryga hundratalet enskilda objekten separat, eftersom de inte ligger i sammanhängande kulturmiljöer, utan utspridda längs den 20 kilometer långa ån. Objekten ges vanligen en egen värdering. Enskilda objekt som enbart utgör en uppgift från en historisk karta "Uppgift om", och som inte kunnat återfinnas i fysiska spår, har av förklarliga skäl inte värderats alls. I rapport- och bildtexterna ges de enskilda objekten en förkortad beskrivning. Hela objektbeskrivningen finns i tabell 1 (sid 116–134).

Utredningens fältarbetsdel genomfördes under nio dagar i september 2017. Hela sträckan inventerades till fots av två arkeologer. Vid inventeringen användes jordsond samt spade och såll för att hitta och identifiera lämningar. Påträffade lämningar mättes in med en Ashtech Mobile Mapper Field 10 hand-GPS, vanligen med en felmarginal vid inmätningen om 1–2 meter, men mätfel upp till fyra meter kan förekomma i vegetation med t ex tät granplantering. Samtliga påträffade lämningar har beskrivits så långt möjligt och flertalet har fotodokumenterats med högupplösta bilder.

Om ytmässigt stora lämningar har påträffats har endast den del av lämningen som ligger inom utredningsområdet mätts in, med kompletterande notering i objektlistan om att lämningen fortsätter utanför utredningsområdet. Riksantikvarieämbetets lista med lämningstyper och rekommenderad antikvarisk bedömning (version 4.1, 2014) har använts för att klassificera påträffade lämningar. Till hjälp att tidsmässigt bedöma en lämningens ålder har även använts historiska kartor över området samt arkivuppgifter. Åldersbestämningen har så långt möjligt kunnat utredas för att uppfylla intensionerna i den nya kulturmiljölagen (SFS 1988:850), där det sedan den 1 januari 2014 införts en tidsbestämmelse, där lämningar som tillkommit före 1850 generellt är att anse som fornlämningar.

Lämningar kan indelas i fyra olika kategorier som var och en har olika antikvarisk status. De olika kategorierna är:

- **Fornlämning.** Lämning efter människors verksamhet under forna tider, som tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna. Lämningen ska ha tillkommit före 1850. Dessa kriterium kallas fornlämningsrekvisit. Lämningar som uppfyller fornlämningsrekvisiten och kan i huvudsak ha antas tillkommit före 1850 är forn-

lämningar. Fornlämningar är skyddade enligt Kulturmiljölagen (SFS 1988:850).

- **Övrig kulturhistorisk lämning.** Lämningar med kulturhistoriskt värde, vilka normalt inte skyddas av Kulturmiljölagen (SFS 1988:850), främst eftersom de kan ha antas tillkommit efter 1850. Lämningar i denna kategori kan fornlämningsförklaras av Länsstyrelsen om det finns särskilda skäl med hänsyn till dess kulturhistoriska värde. Hänsyn bör visas en övrig kulturhistorisk lämning vid en exploatering.

- **Uppgift om.** Lämningen är känd genom tidigare uppteckningar eller i muntliga traditioner, men har inte i första skedet kunnat återfinnas eller eftersökts.

- **Bevakningsobjekt.** Används i de fall där lämningens status inte kunnat avgöras vid okulär besiktning, utan måste utredas vidare.

Målgrupper

Utredningen omfattade en historisk kart- och arkivanalys, en fältinventering med beskrivning och fotodokumentation samt en värdering. Utredningen ska ge ett underlag för Länsstyrelsens fortsatta ärendehantering. Utredningens huvudsakliga målgrupp är Länsstyrelsen, men även andra intresserade.

Områdesbeskrivning

Utredningsområdet sträckte sig 20 kilometer långt och omfattade en ca 20 meter bred zon på vardera sidan av Ängerån samt sjöstränder där ån utvidgats till sjöar och dessutom en ca 750 meter lång sträcka av den till Ängerån anslutande Törnån. Hela utredningsuppdraget omfattade ca 250 hektar, själva åfåran borträknad.

Utredningsområdet börjar vid länsgränsen mot Jämtland tillika landskapsgränsen mot Härjedalen, vid Digerfallet och leder i Ö-SÖ riktning genom skogsmark fram till Ängeråns nuvarande utlopp i Ljusnan (fig. 1).

I huvudsak består området av normalblockig moränmark, men mindre områden med storblockig mark finns och även rena bergsmassiv i omedelbar anslutning till ån. Ån rinner på kortare sträckor över klippor (fig. 2). I de nedre delarna av Ängerån finns höga sand- och grusområden, där ån ätit sig ned i en flera tiotals meter djup ravin. Längst i öster är platta hedområden med tallskog. Nästan hela utrednings-

Fig. 2. Ängerån rinner delvis över klippor i delar av sitt övre lopp. Här vid objekt 19, damm. Foto mot V.

området består av skogsmark, vilken ställvis avbryts av blöta myrar.

Skogen i området beskrivs 1833 som *hedmark, beväxt med tall, litet gran och ingen löfskog, samt att den är tillräcklig för nödig fångskog och mulbete* (21-FÄR-331).

Antikvarisk bakgrund

Fornlämningsmiljö

Utredningsområdet befinner sig 210–340 meter över havet och under en kort period för ca 10 000 år sedan var Ängeråns utlopp mot Ljusnan beläget i ett kustlandskap. Detta gör att det finns möjlighet till spår i området från tidiga mesolitiska bosättningar och framåt in i modern tid.

Kända fornlämningar inom utredningsområdet och dess närhet är den 280 meter långa stenåldersboplatsen vid norra änden av sjön Ängratörn (fig. 3), vid Vikstenstorpet, där det framkommit skärvsten samt kvarts- och kvartsitavslag (Färila 173:1). Ytterligare närvaro av stenåldersmänniskor finns. Bakre delen av en stridsyxa påträffades vid torpet Skrälldalen invid södra änden av Ängratörn sommaren 1868. Yxan hittades av poliskommissarie C. O. Jernberg i Gävle (von Malmberg; ATA dnr. 544/24).

På grund av sentida aktiviteter kring ån, såsom flottning och uppdämning m m går det idag inte att okulärt hitta några platser i åns direkta närhet med stenåldersfynd. Men ett antal områden i bra terränglägen och med sand skulle kunna vara bra boplatslägen

Fig. 3. På norra stranden av sjön Ängratörn finns en 280 m lång stenåldersboplatz där fynd av kvarts- och kvartsitavslag samt skärvsten gjorts (Färila 173:1). Foto mot V.

från stenåldern (objekt 108, 110, 112 och 115).

Andra fornlämningar nära utredningsområdet är en kolningsgrop (Färila 81:1) och 11 stycken fångstgropar på Törnmon söder om Sillersjön (Färila 80:1-3, 82:1-3, 83:1-2, 172:1-2 och 236:1) och tre stycken fångstgropar (Färila 237:1-3) på Sillersjöns norra strand (fig. 156–157). Dessutom finns ett fångstropsystem (Färila 405) ca 400 m norr om Sillertjärnen.

I början av 1800-talet berättas från Färila att *För få år sedan funnos Elgar i mängd; men dessa hafwa blifwit mycket utödde genom skidlöpande Jägare, hwilka för att nedlägga dem begagna Skaren på en 2 a 3 Alnars djup Snö, som hindrar Djurens språng* (Ström 1827:15).

Inte så långt från Ängratörn, på Kyrkbergets nordvästra sida, ligger en utpekad plats för Gudsbergs kloster (Färila 79:1), där pilgrimsleden till Trondheim sägs ha passerat. Redan under 1720-talet var ruinen omtalad och känd, av prosten Broman i Hudiksvall synes intet oljkt wara thet Gudsbärjs Clöster har legat ... wid Digerhögen; hwarest är rudera finnas til en tylika byggning (Lundh 1911:167ff). På några av torrfurorna på platsen finns inristningar med spridda årtal från 1825 och framåt (FMIS).

År 1947 omtalas en raserad grav i Ängra by. John Åslund i Skansen, Tallåsen omtalade detta för dåvarande museichefen på Gävle museum Philibert Humbla (ATA dnr. 3709/47, 1185/48). Det är idag oklart var graven låg.

Tidigare inventeringar

Färila socken har fornminnesinventerats tidigare, nämligen 1957 och 1982 i Riksantikvarieämbetets regi (FMIS; Rydén). Dessutom har det gjorts tre punktinsatser i området, 1988, 2004 och 2010, då några av de ovan nämnda fornlämningarna registrerades. Inventeringen av Skog & Historia-lämningar i Skogsstyrelsens regi verkar inte ha hunnit med området.

Några tidigare inventeringar av flottningsslämningar och andra lämningar kopplade till vattenkraft och vattendrag har tidigare gjorts i Gävleborgs län, nämligen år 1997 i Flugån (Dellbeck m fl 1998), 2000 i Mellanljusnan (Boije 2000), 2002 i Testeboån (Roslund-Forenius 2003) och 2015 delvis i Nianån (Berg Nilsson & Nilsson 2015) samt 2016 i Galvån-Rösteån (Hovanta & Groop 2017a) och Kilån (Hovanta & Groop 2017b).

Ägoförhållanden

Området närmast vid Ängerån ligger på skogsmark som tillhört byarna Kårböle, Kårböleskog, Svedja och Ängra i Färila socken. Fram till 1880-talet var skogen inte delad i enskilda lotter, utan nyttjades som gemensam fåbodskog inom byarna. Ett område var *Sillervallens fåbodemark* (21-FÄR-130), vilket fortfarande var fåbodskog 1882, även kallat *Sillra fåbodeskog* 1918 (21-FÄR-331). Andra markägare i slutet av 1800-talet var Marma Sägverks Aktiebolag och Långrörs Aktiebolag.

Ström menar 1827 att utskogen ännu inte var delad, och att inte heller fanns någon Kronoallmänning (1827:27). Men när diskussionerna om Ängerån som allmän flottled påbörjas i slutet av 1800-talet, då pratas om flera Kronoskogar som kan ha nytta av att flottleden byggs upp.

Flottningen – en kort historik

Nyttjade av vattendrag för transport av gods har pågått under väldigt lång tid, så även flottning av timmer. Så tidigt som på 1300-talet ska det finnas belägg på flottning på Dalälven och den äldsta sammanslutningen för flottning i Sverige var Wästerdala-Wede Compagnie, bildat 1648 av handelsmän i Falun för att tillgodose koppargruvans behov av kol (Persson 1997; Wikipedia), men det var inte förrän under mitten av 1700-talet som flottningen kom igång och blir mer landsomfattande. Under 1800-talet växte flottningen och kom att omfatta allt fler vattendrag, så även Ljusnan.

År 1811 fastslogs av Kungl. Maj:t och Kammarkollegium att flottning skulle få äga rum där den *förut varit och vara böra* (Roslund-Forenius 2003:5).

Inför flottningen rensades lederna från hinder, såsom grund och uppstickande stenar. Om strömfåran var för bred och för grund kunde man erhålla tillräckligt vattendjup i strömfåran genom avstängningar av sidogrenar eller med långa stenkistor längs stranden. Stenkistorna fungerade även som erosionsskydd och för att leda timret förbi vattenverk. Stenkistor med klad sten är starkare än sådana enbart byggda av natursten. Utöver timrade stenfyllda kistor kunde riskistor byggas. Buskar och sly packades ned i sand och grus i timmerkista av 1–2 stockvarv, högst 1–1,5 m höga (Boije 2000:4).

Bommar fungerade som ledare och bommarna var ihopsatta av kättingar. Förbi långa eller höga strömfall byggdes flottningsrännor i trä. Det finns även grävda rännor med sten- eller träskoning, liksom grävda ka-

naler. Dammar skapades för att öka vattenmängden.

Utöver dessa nämnda flottningsanläggningar finns även skibord nedanför dammarna, timrade strandskoningar i bäckar och åar, stubb- eller kubbledare i bäckar, enkla eller dubbla träkistor, glacismurar (sluttande stensluttad strand), stenar, styrsärmar, stenar, dykdalber samt mo- eller varpringar och vajerspel.

De anordningar som gjordes i flottleden kunde ha flera uppgifter, att reglera flodfåran och vattnets gång, möjliggöra flottningsarbetet genom att leda timret, men även att skydda andra vattenverk och broar som inte hade med flottningen att göra (Boije 2000:4).

För flottarfolket fanns flottarkojor och baracker, stall för hästar, båthus, materialbodar, smedjor samt många vägar och stigar.

Strömrrensningar var stora investeringar, så det var vanligt att flera sågverksägare gick samman i strömrrensningssbolag, vilka fick statliga medel till rrensningarna. Själva flottningen bedrevs av enskilda sågverks- och skogsägare, bolag eller sammanslutningar av flera bolag, och det hände att någon med ensamrätt för flottningen kunde ta ut en avgift av de andra som flottade. Detta kallas oktrojssystem (Roslund-Forenius 2003:5).

För Ljusnans del bildades ett strömrrensningssbolag 1852 och samma delägare bildade 1856 ett flottningssbolag. Marma & Bergviks Sågverks-Bolag och James Dickson & Comp. var initiativtagare till de första rrensningarna i Ljusnan för flottningens skull, för att skapa en flottled från gränsen mellan Härjedalen och Hälsingland ner till Bergviken (LA EA:38, dossier 11:5, akt A1; Boije 2000:7).

”Ljusne Elfs Flottningsförening” bildades 1877 utifrån strömrrensningssbolaget och skulle samordna flottningen och flottledsbyggandet i älven och anslutande vattendrag (Boije 2000:1).

Samtidigt ökade regleringarna av flottningen och bl a infördes 1880 en förordning om allmänna flottleder, vilken föreskrev att länsstyrelsen skulle uppmuntra allmänna flottleder. Ett villkor var att de som ville flotta timmer slog sig samman, vilket gjorde att flottningsföreningar bildades. Oktrojssystemet övergavs till förmån för ekonomiska föreningar. Begreppet ”allmän flottled” infördes i svensk rätt. Länsstyrelsen hade då ansvar att inrätta och underhålla sådana leder. Regleringarna reviderades 1918 och 1919.

Flottarna var anställda säsongvis, eftersom olika flottningsföreningar ombildades årligen. Huvudälven var indelad i distrikt, men ett biflöde var vanligen ett distrikt, och varje sådant hade ett ackord på flottningen. Den som bjöd lägst fick ackordet och anställde flottare på dagpenning (Roslund-Forenius 2003:5).

Det gällde att på kortast möjliga tid få ned max-

imalt antal timmer längs ett vattendrag till ett sorteringsverk i en sjö eller fjärd, där virket även skulle sorteras. Från bäckflottning med dammar högst upp i skogen övervakades timrets framfart i den skuthållningen, ibland med spelflottar och båtar över sjöar, och slutrensningen där ”rumpan” även skulle med.

Totalt fanns som mest ca 33 000 kilometer allmänna flottleder i landet (Persson 1997), som jämförelse består det svenska järnvägsnätet idag av drygt 16 500 kilometer spår (TRV).

Med början på 1950-talet kom alltmer timmer att transporteras med lastbil och behovet av flottning kom därefter att minska. Den 17 maj 1968 lades flottningen i Ljusnan ner, därefter vidtog ett rivnings- och rrensningsarbete, vilket stöddes med 3 miljoner kronor i AMS-medel (Boije 2000:7). Den sista flottleden lades ner 1997, i Klarälven, där sista flottningen skedde 1991.

Vattenkraft – en kort historik

Vattenkraft har nyttjats i flera olika syften. Förutom att transportera människor och varor, däribland timmer, har vattnet använts för drift av bland annat linberedningsverk, sågar, kvarnar, hamrar, smedjor och hyttor, lyftanordningar såsom stånggångar samt för att utvinna el. Nedan nämns kort historik om några av alla dessa småindustrier och vattenkraftsverk.

Vattendrivna kvarnar finns i två huvudtyper, den mindre skvaltkvarnen med ett horisontellt placerat vattenhjul använd för malning i mindre skala för husbehov, och den större vattenkvarnen med vertikalt över- eller underfallshjul. Kvarnen kan ha kommit till Sverige med munkar.

I Västeuropa är skvaltkvarnen känd sedan 1100-talet (NE), till Sverige förekommer de vid samma tid, det äldsta kända belägget härrör från 1185 (Det medeltida Sverige 1:4 Tiundaland). Skvaltkvarnen fordrade endast små vattenflöden för att fungera. Även de minsta vattendrag kunde under vår- och höstflod användas för drift av en skvaltkvarn med liggande hjul. Små kvarnar på skogen i små vattendrag var vanligen skattebefriade. Eftersom skvaltkvarnarna inte var skattlagda finns sparsamma noteringar om var de finns och dess verksamhetstid. Skvaltkvarnen började komma ur bruk vid 1800-talets mitt eftersom deras relativt ringa kapacitet inte kunde svara upp mot den befolkningsökning som skedde i Sverige. I stället ökades antalet hjulkvarnar starkt vid mitten av 1800-talet. Men skvaltarna var i bruk ända in på 1900-talet (Wikipedia med där anförda källor).

Hjulkvarnarna var oftast betydligt större byggnader, ofta placerad invid ett kraftigare vattenflöde. Beror på hur vattnet träffade det vertikalt placerade skovelhjulet skiljer man på överfalls- och underfalls-kvarnar. Vattenkvarnarna uppträder för första gången i bevarat källmaterial under 1100-talet. De två äldsta skriftliga beläggen i Norden är från Skåne, nämligen 1131 från Vittskövle och 1133 från Värpinge (Wikipedia med där anförda källor).

Vattenkraften fick snabbt ett ekonomiskt intresse. I samband med adelns framväxt under 1100-talet och dess allt större markinnehav blev vattenkraften en inkomstkälla, då bönderna kunde tvingas att mala sin säd på speciella platser. Även kyrkan och kungamakten har haft intresse. Detta ekonomiska intresse kan ha banat väg för de större hjulkvarnarna. Nu uppstod den så kallade tullkvarndriften. Bonden hade att betala tull eller skatt, för varje säck säd som maldes på tullkvarnen. De större tullkvarnarna betalade tull eller skatt, även kallat ränta, på mängden mald säd, beräknad årligen.

Idag finns i Gävleborgs län några kvarnar som fortfarande är i bruk eller som nyligen varit i bruk och som är i behov av vattenkraften för driften. Ett par av dessa är Hallens kvarn i Kilån i Kilafors (se mera om Hallens kvarn i Hovanta & Groop 2017b) och Teve Kvarn i Järvsö. En annan kvarn, som möjligen använt vattenkraften till för ca 15 år sedan, är Sterte kvarn i Österfärnebo.

Andra verksamma kvarnar i Gävleborgs län, vilka troligen idag inte drivs med vattenkraft, är Växbo kvarn, Å kvarn i Jättendal och Åsens valskvarn i Storvik.

Det finns en domstolsuppgift från Delsbo som säger att 1696 fanns en lin- eller dänghammare i en å i Delsbo. För knappt 200 år sedan, under den stora linepoken, fanns ca 2000 linskärtar vid bäckar och åar i Hälsingland. I skåkten stampades linet och sedan skäktades det i ett vattendrivet hjul som slog sönder växtfibrerna. Efter 1940-talet började de försvinna och nu finns endast åtta stycken besökbara och fungerande kvar, i Växbo, Järvsö, Norrala, Gnarp och Hanebo. Utöver dessa finns en del flyttade till hembygdsgårdar (<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=99&artikel=5759712>).

I början av 1900-talet elektrifierades landsbygden. I Sverige har ca 1500 mindre vattenkraftverk med en effekt på mellan 50 och 1500 kW uppförts under 1900-talet. Över en tredjedel av dessa uppfördes under perioden 1912–1921. Ombyggnaden av vattenkraftverken har en topp mellan 1980 och 1990 då 144 kraftverk byggdes om. År 1989 var inemot 1300 av de mindre kraftverken i drift, medan antalet sjun-

kit till 940 stycken år 1999. Närmare en fjärdedel av de mindre vattenkraftverken har tagits ur drift under 1900-talet (Widmark 2002:5). Några av de små fungerande kraftverken är Övre Bergfors i Galvån och Kilafors i Kilån (se mera om Bergfors och Kilafors i Hovanta & Groop 2017a och Hovanta & Groop 2017b).

Nedläggning och rivning av mindre vattenkraftverk får konsekvenser för förståelsen av de näringsgeografiska samband som vattenkraftverken utgjort viktiga delar av. De mindre kraftverken ligger ofta på platser med lång kontinuitet avseende nyttjandet av vattenkraften för olika ändamål (Widmark 2002:6).

Ängerån

Det finns en bra beskrivning från 1918 av Ängeråns upprinningsområde *Ängraån bildas genom tvänne källflöden, som sammanflyta i närheten af Ängertjärn, nämligen den norra som rinner upp i sjön Iguln och sedermera passerar stora Ängersjön och Kvarnsjön samt Ängertjärn och den södra, vars öfversta källsjö utgöres af sjön Sangen och som sedan passerar Öjungen och Lilla Järfsjön och från höger upptager tillflöde från Stora Järfsjön* (Landsarkivet, fortsättningsvis LA).

Ängerån heter ån längs en ca 24 kilometer lång sträcka, från där Järvån från Järvsjön och Vällån från Vänsjön rinner ihop. En fyra kilometer lång sträcka av ån finns inom Ängersjö socken innan delningen. Ån rinner sedan åt sydöst genom skogsmark fram till Ängra by i Färila socken där den rinner ut i Ljusnan, en sträcka fågelvägen på 16 kilometer, men ca 20 kilometer om man följer åns alla vindlingar.

Utifrån de historiska kartorna syns att ca 350 meter av den tidigare Ängeråns östra ände har försvunnit i en förhöjd Ljusnan (jämför fig. 5, 188, 191 och 200).

Från Ängeråns start vid Hälsingegränsen vid Digerfallet på 340 meter över havet till utloppet i Ljusnan är det nära 130 meters nivåskillnad. Störst ni-

Fig. 4. Stora Bröten vid Digerfallet 1923.

våskillnad på kortast sträcka finns mellan Digerfallet och Loosbron väg 296. På den västligaste halvan av sträckningen är i princip 2/3 av hela Ängeråns fallhöjd, dvs 85 meter. Från Loosbron ned till Ljusnan är det endast totalt ca 45 meters nivåskillnad. Trots den ringa fallhöjden i östligaste delen av ån har där ändå varit ett par vattendrivna verk, en husbehovssåg och kvarn, vilket visar att många vattenverk inte behövt vare sig stora vattenmängder eller starka forsar och höga fall för att drivas.

Ån bildar flera sjöar på sin väg österut, nämligen Västra Sillersjön, Stormyrjön, Nedre Sillersjön och Sillertjärnen. Flera mindre och större bäckar rinner in i Ängerån, bland andra Djupdalsbäcken, Horemsbäcken, Krokbäcken, Västra Vallsbäcken och Grisbäcken. Förutom bäckarna ansluter även Törnån och Borrån.

Ängerån har på de historiska kartorna, i arkivmaterial och litteratur från 1600-talets mitt och framåt haft olika skrivningar:

Ängra Fluvius ca 1650 (Y3/SOFI)

Ägna Fluv. ca 1650 (Y4/SOFI)

Engra Fluvig 1654 (V12-1:2)

Ängra Fluv. 1650–1667 (V5/SOFI)

Ängra fluvius och angra fluvig 1689 (V10/SOFI)

ängra Fluvius eller Engra Fluvius 1714 (V3/SOFI)

Engerån (Ström 1827:11)

Ängerån 1790–1791 (Bringeus 1961:312)

Ängraån 1860 (Widmark/SOFI)

Till skillnad från andra åar verkar Ängerån inte byta namn beroende på genom vilka byars ägor den rinner, vilket annars är vanligt. År 1935 är enda tillfället som den benämns nåt annat *Ängraån*, eller som den vid 1883 års laga skifte benämnes, *Sillraån* ... samfällad för Kårböle by (V12-15:9). Ån kan äldre ha hetat *Äng-ran*, som sedan blivit Ängraån eller Ängerån, och som innehåller ett ord bildat till *ång* i betydelsen 'trång'. Åns nedre lopp är bitvis nedskuret i en trång dal (Lennart Hagåsen, mail 2018-04-19).

Ängratörn skrevs *Enstern Lacus* ca 1650 (Y3/SOFI), *Enstorsjön* ca 1650 (Y4/SOFI) och *Enstören Lac.* 1650–1667 och 1654 (V5/SOFI, V12-1:2) samt *Enstern lacus* 1689 och 1714 (V10/SOFI, V3/SOFI). Ängratörn skrivs *Ängertörn* 1827 (Ström 1827:11).

Digerfallet är omnämnt tidigt som *Deger Fall* 1654 (V12-1:2), där *Diger* eller *Deger* betyder 'stor'. År 1918 när Marma Sägverks Aktiebolag ville förbättra den övre delen av Ängerån för flottningen sprängde man vid Digerfallet till en kostnad av 1200 kr, enligt tabell i syn 1917 (LA). "Stora bröten" i Digerfallet 1923 finns avfotograferad (fig. 4).

De äldsta skrivna beläggen för nyttjande av vat-

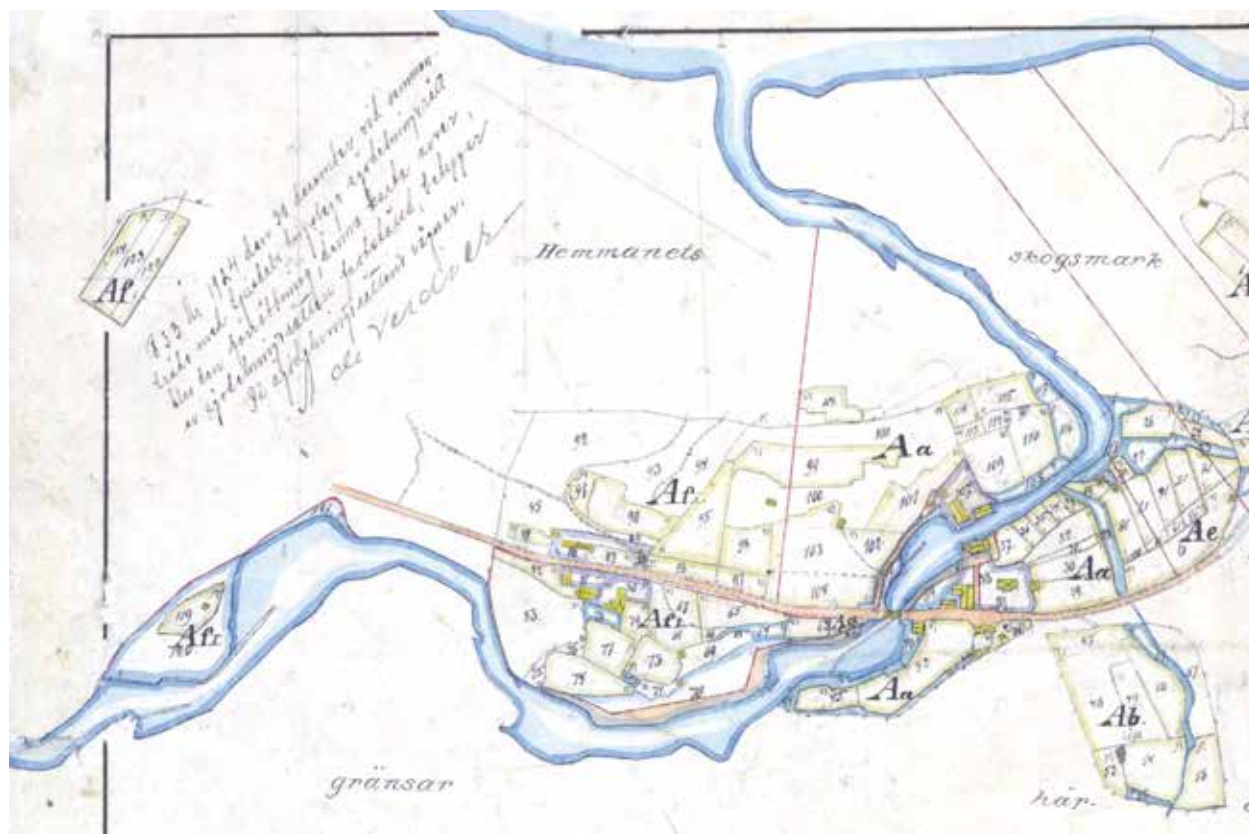

Fig. 5. Laga skifteskarta 1918 (21-FÄR-331) med Ängra by och Ängerån. I Ängra finns fyra byggnader knutna till ån, varav några är kornlada, såg och kvarn. Sågen och kvarnen finns kvar idag.

Förslag
till
Ängra åns allmänna flottled
inom Färila socken
Gästeborgs län.

Ute den 24 Februari 1900
C. Hagströmberg

Översigtskarta

Fig. 6. År 1899 påbörjades arbetet med att förstärka och bygga om Ängra åns nedre halva till allmän flottled, efter att den varit enskild flottled tidigare. Kartor och beskrivningar samt kostnadsberäkningar finns bevarade från det stora arbetet (LA).

tenkraften i Ängerån är från en sockenbeskrivning 1827 (Ström) då *husbehofs såg och kvarn* fanns i Ängra by (LA). På laga skifteskartorna från 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331) syns minst fyra byggnader i anslutning till ån i Ängra by (fig. 5). Från början av 1800-talet och framåt har vattenkraften således nyttjats flitigt för anläggningarna i Ängra by. När Öppigården såldes 1909 ingick i köpet *även rättighet till användande af å hemmanet befintlig kornlada med tröskverk* (21-FÄR-331).

I sockenbeskrivningarna för Färila socken 1790–1791 berättas om *Åtta stycken husbehoffssågquarnar ... inrättade i socknen* (Bringeus 1961:311), men utan angivelse i vilka vattendrag dessa fanns. Möjligen var en av dessa i Ängerån. Från 1827 berättas att *Husbehofs Såg och Mjölquarnar finnas till betydligt antal wid alla strömfäll; men ingen Såg kan till afsalu inrättas emedan transporten till hafskusten är för swår och kostsam* (Ström 1827:29). Huruvida det funnits linberedningsverk, smedjor och mindre skvaltkvarnar i Ängerån berättas inte vare sig på kartor eller i litteraturen.

De första beskrivningarna för timmerflottning i Färila socken är från 1827 *Lottefors Sågverk i Bollnäs, priuilerad 1753, hwilket köper alt sitt Sägtimmer i tracterne ofwan före Laforssen och flottas sedan ... utföre Elfven* (Ström 1827:29). Ca 1000 timmer såldes årligen under 1800-talets början, uttogs i skogen ovanför Lafor-

sen (Lundh 1911:124).

Rensningen för att kunna flotta på Ljusnan inom Färila socken tycks också ha påbörjats i slutet av 1820-talet *Strömmarne ... [i älven] alla mycket strida, och hwilka icke utan stor ansträngning och kostnad kunna göras flottbare; hwilket dock ett bolag i Färila socken, som börjat på-kosta wissa stenars bortsprängning, har till ändamål* (Ström 1827:11). År 1831 påbörjades strömmrensningen för flottningen i Ljusnan, ett arbete som fortsattes under 1850-talet, årligen fram till 1800-talets slut (Lundh 1911:125f).

Hudiksvalls trävarubolag och Marma Sågverks Aktiebolag hade under senare halvan av 1800-talet köpt mycket skogsmark i området, och började låta rensa upp åar som ledde till Ljusnan. Arbetet med planeringen för årensningarna började 1872, men själva arbetet påbörjades 1876–1878. Bolagen påtog sig ansvaret för underhållet av flottningskanalerna i 25 år, men även därefter (Lundh 1911:128). Exakt vilka åar som berördes under 1870-talet nämns inte.

En enskild flottled fanns i Ängerån troligen i åren kring 1850, efter det att flottningen på Ljusnan pågått sporadiskt sedan 1820-talet, men mera kontinuerligt sedan 1850-talet. Flera dammar byggdes och kanaler grävdes i Ängerån troligen redan från tiden kring 1850. Mindre delar av ån grävdes om och rättades ut och kompletterades med flottningsrännor i

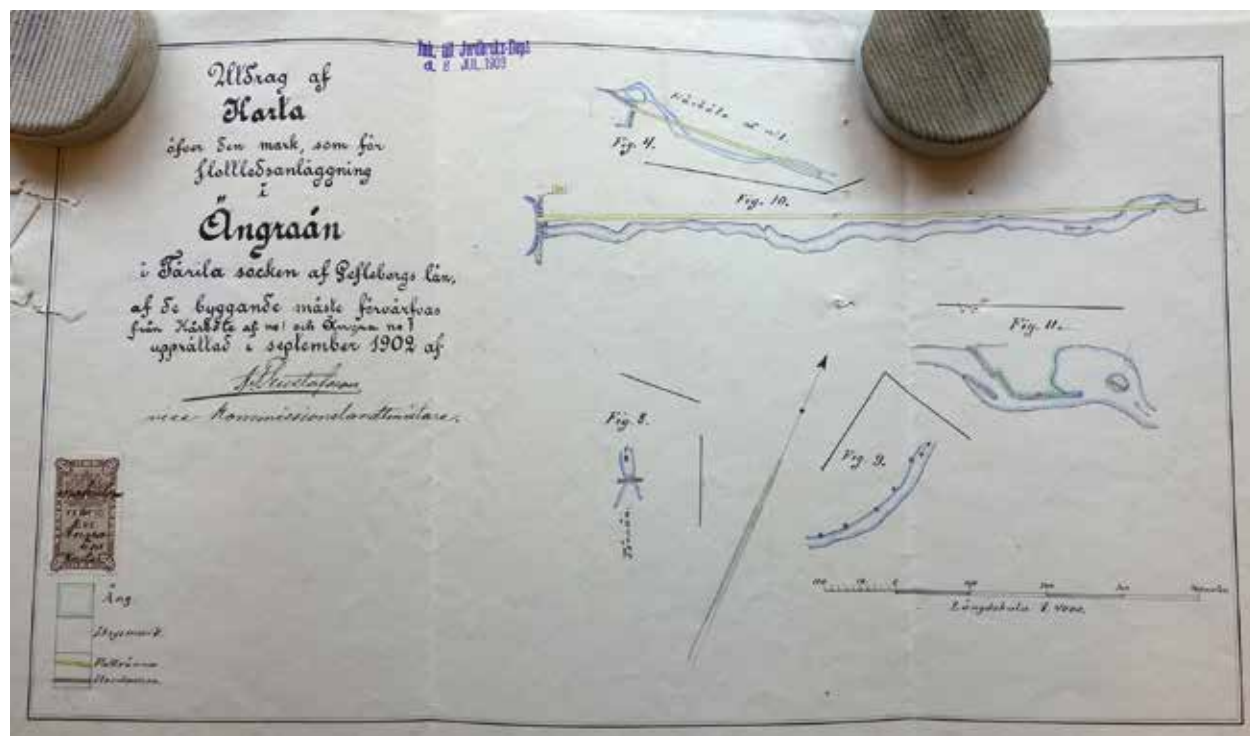

Fig. 7. Karta 1902 över en del dammar och flottningsrännor för de delar som gjordes till allmän flottled med början 1899. Arkivhandling i Landsarkivet. Skissen "Fig. 4" är dammarna objekt 26 och 73 samt flottningsrännan 86. Skissen "Fig. 10" är möjligen Ängradammen objekt 8 och flottningsrännan objekt 7. Skissen "Fig. 8" är Törndammen i Törnån objekt 11. Skissen "Fig. 11" är strandskoningar objekt 3. Skissen "Fig. 9" är förstärkningskistor någonstans i åns nedre delar.

trä. I kartläggningen och beskrivningen för Ängerån från 1881–1899 anges att Nedre Sillersjön reglerades av en damm *af betydliga dimensioner, anlagd för snart 50 år sedan, då en enskild flottled upptogs efter Änggråns vattendrag* (troligen objekt 9). *Hafva ifrågavarande vattendrag redan i förra hälften af 1850-talet reglerats till enskild flottled. De för denna enskilda flottled uppförda flottledsbyggnaderna, hvilka i allmänhet befinna sig i ett väl underhållet skick, kunna till största delen bibehållas* (LA). I anslutande Borrån, vilken rinner ut i Stormysjön, anges att det före 1900 funnits en *enskild, nu nedlagd, flottled* (LA).

Det som i arkivhandlingarna benämns "flottledsbyggnader", är benämning på alla de olika konstruktioner som renoverades eller nyuppfördes, såsom dammar och rännor.

Uppmätning och kartläggning av den skogsmark som behövdes för Ängeråns upprustade, allmänna flottled skedde 1881 av vice kommissionslantmätare A. F. Gustafsson, som fick 112:05 kronor för sitt arbete (LA). Tydligt påbörjades byggnationen av flottningsanläggningarna relativt snart efter kartläggningen, för 1899 var flottleden klar för avsyning.

Den 2 och 3 oktober 1899 hölls ett sammanträde

vid *förordnad flottledssyn i Änggrån fr. o. m. Öfre Sillersjön till utflödet i Ljusne Elf samt i bivattdraget Törnån*. Synen hade initierats av Marma Sägverks Aktiebolag, efter dess ansökan till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande av den redan anordnade flottleden. Flottningschef den här tiden var C. F. Lundberg i Bollnäs (LA).

År 1899 gjordes djupmätningar av kungsådrans lägen i främst Ljusnan, men även i sidoåar som tillhörde Ljusne Elfs Flottningsförening under ledning av flottningschefen Klas F. Lundberg (21-BOJ-614).

År 1900 i februari gjordes en skiss över förslag till *Änggråns allmänna flottled* (LA). Enligt kartan syns det som om flottleden började i Ö. Sillersjöns västra del, inbegrep Norra Sillersjön och Änggråtörn innan den nådde Ljusnan (fig. 6). I planerna gjordes noggranna beräkningar var nya dammar skulle byggas eller gamla restaureras, var sprängningar och rensning av sten behövde göras, var dubbla eller enkla stenkistor skulle byggas och var leddammar, bommar, länsar och rännor skulle placeras. Dessutom ges upplysningar om var baracker fanns och nya sådana som skulle byggas. Allt är noggrant inmätt och kartlagt med meterprecision i en 14440 meter lång sträcka. Vi har gjort två

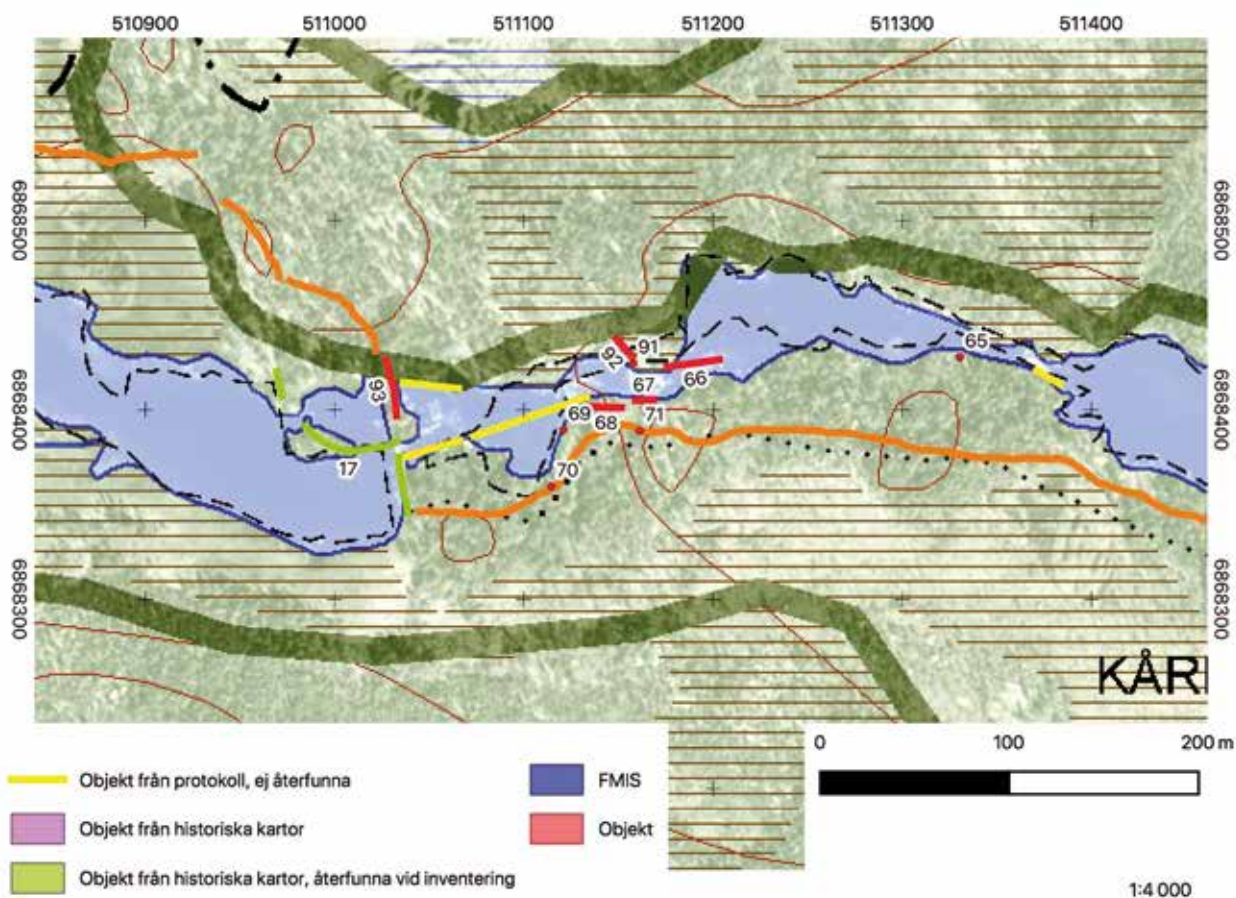

Fig. 8. I planerna för bildandet av Ängeråns allmänna flottled gjordes noggranna kartläggningar med meterprecision över var nya dammar skulle byggas eller gamla renoveras, var sprängningar och stenrensningar skulle utföras, var stenkistor skulle byggas och var bommar och länsar skulle placeras. Det här är ett försök att visa var anläggningarna fanns från Ö. Sillersjöns utlopp. Anläggningar av sten kan vi återfinna, de av trä är mestadels borta.

detaljkartor över en kilometer lång delsträcka utifrån 1900 års beskrivning av uppbyggandet av flottleden och jämfört med de spår vi hittar i terrängen idag (fig. 8 och 9). Kortfattat kan man väl säga att nästan samtliga stenkonstruktioner är bevarade, medan samtliga tidigare konstruktioner i trä är borta.

Ångerån var indelad i flera distrikt, varav tre stycken berör den ny aktuella utredningssträckan. Den del av Ångerån som nu inventerats tillhörde distrikt 5, 6 och 10 (fig. 11).

Jägmästaren i Västra Hälsinglands revir, Karl Fredenberg menade att *I de fall i flottleden befintliga rännor och dammar vid synen skulle befinnas tarvra dyrbara reparationer och ombyggnader huruvida det icke vore mera skäl att istället verkställa upprepning af vattendraget äfven å dessa ställen samt att göra dambyggnaderna af sten och detta så mycket hellre, som detta vattendrag är så pass betydligt, att här för all framtid flottled måste beräknas finnas (LA)*. Så här i efterhand kan vi se att *all framtid* visade sig bli fram till 1960-talets slut.

C. E. J. Kröjs i Kårböle yrkade, att *sprängning måtte företagas i hufvudgrenen af vattendraget vid den så kallade "Hällströmmen", så att vattnet får friare aflopp, hvarigenom*

dämning å ofvanför liggande slätter förekommer. För underlättande af fiskens gång vore önskvärdt, att grundstocken i dammen för Nedre Sillersjön sänkes, hvarjemte af samma skäl dammen vid Ångasågen borde helt och hållet ombyggas (objekt 128). Yrkandet avstyrktes av synen, eftersom sänkningen skulle bli till stort men för flottningen och att arbetena skulle bli kostsamma och svåra att utföra utan att medföra någon afsevärd nytta, då fisket i Ångasån hvarken är eller torde kunna blifva af någon betydelse (LA). Hällströmmen kom dock att sprängas.

P. Gustafsson i Svedja önskade att *spången strax ofvan Nedre Sillersjön måtte försättas i godt stånd, enär den vore nödvändig för transport af kreatur till och från betesmarkerna*. Vidare ville han att *den kavelbro, som öfver en myr leder fram till en vid nedre ändan af Nedre Sillersjön belägen bro, måtte repareras (LA)*. Kreatursspången "Fäbron" (objekt 22, fig. 12) byggdes om, men reparationen av kavelbron (i anslutning till objekt 12) avslogs då den ansågs ligga utanför flottleden.

Den yrkades att de som tidigare bekostat befintliga byggnationer i flottleden skulle ersättas för dessa byggnationer. Men synen beslutade att ingen ersättning skulle utgå eftersom kostnaderna för dessa kunde

Fig. 9. I planerna för bildandet av Ångeråns allmänna flottled gjordes noggranna kartläggningar med meterprecision över var nya dammar skulle byggas eller gamla renoveras, var sprängningar och stenrensningar skulle utföras, var stenistor skulle byggas och var bommar och länsar skulle placeras. Det här är ett försök att visa var anläggningarna fanns från strax nedströms Ö. Sillersjön. Anläggningar av sten kan vi återfinna, de av trä är mestadels borta.

Distrikt	På en öfverflyktig & medeltal gande distrikt är årligen inom distriktet som distriktet månde tim mer.	Summa årligen ge- tet nedgåen de timmer	Summa teten af kost- nader.	Flottleds- taxa öro per stycke.
5 ^{te} dist.		31700	31700	265/40 8.4
6 ^{te} ,	35000		35000	2070.30 6.0
10 ^{de} ,		3300	3300	103.00 3.1

Fig. 11. Antal timmerstockar som planerades flottas i Ängeråns allmänna flottled samt vad det kostade i avgift för varje timmerstock (LA).

Flottledens färdigställande planerades ta tre år. Den totala kostnaden för alla åtgärder beräknades till 46900 kronor. Jägmästare Karl Fredenberg beräkna-

de också hur mycket timmer som planerades flottas i leden under en 15-årsperiod; 525000 timmerstockar. Investeringen betalades med en flottledstaxa genom

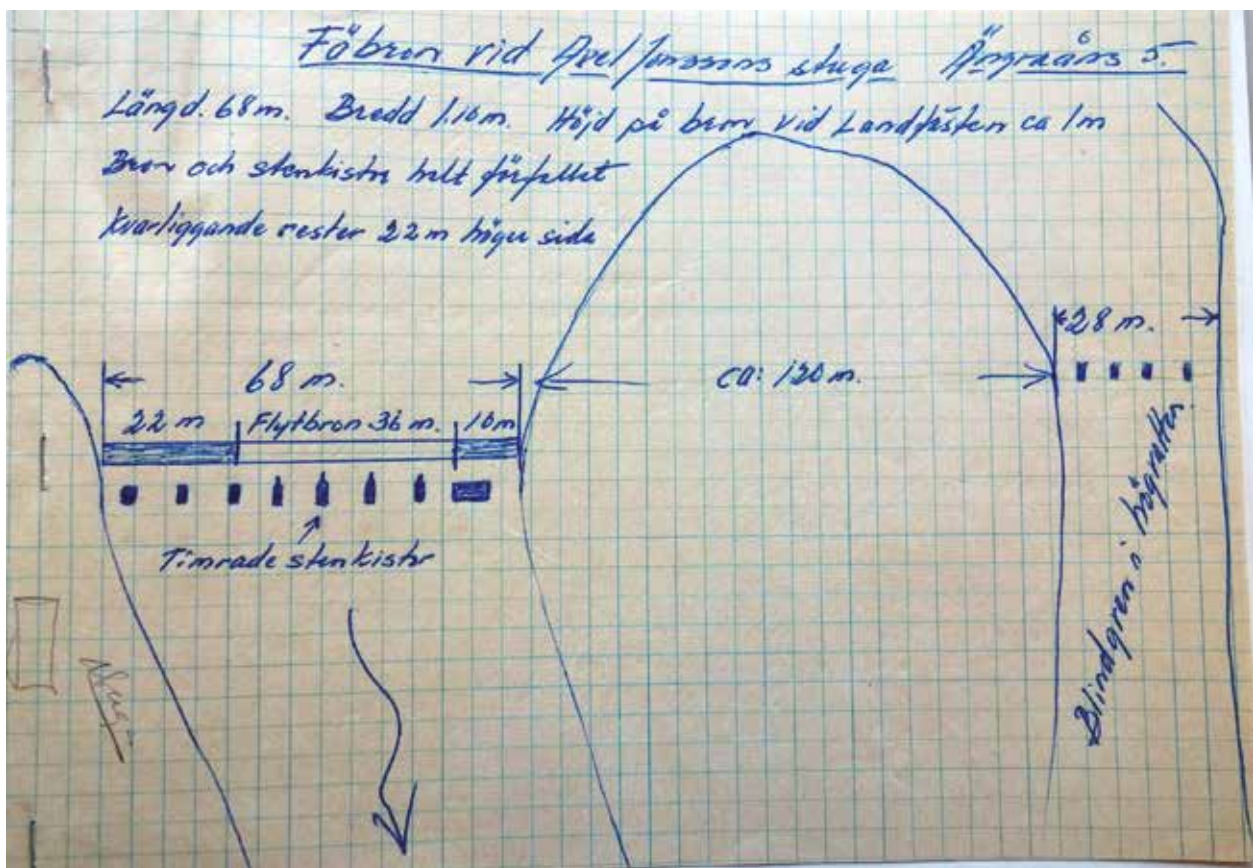

Fig. 12. Fäbron (objekt 22) ritades av i skiss vid 1900-talets mitt, och uppges vara delvis förfallen (LA). Inget av brons timrade stenkistor finns kvar idag.

en viss avgift för varje *stycke flottgods* (fig. 11). Flottledens namn var *Ängraåns allmänna flottled* (LA).

Efter att synen skickats in till landskansliet och landshövding Hugo Hamilton, och ett sammanträde hållits den 28 maj 1900 inför "Kongl. Majts. Befallningshavande", samt utlåtande därifrån den 25 oktober 1900 kommit, gjordes tillägg och krav på ny syn eftersom klagomål framförts från bybor i Ängra. De hävdade att slätterängar och skogsmark omkring Nedre Sillersjön tog skada av uppdamningen av dammen vid sjöns nedre ände (objekt 12). Man önskade att dammen skulle sänkas och att *rundstocken i berörda dam borde för fiskens fria gång sänkas*. Man hade även sett att dammen vid Ängrasågen (objekt 128) krävde ombyggnad, men att det satta priset för denna kostnad, vilket skulle bekostas av de flottande, var alltför lågt och borde höjas till minst dubbla beloppet. Den barack för flottningsarbetarna som uppförts *nedom dammen vid Nedre Sillersjön var belägen i omedelbar närhet till angränsande skog, fara vore för handen, att skogseld kunde uppkomma i fall baracken genom arbetarnes vårdslöshet råkade i brand, hvadan antingen baracken borde flyttas och det närmast intill liggande skogsområdet af de flottande inlösas och afördjas* (LA).

Byamännen i Ängra önskade vidare ett skiljeställe för timmer i en åkrök ett stycke ovanför byn, eftersom man räknade med ett betydande uppsving för Ängrasågen i och med flottledens upprustning. Ängra bymän önskade även att tiden för tillåten flottning skulle avslutas den 1 juli varje år, men det kravet avslogs. Alla dammar skulle efter flottningsperiodens slut öppnas, men utan att släppa på så mycket vatten att stränderna skadades. Om strandägarna så ville, skulle dammarna fortsätta hållas öppna (LA).

I flottleden kunde flottas timmer intill 13,72 meters längd, eller *45 engelska fot*, men varje sån lång stock räknades då som motsvarande sex vanliga stockar, och skulle betalas med den taxan. *Kolved, bränsle och pappersved med mera dylikt ej öfverstigande 3,2 meter (10,5 eng. fots) längd anses lika med 1/8 timmer* (LA).

Krav fanns även att alla byggnader knutna till flottningen skulle hållas i bra skick och underhållas. Skrivelsen med ansökan och synen kom också in till Jordbruksdepartementet den 8 juli 1903, vilket inte hade några invändningar mot flottleden.

Kommunalstämman den 21 april 1901 däremot, med Nils och Sven Svensson i täten, lämnade den 22 maj 1901 in ett besvär till Konungen. Man var orolig för att de två landsvägsbroarnas underhåll skulle åsidosättas (Loosbron, objekt 15 och landsvägsbron i Ängra, objekt 2), främst eftersom dessas underhåll övertagits av Färila vägghållningsdistrikt, och att distriktets vägstyrelses ordförande *just är den person, som i egenskap af förvaltare för Marma Sägverks Aktiebolag sökt*

flottledens inrättande i vattendraget, förklaras lätt hvarför från Vägstyrelsens sida inga anspråk på skyddsåtgärder för dessa broar framkommit. Eftersom kommunen var tvingade att ge bidrag till vägkassan, som skulle underhålla dessa broar, ifrågasatte man varför flottningsbolaget inte avsatt medel för underhållet. Kommunen ville ha ny syn gjord. Det intressanta är att kommunalstämmans män, Nils och Sven Svensson, är desamma, något missnöjda bönderna i Ängra by, vilka inte erhållit den ersättning för markinlösen de önskat. Men Kungliga Kammarkollegium avstyrde besväret eftersom kommunen inte ansågs behörigt att föra talan i målet (LA).

Till enskilt utmål för Marma sågverks aktiebolag undantags för enskildt behof ... områden till fem meters bredd efter flottningsrännan (V12-16:1) och det skulle 1918 finnas en *2 meter bred väg från landsvägen till flottrännan* (21-FÄR-331).

För att helt få igenom flottledens byggande var man tvingade att 1903 exproprierade lite mark av ett par bönder i Kårböle samt av bönderna Nils och Sven Svensson i Ängra, och diskussionerna kretsar kring mellan 1 och 3 kronor per kvadratmeter mark. Totalt 330 kronor fick Ängra-bönderna i ersättning av exproprierad mark. Ny syn gjordes 1904 av John Ekelund, kapten vid Kongl. Väg- och Vattenbyggnadskåren, vilken skulle godkänna att alla byggnationer blivit gjorda, att dammar sänkts och att mark förvärvats. Allt godkändes av Landshövdingeämbetet i en resolution den 10 november 1904 (LA).

Nils Svensson i Ängra krävde 1904 ytterligare 200 kronor årligen i ersättning för skada som han lidit genom uppdamningen *när skogsmarken all slättere ofvanför öfre dammen för all framtid är odugliggjord* och för att husbehovssågen och kvarnen vid Ängra (objekt 29 och 30) *genom dämningen för litet, och vid flottningen för mycket vatten framflyter till sågrännan*. Men någon ersättning utbetalades troligen inte.

Kronojägare Filip Andersson *vilja framhålla, att vattendraget måste betraktas såsom innehållande kungsådra* 1935 (V12-15:9). *Ett vid Sillersjöns strand beläget virkesmagasin* omnämns 1918 (21-FÄR-331).

År 1917 ansökte Marma Sägverks Aktiebolag om att få bygga en allmän flottled även från Sillersjön och uppströms Ängerån in i Härjedalen. Syn gjordes och lämnades in till Konungens Befallningshavande. Kostnaderna för upprustning av flottleden mellan Vänsjöåns inflöde fram till Sillersjöarna, kallat distrikt 4, uppskattades till 21117 kronor. Flottleden skulle göras klar inom tre år. Kostnaden för att flotta en timmerstock i nämnda sträcka uppgick till 2,2 öre. I april 1918 godkändes flottleden (LA). Ny syn gjordes 1921. Värde av befintliga byggnationer inom distrikt 4 uppgick till 14817 kronor medan byggnationskost-

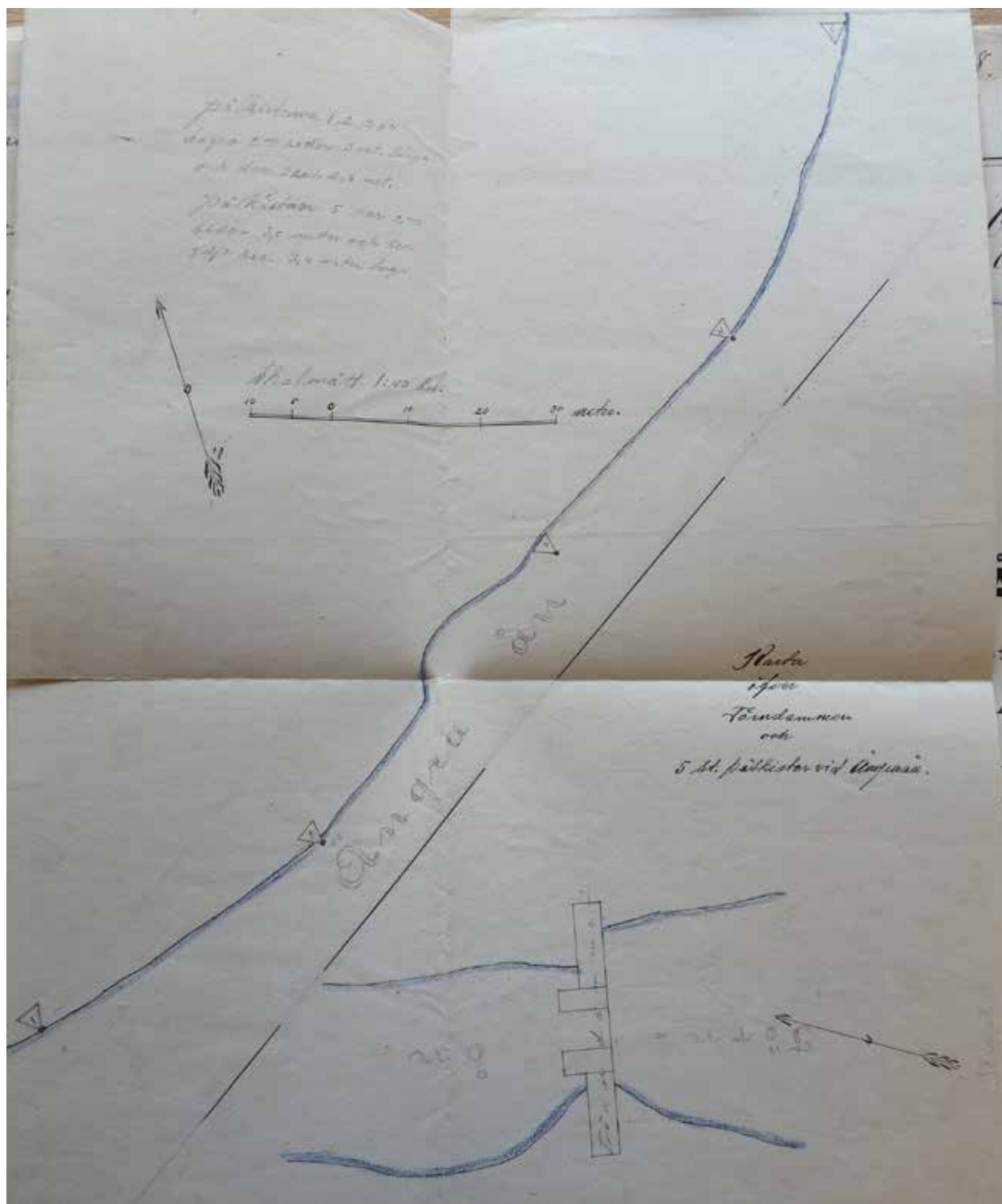

Fig. 13. Törndammen (11) i Törnån på karta från 1902. Dessutom pålkistor, 3–4 meter långa, i Ängraån (LA).

naderna i distriktet uppgått till 26222:27 kronor (LA).

Bron (objekt 12) nedströms Sillervallen beskrevs som 70 m lång och värderades till 800 kronor år 1899. Bron var byggd av grova träbjälkar lagda på åtta stycken stenkar, stenfyllda trækistor. Flottningsföreningen övertog ansvaret för bron år 1900, och skulle tillse att bron kunde användas för ändamålet, som gångtransport av kreatur till *Sildre fåbodar*. Bron kallades

flytbron. Bron raserades före 1947, enligt förmannen Tage Larsson, och under slutrensningsarbetet med ån 1963 skadades ytterligare 8–9 meter av de kvarvarande broresterna på höger strand liksom det yttre stenkaret. Flottningsföreningen ville 1965 befrias från ansvaret med bron, eftersom den inte använts sen 1940-talets ras. Erbjudande framfördes om 2000 kronor för närboende Axel Jonsson att renovera bron,

mot att flottningsföreningen för framtiden fritager sig från all underhålls- och förnyelseskylldighet beträffande bron. Men Jonsson begärde att bron skulle byggas med gångbar spång av Flottningsföreningen själva. Länsstyrelsen befriade flottningsföreningen från ansvaret med bron 1967 (LA).

Stordammen (objekt 9, fig. 169) nedströms Silvertjärnen fanns byggd före 1899.

Slutrensningsarbete i Ängerån ska ha skett 1963, och flottning har inte skett i ån efter det. Flottningsföreningen beslöt 1963 ansöka hos Vattendomstolen om avlysning av flottleden med orden *Det finnes icke anledning att antaga, att flottning därstädes kommer att återupptas* (LA).

Vattendraget Ängerån i sin helhet kan närmast klassas som III. Vattendrag med system av lämningar. Hela eller stora delar av vattendraget innehåller lämningar som bildar ett system som har haft ett syfte, till exempel flottningslämningar (KulturAqua 2009:42).

Ån har i huvudsak varit en formation som bundit samman terrängavsnitt genom flottningen.

En viktig fråga som ännu inte fått något svar, är varifrån man hämtade all den sten som höggs och lades i 2–3 skikt i de många hundratals meter långa stenkis-

torna. År 1899 vid synen av flottleden i Ängerån sägs att bergarten invid flottleden *utgöres af en vacker och synnerligen lättarbetad, grå granit, hvilken med fördel och relativt ringa kostnad bör kunna tillgodogöras för de nya dammar, som för flottledens räkning behöfva utföras* (LA). Men i arkivhandlingarna står inget om specificerade kostnader för stenhuggeri, och vi hittar heller inga spår i terrängen närmast ån från de avsevärda mängder sten som måste ha bearbetats. Ett enda litet stenbrott hittar vi spåren av (objekt 91, fig. 70).

Stenhuggarna Kjell Björklin, vid Björklins stenhuggeri i Kilafors, och Kjell Nordqvist, vid Kungsbergs Stenhuggeri i Kungsberg, menar att man självklart tagit sten närmast intill åfåran. Först kilade man ut långa block ur stenar, högg dem till önskade storlekar, och lade upp dessa i ledarmar och kistor, och skrotstenen vräkte man i bakom. Björklin har inga uppgifter om att stenhuggeriet fått uppdrag från flottningsföreningar att göra sten till ledarmar (samtal den 15 maj 2018).

Brygghuset (objekt 72) var flottningskasern (SOFI) och upplagsplats. År 1900 anges att *upplagsplatsen vid brygghuset förflyttades längre vesterut upp efter Ängerån och utmålet för upplagsplats ändras så att det förlägges till omkring*

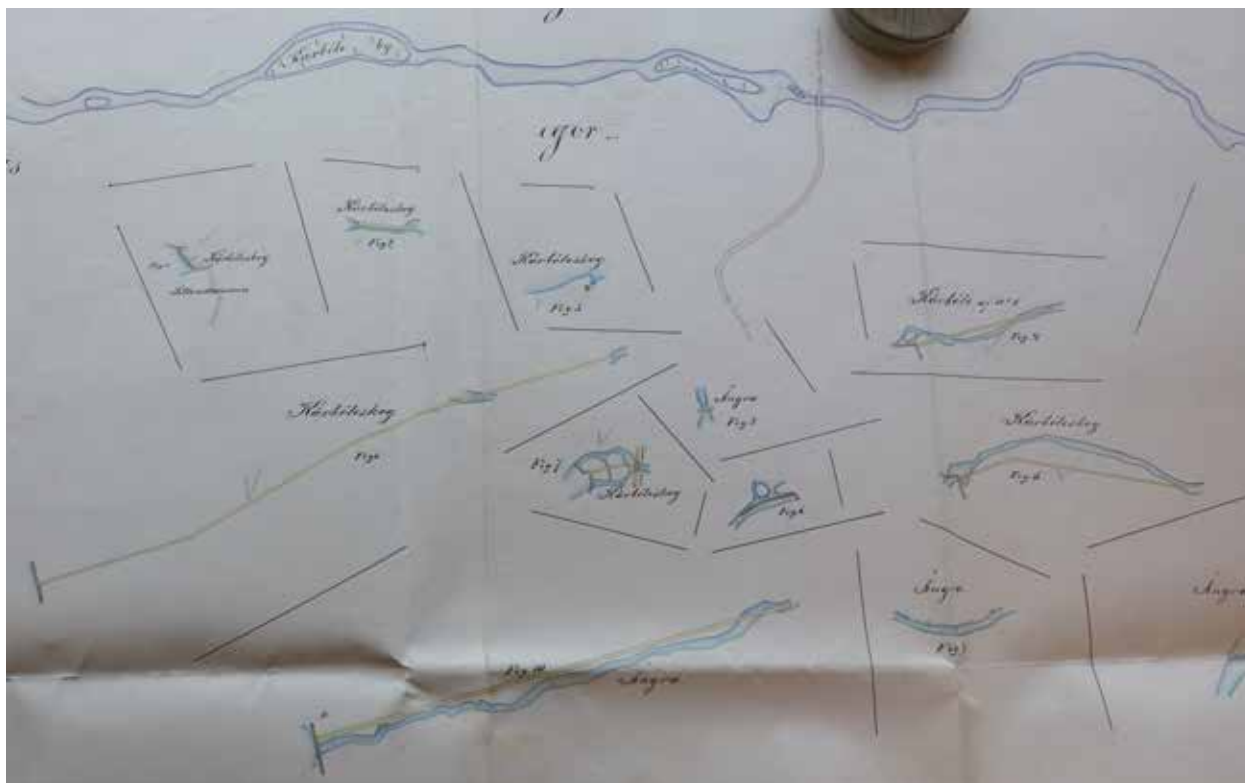

Fig. 14. Karta 1902 över en del dammar och flottningsrännor för de delar som gjordes till allmän flottled med början 1899. Skissen "Fig. 1" är Sillradammen möjligen objekt 17? Skissen "Fig. 2" är en damm möjligen objekt 19. "Skissen "Fig. 3" är en flottningskoja, möjligen objekt 104. Skissen "Fig. 4" är dammarna objekt 26 och 73 samt flottningsrännan 86. Skissen "Fig. 5" är damm objekt 60 och 61 och flottningsränna objekt 18. Lilla skissen "Fig. 6" är ledarm oklart var. Långa skissen "Fig. 6" är möjligen damm objekt 19 och flottningsränna objekt 20. Skissen "Fig. 7" är dammen ovanför Loosbron objekt 21. Skissen "Fig. 8" är Törndammen i Törnån objekt 11. Skissen "Fig. 9" är förstärkningskistor någonstans i åns nedre delar. Skissen "Fig. 10" är möjligen Ängradammen objekt 8 och flottningsrännan objekt 7. Arkivhandling i Landsarkivet.

70 meters bredd från Ängra ån omkring och vester om brygg-
huset till omkring 250 meters längd (V12-16:1). Troligen
är den yta som idag anges som bryggghuset den yta om
250 x 70 storlek som blev upplagsplats år 1900 (ob-
jekt 72, fig. 75). Var den gamla upplagsplatsen fanns
är oklart. Bryggghuset kallas idag Skogshotellet.

Ängra och Sillervallen

Den enda bebyggelse som finns efter Ängerån på Häl-
singesidan samt Törnån, är byn Ängra och fäbodval-
len Sillervallen samt nuvarande Vikstenstorpet.

Ängra Torp anges som oskattlagt 1751 (21-FÄR-10)
och Nybygget Ängra ska ha blivit skattlagt 1756 (21-
FÄR-331), men finns troligen som bebyggelseenhet
redan vid 1600-talets mitt. Ängra skrivs *ängra* ca 1650
(Y4/SOFI), *Ängra* 1766 (21-FÄR-331), *Engra* Ny-
bygge 1827 (Ström 1827:45) och *Ängra* 1911 (Lundh
1911:289).

Ängra kan ha varit en skogsfinnsk bosättning ur-
sprungligen, kanske från första halvan av 1600-talet,
för här omtalas *Finnarna å Engra* (Ström 1827:45) el-
ler *Finnarna i Ängra* (Lundh 1911:289). Troligen var
det en enda bosättning från början, men allra senast
1827 har Ängra blivit en by med två hemman (Ström
1827:57). Viss skjutshållning fanns i Ängra, s k håll-
läggning, för att avlasta skjutshållningsställena i Stor-
byn och Kårböle, under 1770-talet och framåt (Lundh
1911:100). Men *Ängrakrogen* är omnämnd redan 1752
i samband med vägmätningar (Nordin 1995:23).

Sillervallen skrevs *Siller Wall* 1751 (21-FÄR-10) och
Sildra, och anges 1766 som *nya Fäbodstället* (21-FÄR-
331). I och med anläggandet av fäbodvallen och nytt-
jandet av betet på skogen i området börjar bråket med
Ängrabonden. År 1793 på höstetinget anklagar Ängra
Sillra fäbodedelägare för skada deras kreatur gjort på
Ängras mark. Men det kommer en motstämning om
att Ängra stängt av deras ur åldriga mulbete ... mest alla
somrar skedt göra honom skada med en 68 famnars gär-

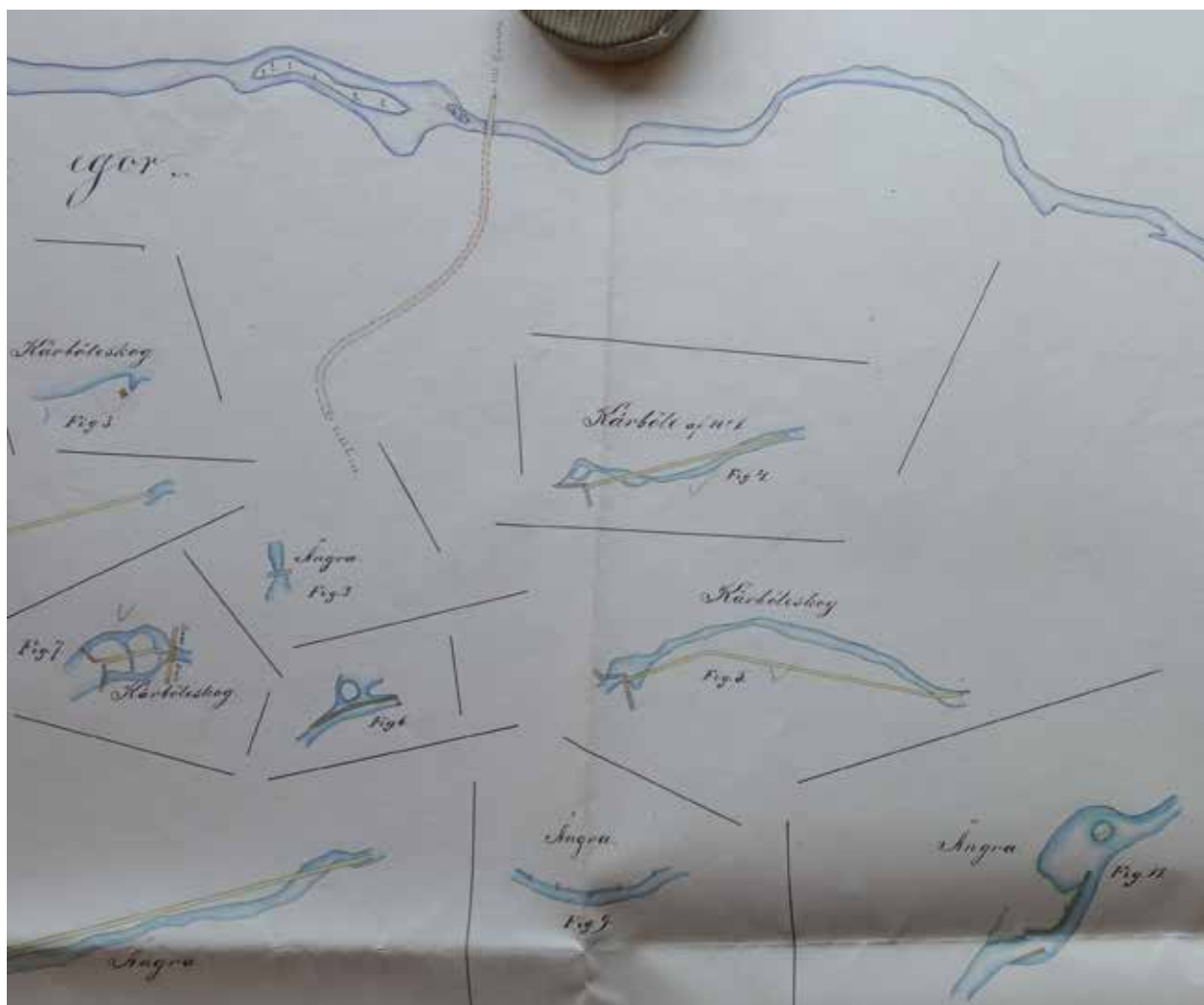

Fig. 15. Karta 1902 över en del dammar och flottsranor för de delar som gjordes till allmän flottled med början 1899. Skissen "Fig. 11" är strandskoningar objekt 3. Arkivhandling i Landsarkivet.

desgård (ca 120 meter lång) mellan Östra Sillersjön och Ängratörn. Så besiktigades *flera slogmyrar, hvilka syntes att kreaturen något ätit, hvilket dock till något värde icke kunde utsättas, och hvad tramp och tråd angår kunde icke eller utsättas men Sillervallens Vallägare samfäldte blifvit för tramp och tråd, att betala ... för sommaren förut gjorde åverkan, hvilket på sumpiga myror väl synes, och har skada i flera år*. Häradsrätten beslutade att Sillrans delägare skulle få fri och obehindrad framfart till sitt mulbete, men tvingades betala för den skada boskapen gjort på Ängrans marker, såsom för en nedkastad hässja (21-FÄR-331).

Tydligen var det bråk om rättigheterna till skogen fortfarande 1798, då *Vester Norlands lagmansrätts dom uti, den af Ljusdals häradsrätt ... dömd inkomna sak ... mellan Ängrans åbonn ... och Sillra Fäboddelägare...* att sistnämnde *mätte med böter anser för den skada deras kreatur gjort på Ängra hemmanets afrysade mark...* medan Ängrabonden *afstängt deras mulbete genom en uppdragen gärdesgård ... mätte derfor böta* (21-FÄR-331).

Genom Ängra by, och över Ängerån, går den gamla färd- och handelsleden Härjedalsvägen (Lundh 1911:23f). Härjedalsvägen var postväg från slutet av 1600-talet, och från 1700-talets mitt fraktades posten

varannan vecka på vägen (Lundh 1911:103) och var väl snarare en rid- och gångväg från början.

Härjedalsvägen var påbjuden att brytas till väg i början av 1700-talet, men arbetet skedde inte förrän efter 1751. Vägmatningen av Hälsinglands inlandsvägar utfördes 1752 på landshövdingens order (Nordin 1995:20). År 1785 sattes milstolparna upp (Lundh 1911:96ff). År 1841 anslog riksdagen medel till vägförbättringar, och Härjedalsvägen blev betydligt förbättrad (Lundh 1911:261). Efter att vägen omlagts och förbättrats stämde inte längre vägmatningen, utan milstolparna skulle flyttas till den nya sträckningen. Nya platser hade bestämts i samband med revning och gradering av vägen (Nordin 1995:49). Till en början fick Härjedalsvägen inte trafikerats med bil, men under 1910-talet accepterade länsstyrelsen att *automobiltrafik* fick försiggå, dock ej med större hastighet än 15 km/timme (Lundh 1911:261).

Karl XII karoliner passerade Ängra i juli 1718 på väg till samlingsplatsen i Duved inför fälttåget över fjällen mot Trondheim vintern 1718–1719. Det måste varit en syn när Karelska kavalleriregementet, Björneborgs infanteriregemente, Österbottens regemente samt Hälsinge regemente och Hälsinge bataljon pas-

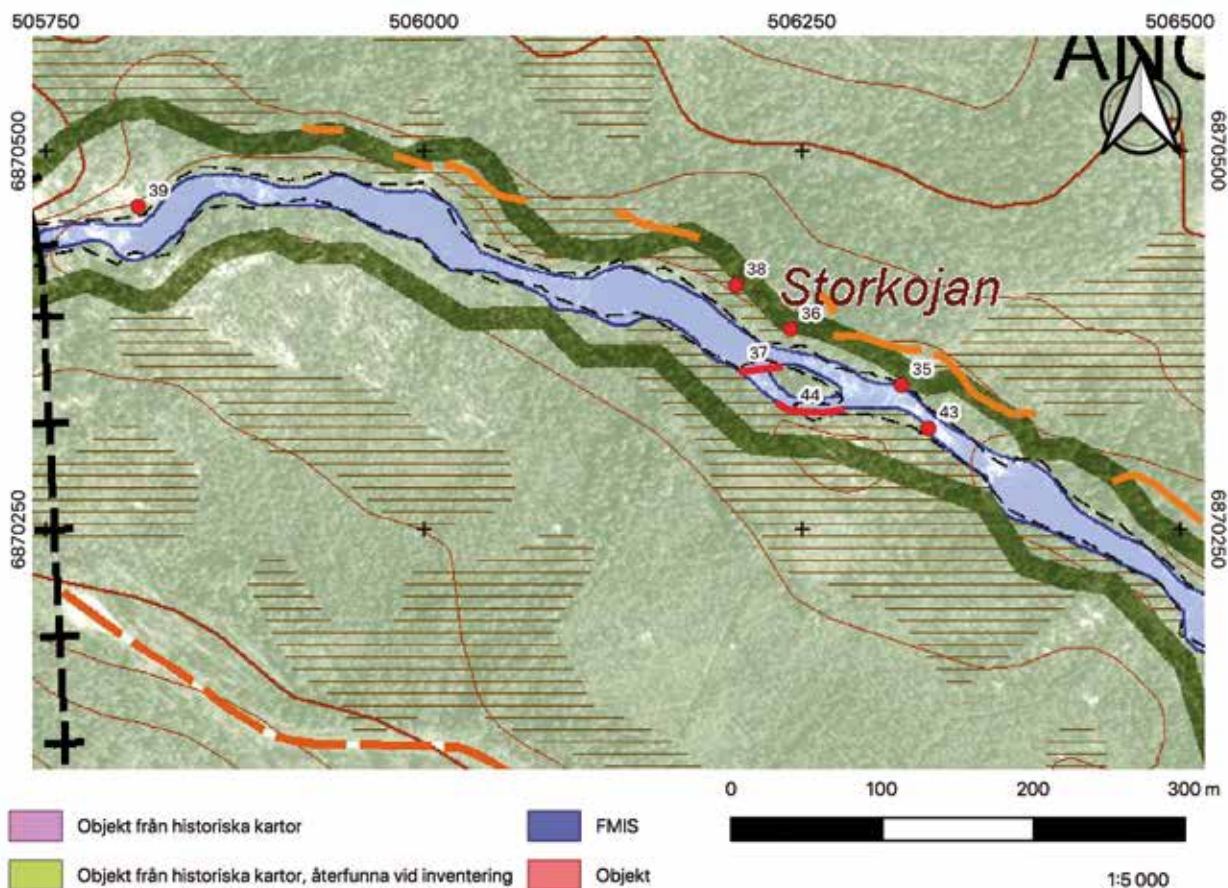

Fig. 16. Karta 1 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns gränsmärke (39), strandskoningar (35 och 44), ledarm (37), skibord eller enkelkista (43) samt dass och koja till "Storkojan" (36 och 38). En flottarstig finns norr om ån (40).

serar bron i Ängra. Minst femtusen man samt flera tusen hästar och nötboskap trampade då fram.

Objektbeskrivningar och kulturvärdering

Nedan presenteras alla påträffade objekt kortfattat i text och på 26 kartdelar med början vid landskapsgränsen mot Härjedalen i väster. Värderingen av objekten sker ibland enstaka objekt för sig, ibland sammantaget om flera likadana objekt finns på samma kartdel. Fullständig objektbeskrivning finns i tabell 1 i rapportens slut. Nära nog samtliga objekt finns även på foto.

Fig. 17. Gränsmärke (39), raserat, oregelbunden 1,5 m i diameter och 0,3 m hög, av 0,2–0,4 m stora stenar. Delvis övermossat. Beläget på SÖ-sluttande håll, ca 10 m NV om åkant. Står ej i befintlig gräns. Foto mot NV.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 39, gränsmärke
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	1	Raserat
Sällsynthet	5	Ett av två gränsmärken längs Ängerån
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	1	Historisk socken- och landskapsgränspunkt
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Gränsen kan ha ändrats
Summa	14 (av 33)	

Gränsmärket har ett värde för kulturmiljön. Gränsmärket är inte i bruk, och gränsmärket kan markera ursprungliga gränsen mellan Härjedalen och Hälsingland. Kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Fig. 18. Ledarm (37). Intill 20 m lång (Ö–V), 1 m hög och ca 1 m bred. Stänger av sidofärra mellan åns S strand och liten ö. Ansluter till stranden i V. Något raserad. Foto mot S.

Fig. 19. Skibord (43), av fastkilade stockar vertikalt utgående mot forsen, och når ut mot mitten av ån. På dessa finns längsgående stockar liggandes. I strandkanten är oregelbundna stenhögar formade som en enkel ledarm, 3–4 m lång (NV–SÖ) vilken ansluter mot block i Ö. Belägen på åns SV sida. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara "t.h. enkelista af trä 24 m. à 3 kr 72:00 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot NV.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 37 ledarm och 43 skibord
Dokumentvärde	2	Skibordet/enkelkista kan vara från 1918, kostade 72 kr
Kvalitet	2	Skibordet delvis välbyggt
Sällsynthet	3	Ledarmar många, men inte i övre delen av ån. Få skibord (bevarade)
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Skibordet visst miljöskapande värde
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Ledarm av natursten, trol. från 1850-talet
Summa	14 (av 33)	

Ledarmen och skibordet har ett värde för kulturmiljön. Ledarmen av natursten, troligen från den äldre enskilda flottleden. Kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Fig. 20. Strandskoning (44), av 12 stycken stenkistor, 1–2,5 m stora och 0,5–0,8 m höga, av 0,2–0,5 m stora runda stenar, belägna ett par meter från varandra längs en 42 meter lång sträcka. I kistorna i V delen finns stockar, både längsgående och tvärliggande. Delvis övermossad och gräsbeväxt. Belägen i S strandkanten på sidofåra till å. Foto mot Ö.

Fig. 21. Strandskoning (35), av trä, ca 5 m lång (NV–SÖ), bestående av 2 rader av stockar utmed N strandkanten vilka ansluter till från stranden vertikalt liggande stockar, allt fastsatt av stenar från årensning. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara ”t.v. enkelkista af trä 29 m. à 3 kr 87:00 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]” (LA). Foto mot SÖ.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 35 och 44, strandskoningar
Dokumentvärde	2	Strandskoning 35 kostade 87 kr
Kvalitet	1	Enkelt byggda
Sällsynthet	3	Strandskoningar många, men inte i övre delen av ån
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	1	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Troligen tillkomna under den äldre enskilda flottleden från 1850-talet
Summa	12 (av 33)	

Strandskoningarna har ett ringa värde för kulturmiljön. De är av natursten, troligen från den äldre enskilda flottleden. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Fig. 22. Koja (38), 2 x 2 m stor och 2–2,5 m hög med sluttande pulpettak. Byggt av regelverk och spontade liggande bräder. Anlagd på enkel stengrund. Dörr åt S. Möjlig kamin inuti. Detta är en del av "Storkojan". Belägen på plan moränmark ca 20 m NÖ om åkant. Foto mot NÖ.

Fig. 23. Dass (36), troligen till "Storkojan", 1,5 x 1,5 m stort och 2 m högt. Byggt av reglar av granslanor, klätt med handspäntat furuspån i tvålagstäckning. Delvis rödfärgat. Beläget ca 15 m N om åkant. Foto mot V.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 36 dass och 38 koja, båda "Storkojan"
Dokumentvärde	4	Intressant med rödfärgat furuspån på dassväggar
Kvalitet	2	Rödfärgat, handspäntat furuspån
Sällsynthet	3	Några andra kojor och kojgrunder bevarade
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	4	Går att förstå funktionen
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Dasset och lilla kojan kvar troligen från tidigt 1900-tal
Summa	20 (av 33)	

Kojan och dasset har ett värde för kulturmiljön. Kan ha tillkommit i början av 1900-talet. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns genom vissa byggnadshistoriska detaljer, och upplevelsevärdet är måttligt.

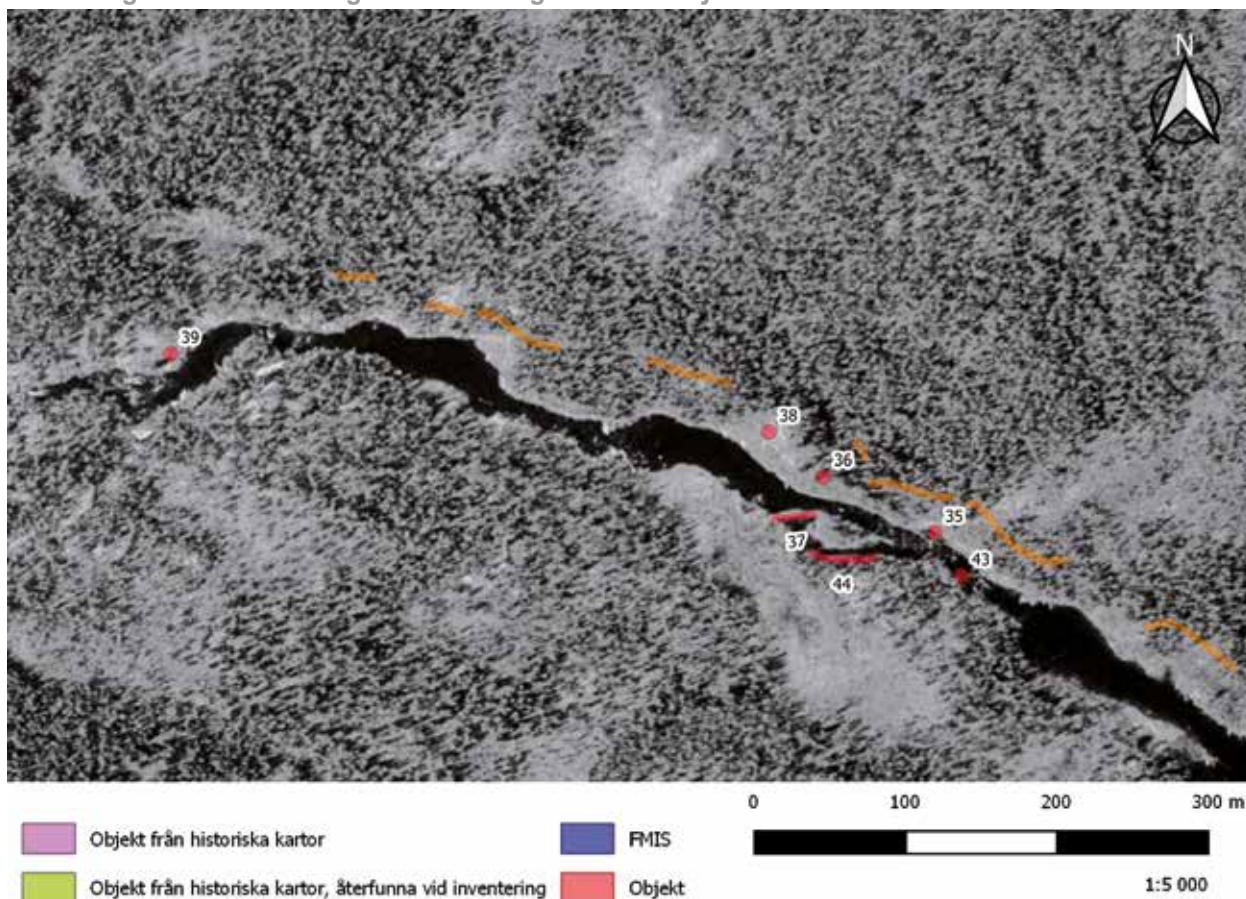

Fig. 24. Ortofoto, karta 1, från 1961. På kartan finns gränsmärke (39), strandskoningar (35 och 44), ledarm (37), skibord eller enkelkista (43) samt dass och koja till "Storkojan" (36 och 38). En flottarstig finns norr om ån (40).

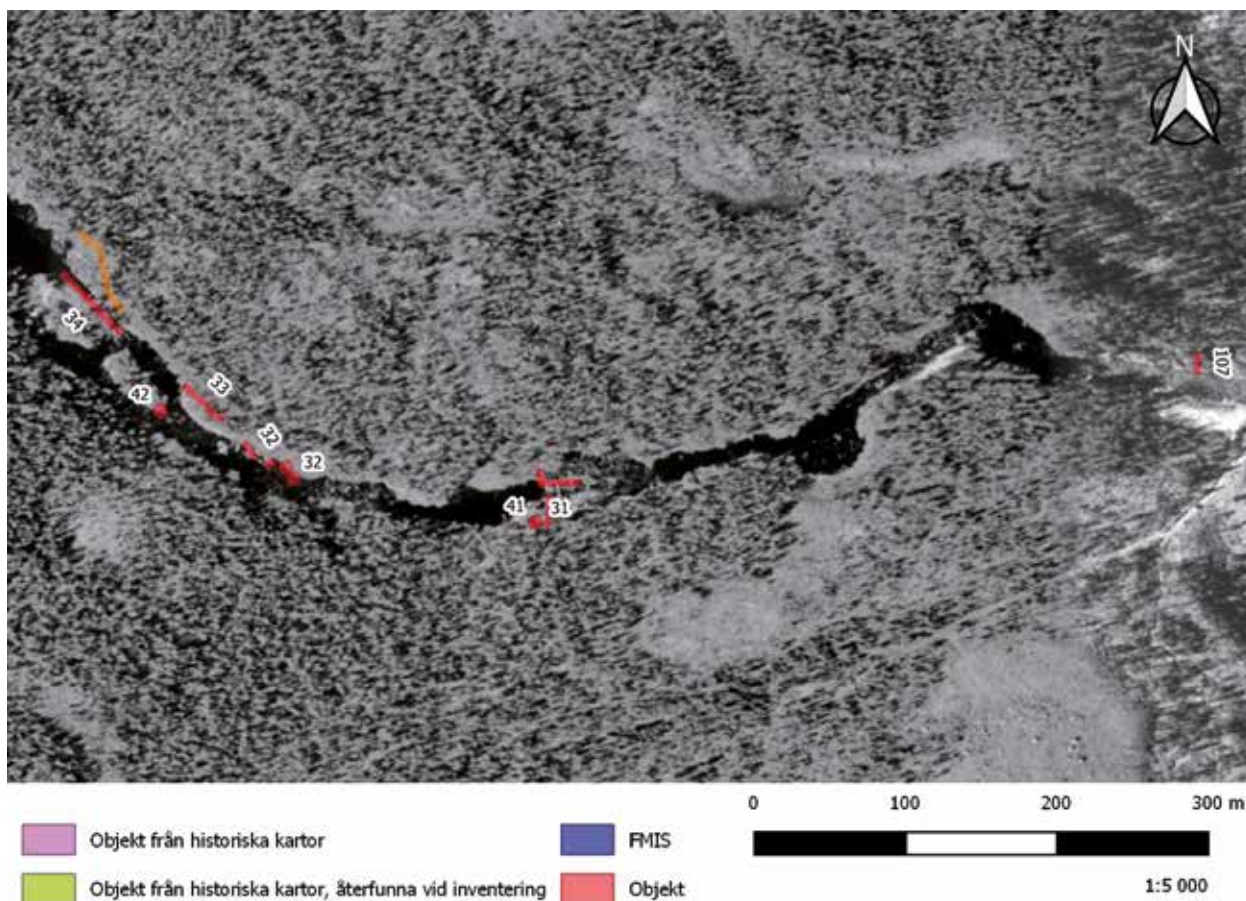

Fig. 25. Ortofoto, karta 2, från 1961. På kartan finns kanal (34), flottningsränna (33), stenkistor eller ledkistor (32), ledarm (42), flottarkoja (41), dammvall + ledarm (31) och stenkista (107). En flottarstig finns norr om ån (40).

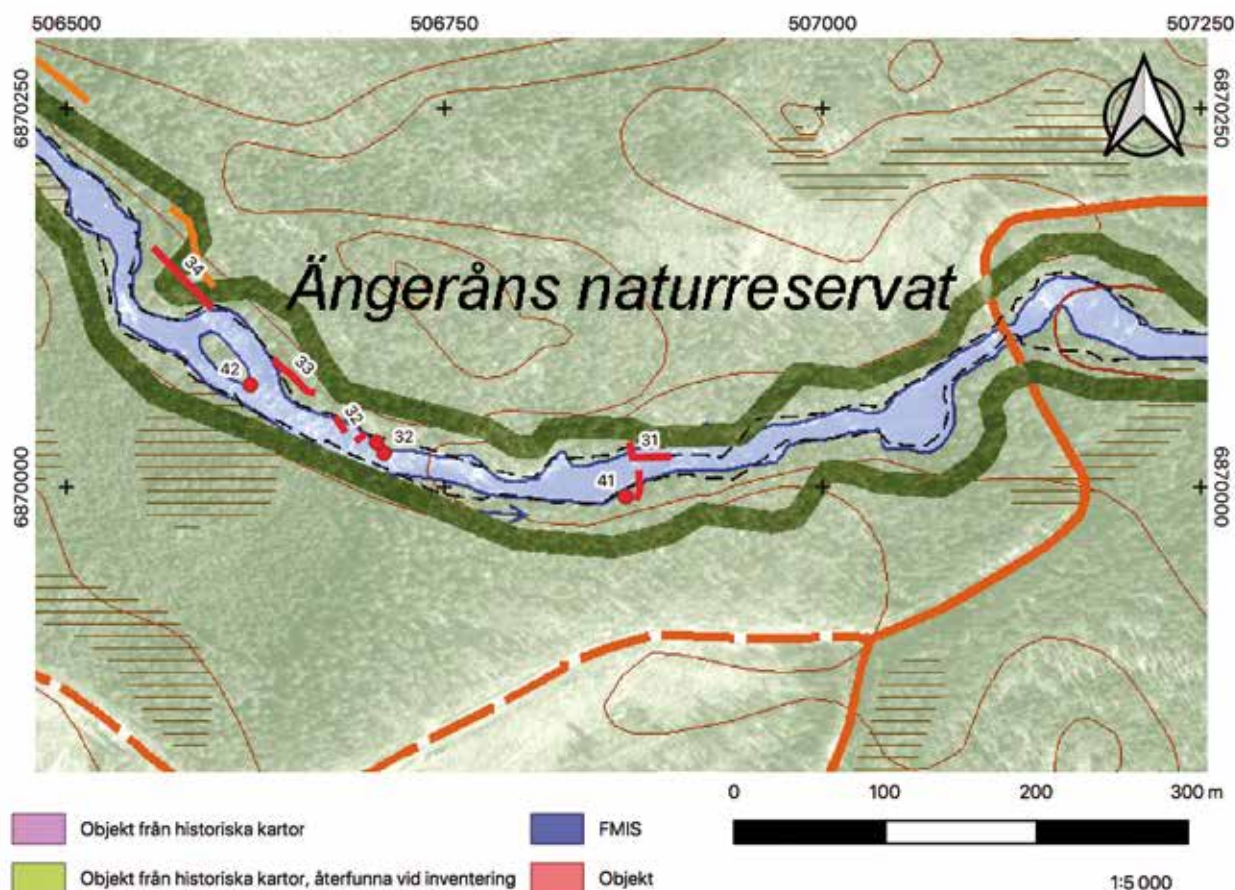

Fig. 26. Karta 2 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns kanal (34), flottningsränna (33), stenkistor eller ledkistor (32), ledarm (42), flottarkoja (41) och dammvall + ledarm (31). En flottarstig finns norr om ån (40).

Fig. 27. Kanal (34), ca 45 m lång (NV-SÖ), 4–5 m bred och 0,5–2 m djup. På 4–5 ställen med intill 0,8 m höga kallmurade kanter. Skär av en udde i ån på dess NÖ sida. Delvis belägen i naturlig sänka i moränen, delvis nedsprängd i sänka i berghäll. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara "kanal sprängd och grävd 150 m. värde 600:00 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA). Tydligt var kanalen tillkommen före 1918. Kanalen i bruk 1961. Foto mot NV.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 34 kanal
Dokumentvärde	4	Delvis sprängd i berg. Värderad till 600 kr 1918
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	Mycket arbete med sprängning, tydligen till stor kostnad
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Går att förstå funktionen
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Renoverad 1918, i bruk 1961
Summa	16 (av 33)	

Kanalen har ett värde för kulturmiljön. Kan ha tillkommit i början av 1900-talet. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Visst kunskapsvärde, upplevelsevärde är litet.

Fig. 28. Stenkistor eller ledkistor (32), 6 stycken från stranden vertikalt utgående oregelbundna stensamlingar, 1,5–6 m långa (N–S) och 1,5–2 m breda, av 0,2–0,8 m stora rundade stenar, i en 40 m lång sträcka. Kan ha varit stenkistor ihopbyggda med träramar. Avskärmar en vik mot svagt sluttande berghäll. Belägna på åns N halva. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara "t.v. enkelkista af trä 39 m. à 3 kr. 117:00 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot SÖ.

Fig. 29. Ledarm (42), 3,5 m lång, 1,5 m bred och 0,5 m hög av 0,3–1 m stora rundade stenar. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara "t.h. kullerstensarm öfver gamla ån 30 150:00 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA). Ledarmen kan vara äldre än 1918. Foto mot N.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 32 ledkistor/stenkistor och 42 ledarm
Dokumentvärde	4	Stenkista/ledkista från 1918, ledarm från ca 1850, kostade 117 resp. 150 kr
Kvalitet	1	Haft tråkista - nu borta
Sällsynthet	3	Ledarmar många, men inte i övre delen av ån
Representativitet	3	Fåtal ledkistor
Pedagogiskt värde/miljö	2	Visst miljöskapande värde
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Ledarm av natursten, trol. från 1850-talet
Summa	14 (av 33)	

Ledkista/stenkista och ledarm har ett värde för kulturmiljön. Båda av natursten, ledarm från den äldre enskilda flottleden, ledkista från den allmänna flottleden 1918. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, men upplevelsevärde är ringa.

Fig. 30. Ledarm (31), ca 25 m lång (Ö–V) med svag båge åt N i dess V del. 0,5–2,5 m bred och 1 m hög, av 0,5–1 m stora, delvis huggna stenar, men mest natursten. Belägen på åns N strand. Skibord, 3 m långt (Ö–V) och 2,5 m brett, av 15 stycken ca 0,15 m breda bräder. Trädymlade. 3 m av ledarmen överlagrar skibordet. Dammvall, 5 m lång (N–S), 2,5 m bred och intill 1 m hög, av intill 1 m stora naturstenar. Helt övermossad. Belägen på åns S strand. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara ”dam af trä värde 300:00 kr [värde i befintlig byggnad]” (LA). Foto mot N.

Fig. 31. Flottningsränna (33), ca 26 m lång (NV–SÖ) och 2 m bred. Tvärliggande grova syllstockar med 3,5 m mellanrum och flera parallella stockar i längsgående riktning på syllen. Allt nästan helt förmultnat. Belägen på mindre udde på NÖ sidan av å. Foto mot SÖ.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 31 ledarm, skibord och damm
Dokumentvärde	4	Kostade 300 kr att restaurera dammen 1918
Kvalitet	1	Träkonstruktionen borta, bara natursten kvar i dammen
Sällsynthet	3	Äldre dammkonstruktion
Representativitet	3	En av tre av dammar i övre delen av ån
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Damm från den enskilda flottleden, ca 1850. Rännans ålder oklar
Summa	15 (av 33)	

Anläggningarna har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Äldre dammkonstruktion och flottningsränna med visst kunskapsvärde. Ringa upplevelsevärde.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 33 flottningsränna
Dokumentvärde	2	”traditionellt” byggd
Kvalitet	1	Borta inom en relativt snar framtid
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Rännan syns än
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Rännans ålder oklar
Summa	13 (av 33)	

Rännan har ett ringa värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Flottningsränna med visst kunskapsvärde. Ringa upplevelsevärde.

Fig. 32. Kojan, flottarkoja (41), 2,5 x 2 m stor och 1,5–2 m hög, med sluttande tak. Av halvkluvor, liggande stockar samt stående plank, med en dörröppning åt N mot ån. Identifierade initialer inristade på dörröverstycke, från vänster: WH, EF, EU, VH, PF och GF. Delvis raserad koja p g a nedrasade barrträd. 1 m N om och utanför kojddörren är en eldpall 2 x 1,5 m stor (Ö–V) och 1 m hög. Förmodad eldstadsöppning 1,2 x 1,4 m stor (Ö–V) och 0,5 m djup med öppning åt S mot kojjan. Kojan belägen ca 10 m S om åkant. Foto mot SV.

Fig. 33. Inristade initialer på flottarkojan (41) "GF".

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 41 flottarkoja
Dokumentvärde	4	Intressant varierad konstruktion
Kvalitet	2	Skadad av nedfallet träd
Sällsynthet	3	Några andra kojor och kojgrunder bevarade
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	4	Går lätt att förstå funktionen
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Kojan kvar troligen från tidigt 1900-tal
Summa	20 (av 33)	

Kojan har ett värde för kulturmiljön. Kan ha tillkommit i början av 1900-talet. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns genom vissa byggnadshistoriska detaljer och inristningar, och upplevelsevärde är måttligt.

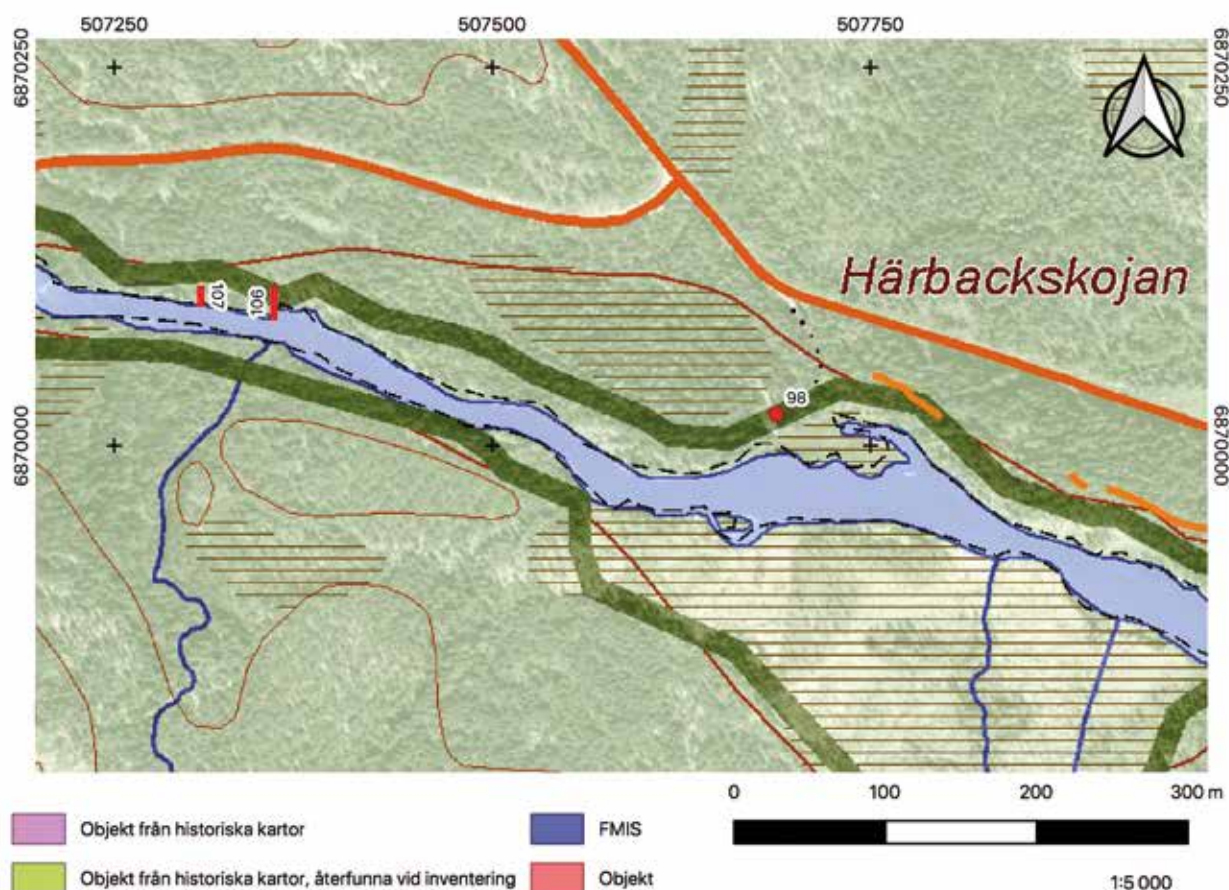

Fig. 34. Karta 3 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns stenkestorna (106 och 107) och husgrund från flottarkoja "Härbackskojan" (98). En flottarstig finns norr om ån (40).

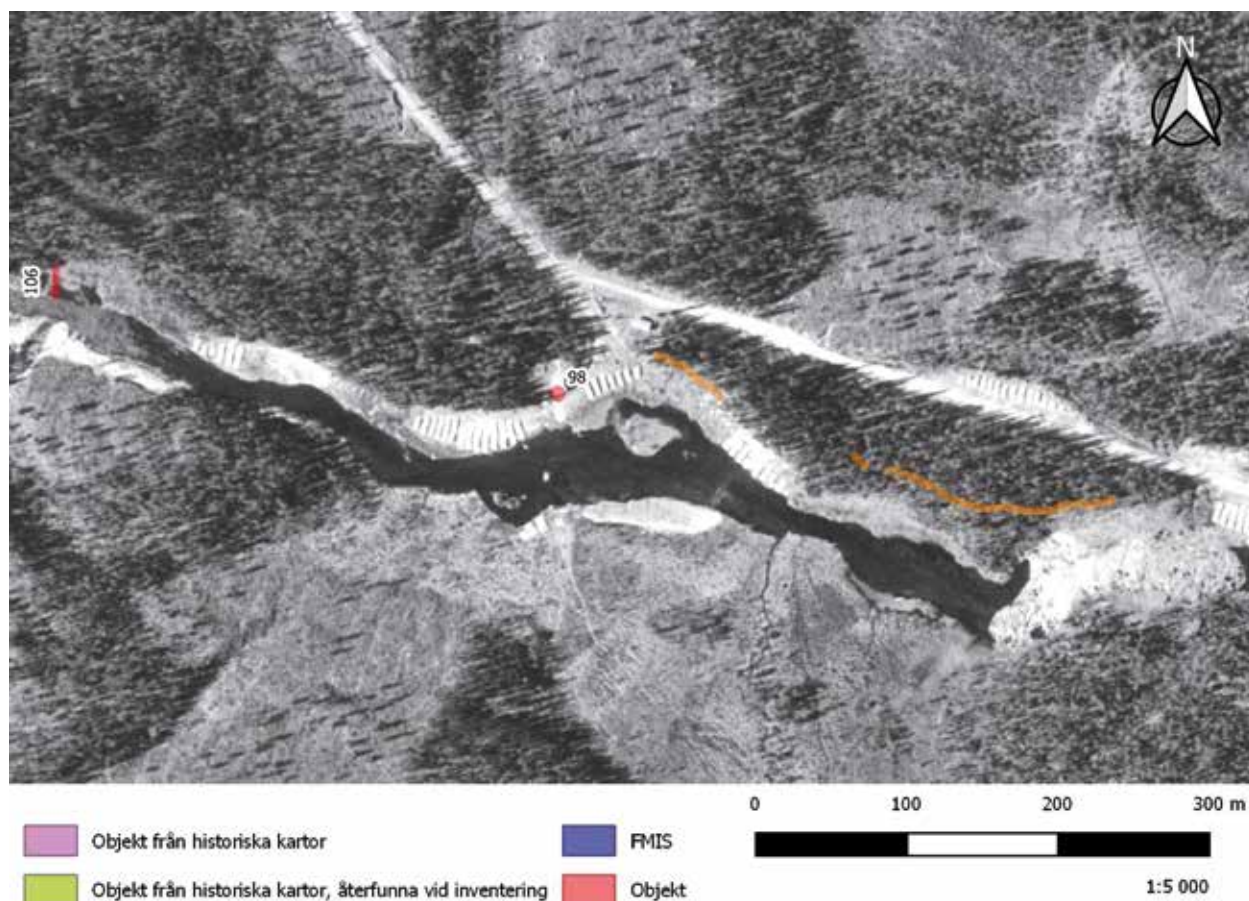

Fig. 35. Ortofoto, karta 3, från 1961. På kartan finns stenkesta (106) och husgrund från flottarkoja "Härbackskojan" (98). En flottarstig finns norr om ån (40). Längs stränderna långa rader av timmervälter. Timmersamling i ån till höger.

Fig. 36. Plats för koja (98), trol. "Härbackskojan". Betonggrund 6 x 4 m stor (Ö-V) och 0,2 m hög. Belägen på en plan gräsbeklädd yta ca 20 m N om å. Ev. finns fler grunder på platsen. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 "Vid Härbäcken äldre koja värde 400:00 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA). Härbackskojan byggd före 1918. Fanns kvar 1961. Foto mot N.

Fig. 37. Stenkista (107), 8 m lång (N-S), 2 m bred och 0,3 m hög, av 0,2–0,4 m stora naturstenar. Belägen vinkelrätt mot ån och bildar tillsammans med 106 ett uppdämt våtmarksområde. Nästan helt gräsbeklädd. Foto mot S. Stenkista (106, inte på bild). 19 m lång (N-S), 2 m bred och 0,3 m hög, av 0,2–0,4 m stora naturstenar. Belägen vinkelrätt mot ån. Nästan helt gräsbeklädd.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 98 plats för flottarkoja
Dokumentvärde	2	Bara grund kvar. Värderades till 400 kr 1918
Kvalitet	1	Borttagen
Sällsynthet	3	Några andra kojor och kojgrunder bevarade
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	1	
Tillgänglighet	2	Skogsbilväg fram
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Kojan byggd troligen kring 1900
Summa	13 (av 33)	

Kojplatsen har ett ringa värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde och upplevelsevärde obefintligt.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 106 och 107 stenkistor
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	1	Natursten
Sällsynthet	3	Av natursten, troligen från den äldre enskilda flottleden ca 1850
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	1	
Tillgänglighet	2	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	13 (av 33)	

Stenkistorna har ett ringa värde för kulturmiljön. De är av natursten, troligen från den äldre enskilda flottleden. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

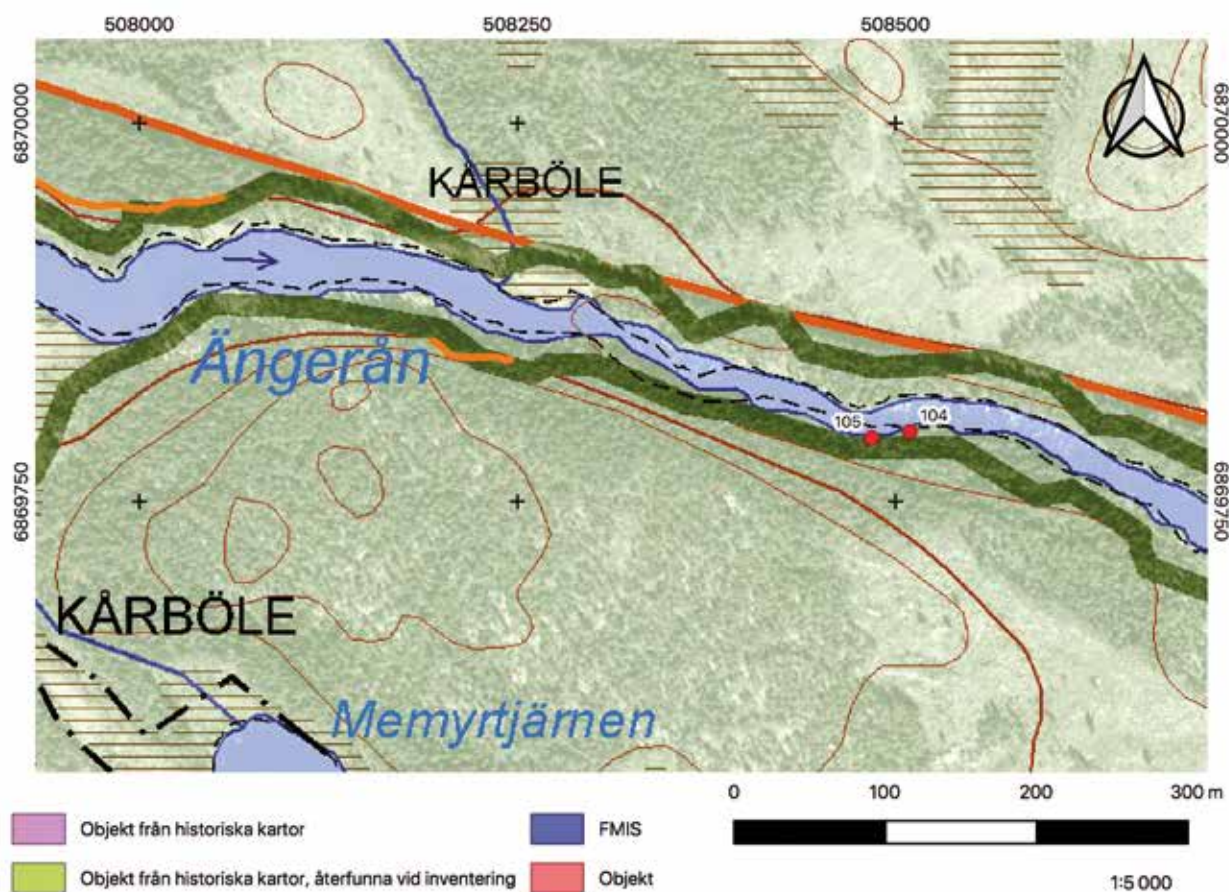

Fig. 38. Karta 4 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns plats för flottarkoja (104) och varpring (105). Flottarstig på båda sidorna om ån (40 och 46).

Fig. 39. Ortofoto, karta 4, från 1961. På kartan finns plats för flottarkojor (96 och 104), varpring (105) och dammvall (97). En flottarstig norr om ån (40).

Fig. 40. Flottarkoja? (104), stenrad, 3 m lång (Ö-V), 0,5–0,7 m bred och 0,5–0,6 m hög, av 0,3–0,5 m stora stenar, kallmurad. Tänkbar yta för koja 4 x 5 m stor mellan stenraden och bergskant. I S finns ett 1 m stort block. Belägen i moränslänt med stenblock, 2 m S om åkant. Övermossad. Foto mot SÖ.

Fig. 41. Varpring med kedja (105), en 0,1 m stor länk islagen i block med en 1,2 m lång smidd kedja. Möjlig läsanordning under vattenytan. Belägen i strandkant på åns S sida. Foto mot V.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 104 koja?
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	1	Natursten
Sällsynthet	3	Av natursten, troligen från den äldre enskilda flottleden ca 1850
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	1	
Tillgänglighet	2	Nära väg
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	13 (av 33)	

Kojresten har ett ringa värde för kulturmiljön. Den är av natursten, troligen från den äldre enskilda flottleden. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 105 varpring
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	Företrädesvis vid avslut av lugnvatten
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	2	Nära väg
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	15 (av 33)	

Varpringen har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

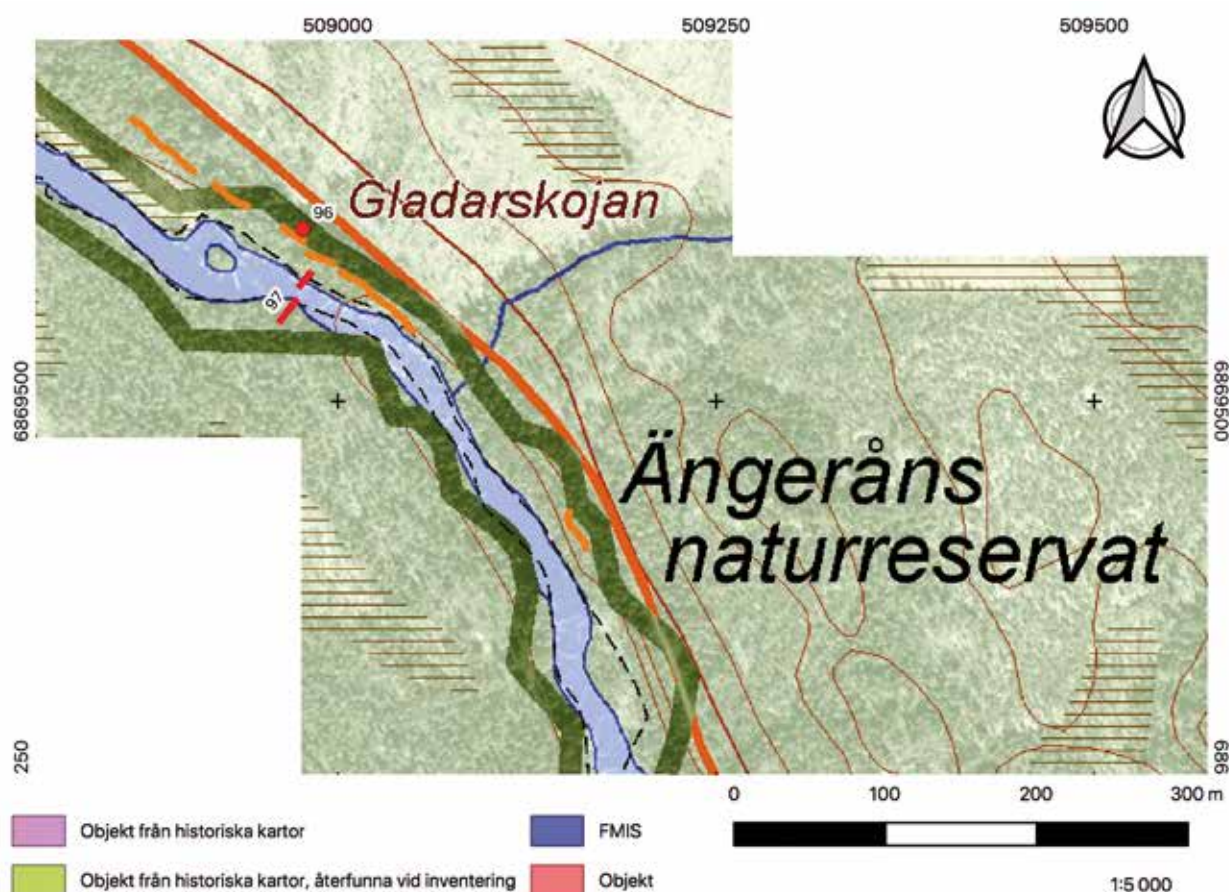

Fig. 42. Karta 5 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns plats för flottarkoja (96) och dammvall (97). En flottarstig öster om ån (40).

Fig. 43. Plats för koja (96) "Gladarskojan". Möjlig flottarkoja. Spisröse kvar, oregelbundet 2 m i diameter och 0,7 m högt, av mestadels huggen sten 0,2 x 0,2–0,6 x 0,6 m stora. Tegel med inskription: "N-1, N-T, 1,6". Ytan övermossad. I närområdet finns korrugerad takplåt, en järnspis och skräp. Belägen på SV-sluttande moränslänt ca 25 m NÖ om strandkant. Blandskog med upp till 200 åriga tallar.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 96 "Gladarskojan"
Dokumentvärde	4	Spis och spisröse kvar
Kvalitet	1	
Sällsynthet	3	Flera kojor och kojgrunder finns
Representativitet	3	Flera kojor och kojgrunder finns
Pedagogiskt värde/miljö	2	Förståelig
Tillgänglighet	2	Nära väg
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	16 (av 33)	

Kojresten har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Fig. 44. Dammvall (97), på båda sidorna av ån. N sidan: 9 m lång (N–S), 1,5 m bred och 0,2–0,4 m hög av 0,2–0,4 m stora naturstenar. Ansluter till ån i S och avslutas i en rotvälta i N. Övermossad och beväxt av en mindre tall. S sidan: 13 m lång (NÖ–SV), 2 m bred och 0,5 m hög, av 0,2–0,4 m stora naturstenar. Avgrävd i mitten. Möjlig stenkista med timmer strax NV om. Delvis övermossad. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara ”dam intagen af trä derifrån utgår 157 m. lång ränna af trä som bibehålles, värde à 4 kr 628:00 kr [värde i befintlig byggnad] och repareras för 150:00 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottsbyggnad]” (LA). Foto av dammen på åns N sida, foto mot SV.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 97 damm
Dokumentvärde	4	Kostade 150 kr att restaurera dammen 1918
Kvalitet	1	Av natursten
Sällsynthet	3	Äldre dammkonstruktion
Representativitet	3	En av tre av dammar i övre delen av ån
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	2	Relativt nära väg
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Damm från den enskilda flottleden, ca 1850
Summa	15 (av 33)	

Dammen har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Äldre dammkonstruktion med visst kunskapsvärde. Ringa upplevelsevärde.

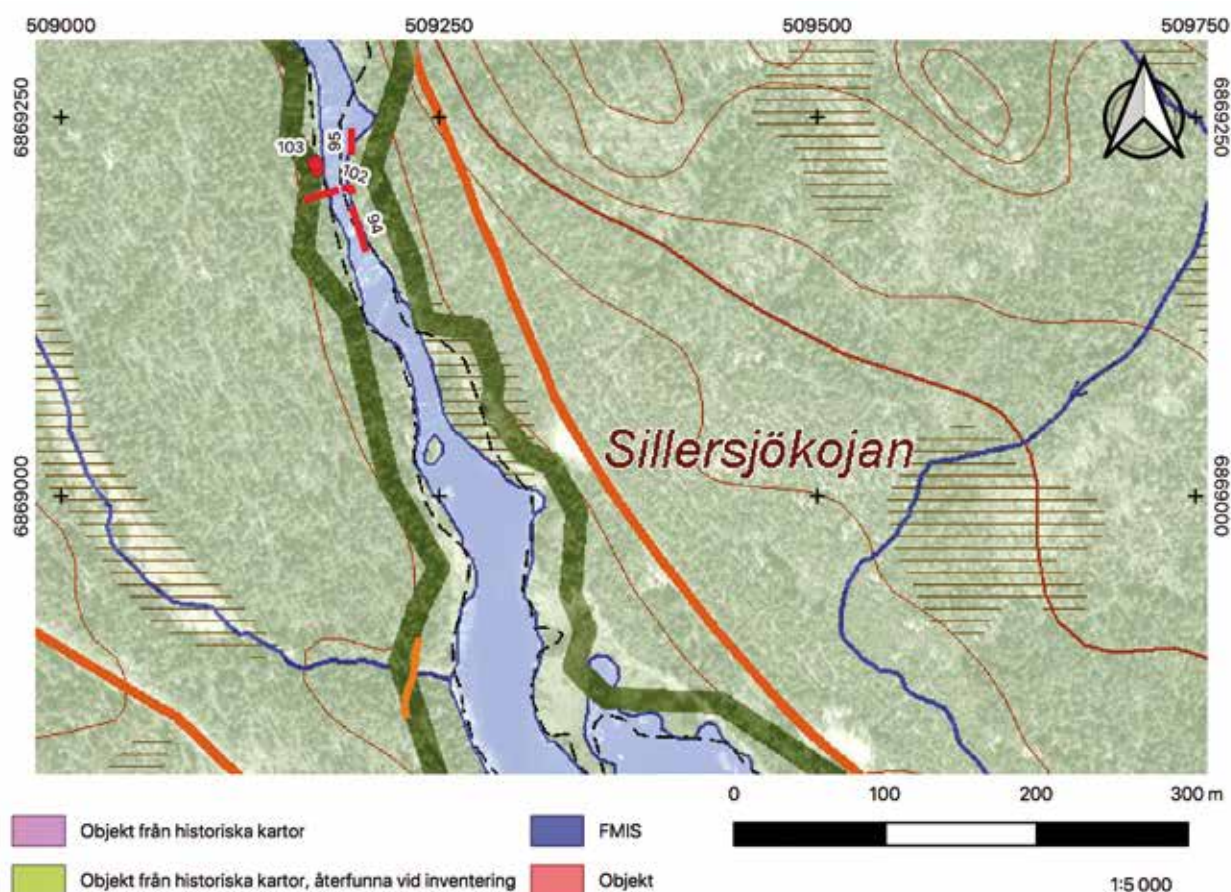

Fig. 45. Karta 6 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns ledarmar (94 och 95), dammvall (102) och stenfundament (103). En flottarstig väster om ån (46).

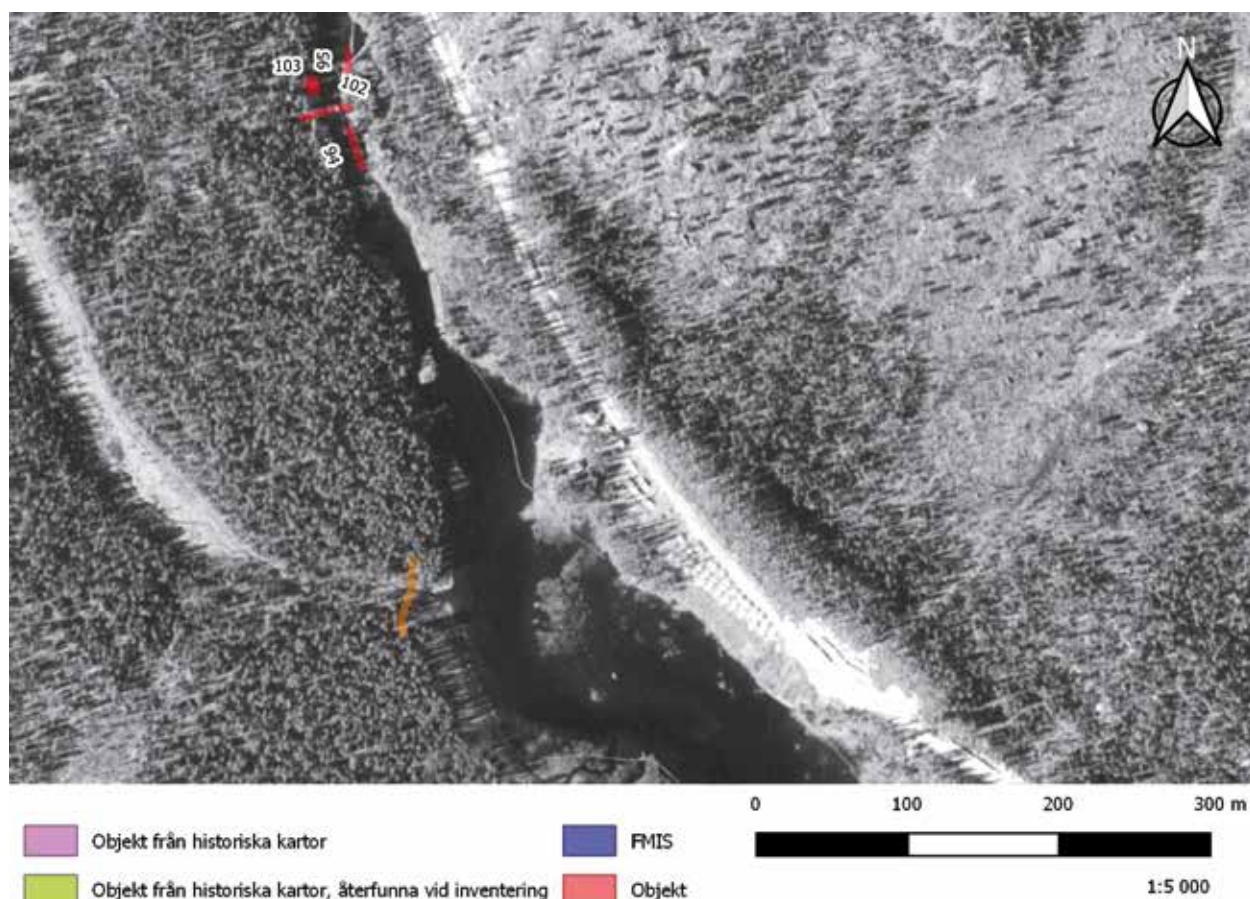

Fig. 46. Ortofoto, karta 5, från 1961. På kartan finns ledarmar (94 och 95), dammvall (102) och stenfundament (103). En flottarstig väster om ån (46). Här syns länsar och bommar i ån.

Fig. 47. Ledarm (94), 27 m lång (N–S), 2 m bred och 1–1,5 m hög. Huggna stenar, 1–2,2 m stora mot försen i 2–3 skikt, flest i N änden, men 0,25–0,5 m stora naturstenar mot landsidan. Järnkrampor håller de huggna stenarna. Ledarmen anlagd för att smalna av åfåran. Delvis anlagd på berghäll. Belägen på åns Ö strand. Foto mot N.

Fig. 48. Ledarm (95), 14 m lång (N–S), 1,5–2 m bred och 1–1,3 m hög, av 0,15–0,4 m stora naturstenar. Båda ändarna ansluter mot klippvallar. Belägen på åns Ö strand. Foto mot S.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 94 och 95 ledarmar
Dokumentvärde	4	Två varianter intill varandra, en natursten, en huggen sten
Kvalitet	2	Bra sammanhållna, en med järnkrampor
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	2	Nära väg
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Den av natursten troligen från den äldre enskilda flottleden ca 1850
Summa	19 (av 33)	

Ledarmarna har ett värde för kulturmiljön. Den av natursten är troligen från den äldre enskilda flottleden, medan den intill är huggen sten från ca 1900. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är måttligt.

Fig. 49. Stenfundament (103), 2 stycken. 1) oregelbundet, 1,7 m i diameter och 0,2 m högt, av 0,1–0,4 m stora naturstenar. Stolphål i mitten, 0,4 m i diameter och 0,1 m djupt. 1 m N om detta finns 2) oregelbundet, 1,7 m i diameter och 0,2 m högt, av 0,1–0,4 m stora naturstenar, utan synligt stolphål. Båda delvis övermossade. Belägna 2 m V om strandkant. Foto mot SV.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 103 stenfundament
Dokumentvärde	2	Oklar funktion
Kvalitet	1	Natursten
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	1	Svårtolkat
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Av natursten troligen från den äldre enskilda flottleden ca 1850
Summa	12 (av 33)	

Stenfundamenten har ett ringa värde för kulturmiljön. Av natursten, troligen från den äldre enskilda flottleden. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde, och ringa upplevelsevärde.

Fig. 50. Dammvall (102) på båda sidorna av ån. V sidan: vinkelrätt mot ån, 18 m lång (Ö–V), 1,5–2 m bred och 1,2 m hög. Av huggen sten, 0,4–1 m stora, i 5 synliga skikt. Delvis övermossad. Ö sidan: vinkelrätt mot ån, 5 m lång, 1,5–2 m bred och 1,2 m hög, av huggen sten. Belägen i strandkant. Foto av dammvallen på V sidan ån, mot N.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 102 damm
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Av huggen sten, men inte kilade jämna block
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	Den västligaste dammen med huggen sten
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	2	Relativt nära väg
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Kan vara från ca 1900
Summa	19 (av 33)	

Dammen har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Dammkonstruktion med visst kunskapsvärde. Måttligt upplevelsevärde.

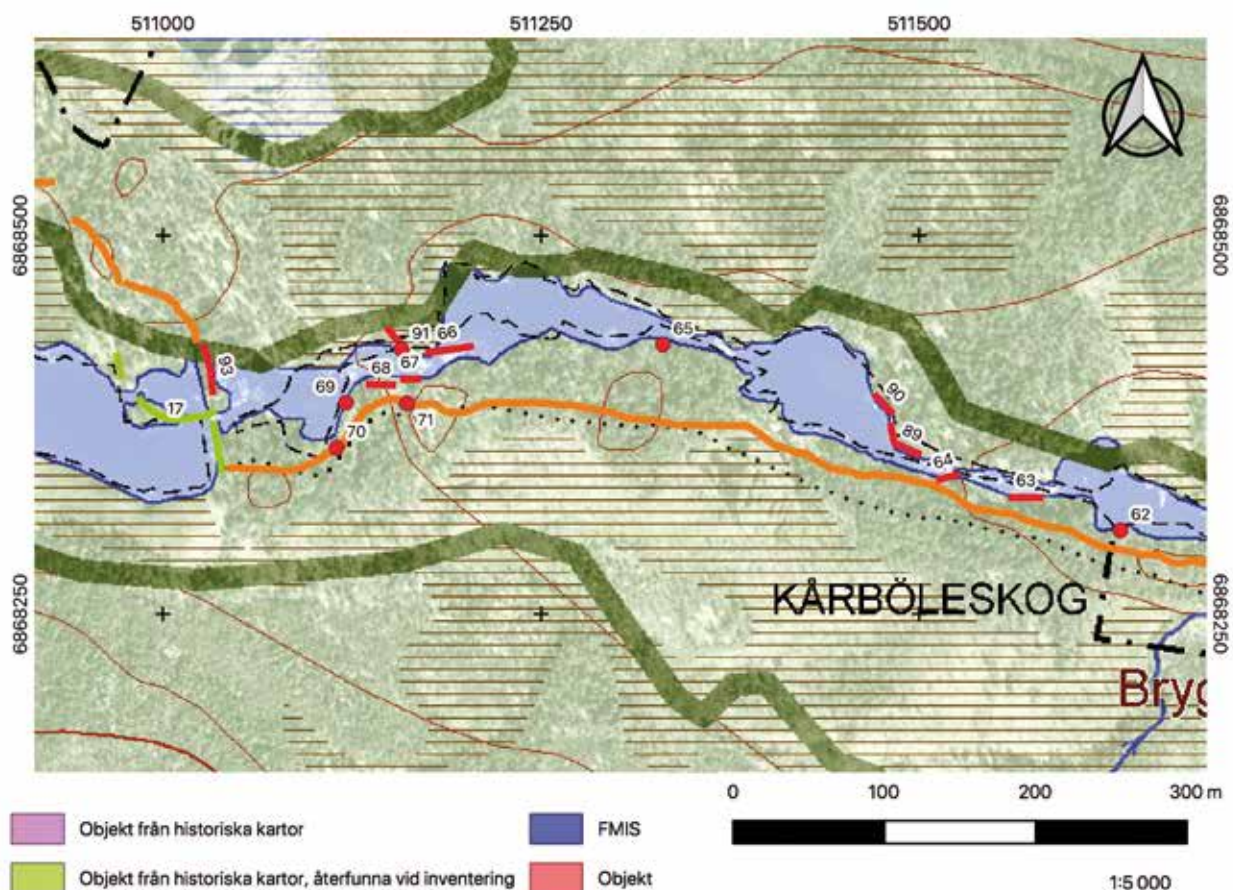

Fig. 51. Karta 7 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns dammar (17 och 93), gränsmärke (62), ledarmar (63, 64, 66, 67, 89, 90 och 92), strandkonung (65 och 68), varpring (69), stenbryggor (70 och 71), och stenbrott (91). En flottarstig på vardera sidan om ån (40 och 46).

Fig. 52. Damm (17). Dammvall, belägen på båda sidorna av ån samt på ö i ån. S sidan: 22 m lång (N–S), 1,8–2,2 m bred, V sidan huggen sten, 1,5 x 0,4 m stora, i två skikt. Ifylld med cement och sammanbundna med järnkrämpor. Vallens fyllning och Ö sidan av mindre sten, mestadels skarpkantad, men även natursten. Ansluter i S till berghäll. V om vällen en 2 m bred trädbevuxen vall av grus. Dammfästet har förstärkning av intill 2 m långa och 0,4 x 0,4 m stora huggna stenar i 3–4 skikt. Järnförstärkning kvar i dammöppningen, men inga dammluckor. Enkel, ruten träbro. Foto mot N. Forts. beskrivn. fig. 54.

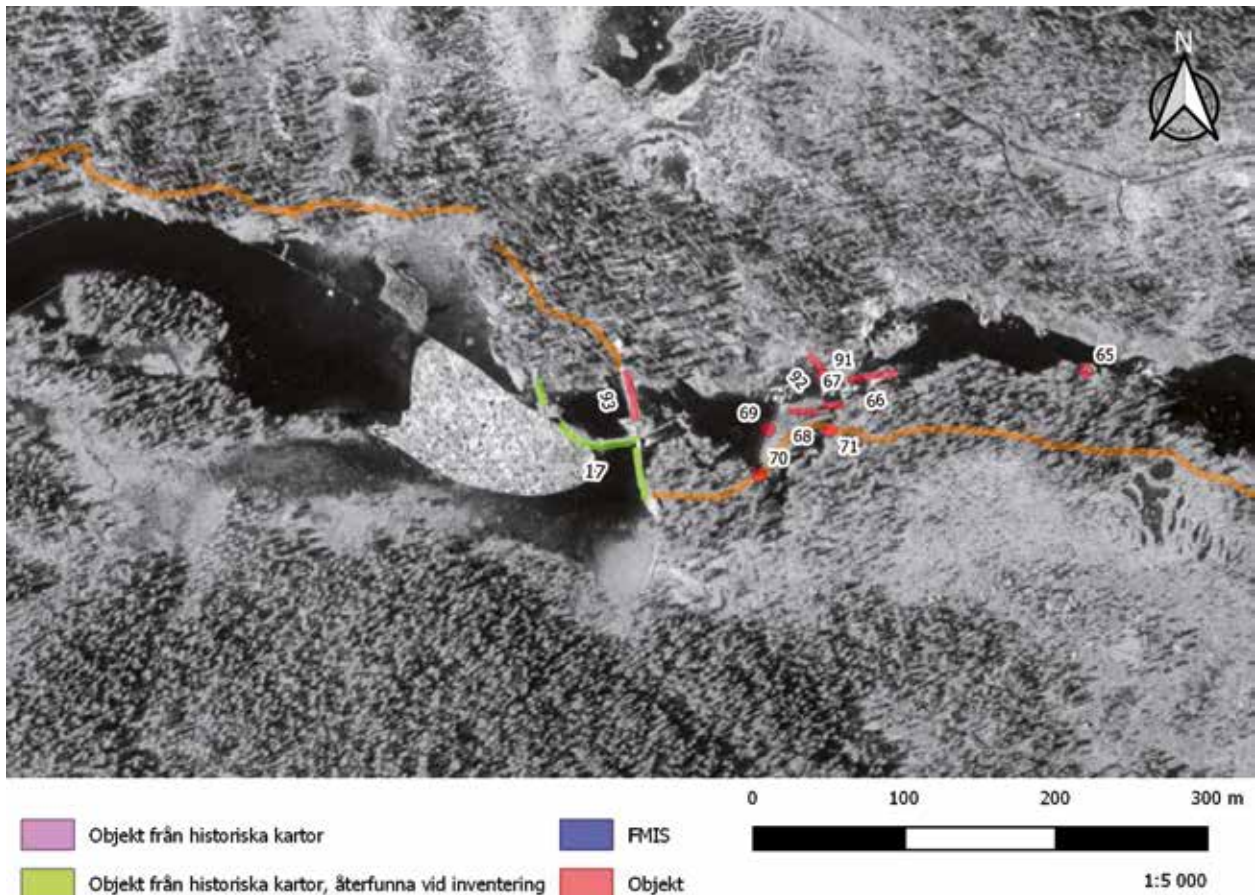

Fig. 53. Ortofoto, karta 7, från 1961. På kartan finns dammar (17 och 93), ledarmar (66, 67 och 92), strandskoning (65 och 68), varpring (69), stenbryggor (70 och 71), och stenbrott (91). En flottarstig på vardera sidan om ån (40 och 46). Vid dammen infångat timmer på väg att skickas genom dammen.

Fig. 54. Mot ö i ån: 53 m lång (Ö-V), 2 m bred och 1,2 m hög, S sidan huggen sten 1,5 m långa och 0,4 x 0,4 m stora, i 2-3 skikt. Sammanbundna med järnkrampor. Vallens fyllning och N sid är mindre natursten. Delvis anlagd mot stenblock och på berghäll. Vallens Ö del ansluter mot udde i åns N strand, och gör en svag böj mot N och avslutas med rak kant vid en 4 m bred dammöppning. Avslutningen består av fem synliga skikt av huggen sten, intill 1,5 m långa och 0,4 x 0,4 m stora. Tvärgående stockar, delar av skibord anas under vattenytan i dammöppningen. Har samband med objekt 93. Foto mot S. Forts. beskrivn. fig. 55.

Fig. 55. Dammen finns på laga skifteskarta 1900 (V12-16:1, 21-FÄR-243). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dambyggnad. Af nu befintlig dam nybygges den norra delen helt och hållet och utföres af sten. Den nordligaste delen af nya dammen förlägges något ofvanför den gamla, mellan öfver vattenytan stående stora stenar. Nybyggd längd 106 m med från norr räknadt först 4 st grundluckor om 0.95 m. bredd, derefter 2 nya rännluckor om 1.30 m. bredd samt der bredvid 2 nya grundluckor om 0.95 m. bredd. Den sydligaste delen af den nuvarande långa dammen, innehållande 3 låga grundluckor, öfverfylls med sten och grus till 0.5 m. öfver nuvarande höjd. En 10 m. lång stenfylld tråkista rifves och ersättes med stendäm. 2300 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot NÖ.

Fig. 56. Damm (17). Foto mot V.

Fig. 57. Damm (17), dammöppning. Foto mot S.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 17 damm
Dokumentvärde	8	
Kvalitet	4	Välgjord, ombyggd, kompletterad
Sällsynthet	3	En av flera fina dammar
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	4	Fina konstruktionsdetaljer
Tillgänglighet	3	Nås med stigar
Upplevelsevärde	4	
Speciella förhållanden		Äldre delar från ca 1850, ombyggd och kompletterad ca 1900
Summa	29 (av 33)	

Dammen har ett mycket högt värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Dammkonstruktion med högt kunskapsvärde och stort upplevelsevärde.

Fig. 58. Dammvall (93), 28 m lång (N–S), ursprungligen 2,5 m bred, sedan breddad åt V med 1,5 m bred stenvall av skarpkantad sten och 2 m bred grusvall. Kan ha fungerat som väg. I ursprungliga dammvallen är natursten 0,3–1,5 m stora. Delvis anlagd på häll och ansluter mot moränmark i N och bergklippa i S. Belägen på udde på åns N strand. Har samband med objekt 17. Foto mot S.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 93 damm
Dokumentvärde	8	
Kvalitet	2	Ombyggd, kompletterad
Sällsynthet	3	En av flera dammar
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	4	
Tillgänglighet	3	Nås med stigar
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Äldre delar från ca 1850, ombyggd och kompletterad ca 1900
Summa	26 (av 33)	

Dammen har ett högt värde för kulturmiljön, främst i sambandet med objekt 17. Bruksvärdet är borta genom att den inte nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Dammkonstruktion med visst kunskapsvärde och måttligt upplevelsevärde.

Fig. 59. Varpring (69), en 0,15 m i diameter stor, handtagsliknande länk fastsatt i berghäll, och med 0,3 m lång kedja. Belägen på svagt NÖ-sluttande berghäll, intill vattenbryn på åns S strand. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 har varpringen troligen hållit en "Dubbel bom 35 m à 0.80. 28 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot N.

Fig. 60. Strandskoning (68), möjlig bäckrensningsten. 16 m lång (Ö-V), 2,5 m bred och intill 1 m hög, av skarpkantad sten 0,1-0,4 m stora. Mossbeväxt. Belägen på berghäll 2-6 m S om strandkant. Foto mot V.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 69 varpring
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	Företrädesvis vid avslut av lugnvatten
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	2	Nås med stigar
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	15 (av 33)	

Varpringen har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 68, strandskoning
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	1	Enkel
Sällsynthet	3	Strandskoningar många, olika typer
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	2	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Kan vara tillkommen under den äldre enskilda flottleden från 1850-talet
Summa	14 (av 33)	

Strandskoningen har ett värde för kulturmiljön. Kan vara från den äldre enskilda flottleden. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Fig. 61. Stenbrygga (71) längs flottarstig (46), 3 m lång (Ö-V), 1 m bred och 0,8 m hög, av 0,4–0,8 m stora skarpkantade stenar. Belägen över blötmark mellan två berghällar. Mossbeväxt. Belägen 10 m S om å. En del av flottarstig objekt 46. Foto mot SÖ.

Fig. 62. Stenbrygga (70) längs flottarstig (46), 10 m lång (Ö-V), 1 m bred och 0,7 m hög, av skarpkantad sten. På stenbryggan en senare träspång. Belägen över blötmark. Övermossad och beväxt av blåbärsris och lövsly. Belägen 5 m S om å. En del av flottarstig objekt 46. Foto mot NV.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 70 och 71, broar/stenbryggor
Dokumentvärde	2	Enkla stenkonstruktioner
Kvalitet	1	Enkla
Sällsynthet	3	De enda stenbryggorna längs ån
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Lättförståeliga
Tillgänglighet	3	Längs flottarstig
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	15 (av 33)	

Broarna/stenbryggorna har ett värde för kulturmiljön genom att vara en del av flottarstigen på åns S sida. Bruksvärdet kvarstår eftersom de kan nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Fig. 63. Strandskoning (65), 3,5 m lång (Ö-V), 1 m bred och 1 m hög, av 1,5 m långa och 0,3–0,4 m stora huggna stenar mot strömsidan, fastsatta med järnkrampor i berghällarna samt mindre sprängstenar bakom in mot land. Anlagd som skydd mot skreva i berghäll. Plan sida mot forsen. Belägen på åns S strand. Foto mot NV.

Fig. 64. Strandskoning (65). Foto mot SV.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 65, strandskoning
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	2	Huggen sten och järnkrampor
Sällsynthet	3	Strandskoningar många, olika typer
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	14 (av 33)	

Strandskoningen har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Fig. 65. Ledarm (66), 6 m lång (Ö–V), intill 1 m bred och 0,5 m hög, av 0,2–0,8 m stora stenar, både natursten och skarpkantad sten. Ansluter till stenblock i V. Belägen på åns N sida. Foto mot N.

Fig. 66. Ledarm (67), ev. strandskoning, 10 m lång (Ö–V), 2 m bred och 0,4 m hög, av 0,4 m stora skarpkantade stenar. Ansluter till berghäll i V änden. Belägen på åns S sida. Foto mot Ö.

Fig. 67. Ledarm eller strandskoning (90), 14 m lång (NV–SÖ), 1,5 m bred och 0,6 m hög, av 0,5–1,5 m stora skarpkantade stenar. Ligger för och stänger av en naturlig sidoränna av å. Belägen på åns NÖ strand. Foto mot N.

Fig. 68. Ledarm (92), 11 m lång (N–S), 2 m bred och intill 0,8 m hög, av 0,3–0,8 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Mossbeväxt. Belägen på åns N strand. Foto mot S.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 66, 67, 90 och 92, ledarmar
Dokumentvärde	4	Varierande stenmaterial
Kvalitet	1	Huggen sten och natursten
Sällsynthet	3	Ledarmar många, olika enkla typer
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Förstår funktionen
Tillgänglighet	2	Varierande tillgänglighet
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	16 (av 33)	

Ledarmarna har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Fig. 69. Gränsmärke (62), oregelbundet 1 m i diameter och 0,1 m högt, med en 0,5 m hög och 0,3–0,4 m bred vise. Delvis övermossat. Beläget i befintlig gräns på berghäll ca 3 m S om ån. Foto mot V.

Fig. 70. Stenbrott (91), 3 x 1 m stort (Ö–V), med 3 synliga borrhål (32 mm breda). Belägen på berghäll på åns N strand. Foto mot V.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 62, gränsmärke
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	1	Enkelt
Sällsynthet	5	Ett av två gränsmärken längs Ängerån
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	1	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Markerar fastighetsgräns för "Brygghuset"
Summa	14 (av 33)	

Gränsmärket har ett värde för kulturmiljön. Gränsmärket är i bruk, och markerar fastighetsgräns för "Brygghuset". Kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 91 stenbrott
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	1	Enkelt
Sällsynthet	5	Ett enda stenbrott återfunnet
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Visar att man kilat ur sten på plats, till alla ledarmar
Tillgänglighet	2	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	16 (av 33)	

Stenbrottet har ett värde för kulturmiljön. Det borde ha funnits hundratals stenbrott längs ån, med tanke på all kilad sten i konstruktionerna, men detta är det enda vi hittat. Kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Fig. 71. Ledarm (63), 18 m lång (Ö-V), 3 m bred och 2 m hög på strandsidan och 0,7 m hög på forssidan. Av intill 1,5 m långa och ca 0,4 m stora, huggna stenar lagda i 1-2 skikt med slät sida mot forsen och med mindre natursten och skarpkantad sten, 0,5-1,5 m stora bakom mot landsidan. Belägen på åns S strand, delvis anlagd på berghäll. Foto mot Ö.

Fig. 72. Ledarm (64), 11 m lång (Ö-V), 1,5-2 m bred och 1 m hög. Av intill 1 m långa huggna stenar mot forsen, i 2 skikt sammanhållna med järnband samt småsten bakom mot landsidan. Ansluter i Ö mot berghäll och i V mot strandklippa. Belägen på åns S strand. Foto mot Ö.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 63 och 64, ledarmar
Dokumentvärde	4	"Traditionell" konstruktion av huggen sten mot forsen och skrotsten bakom
Kvalitet	2	Fint huggna, sammanhållna med järnband
Sällsynthet	3	Ledarmar många, olika typer
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Förstår funktionen
Tillgänglighet	2	Nära flottarstig
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		
Summa	19 (av 33)	

Ledarmarna har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är måttligt.

Fig. 73. Ledarm/vattenledare (89), 28 m lång (NV-SÖ), 2 m bred och 0,7 m hög, av 0,3–0,8 m stora grovhuggna stenar mot strömsidan. I SÖ delen en träsyll på toppen av berghällen mot landsidan i N. Syllens fyrkantigt sågad 0,35 x 0,35 m stor och 14 m lång och fastslagen i berghällen av 0,3 m långa smidda spikar. Belägen på åns N strand mellan två åfåror, där N fåran är igensatt. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dubbel kista L. = 10 m.; b. = 2.3; h = 0.5 m. 15 kr" samt "Dam för en sidogren l. = 16 m.; b = 2.7; 3.3 32 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot SÖ.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 89, ledarm
Dokumentvärde	8	Ovanlig konstruktion av skrotsten mot fors samt träsyll på berghäll
Kvalitet	2	Intressant
Sällsynthet	5	Den enda med träsyll
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Förstår funktionen
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		
Summa	24 (av 33)	

Ledarmen/vattenledaren har ett högt värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är måttligt.

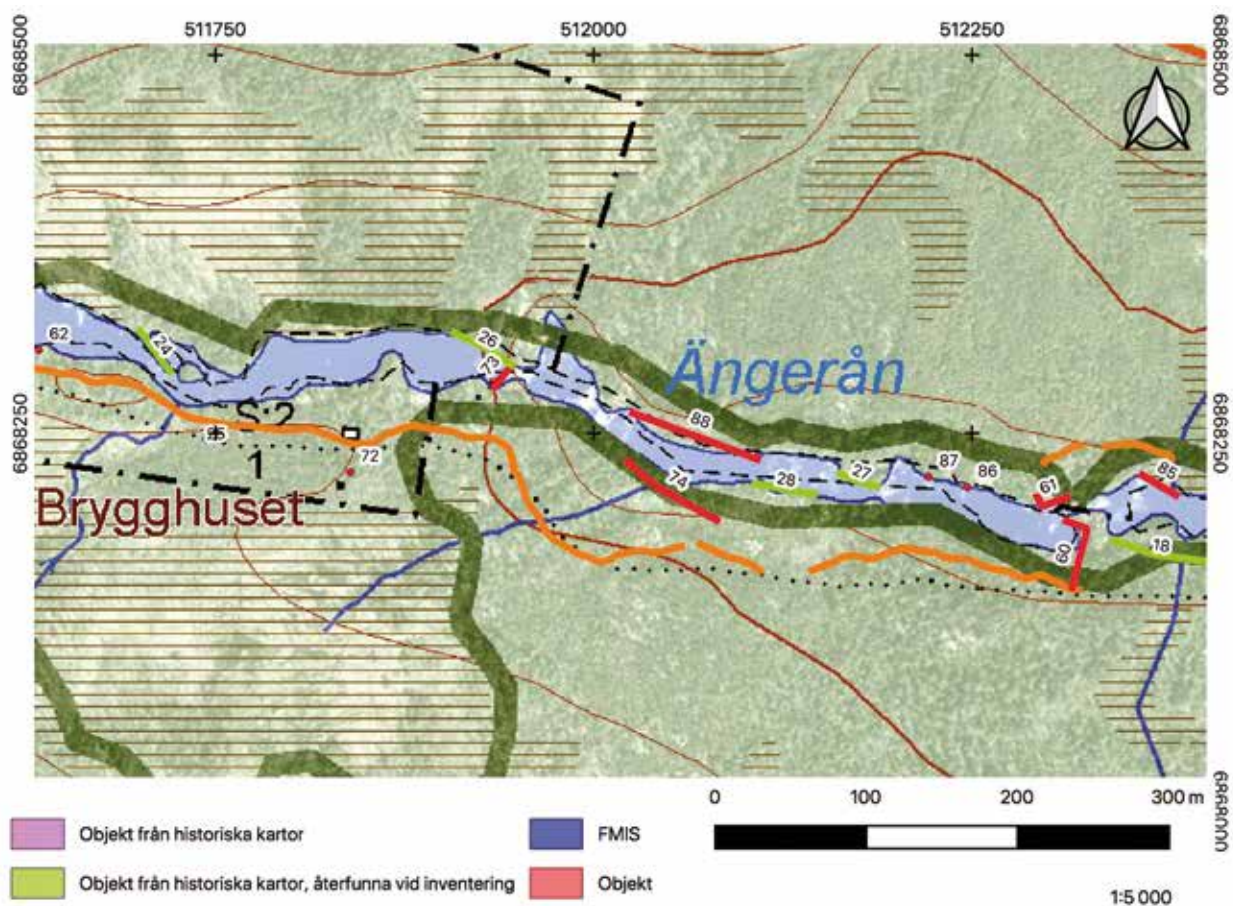

Fig. 75. Karta 8 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns ledarm (24), flottarbarack (72), dammar (26, 60, 61 och 73), flottsrensörar (18, 74 och 88), strandskoningar (27, 28 och 85) och varpringar (86 och 87) samt en plats med tradition (25). En flottarstig på vardera sidan om ån (40 och 46).

Fig. 76. Ledarm (24), 32 m lång (NV-SÖ), 3 m bred och 0,8 m hög, av 0,3–0,5 m stora naturstenar och skarpkantad sten. Ansluter i N mot stranden och avslutas i S mot ett stenblock. Belägen på åns N strand. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 kan detta vara "Dubbel kista t.v. l = 39; b = 2,30; h = 0,9 117 kr [värde i befintlig byggnad] 78 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottsrensörbyggnad]" (LA). Synd på ortofotokarta 1961 Foto mot N.

Fig. 77. Strandskoning (85), 25 m lång (NV-SÖ), 2–2,5 m bred och 0,8 m hög, av 0,2–0,4 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Skoningen sluttar ned mot forsen, som glacismur. Delvis belägen på håll. Belägen på åns N strand. Foto mot SÖ.

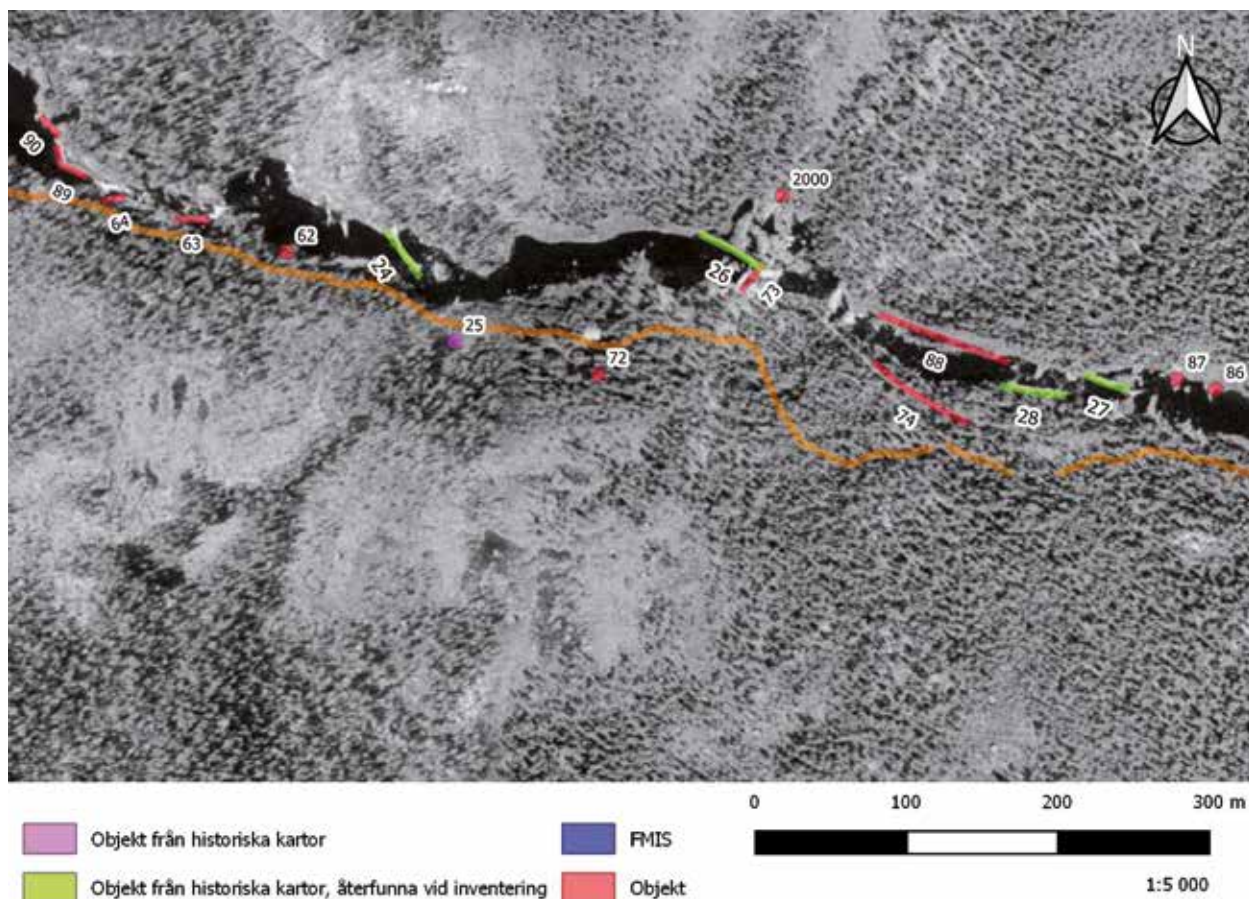

Fig. 78. Ortofoto, karta 8, från 1961. På kartan finns gränsmärke (62), ledarm (24, 63, 64, 89 och 90), flottarbarack (72), dammar (26, 60, 61 och 73), flottningsrännor (18, 74 och 88), strandskoningar (27, 28 och 85) och varpringar (86 och 87) samt en plats med tradition (25). En flottarstig på vardera sidan om ån (40 och 46).

Fig. 79. Strandskoning (28), 38 m lång (Ö–V), 2–2,5 m bred och 1 m hög, av 0,4–1 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Konstruerad delvis som glacismur. Belägen på åns S strand. Foto mot Ö.

Fig. 80. Strandskoning (27), 25 m lång, 2–2,5 m bred och 1 m hög, av 0,4–1 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Belägen på åns N strand. Foto mot NÖ.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 24, 27, 28 och 85, ledarmar och strandskoning
Dokumentvärde	4	Strandskoningarna byggda som glacismurar
Kvalitet	2	Relativt enkla, av natursten och skrotsten
Sällsynthet	3	Många olika typer
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Förstår funktionen
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		
Summa	18 (av 33)	

Ledarmen och strandskoningarna har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, och upplevelsevärde är måttligt.

Fig. 81. Dammvall (26), 43 m lång (NV-SÖ), 1,5 m bred och intill 1 m hög, av huggna stenar i 3 skikt, 2–2,5 m långa, 0,4 m stora, sammanhållna av järnband. Stenarna i botten-skiktet är mindre skolsten. Avslutas på berghäll i Ö vid dammöppning. Över öppningen ligger en enkel träbro. Belägen på åns N strand. Har samband med objekt 73. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Leddamm af sten t.v. 40 m à 7.00 28 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot N.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 26, damm
Dokumentvärde	8	Ombyggd och kompletterad äldre damm
Kvalitet	4	
Sällsynthet	3	En av flera äldre dammar byggda eller ombyggda ca 1900
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	4	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	4	Vacker
Speciella förhållanden		Damm från ca 1850, senare ombyggd
Summa	27 (av 33)	

Dammen har ett högt värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns genom att delar av dammen från ca 1850 byggts om ca 1900. Stort upplevelsevärde.

Fig. 82. Dammvall (60), 40 m lång (N-S) med en 15 m lång vinkel mot NV i dess N ände. Vallen är 2,4–3 m bred och 1,5 m hög. I ett ca 6 m långt mittenparti är huggna stenar, intill 1,2 m långa och 0,4 m stora i tre skikt mot strömsidan, men 0,1–2 m stora naturstenar och skarpkantad sten mot landsidan. De övriga delarna av vallen består enbart av natursten och skarpkantad sten. Avslutas i NV i forsen. Belägen på Ö stranden av en udde på åns S sida. Igensatt eller ombyggd damm? Kan den vara förstärkt under olika tider? Har samband med objekt 61. Ansluter mot objekt 18 i Ö. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dam af sten och jord tvärs öfver ån l = 39 m; b = 1.2; h = 1.9 m; Rännsluss 4.0 jordfyllning påföres ytterligare närmast stranden, hvarjemte starkare stenskoning anbringas närmast slussöppningen 234 kr [värde i befintlig byggnad] 100 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot S.

Fig. 83. Strandskoning eller dammvall (61), 7 m lång (NV-SÖ) med en 17 m lång vinkel åt Ö i dess S ände. Vallen är 1,5 m bred och 1 m hög. Av såväl enstaka huggna stenar som 0,1–0,8 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Belägen på åns N strand. Har samband med objekt 60. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dam af sten och jord t. v. för en gren af ån l = 40 m; b. = 1.70; h = 1.60 Innehåller 3 grundluckor à 1.12 m brett 240 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA). Foto mot NV.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 60 och 61, dammar (+ strandskoning)
Dokumentvärde	8	Ombyggd och kompletterad äldre damm
Kvalitet	2	Varierande
Sällsynthet	3	En av flera äldre dammar byggda eller ombyggda ca 1900
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	4	
Tillgänglighet	2	Vid stig
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Damm från ca 1850, senare ombyggd
Summa	25 (av 33)	

Dammvallarna har ett högt värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns genom att delar av dammen från ca 1850 byggts om ca 1900. Upplevelsevärdet är måttligt.

Fig. 84. Varpring (86), handtagsliknande 0,1 m stor länk islagen i berghäll samt en 0,3 m lång kedja. Belägen på åns N strand. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Enkel läns t.v. 115 m à 0.30. 34.50 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).

Fig. 85. Varpring (87), handtagsliknande 0,1 m stor länk islagen i berghäll samt en 1,2 m lång kedja, med O-länkar längst ut. Belägen på åns N strand. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Enkel läns t.h. 115 m à 0.30. 34.50 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 86 och 87, varpringar
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	Företrädesvis vid avslut av lugnvatten
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	14 (av 33)	

Varpringarna har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

Fig. 86. Flottarbaracken "Skogshotellet" (72), ca 8 x 5 m stor (Ö–V), timrad med laxade knutar och plåttak. Belägen ca 35 m S om ån på sandmark med blandskog. Fler byggnader kan ha funnits i området. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Barack t.h. 150 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA). Foto mot NV.

Fig. 87. Inne i "Skogshotellet" finns väggfasta britsar, bänkar samt spis.

Fig. 88. På sängsidorna inne i "Skogshotellet" är inristningar t ex "LOOS", "MaMa", "LENNY", "CHARLIE", "KÅRBÖLE", "M. Skoglund", "B. Eriksson Ytterhogdal den 6/7 1913" med årtal från 1913, 1918 m m.

Fig. 89. På "Skogshotellet" utsida är inhugget märken för "Skogens Kol AB".

Fig. 90. Husgrund (72), 10 x 5,5 m stor (Ö-V) och 0,25 m hög, av ruttna träsyllar. Övermossad och beväxt av en ung björk och en fullstor gran samt sly. Belägen mellan byggnaden "Skogshotellet" och ett dass. Foto mot S.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 72 "Skogshotellet", flottarbarack
Dokumentvärde	4	Välbyggt, en del fina detaljer
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	Några andra kojor och kojgrunder bevarade
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	4	Går lätt att förstå funktionen
Tillgänglighet	2	Vid stig, men långt bort i skog
Upplevelsevärde	4	
Speciella förhållanden		Byggnads-, person- och socialhistoriskt intressant
Summa	22 (av 33)	

Baracken har ett värde för kulturmiljön. Kan ha tillkommit i början av 1900-talet. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns genom vissa byggnads-, person- och socialhistoriska detaljer och inristningar. Stort upplevelsevärde.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 18, 74 och 88, flottningsrännor
Dokumentvärde	2	"traditionellt" byggda
Kvalitet	1	Borta inom relativt snar framtid
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Rännorna syns än
Tillgänglighet	2	Varierande
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Äldre delar kan vara från ca 1850, ombyggda ca 1900
Summa	14 (av 33)	

Rännorna har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Flottningsrännor med visst kunskapsvärde, men ringa upplevelsevärde.

Fig. 90. Flottningsränna (88), ca 90 m lång (Ö–V) och syns som en 2 m bred trädfri gata i skog med förmultnade trästockar i botten, 0,2–0,3 m grova, liggande vinkelrätt mot rännan. Helt övermossad och i rännan finns stubbar från äldre träd. Rännans båda ändar ansluter till åfåra. Belägen på mindre moränrygg 0–10 meter N om å. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Ränna 270 m. 945 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Flottningsrännan är bevarad i 1/3 av den totala längden. Foto mot V.

Fig. 91. Flottningsränna (74), 70 m lång (NV–SÖ) och syns som en 2 m bred otydlig gata i skogen med parallella svaga upphöjningar av murket trä, vinkelrätt mot rännan samt enstaka synliga stockar 0,3 m grova. Nästen helt övermossad. Belägen 2–20 m S om åfåra. Hela rännans förmodade längd har inte återfunnits. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 kan detta vara "Ränna 270 m. 945 kr [värde i befintlig byggnad] 270 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot Ö.

Fig. 92. Flottningsränna (18), ca 315 m lång (NV–SÖ) och 2 m bred. Syns nästan helt förmultnade stockar, om ca 0,3 m diameter placerade både parallellt med och tvärs över rännan. På några ställen är moränen rensad och upplockad sten finns på sidorna av rännan. Enstaka enklare stenfundament i rännan. Vid utlopp mot forsen i rännans SÖ ände ett stenfundament, 2 m i diameter, 1,2 m högt, av 0,5 m stora stenar. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Ränna 431 m à 5.00 2155 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot NV.

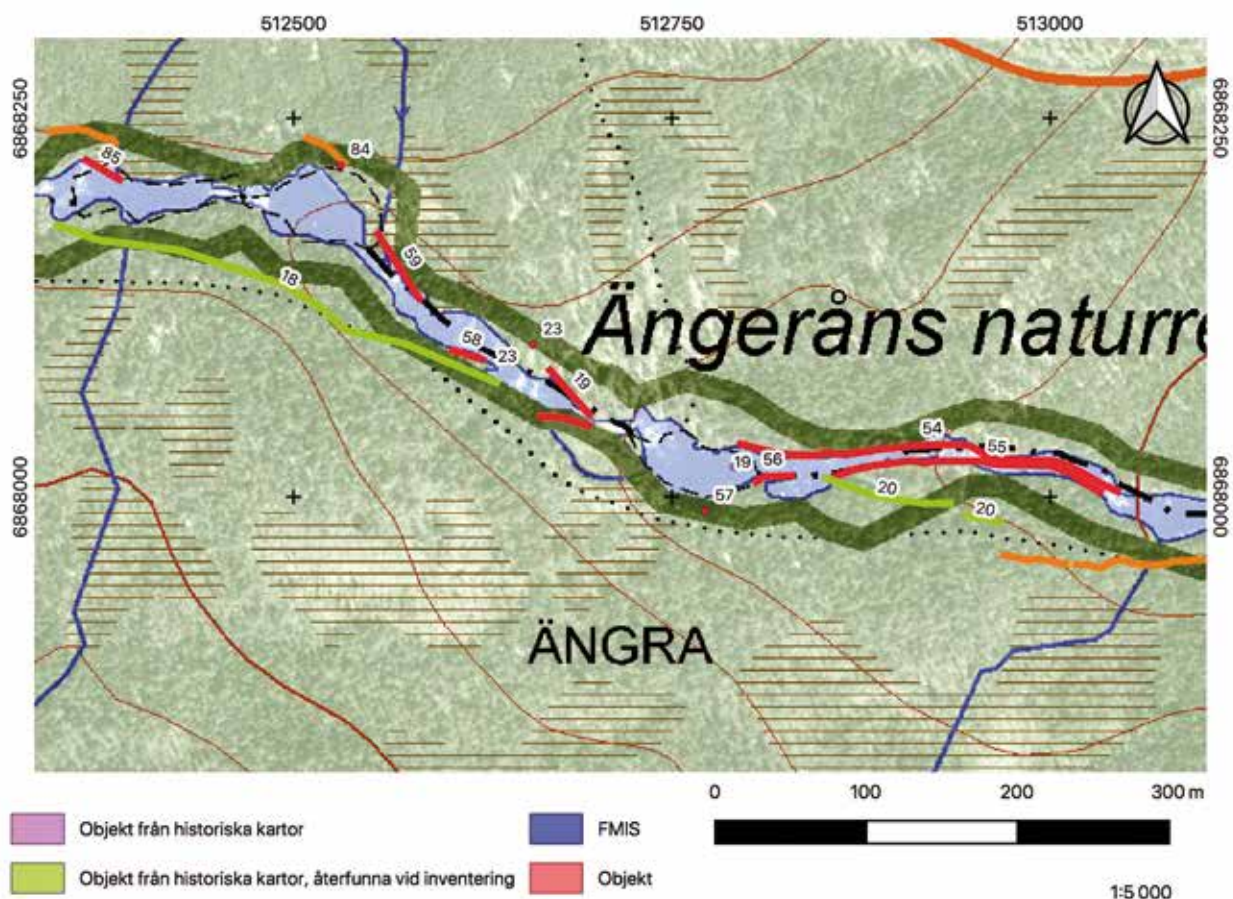

Fig. 93. Karta 9 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns strandkoning (85), spisröse (84), ledarmar (56, 58 och 59), plats för byggnad "Sågen" (23), damm (19), flottsäng (18 och 20), kanal (54 och 55) och varpring (57). En flottarstig på vardera sidan om ån (40 och 46).

Fig. 94. Ledarm (56), 25 m lång (Ö–V), 1,5 m bred och ca 0,6 m hög, av 0,3–0,7 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Belägen på åns S sida, delvis i strömfåran. Foto mot V.

Fig. 95. Ledarm (58), ca 25 m (Ö–V), 2 m bred och 1,2 m hög, av 0,3–1 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Ansluter i V till stranden och i SÖ till mindre ö. Belägen på åns S strand. Foto mot SÖ.

Fig. 96. Ledarm (59), ca 50 m lång (NV–SÖ), 2 m bred och 1 m hög, av 0,4–1 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Ansluter mot berghäll i SÖ. Belägen på åns NÖ strand. Foto mot NÖ.

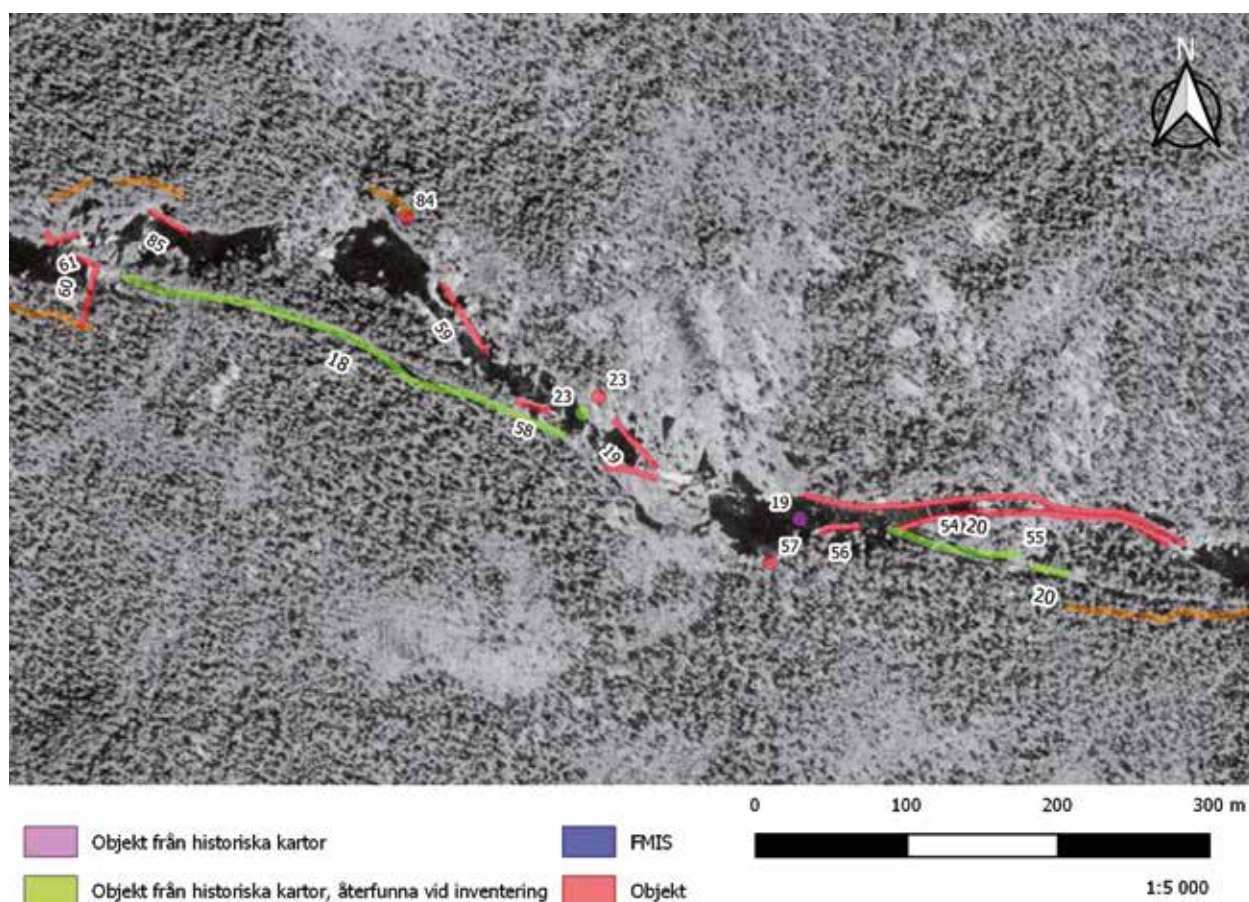

Fig. 97. Ortofoto, karta 9, från 1961. På kartan finns strandskoning (85), spisröse (84), ledarmar (56, 58 och 59), plats för byggnad "Sågen" (23), dammar (19, 60 och 61), flottningsrännor (18 och 20), kanal (54 och 55) och varpring (57). En flot-tarstig på vardera sidan om ån (40 och 46). Flottningsrännorna 18 och 20 syns tydligt på fotot.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 56, 58 och 59, ledarmar
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Relativt enkla, av natursten och skrotsten
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Förstår funktionen
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Tydligt avsmalnande av åfåran
Summa	18 (av 33)	

Ledarmarna har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är måttligt.

Fig. 98 och 99. Dammvallar (19) på båda sidorna om ån och delvis i åfäran. S sidan: 25 m lång (Ö-V), 2 m bred och 0,9 m hög, av en rad huggen sten, 2 m långa och 0,4 m höga, ihopsatta med järnband, i 2 skikt. Synliga borrhål i stenarna. Mot landsidan är vallen sluttande och består av 0,25–0,7 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. N sidan: 28 m lång (NÖ-SV), 2 m bred och 0,9 m hög, av en rad huggen sten, 2 m långa och 0,4 m höga, ihopsatta med järnband, i 2 skikt. Synliga borrhål i stenarna. Mot landsidan är vallen sluttande och består av 0,25–0,7 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. De huggna stenarna har slät sida mot strömmen, men inte slät sida mot stranden. Ansluter i V resp NV till strandkant, går över hållar i forsen. I Ö nedanför forsen är en mindre stenhög. Dammvallarna avslutas i ett dammfäste, som består av 3 skikt huggen sten. Foto mot SÖ och NV.

Fig. 100. Dammvallarna (19). Foto mot SÖ.

Fig. 101. Strandskoning (44), 12 stycken stenkistor, 1–2,5 m stora och 0,5–0,8 m höga, av 0,2–0,5 m stora runda stenar, belägna ett par meter från varandra längs en 42 meter lång sträcka. I kistorna i V delen finns stockar, både längsgående och tvärliggande. Delvis övermossad och gräsbeväxt. Belägen i S strandkant på sidofärra till å. Foto mot Ö.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 19, damm
Dokumentvärde	8	Välbyggd damm, formad efter klipphällar
Kvalitet	4	
Sällsynthet	3	En av flera dammar med kilad sten och skrotsten
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	4	
Tillgänglighet	2	Stig från skogsbilväg
Upplevelsevärde	4	Vacker damm i vacker miljö
Speciella förhållanden		Oklar ålder
Summa	28 (av 33)	

Dammen har ett högt värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns. Stort upplevelsevärde och miljöskapande värde.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 44, strandskoning
Dokumentvärde	2	Av stenkistor, tidigare med träram, delvis bevarad
Kvalitet	2	Relativt enkla, av natursten
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Förstår funktionen
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	14 (av 33)	

Strandskoningen har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Visst kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är litet.

Fig. 102 och 103. Kanal (54), 260 meter lång, kanal (55) 182 m lång, ibland enskiktad av huggen sten, intill 1,5 m långa och 0,3–0,4 m stora, men mestadels av huggen sten i 2–3 skikt. Sammanhållna av järnband och krampor. Planhuggen sida av stenen mot strömsidan. Mindre natursten och skarpkantad sten finns på kanalkantens landsida. Längs en kortare del av kanalen ligger längsgående rundstockar mot botten, samt tvärgående sågade plank på dessa, och ovanpå slutligen huggen sten i ett skikt med småsten ovanpå. Belägna på åns N och S sida samt i ån. Kanalen är ca 2,5 m bred i dess Ö halva, men ca 7–8 meter bred i den V delen. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 kan objekt 54 vara "Leddarn t.v. nybyggd af sten 121 m à 8.00 968 kr [värde i befintlig byggnad]". Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 är objekt 55 möjligen detta som åsyftas "Grof bjelkbom med två stödkistor 70 m à 1.25 87.50 kr" och detta "Bjelkbom t.h. 30 m à 0,70 21 kr [värde i befintlig byggnad]". Någonstans mitt på objekt 54 och 55 fanns även en damm enligt samma kostnadsförslag 1899 "Damm t.v. af sten l = 3.5; h = 2.30 med 2 luckor af 1.3 resp. 1.5 m bredd. Luckorna utbytes mot nya. 50 kr [värde i befintlig byggnad] 20 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]". I samma kostnadsförslag även "Leddarn t.h. nybyggd af sten 12 m. 96 kr Leddam t.v. nybyggd af sten 10 m. 80 kr [värde i befintlig byggnad](LA). Foto mot NV och S.

Fig. 104. Norra delen av kanal 54. Foto mot V.

Fig. 105. Spisröse (84), trolig eldstad, 2 x 1,4 m stor (NV-SÖ) och 0,8 m hög. Kallmurad av 0,3–0,5 m stora naturstenar i hästskeform. Eldöppning ca 1 m stor åt SV. Övermossad och beväxt av två tallar. Möjlig vägglinje för byggnad ca 3 m åt SV. Belägen ca 5 N om strandkant. Foto mot NÖ.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 54 och 55, kanal
Dokumentvärde	8	Välbyggd kanal, av trä och sten
Kvalitet	4	
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	Enda kanalen med trä i botten
Pedagogiskt värde/miljö	4	
Tillgänglighet	2	Delvis nära stig
Upplevelsevärde	4	Vacker kanal
Speciella förhållanden		Delar kan vara från ca 1850, senare påbyggd
Summa	28 (av 33)	

Kanalen har ett högt värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Stort kunskapsvärde finns. Stort upplevelsevärde och miljöskapande värde.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 84, spisröse
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	1	
Sällsynthet	3	Flera kojor och kojgrunder finns
Representativitet	3	Flera kojor och kojgrunder finns
Pedagogiskt värde/miljö	2	Förståelig
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	15 (av 33)	

Kojresten har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är ringa.

Fig. 106. Flottningsränna (20), ca 1,5 m bred. Nästan helt förmultnade, parvisa längsliggande stockar, och tvärliggande ca 0,5 m grova stockar under dessa, vinkelrätt mot rännan. Allt delvis förmultnat. Rännans tillopp i V avstängt, av en 1,5 m hög och 2,5 m bred stensamling. Rännan går runt en mindre berghäll, 0–30 m S om ån. Har återfunnits i ca 120 + 530 meter. Hela rännans längd har inte återfunnits. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Ränna; repareras 1170 m 4680 kr [värde i befintlig byggnad] 1170 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot Ö.

Fig. 107. Flottningsränna (20). Ställvis stenrensad och med stenskodd kant. Rännan har en ca 15–20 m lång del av huggna stenar och naturstenar, i 1–2 skikt. Finns på laga skifteskarta 1900 (V12-16:1, 21-FÄR-243). Foto mot V.

Fig. 108. Varpring (57), en 0,1 m stor handtagsformad länk i berghäll på åns S strand och med en 0,5 m lång kedja. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 har varpringen troligen hållit en "Enkel läns t.h. 20 m. à 0.30 6 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot N.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 20, flottningsränna
Dokumentvärde	4	byggd av både sten och trä
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Rännan syns än
Tillgänglighet	2	Delvis tillgänglig
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Äldre delar kan vara från ca 1850, ombyggda ca 1900
Summa	17 (av 33)	

Rännan har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Flottningsränna med visst kunskapsvärde. Ringa upplevelsevärde.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 57, varpring
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	Företrädesvis vid avslut av lugnvatten
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	14 (av 33)	

Varpringen har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

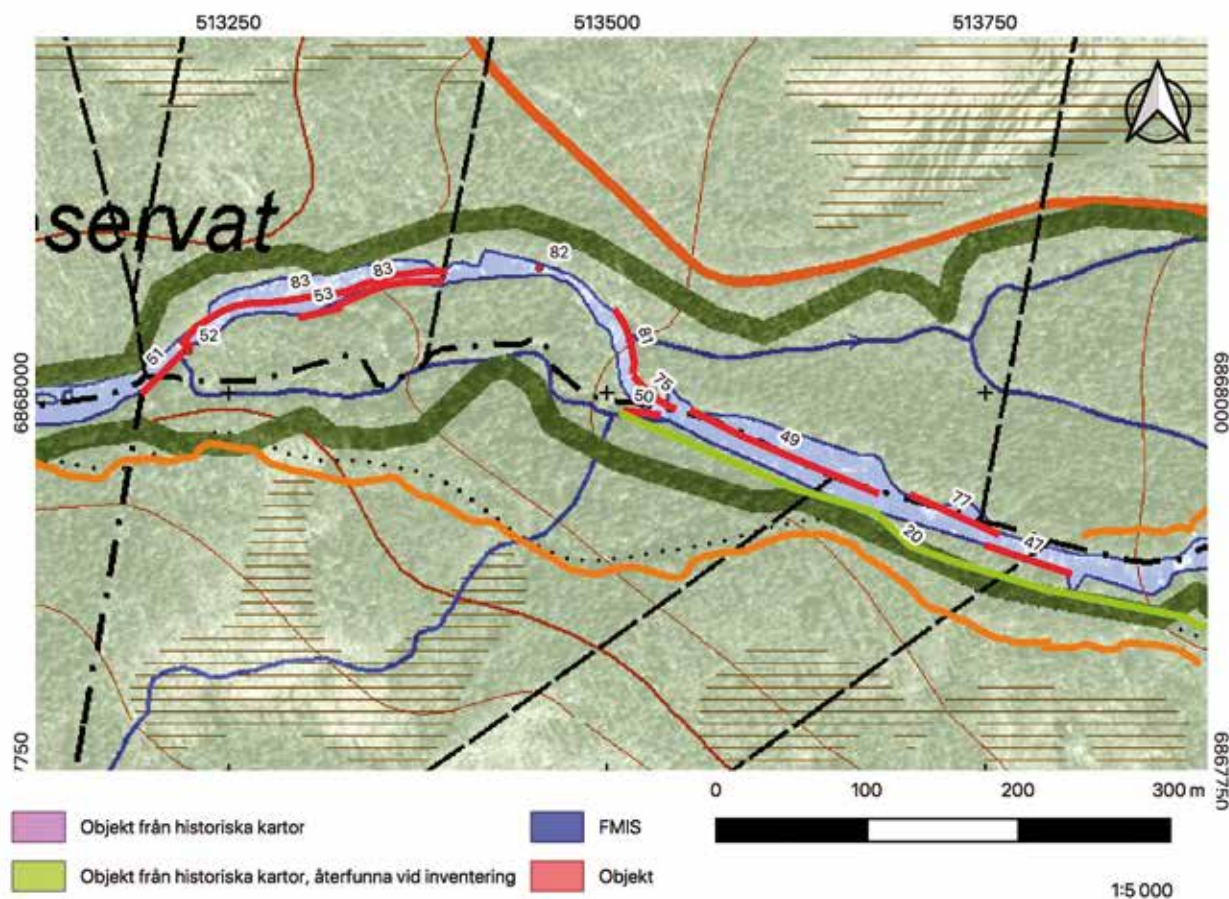

Fig. 109. Karta 10 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns ledarlar (47, 49, 50, 51, 52, 53, 75, 77 och 81), kanal (83), strandskoning (82) samt flottningsrännna (20). En flottarstig på vardera sidan om ån (40 och 46).

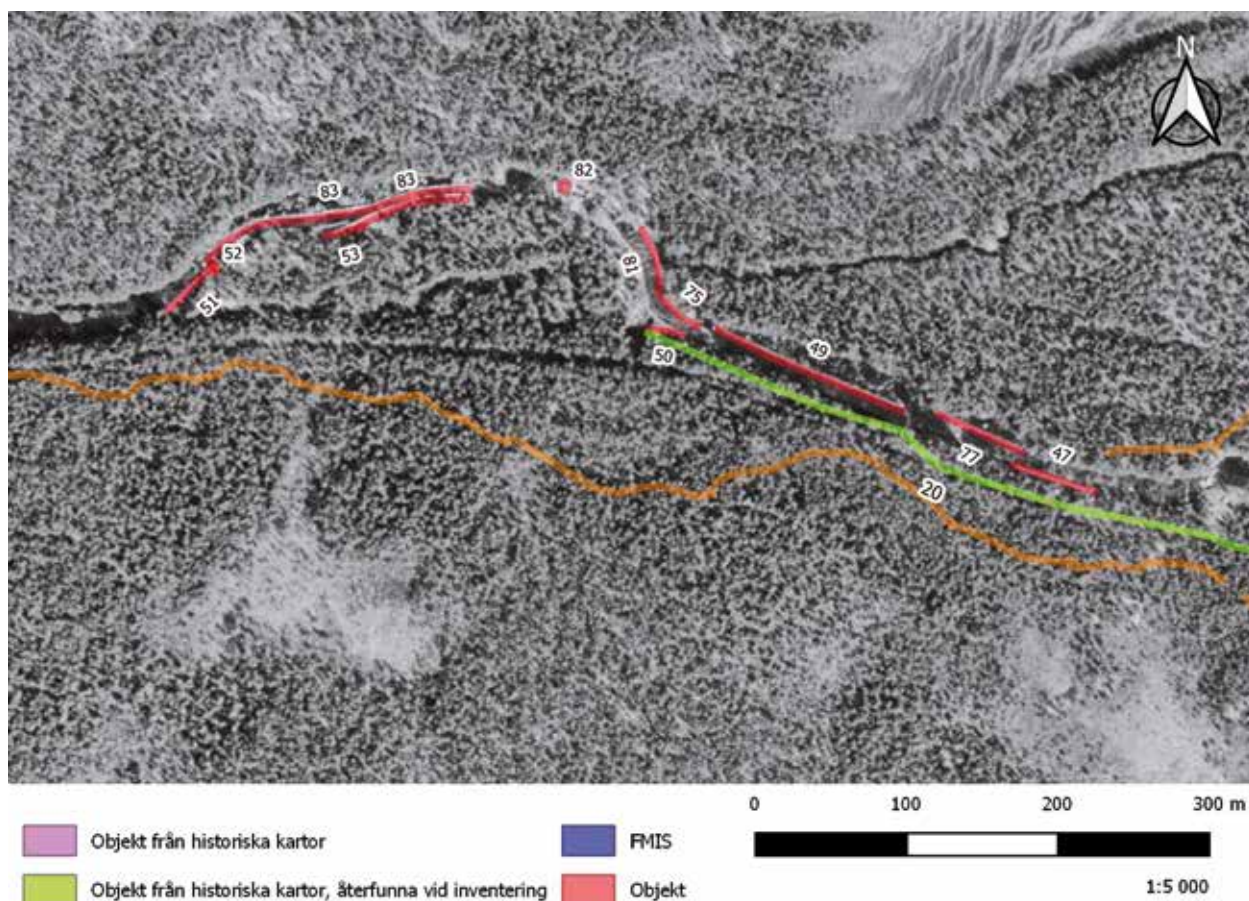

Fig. 110. Ortofoto, karta 10, från 1961. På kartan finns ledarlar (47, 49, 50, 51, 52, 53, 75, 77 och 81), kanal (83), strandskoning (82) samt flottningsrännna (20). En flottarstig på vardera sidan om ån (40 och 46). Flottningsrännnan 20 syns tydligt på fotot.

Fig. 111. Ledarm (49), 135 m lång (NV-SÖ), 2,5 m bred och 1 m hög, av 1–1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar, i 2 skikt, med flat sida ut mot forsen. Mot landsidan i N är mindre natursten och skarpkantad sten. Ansluter i V till N åstranden, i Ö slutar den mitt i ån. Belägen mitt i ån. Foto mot NV.

Fig. 112. Ledarm (50), 22 m lång (Ö-V), 1,5–2 m bred och 0,6 m hög, av intill 1,2 m långa och 0,4 m stora huggna stenar, i 1–2 skikt, med flat sida mot forsen i N. Ihophållna med järnband. Mot landsidan i S är mindre natursten och skarpkantad sten. Foto mot NV.

Fig. 113. Ledarm (47), ca 48 m lång (Ö-V), intill 2 m bred och 1,2 m hög, av 0,5–1,2 m långa och 0,4 m stora huggna stenar. De huggna stenarna är med flata sidan ut mot forsen i N, ihopsatta med bultade järnband. Natursten och skarpkantad sten mot landsidan i S. Enstaka fasta block ingår i ledarmen. Belägen på åns S sida. Foto mot Ö.

Fig. 114. Ledarm (51), ca 40 m lång (NÖ-SV), 1,5 m bred och 1,2 m hög av intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 2 skikt, med slät sida utåt forsen, samt med 0,4-1,5 m stora naturstenar och skarpkantade stenar inåt land i SÖ. Ansluter till strand i V och i Ö till en mindre ö. Belägen på åns SÖ strand. Foto mot NÖ.

Fig. 115. Ledarm eller strandskoning (52), ca 10 m lång (NÖ-SV), 1,5 m bred och ca 1,2 m hög, av intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 2 skikt. Stenarna är sammanhållna med järnband. Planhuggen sida av stenen mot strömsidan. Mindre natursten och skarpkantad sten finns på kanalkantens N sida mot land. I ledarmens N ände är endast ett skikt sten. Stenen har synliga borrhål. Belägen på åns N och NV sida. Övergår i kanal 53+83. Foto mot NÖ.

Fig. 116. Ledarm (75), 30 m lång (NV-SÖ), 2 m bred och 0,7 m hög, av intill 1,2 m långa och 0,5 m stora huggna stenar i 1-2 skikt med flat sida mot forsen och med mindre natursten och skarpkantad sten mot landsidan. Ihophållen med järnband. Ansluter i NV till håll och stänger av en mindre sidofåra av ån. Belägen på åns NÖ sida. Foto mot N.

Fig. 117. Ledarm (53), ca 20 m lång (NÖ-SV), 1,5 m bred och ca 1,2 m hög, av intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 2 skikt. Stenarna är sammanhållna med järnband. Planhuggen sida av stenen mot strömsidan. Mindre natursten och skarpkantad sten finns på kanalkantens S sida mot land. Belägen på åns S sida. Ledarmen stänger av en sidofåra av ån. Övergår i kanal 83. Foto mot NÖ.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 47, 49, 50, 51, 52, 53, 75, 77 och 81, ledarmar
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Liknande konstruktion med flathuggen sten mot fors och skrotsten mot land
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	Många liknande ledarmar
Pedagogiskt värde/miljö	2	Tydliga
Tillgänglighet	1	Någon tillgänglig fr skogsbilväg eller stig
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Tydligt avsmalnande av åfåran
Summa	18 (av 33)	

Ledarmarna har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är måttligt.

Fig. 118. Ledarm (77), 60 m lång (NV-SÖ), 2,5 m bred och 1 m hög, av intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 1–2 skikt, lagda med släta sidan mot forsen i S och ihophållen av järnband. Mindre natursten och skarpkantad sten finns mot landsidan i N. Innehåller enstaka större fasta block. Belägen på åns N sida, delvis i ån. Foto mot S.

Fig. 119. Ledarm (81), 40 m lång (N-S), 3 m bred och 1,5 m hög, av intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 1–2 skikt, och ihopsatta med järnband. De huggna stenarna bildar ställvis en skalmur, med flat sida åt strömsidan i V och åt en bäckfåra i Ö, med mindre natursten mellan. Ansluter till berghäll i både N och S. Belägen på åns Ö strand. Foto mot N.

Fig. 120. Strandskoning (82), 10 m lång (Ö-V), 1,5 m bred och 1 m hög, av 0,2–1 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Ihophållen av några järnband. Belägen på moränmark 3–4 m N om ån. Delvis övermossad. Foto mot Ö.

Fig. 121. Kanal (83), 220 m lång (NÖ-SV), 0,8–1,2 m hög, 6–12 m bred, smalare i Ö halvan och bredare i den V och försvinner på några ställen. Kanalens inre bredd är 2,5–3 meter. Byggt av intill 1,2 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 2 skikt. Planhuggen sida av stenen mot strömsidan. Mindre natursten och skarpkantad sten finns på kanalkantens landsida. Foto mot SV.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 82, strandkoning
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	1	Någon tillgänglig fr skogsbilväg
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Tydligt avsmalnande av åfåran
Summa	15 (av 33)	

Strandskoningen har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är litet.

Fig. 122. Kanal (83), 220 m lång (NÖ–SV), 0,8–1,2 m hög, 6–12 m bred, smalare i Ö halvan och bredare i den V och försvinner på några ställen. Kanalens inre bredd är 2,5–3 meter. Byggd av intill 1,2 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 2 skikt. Planhuggen sida av stenen mot strömsidan. Mindre natursten och skarpkantad sten finns på kanalkanten landsida. Grövre smidda spikar islagna med jämna mellanrum. Kan det funnits en träbalk ovanpå stenarna tidigare? Avslutas i Ö av stenblock på vardera sidan av kanalen. Fisktrappa möjlig i sidogren N om kanal. Bildar kanal tillsammans med objekt 53. Foto mot V.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 83, kanal
Dokumentvärde	8	Välbyggd kanal
Kvalitet	4	
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	Lång
Pedagogiskt värde/miljö	4	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	4	Vacker kanal
Speciella förhållanden		Oklar ålder, torde vara från ca 1900
Summa	28 (av 33)	

Kanalen har ett högt värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Stort kunskapsvärde finns. Stort upplevelsevärde och miljöskapande värde.

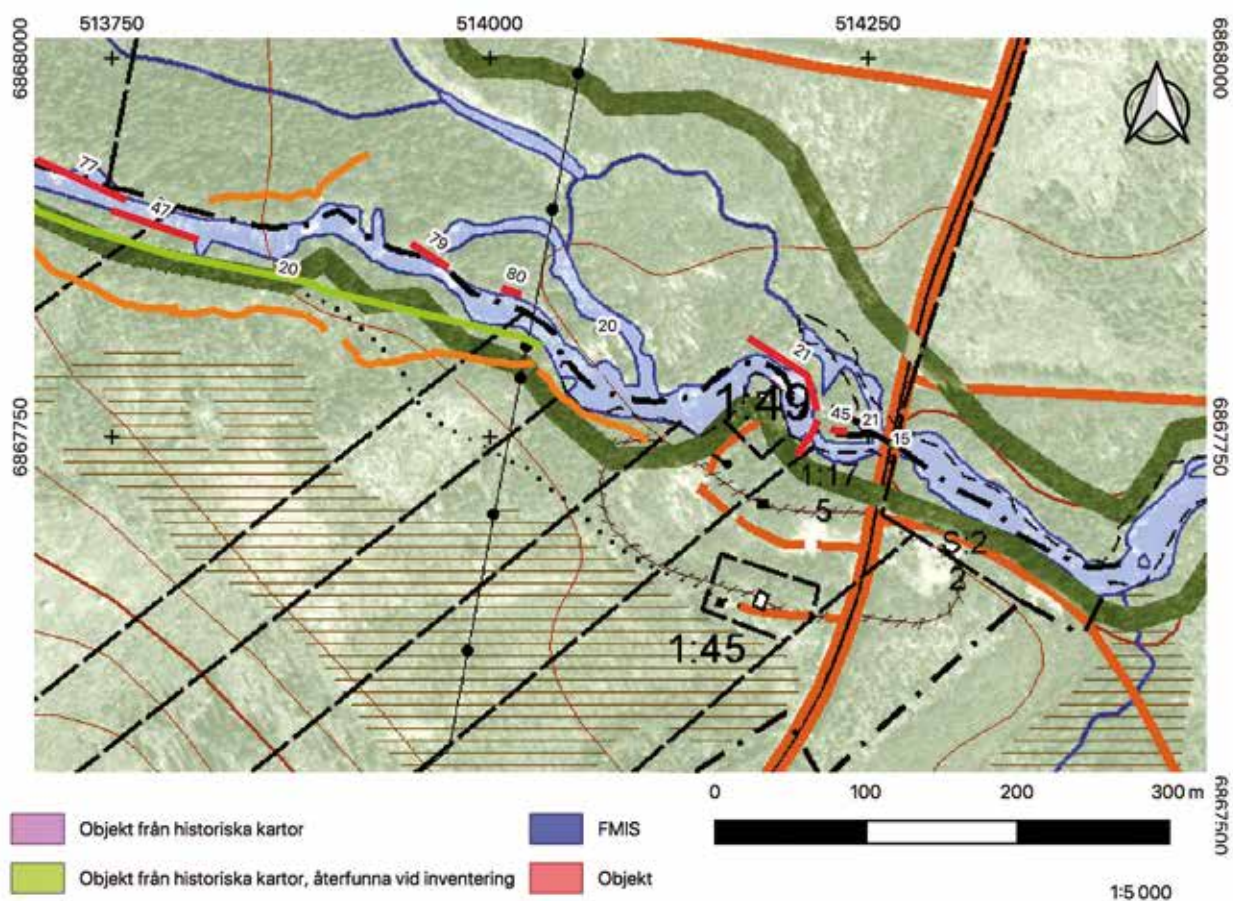

Fig. 123. Karta 11 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns ledarmar (47, 77 och 79), strandskoning (45 och 80), damm (21), bro (15) samt flottsäng (20). En flottarstig på vardera sidan om ån (40 och 46).

Fig. 124. Strandskoning (80), 9 m lång (NV-SÖ), 1 m bred och 0,2–0,3 m hög, av 0,2–0,3 m stora naturstenar. Belägen på åns N strand. Foto mot NV.

Fig. 125. Ledarm (79), 25 m lång (NV-SÖ), 2,5 m bred och 0,8 m hög, av intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar, i 2 skikt med flat sida utåt forsén i S. Ihopsatt med järnband. Ansluter i SÖ till en mindre ö och i V till strandkant. Spärrar av en sidofärra av ån. Delvis raserad i SÖ delen. Foto mot V.

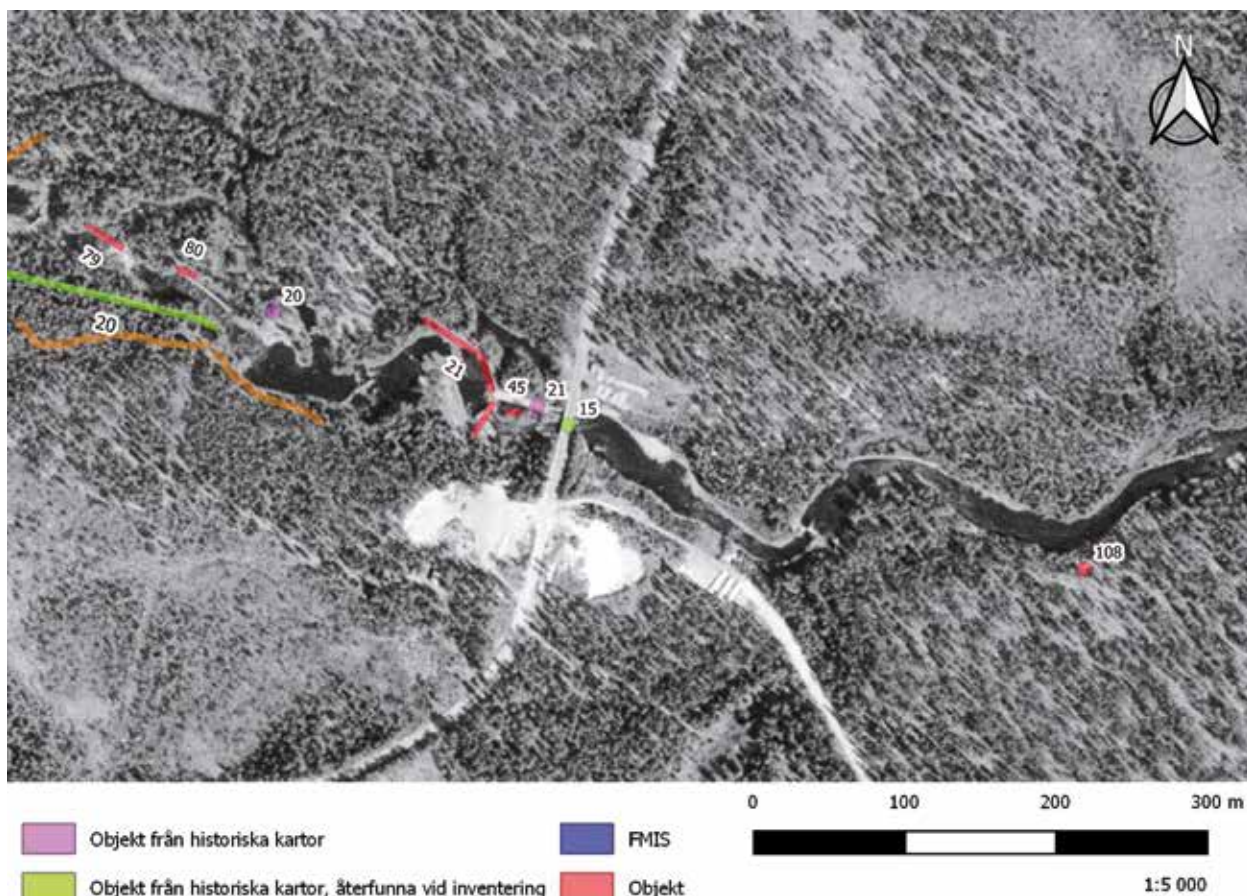

Fig. 126. Ortofoto, karta 11, från 1961. På kartan finns ledarmarna (79 och 80), strandskoning (45 och 80), damm (21), bro (15), flottningsränna (20) och ett boplatsläge stenålder (108). En flottarstig på vardera sidan om ån (40 och 46).

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 45, 79 och 80, strandskoning och ledarmar
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Liknande konstruktion med flathuggna sten mot fors och skrotsten mot land
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	Många liknande ledarmar
Pedagogiskt värde/miljö	1	
Tillgänglighet	1	Någon tillgänglig fr väg
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	15 (av 33)	

Ledarmarna och strandskoningen har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är lågt.

Fig. 127. Strandskoning (45), ca 7 m lång (NV-SÖ), 2 m bred och 0,7 m hög, av ca 0,4 m stora naturstenar. Ansluter i NV till berghäll och SÖ delen går ut i vattnet. I V änden är ett järnbeslag. Helt övermossad och beväxt av lövsly och nyponbuskar. Belägen på åns S strand. Foto mot Ö.

Fig. 128. Landsvägsbro (15), med 2 valvade brospann 5 m breda och 1,8 m höga, av intill 1,5 m långa och 0,4 m breda och tjocka huggna stenar, i kallmur. Landfästena är halvrunda, förstärkta av huggen sten i 5–6 skikt, i kallmur. På senare tid har bron fått en förstärkning av betong. Brobana av betong och räcken i metall. Foto mot NV.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 15, bro
Dokumentvärde	4	Valvade brospann
Kvalitet	2	Påbättrad med betong
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	3	Synlig
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Bro på samma ställe i flera hundra år
Summa	20 (av 33)	

Bron har ett värde för kulturmiljön, speciellt eftersom den förekommer i flottledsdiskussionerna ca 1900. Bruksvärdet är kvar genom att den nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är måttligt.

Fig. 129 och 130. Dammvall (21), ca 65 m lång (bågformad) på båda sidorna av ån med avbrott för naturlig avgränsning i form av berghäll på mindre klippö. S dammvallen: totalt ca 15 m lång (NÖ–SV), 2,5 m bred och intill 2,3 m hög. Vallen är byggd som en skalmur med intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i en ram samt med mindre natursten och skarpkantad sten som fyllning. Delen vid S stranden är ca 5 m lång och delen på ön är ca 5 m lång. Dammöppningen i den S dammvallen är ca 2,5 m bred och ca 2,3 m hög, av 6 skikt huggen sten. Stenarna är intill 1,5 m långa och 0,4 m stora. Järnbalkar finns i dammöppningen, dammluckor saknas. Ett ca 0,4 m högt fall finns i dammöppningen. Dammens ansluter på båda sidorna till berghällar. N dammvallen: 60 m lång (NV–SÖ), 1,5 m bred och intill 1 m hög, av ett bottenskiikt huggen sten intill 1,5 m långa lagda som skalmur samt emellan och på dessa 0,2–0,4 m stora naturstenar och en del skarpkantad sten, enstaka stenar är intill 1 m stora. Dammvallen går över några berghällar och där är den endast 0,3 m hög. Ansluter till stenblock i SÖ och till moränmark i NV. Strax Ö om de båda dammvallarna finns en extra dammvall, 7,5 m lång (NÖ–SV), 1,5 m bred och 0,4–0,9 m hög, av 0,8–1 m stora stenar. Vallen är lägst i N. Denna vall är helt övermossad. Ingen damm på laga skifteskarta 1900 (V12-16:1, 21-FÄR-243). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dubbelkista t.h. 32 m à 6.00 kr 192 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottsbyggnad]" och även "Dubbelkista rätt ut från högra stranden 5 m à 5.00 25 kr [värde i befintlig byggnad]" men också "Dubbelkista t.h. med slusöppning utan luckor, 8 m; repareras 24 kr [värde i befintlig byggnad] 24 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottsbyggnad]" samt "Dubbelkista t.v. 15 m 45 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA). Så dammvallen på S stranden var troligen befintlig före 1899, medan den långa på N sidan byggdes ny 1899. Foto mot V och N.

Fig. 131. Dammvall (21), den NÖ och N delen av den ca 65 m långa vallen, byggd som skalmur med huggna block i kanterna. Byggsdes troligen ny efter 1988. Foto mot NV.

Fig. 132. Dammvall (21), den ca 2,5 m breda dammöppningen, troligen byggd före 1899, men reparerades för 24 kronor ca 1900. Foto mot Ö.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 21, damm
Dokumentvärde	8	Välbyggd damm, formad efter och ansluter till klipphällar
Kvalitet	4	Varierande byggd
Sällsynthet	3	En av flera dammar med kilad sten och skrotsten
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	4	
Tillgänglighet	2	Nära landsväg
Upplevelsevärde	4	Vacker damm i vacker miljö
Speciella förhållanden		Från två skilda tidsepoker, dels före 1899, dels ombyggd ca 1900
Summa	27 (av 33)	

Dammen har ett högt värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns. Stort upplevelsevärde och miljöskapande värde.

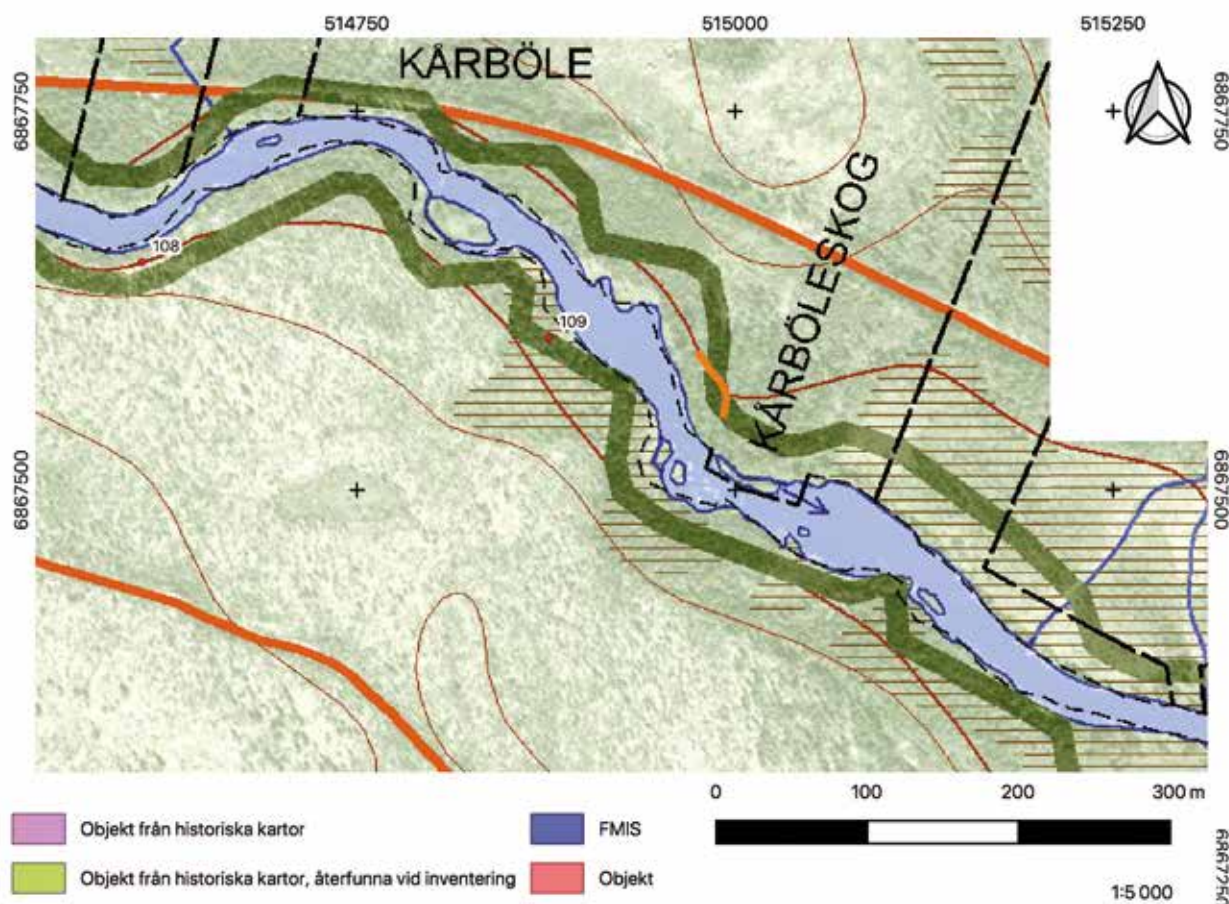

Fig. 133. Karta 12 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns ett bra boplatsläge stenålder (108) och en lada (109). En flottarstig på norra sidan om ån (40).

Fig. 134. Boplatsläge (108) stenålder, och/eller samisk. 30 m lång (Ö–V) skyddad sandplata ca 5 m S om ån och 7–8 m över dagens vattennivå. Möjlig skärvsten i rasbrant mot ån. Sandryggar i V ca 4 m höga och i Ö ca 1,5 m höga. Sandhed. Beväxt av 15 åriga tallar. Belägen ca 255–260 meter över havet. Foto mot SV.

Fig. 135. Myrslätterlada eller flottarkoja (109). 5 x 4 m (NV–SÖ), helt raserad förutom 2–6 delvis bevarade timmervarv. Runda timmerstockar. Belägen ca 10 m SV om ån, med myrmark i S–SV. Foto mot NÖ.

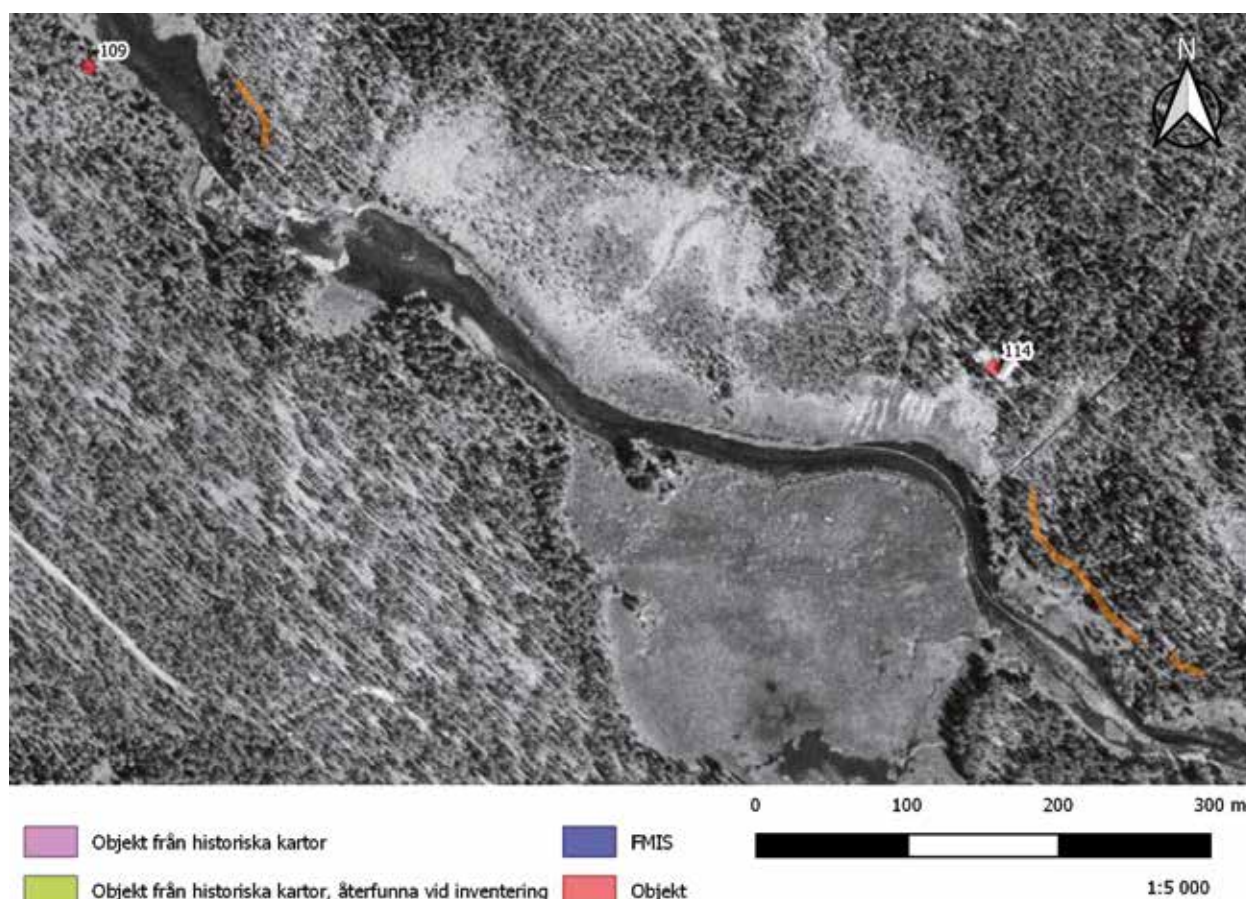

Fig. 136. Ortofoto, karta 12, från 1961. På kartan finns lada (109) och en flottarbarack med stall (114). En flottarstig på norra sidan om ån (40).

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 109, lada
Dokumentvärde	2	Lite timmer kvar
Kvalitet	1	
Sällsynthet	3	
Representativitet	1	
Pedagogiskt värde/miljö	1	
Tillgänglighet	1	Otillgänglig
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	11 (av 33)	

Ladan har ett ringa värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

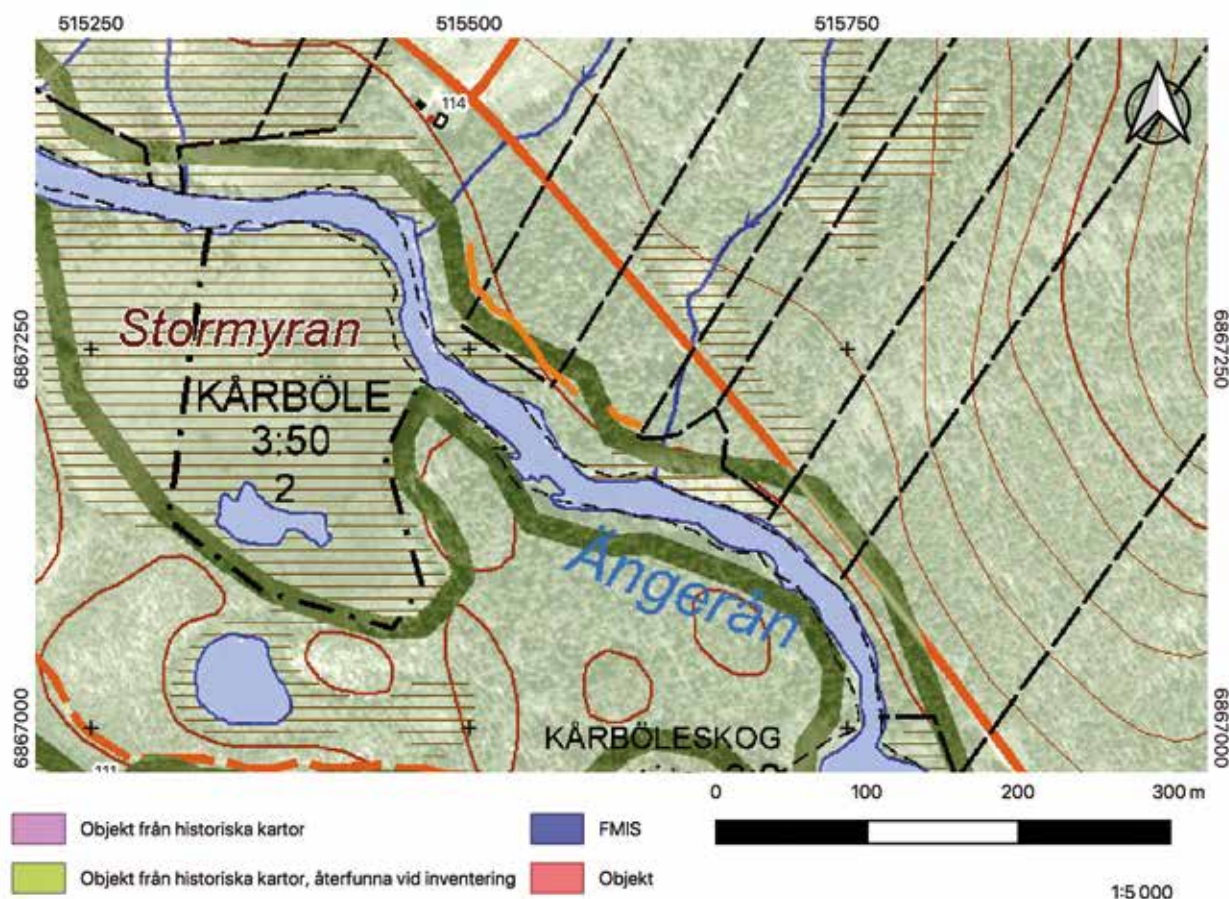

Fig. 137. Karta 13 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns en flottarbarack med stall (114). En flottarstig på norra sidan om ån (40).

Fig. 138. Flottarbarack? (114) 8 x 5,5 m stor (NÖ–SV), timrad med laxade knutar och dörr på gaveln mot ån i SV. Fasta sängar inuti. NV om detta finns ett stall och uthus, 5 x 8 m stort (NV–SÖ). Belägna på mindre sandplåt ca 55 m NÖ om ån. Foto mot Ö.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 114, flottarbarack
Dokumentvärde	4	Timrat
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	Annan barack finns bevarad
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	4	Går lätt att förstå funktionen
Tillgänglighet	3	Vid skogsbilväg
Upplevelsevärde	4	
Speciella förhållanden		Byggnads- och socialhistoriskt intressant
Summa	22 (av 33)	

Baracken har ett värde för kulturmiljön. Från tidigt 1900-tal. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns genom vissa byggnads- och socialhistoriska detaljer. Stort upplevelsevärde.

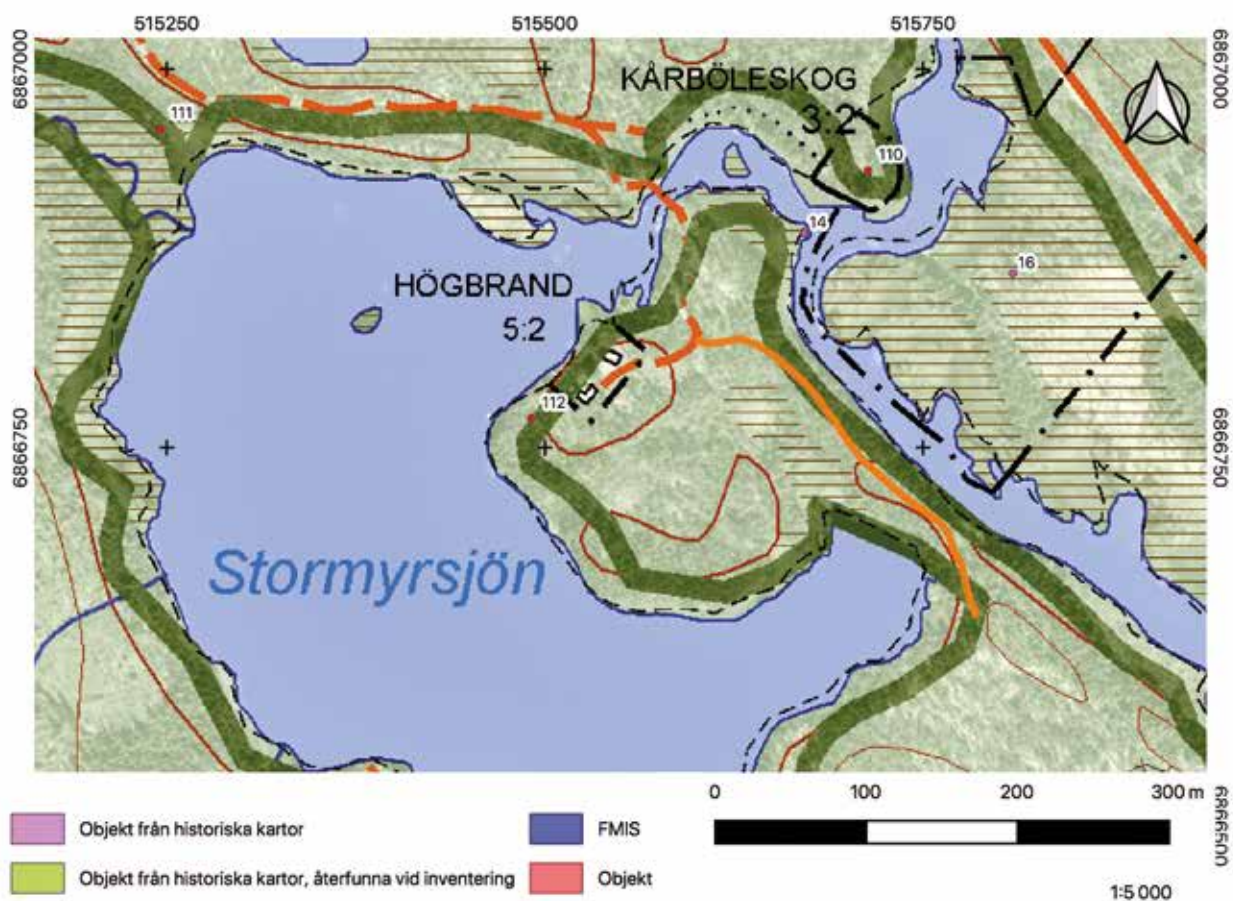

Fig. 139. Karta 14 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns två bra boplatsslägen stenålder (110 och 112), en lada (111) samt två platser för kavelbroar eller broar (14 och 16). En flottarstig på södra sidan om ån (46). Bron och kavelbron kunde inte återfinnas vid inventeringen.

Fig 140. Myrslätterlada (111), 4 x 3,5 m (NV-SÖ) med glesa runda stockar och bevarat trägol. Tak av näver och träribbor med dolt plåttak därunder. Beläget ca 40 m NV om vattenbryn med myrmark omkring. Foto mot V.

Fig. 141. Boplatssläge (110) stenålder och/eller samisk. Sandig udde, ca 50 x 50 m stor, plan platå ca 5 m över dagens vattennivå. Belägen ca 255–260 meter över havet. Möjlig skärvsten i befintliga markskador, men även stor mängd recent kol. Bebyggt av ett fritidshus och två uthus. Foto mot V.

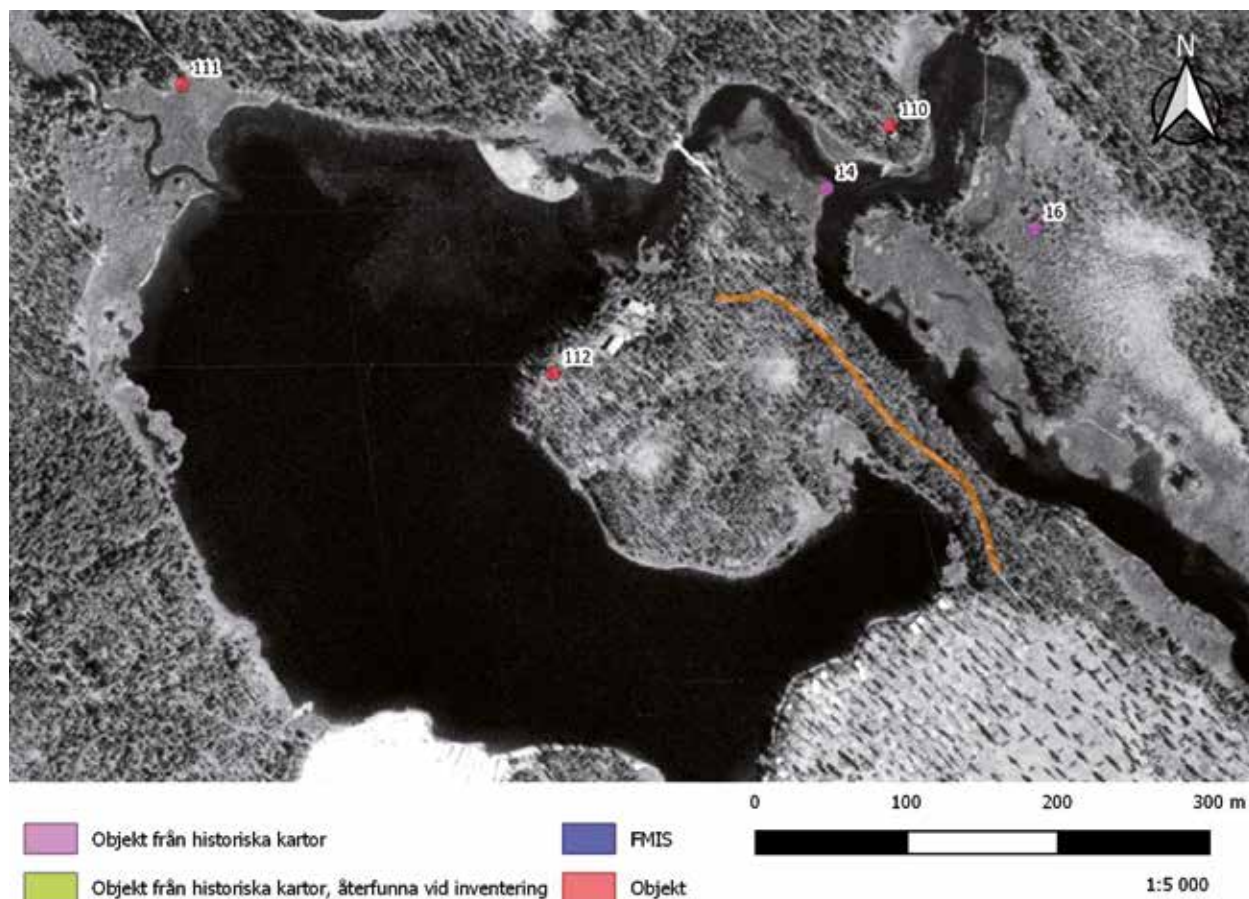

Fig. 142. Ortofoto, karta 13, från 1961. På kartan finns två bra boplatsslägen stenålder (110 och 112), en lada (111) samt två platser för kavelbroar eller broar (14 och 16). En flottarstig på södra sidan om ån (46).

Fig. 143. Boplatssläge (112) stenålder och/eller samisk. Sandig platå på udde i sjö, 3–4 m över dagens vattennivå. Belägen ca 255–260 meter över havet. Numera sommarstuga på platsen, ev. äldre flottarkoja. Foto mot NÖ.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 111, lada
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	
Representativitet	1	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	1	Otillgänglig myrmark
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	14 (av 33)	

Ladan har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, men upplevelsevärdet är ringa.

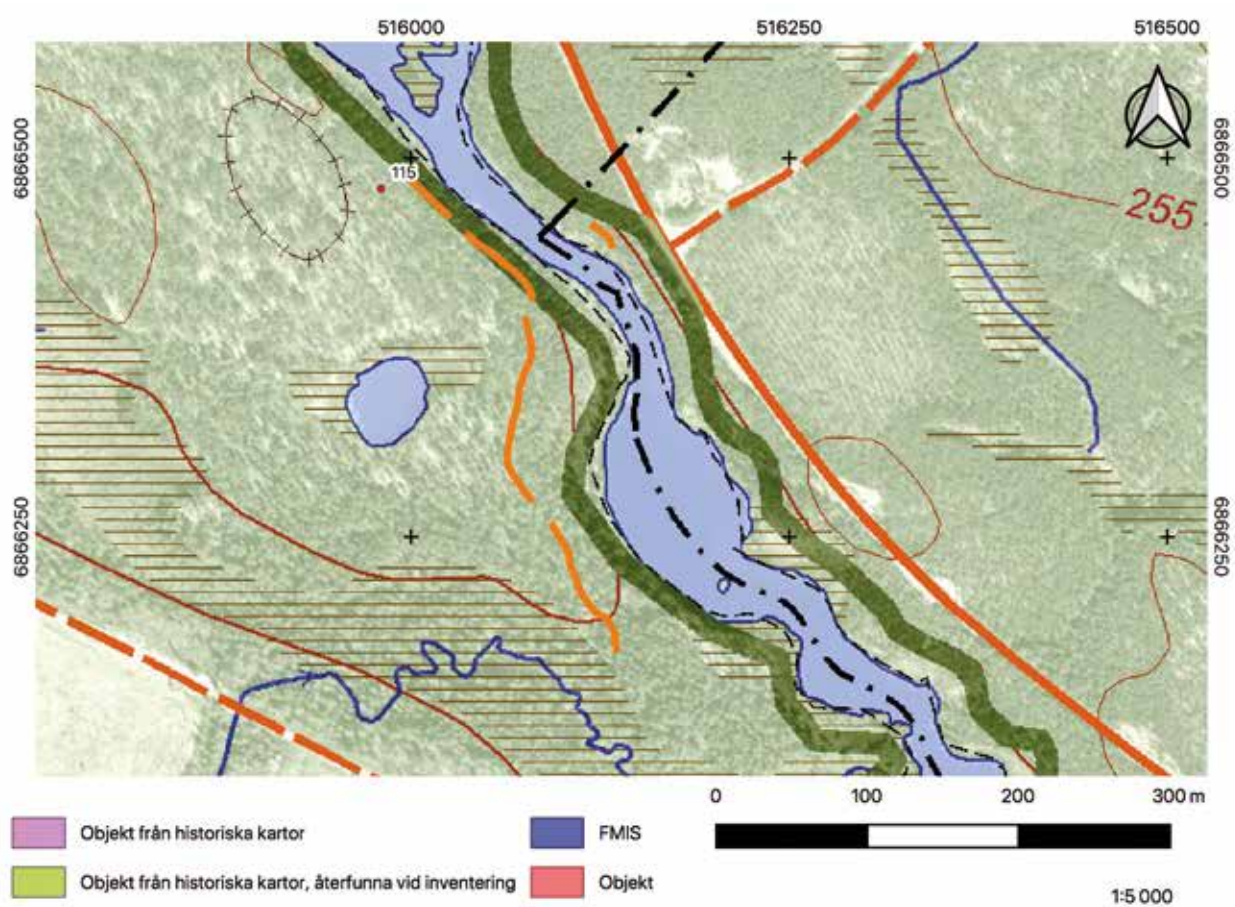

Fig. 144. Karta 15 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns ett bra boplatsläge stenålder (115). En flottarstig på vardera sidan om ån (78 och 46).

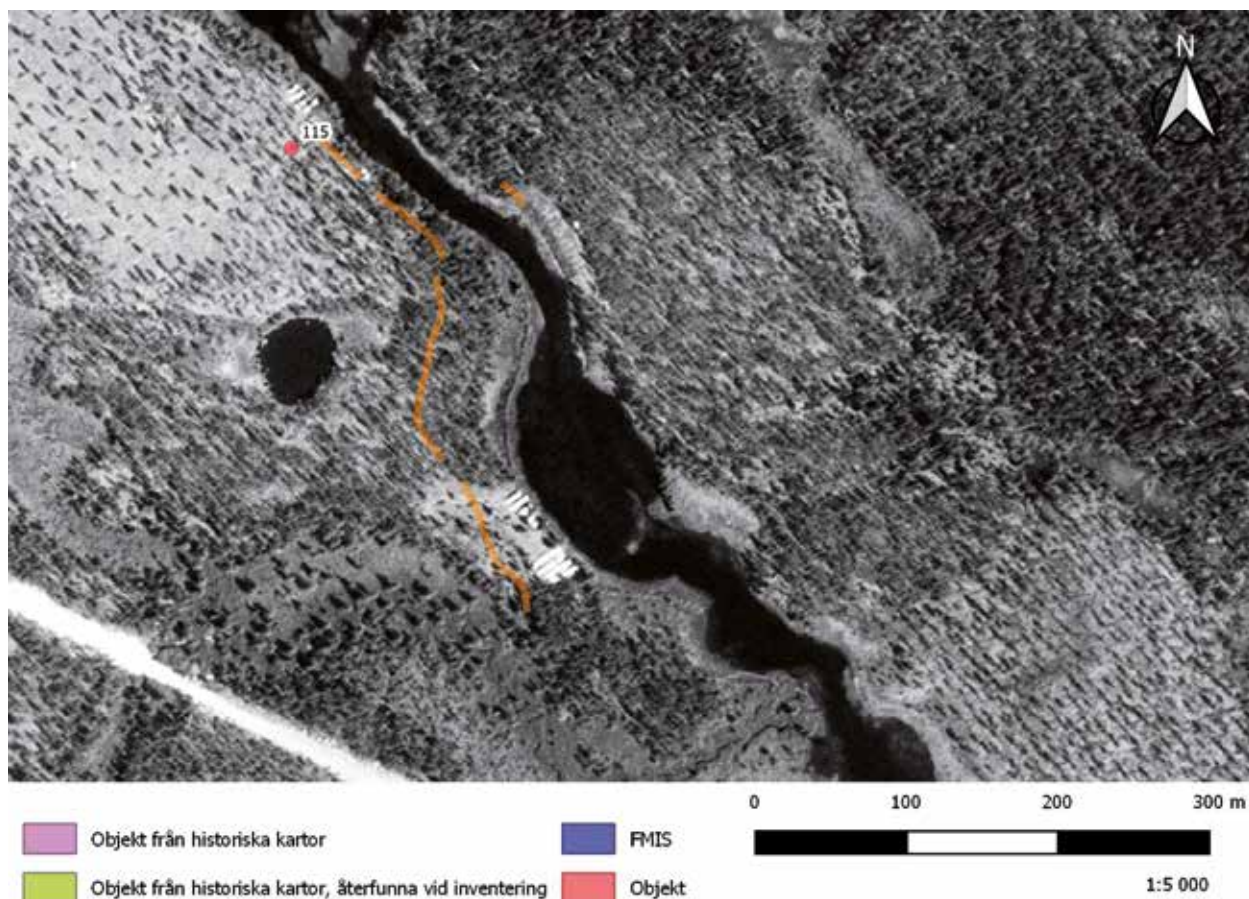

Fig. 145. Ortofoto, karta 14, från 1961. På kartan finns ett bra boplatsläge stenålder (115). En flottarstig på vardera sidan om ån (78 och 46).

Fig. 146. Boplatsläge (115) stenålder och/eller samisk. Sandig 20 m bred ficka (NV-SÖ) som skär sandig ås. Ytan sträcker sig mer än 40 m åt SV. Beväxt av 25 åriga tallar. Belägen ca 255–260 meter över havet. Foto mot NV.

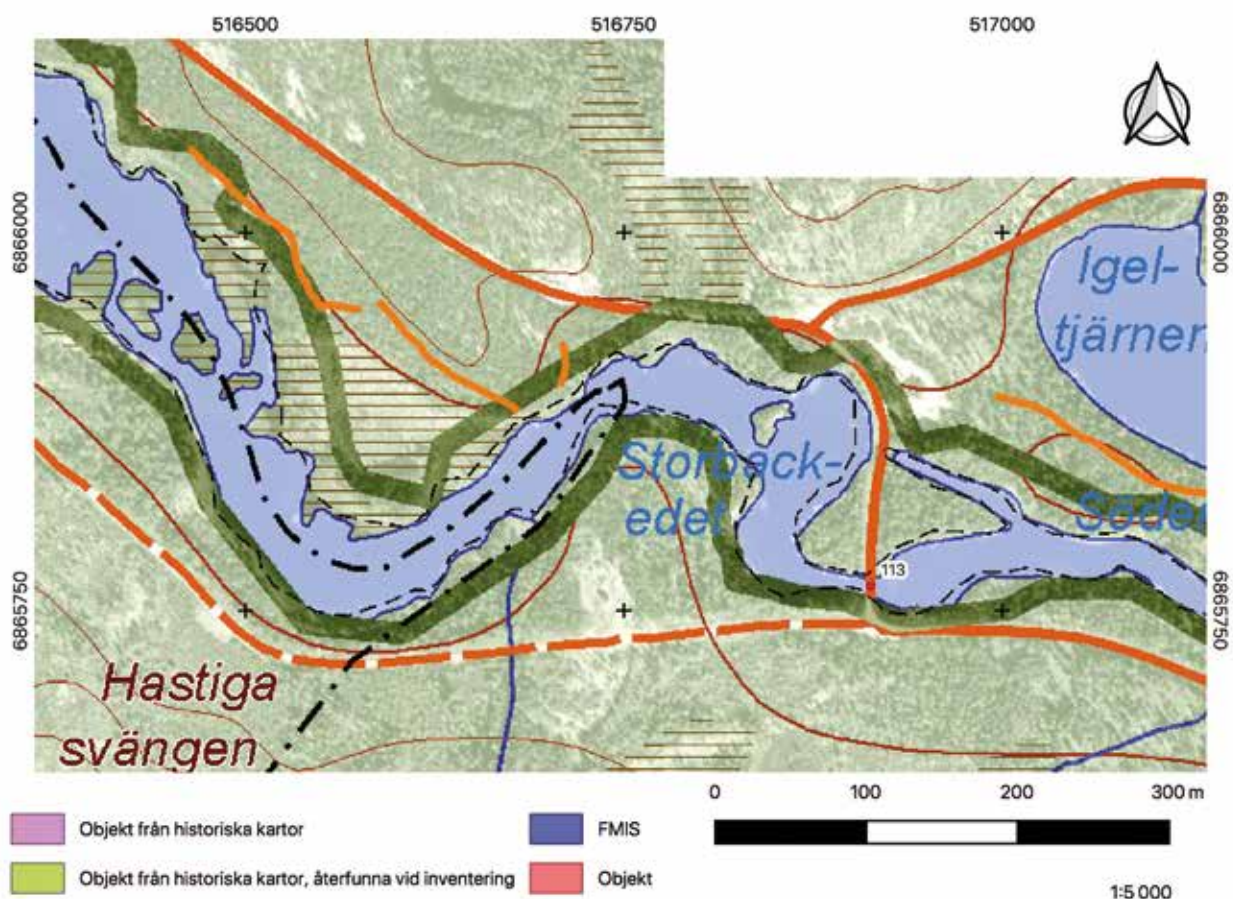

Fig. 147. Karta 16 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns en bro med äldre brofästen (113). En flottarstig på norra sidan om ån (78).

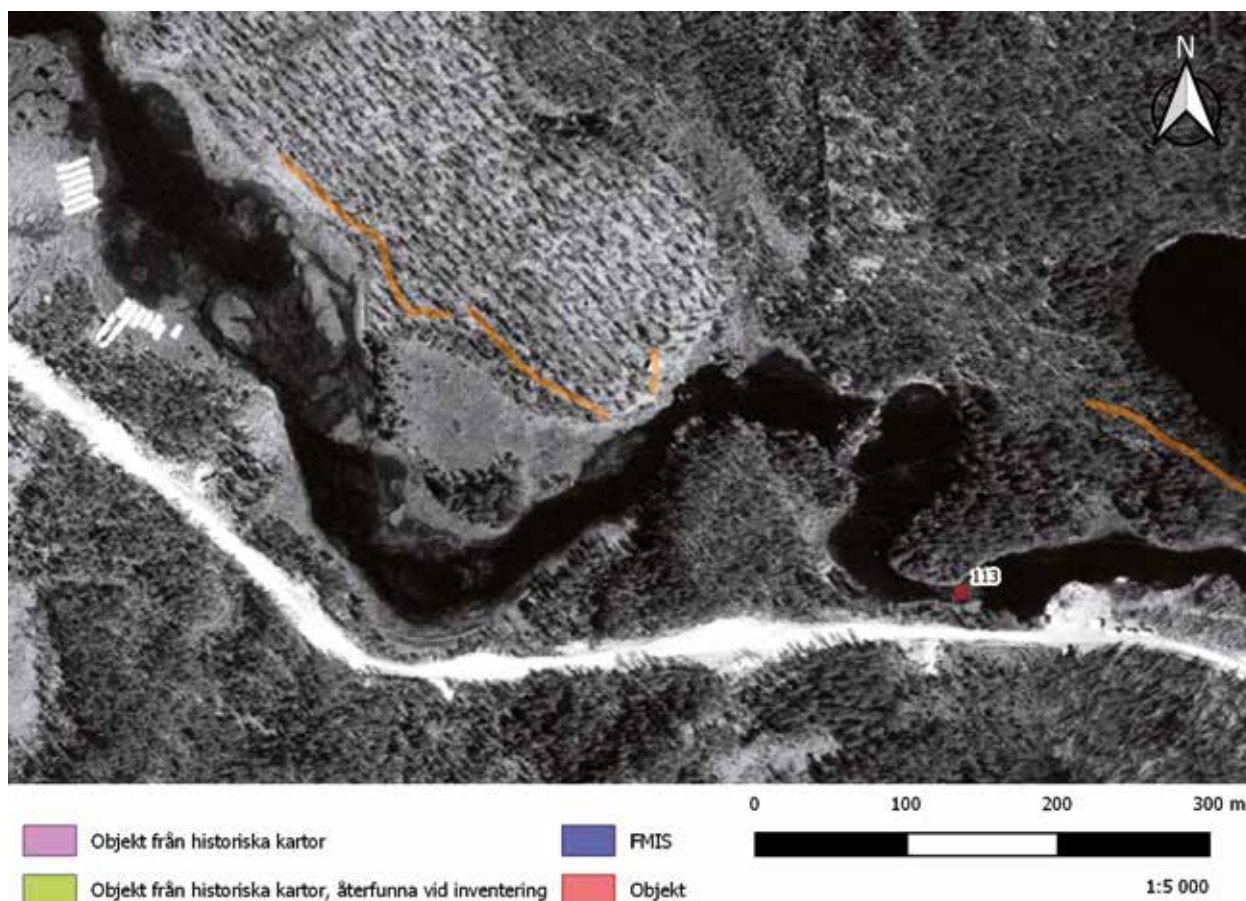

Fig. 148. Ortofoto, karta 15, från 1961. På kartan finns en bro med äldre brofästen (113). En flottarstig på norra sidan om ån (78).

Fig. 149. Bro (113), med äldre brofästen, 7 m breda och 2 m höga, av intill 1 m långa och 0,3 m höga huggna stenar i 6–8 synliga skikt. N brofästet delvis raserat. Delvis övermossat. Senare betongbro med brobana i betong och räcke i metall. Här kan möjligen vara det som kostnadsförslag i tabell i syn 1899 kallas för "Kista t.h. snedt ut i ån; repareras 20 kr [värde i befintlig byggnad] 20 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" men även "Kista t.v. snedt ut i ån; repareras 16 kr [värde i befintlig byggnad] 16 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot S.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 113, bro
Dokumentvärde	2	Äldre brofästen
Kvalitet	1	Påbättrad med betong
Sällsynthet	3	
Representativitet	1	
Pedagogiskt värde/miljö	1	
Tillgänglighet	3	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Intill bron har tidigare varit stenkistor
Summa	12 (av 33)	

Bron har ett ringa värde för kulturmiljön, men kan ha återanvänts från tidigare stenkistor, ca 1900. Bruksvärdet är kvar genom att den nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, litet upplevelsevärde.

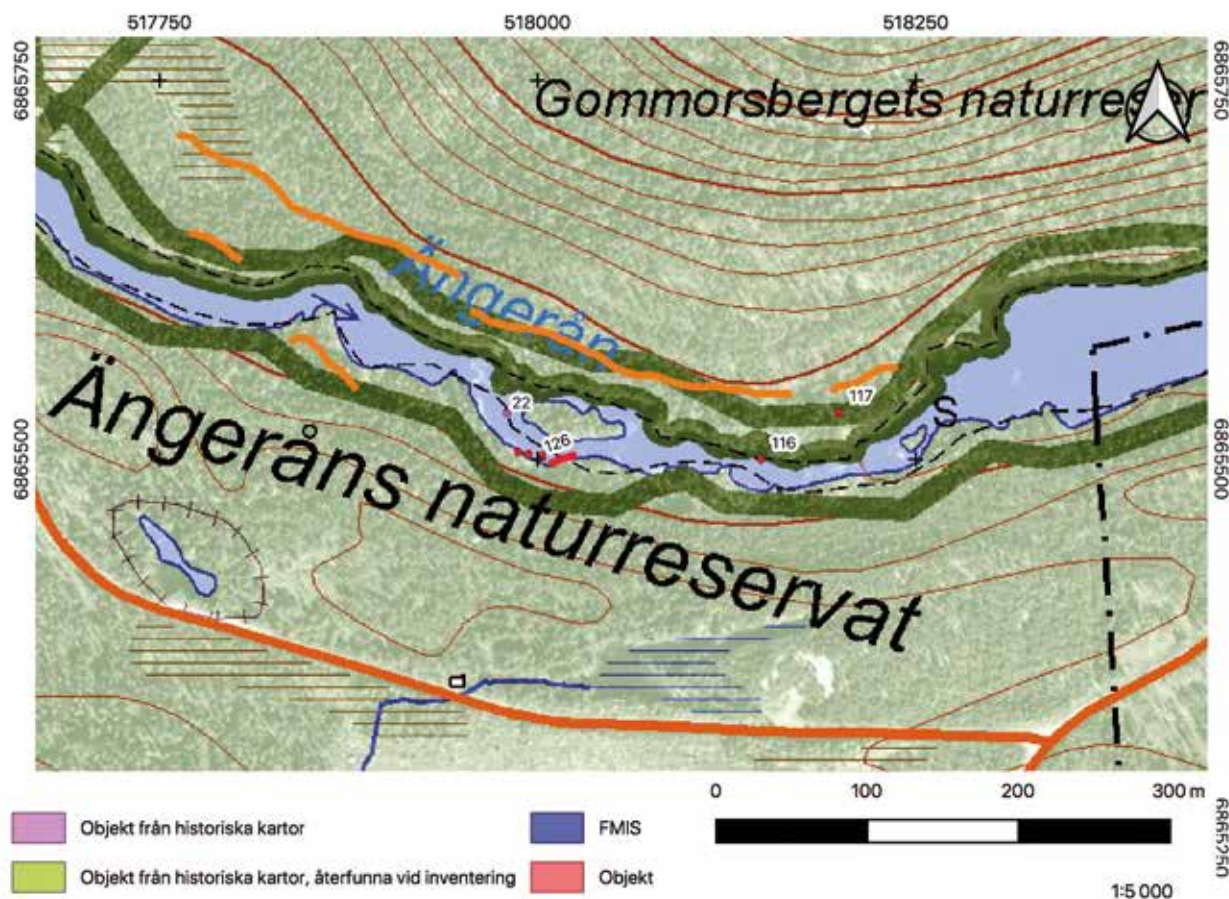

Fig. 150. Karta 17 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns bro (22), en strandskoning (116), ett spisiröse (117) och en ledkista (126). En flottarstig på vardera sidan om ån (78 och 46).

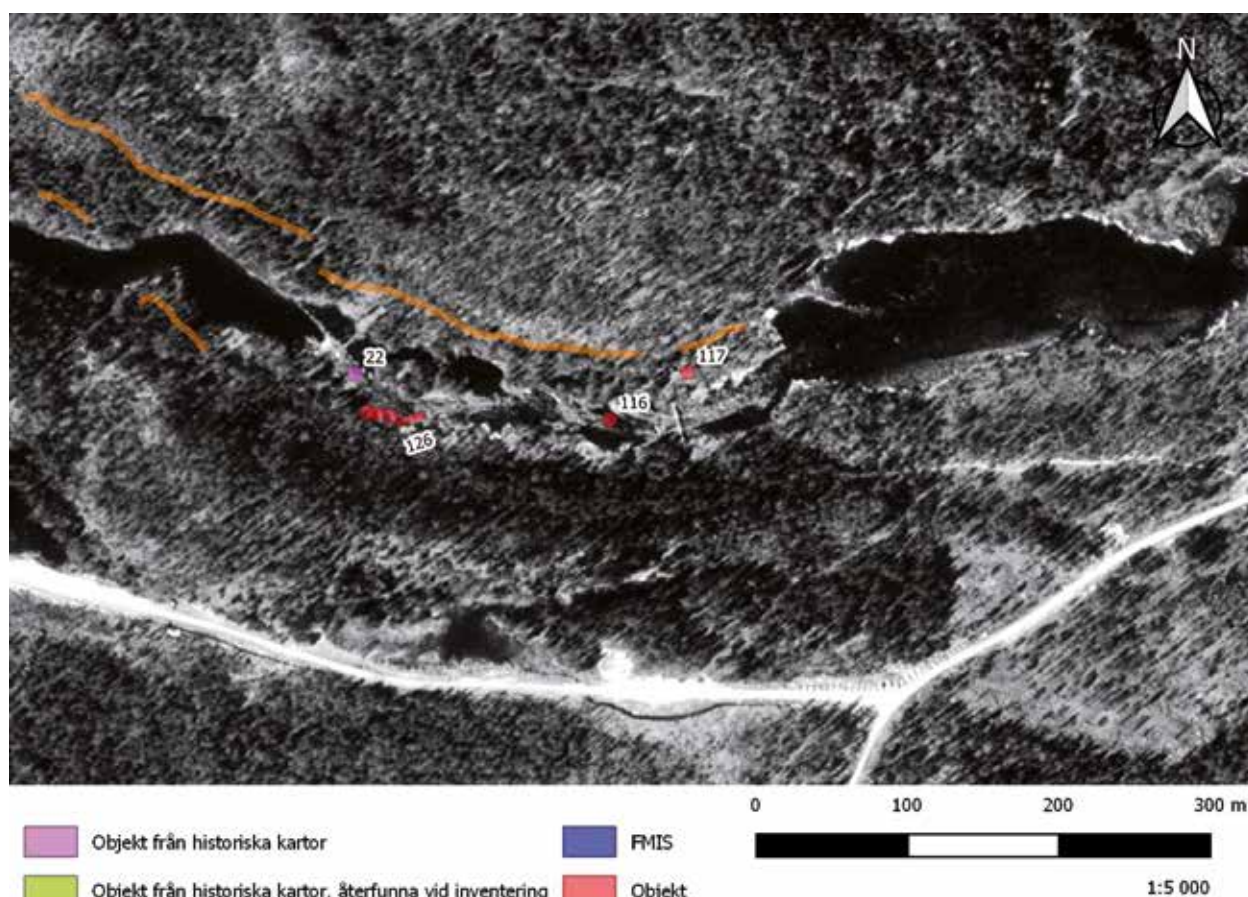

Fig. 151. Ortofoto, karta 16, från 1961. På kartan finns bro (22), en strandskoning (116), ett spisröse (117) och en ledkista (126). En flottarstig på vardera sidan om ån (78 och 46).

Fig. 152. Plats för "fäbron" (22). Inget syntes vid besök. Endast ett ev. raserat brofäste i mitten av ån. Kreatursspång ombyggd 1899 (LA). Se även fig. 12. Foto mot NÖ.

Fig. 153. Strandskoning (116). 3 m lång (NV-SÖ), 1,5 m bred och 1 m hög, av 0,3–0,5 m stora naturstenar. Under stenpackningen ligger 0,25 m grova tvärgående timmerstockar i flera lager. Ansluter i SÖ till håll och i NV till mossmark. Konstruktionen stänger av en sidofära till ån. Belägen på åns N strand. Foto mot NV.

Fig. 154. Spisröse (117), oregelbunden stensamling 2 m i diameter och 1,2 m högt, av 0,1–0,2 m stora skarpkantade stenar. Röset helt övermossat och beväxt av sly. Beläget på hällmark ca 20 m N om ån. Foto mot NÖ.

Fig. 155. Ledkista (126), i Ö delen 14 m lång (NV-SÖ), ca 2 m bred och intill 1,2 m hög, av 0,2–1 m stora skarpkantade stenar, med tvärgående stockar under, vilka bildar 1–2 m breda fackverk. I V delen 3 timrade stenkistor, 2–2,5 m stora och 0,4–0,8 m hög med 0,2–0,6 m stora naturstenar. Hela ledkistan är ca 45 m lång. Belägen på åns NV strand. Finns på kartor 1908 och 1918 (21-FÄR-AVS632, 21-FÄR-331). Foto mot V.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 22 "Fäbron"
Dokumentvärde	2	Raserat brofäste
Kvalitet	1	Raserad
Sällsynthet	3	
Representativitet	1	
Pedagogiskt värde/miljö	1	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Omskriven kreatursbro ca 1900
Summa	10 (av 33)	

Bron har ett ringa värde för kulturmiljön, men finns omskriven i handlingar ca 1900. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärdet borta, ringa upplevelsevärde.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 116, strandskoning
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Timmerstockar samt natursten
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	16 (av 33)	

Strandskoningen har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är lågt.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 117, spisoröse
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	1	
Sällsynthet	3	Flera kojor och kojgrunder finns
Representativitet	3	Flera kojor och kojgrunder finns
Pedagogiskt värde/miljö	1	Förståelig
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	14 (av 33)	

Kojresten har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är lågt.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 126, ledkista
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Timrade stenkistor
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Fackverk
Summa	18 (av 33)	

Ledkistan har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är måttligt.

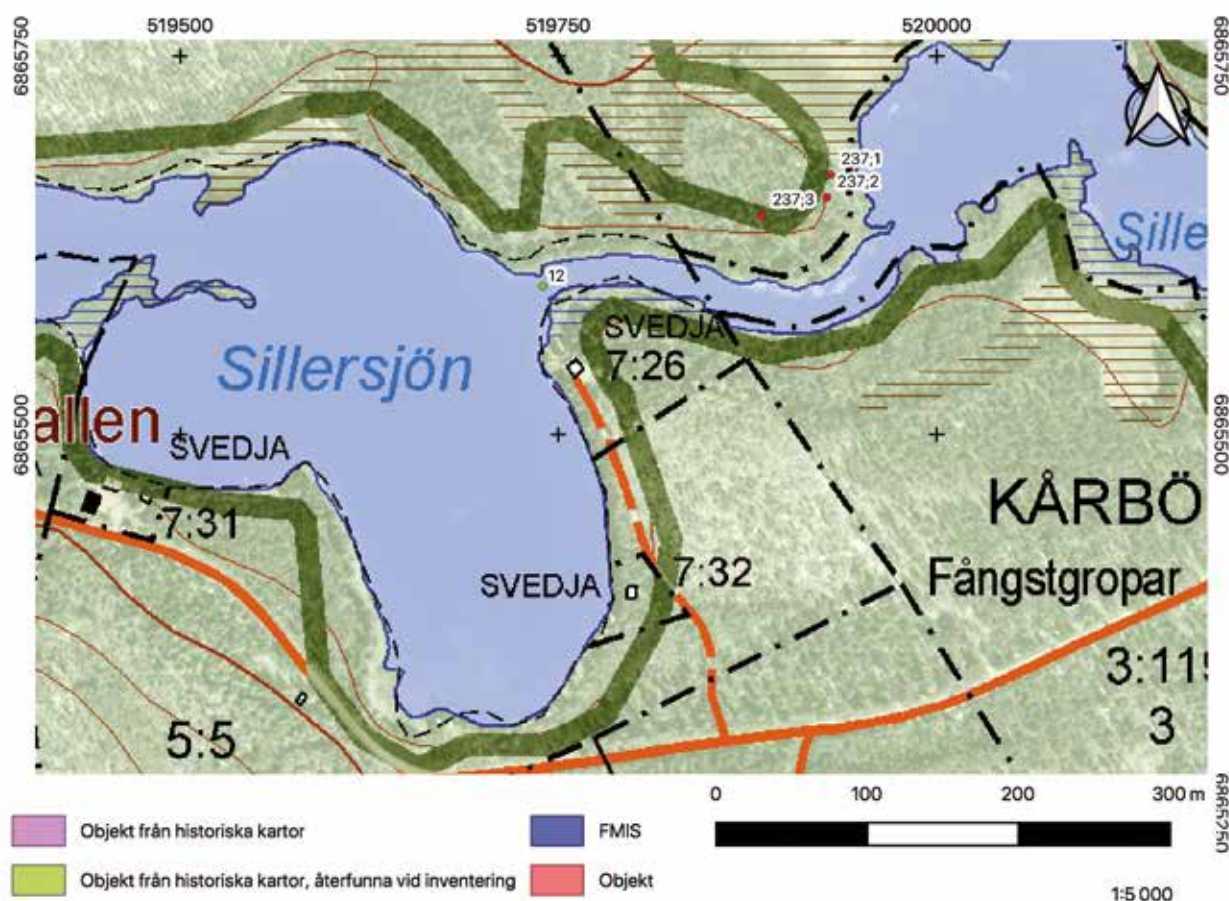

Fig. 156. Karta 18 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns plats för en bro (12) och tre fångstgropar (237:1–3).

Fig. 157. Fångstgropar, 3 stycken. 1) Fångstgrop, rund 3,7 m i diameter och 0,35 m djup, omgiven av vall 1–2 m bred. 16 m S om 1 är
2) Fångstgrop, rund 3,8 m diameter och 1,1 m djup, omgiven av en vall 1,5–2,5 m bred. Ca 45 m S om 1 är
3) Fångstgrop, rund, ca 4,5 m diameter och 0,85 m djup, omgiven av en vall 1,5–2,5 m bred. Belägna på tallhed på udde omgiven av myrmark i N och Ängerån i S. Foto på fångstgrop 237:3 mot x.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt Färla 237:1–3, fångstgropar
Dokumentvärde	8	
Kvalitet	4	
Sällsynthet	3	Vanliga i trakten, sällsynta i åns omedelbara närhet
Representativitet	3	Vanliga i trakten
Pedagogiskt värde/miljö	4	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Fornlämningar
Summa	26 (av 33)	

Fångstgroparna har ett högt värde för kulturmiljön, men ingen koppling till flottningen vad vi misstänker. Stort kunskapsvärde, och måttligt upplevelsevärde.

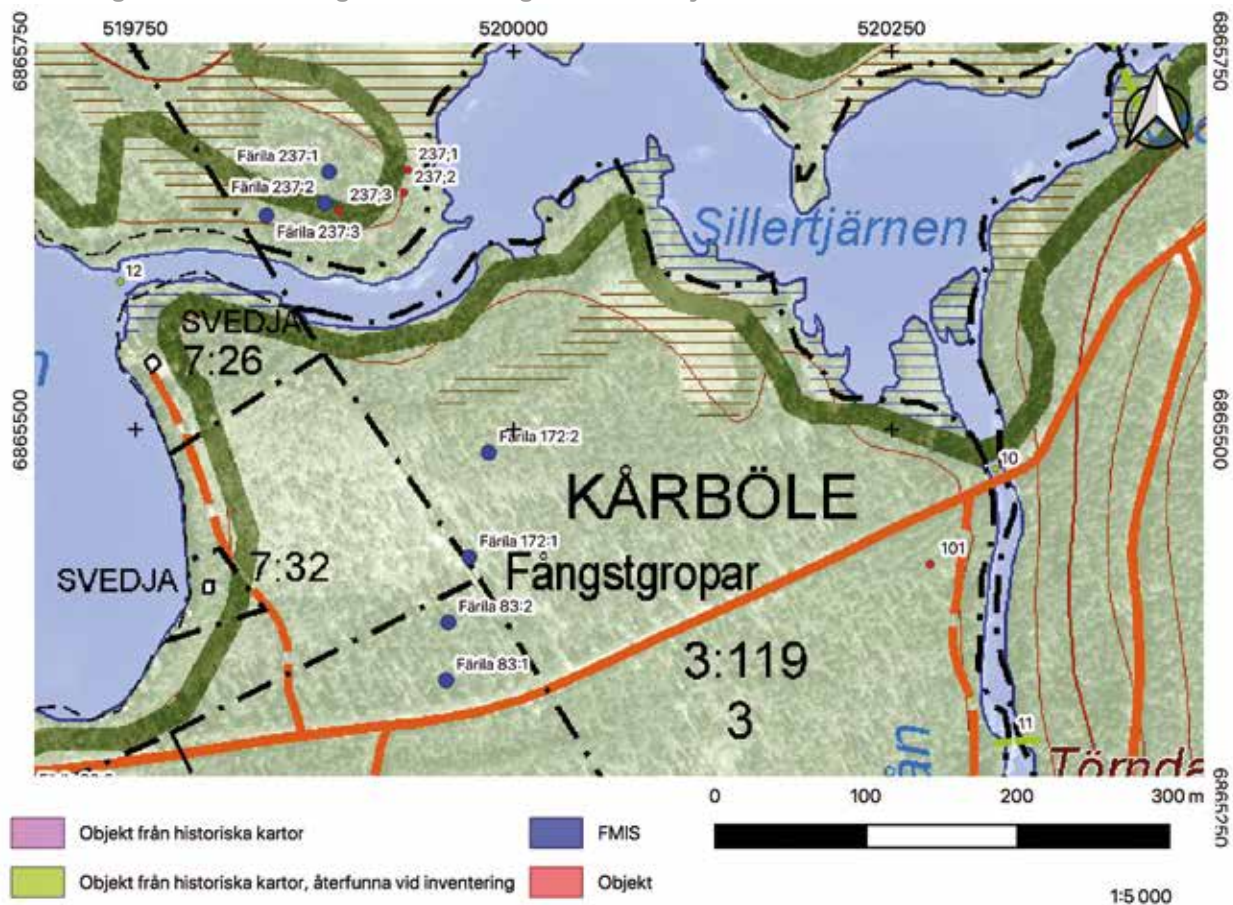

Fig. 158. Karta 19 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns plats för en bro (12), en bro (10), en damm (11), en kolbotten (101) och tre berörda fångstgropar (237:1–3).

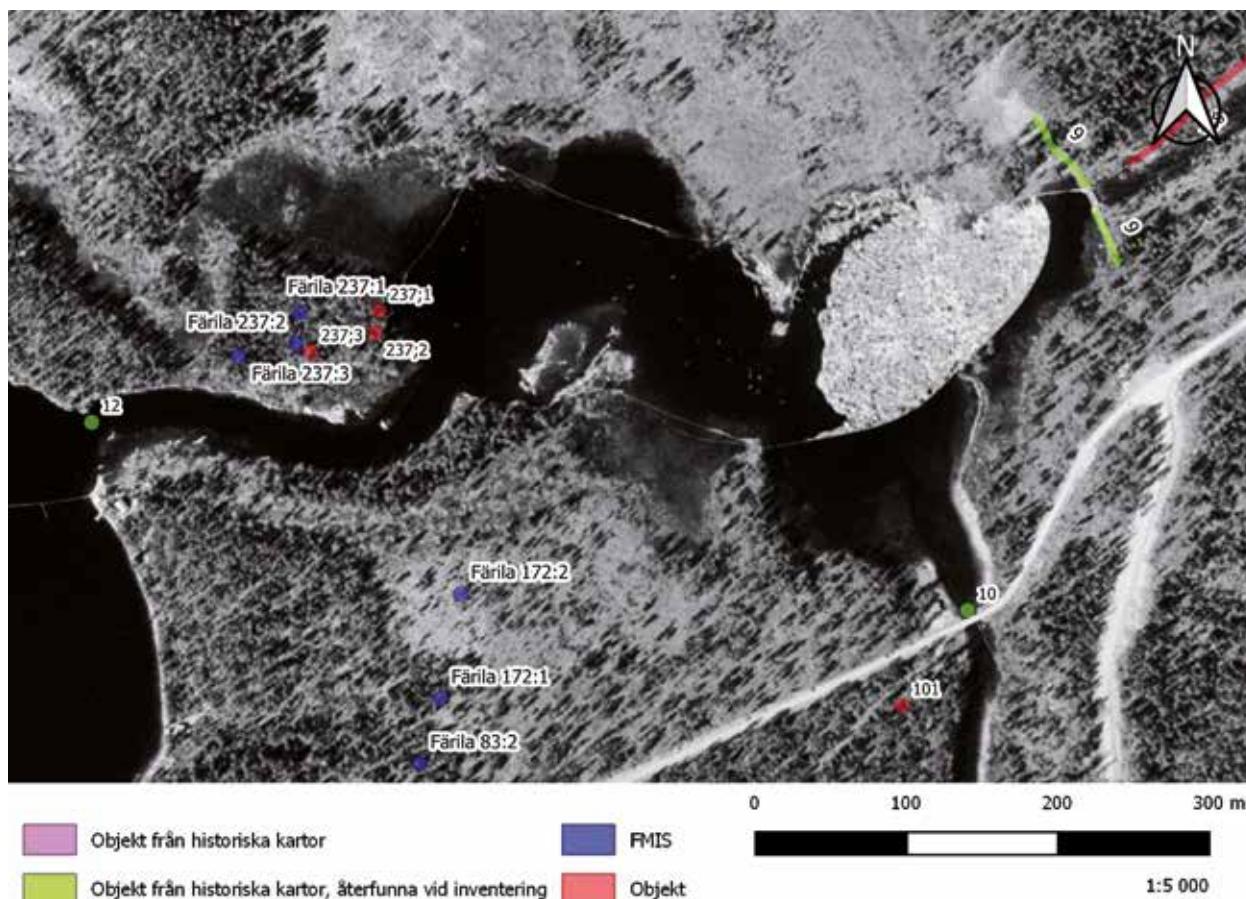

Fig. 159. Ortofoto, karta 19, från 1961. På kartan finns plats för en bro (12), en bro (10), en damm (9), en kolbotten (101) och tre berörda fångstgropar (237:1–3). En stor samling timmer väntar på att föras genom Stordammen (9).

Fig. 160. Dammvall "Törndammen" (11), av mestadels betong med strandfundament av huggen sten. 5 synliga skikt och ca 2 m bred och 2 m hög. Av ca 1m stora huggna stenar. Skibord av trä i dammöppning. Nästan helt övermossad och beväxt av 20-tal mindre granar samt lövsly. Enligt laga skifteskarta 1918 (21-FÄR-331) är dammen ca 20 m lång (NÖ-SV). Dammen finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12- 39:1, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dam: $l = 24$ m; $b = 3.0$ m; $h = 1.6$ m, med 4 st grundluckor à 0.95 m; repareras 48 kr [värde i befintlig byggnad] 240 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottsbyggnad]" (LA). Foto mot Ö. Se även fig. 13.

Fig. 161. Dammvall "Törndammen" (11), dess Ö del. Foto mot V.

Fig. 162. Kolbotten (101). 14 m i diameter med plan botten och en terrass 0,2 m hög. Dike runt, 1 m brett och 0,2 m djupt. Kraftigt beväxt av gran och lövsly. Belägen 17 m V om skogsväg på sandhed. Foto mot V.

Bro + stig (12). Enligt laga skifteskarta 1918 (21-FÄR-331) fanns här en bro, ca 55 m lång (N-S) med anslutande stigar på båda sidorna av ån. Kavelbro omnämnd 1899 (LA). Finns på laga skifteskarta 1918 (21-FÄR-331). Inget synligt idag.

Bro (10). Finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Bro för väg till Sildra fåbodar repareras 200 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottsbyggnad]" (LA). Mestadels modern bro.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 11, "Törndammen"
Dokumentvärde	4	Delvis i betong
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	En av flera dammar med kilad sten, denna även med modernare inslag
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	3	Nära väg
Upplevelsevärde	3	Överväxt
Speciella förhållanden		Från två skilda tidsepoker, dels från före 1899, dels ombyggd ca 1900
Summa	20 (av 33)	

Dammen har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns. Måttligt upplevelsevärde.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 101, kolbotten
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Traditionell kolbotten
Sällsynthet	3	Vanliga i trakten, sällsynta i åns omedelbara närhet
Representativitet	3	Vanliga i trakten
Pedagogiskt värde/miljö	1	
Tillgänglighet	3	Nära väg
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	17 (av 33)	

Kolbotten har ett värde för kulturmiljön, men ingen koppling till flottningen vad vi misstänker. Måttligt kunskapsvärde och lågt upplevelsevärde.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 10 och 12, broar
Dokumentvärde	2	En delvis modern, en borta
Kvalitet	1	
Sällsynthet	3	Finns flera broar som moderniserats i olika omfattning
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	1	
Tillgänglighet	3	En nära väg, en borta
Upplevelsevärde	1	Överväxt
Speciella förhållanden		Från två skilda tidsepoker, dels från före 1899, dels ombyggd ca 1900
Summa	14 (av 33)	

Broarna har ett ringa värde för kulturmiljön. Bruksvärdet finns för ena genom att den fortsatt nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och lågt upplevelsevärde.

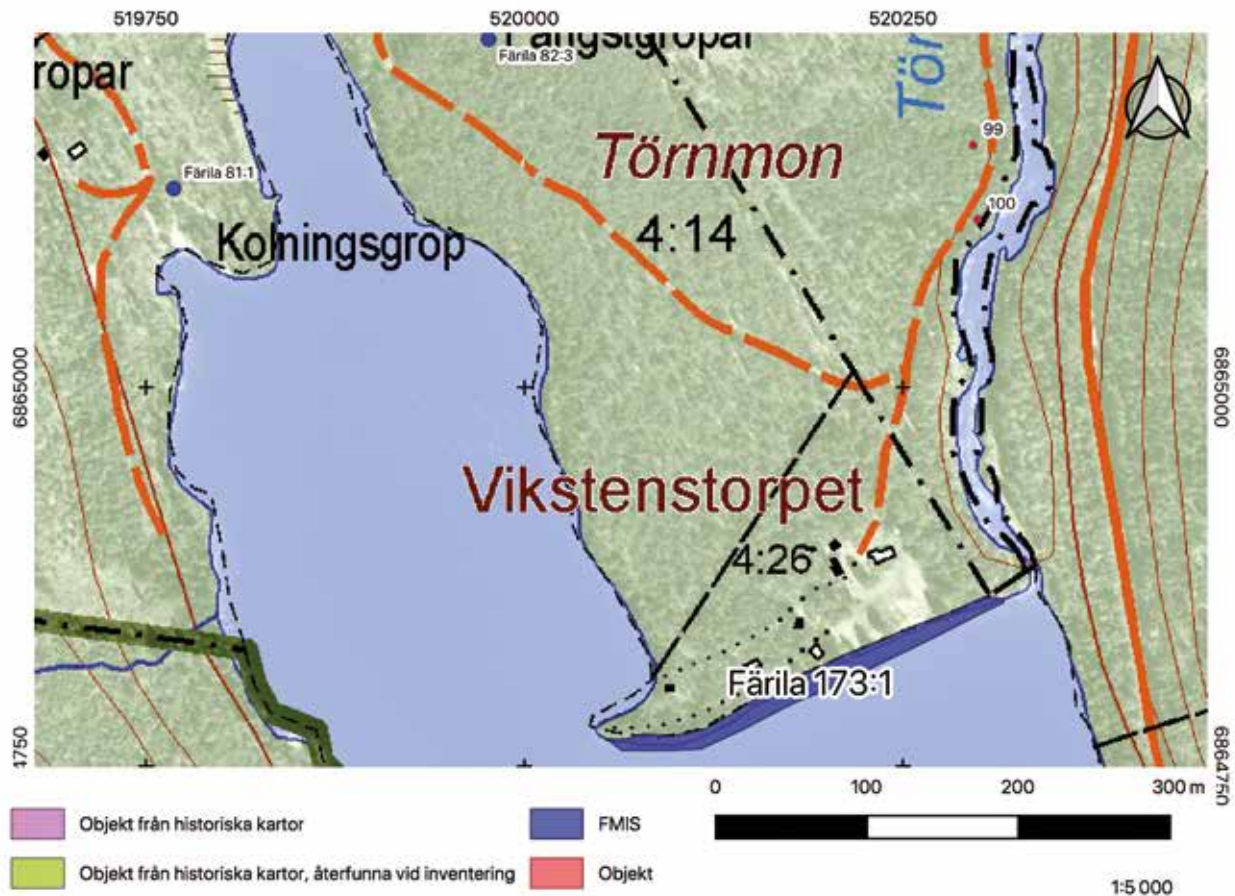

Fig. 163. Karta 20 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns en tjärdal (100), en kolbotten (99) och stenåldersboplatsen (Färila 173:1).

Fig. 164. Boplats (173:1), ca 280 x 10 m (Ö-V). Längs strandhaket och i strandplanet förekommer enstaka och en mycket spridd förekomst av skörbränd sten. Kvartsavslag eller liknande kunde ej iakttas. Vattenståndet sannolikt något högre än normalt. Förekomsten exponerar sig mot S och kan vara boplatsindikerande då läget som sådant då läget ej är helt uteslutet med väl-dränerad bakomliggande terräng. Dock ej helt uteslutet att förekomsten kan härröra från sentida flottningsverksamhet som sannolikt förekommit. Bör bevakas med hänsyn till läget. Anm. 980709: I vattenlinjen har påträffats en mindre mängd skärvig sten samt ett stort antal kvartsavslag och 1 ev kvartsskrapa med små retuscher, inom ett ca 20 x 2 m stort område i boplatsens Ö del. Belägen SÖ läge på en udde i sjön Ängratörn på flack sandig tallhed med barr- och lövskog. Foto mot V.

Fig. 165. Kolbotten (99), 13 m i diameter med plan botten och ett 1,5 m brett och 0,3 m djupt dike i kanten. Sotlager i kolbotten. Kraftigt beväxt av gran och lövträd. Belägen ca 5 m V om skogsväg på sandhed. Foto mot NV.

Fig. 166. Tjärdal (100). Rund grop, 3,5 m i diameter och 1,3 m djup. Bröst mot N, 1 m brett. Oregelbunden tjär-tunnegrop 2 x 1,5 m i diameter och 1 m djup. Vallar runt gropen mest tydliga Ö och V om bröstet, 2,5 m breda och 0,3–0,4 m höga. Beväxt av 2 granar varav en är runt 75 år, samt ungtallar och lövsly. Belägen 1 m Ö om skogsväg på sandhed, i slänt ned mot å i Ö. Foto mot Ö.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 99, kolbotten
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Traditionell kolbotten
Sällsynthet	3	Vanliga i trakten, sällsynta i åns omedelbara närhet
Representativitet	3	Vanliga i trakten
Pedagogiskt värde/miljö	1	
Tillgänglighet	3	Nära väg
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	17 (av 33)	

Kolbotten har ett värde för kulturmiljön, men ingen koppling till flottningen. Måttligt kunskapsvärde och lågt upplevelsevärde.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 100, tjärdal
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Traditionell tjärdal
Sällsynthet	5	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	3	Nära väg
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	20 (av 33)	

Tjärdalen har ett värde för kulturmiljön, men ingen koppling till flottningen. Måttligt kunskapsvärde och lågt upplevelsevärde.

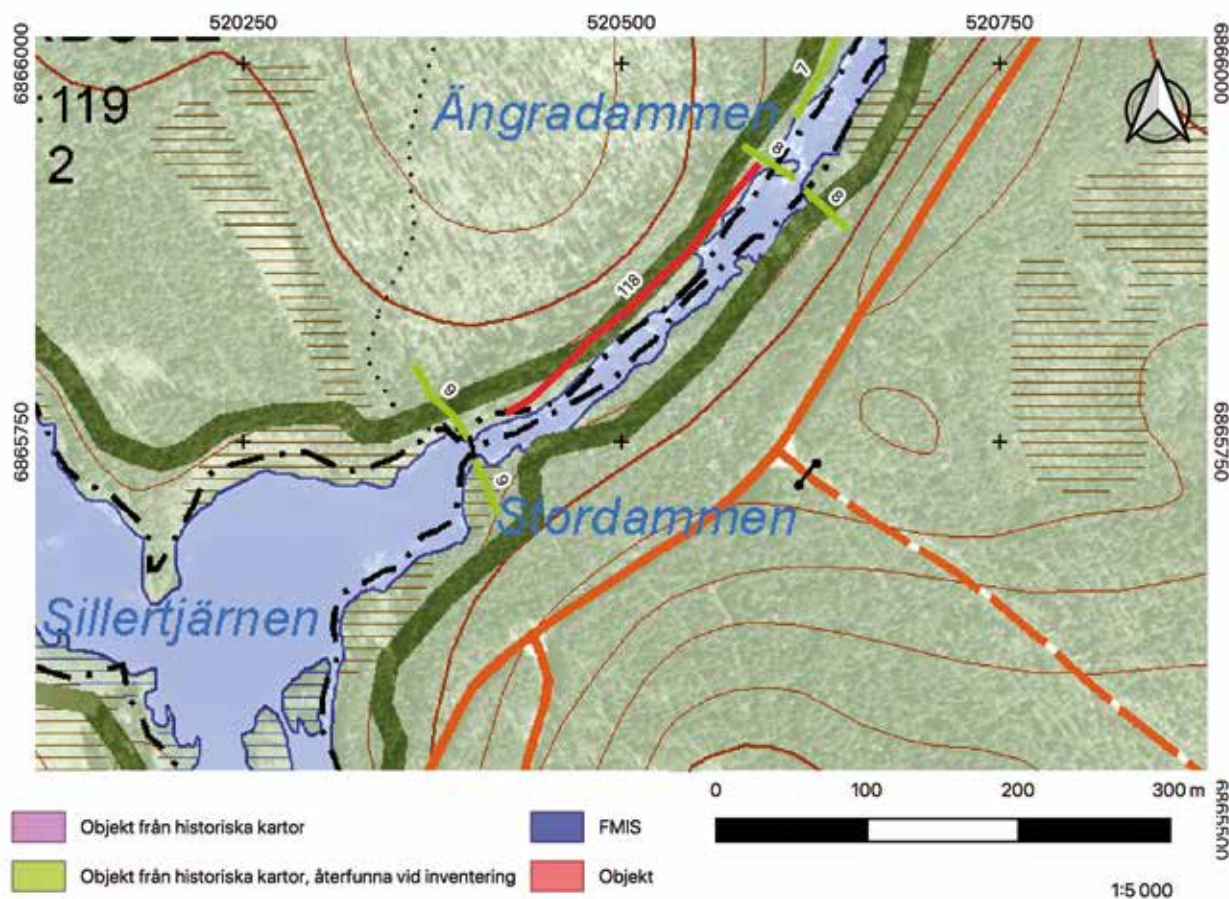

Fig. 167. Karta 21 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns två dammar (8 och 9) och två flottningsrännor (7 och 118).

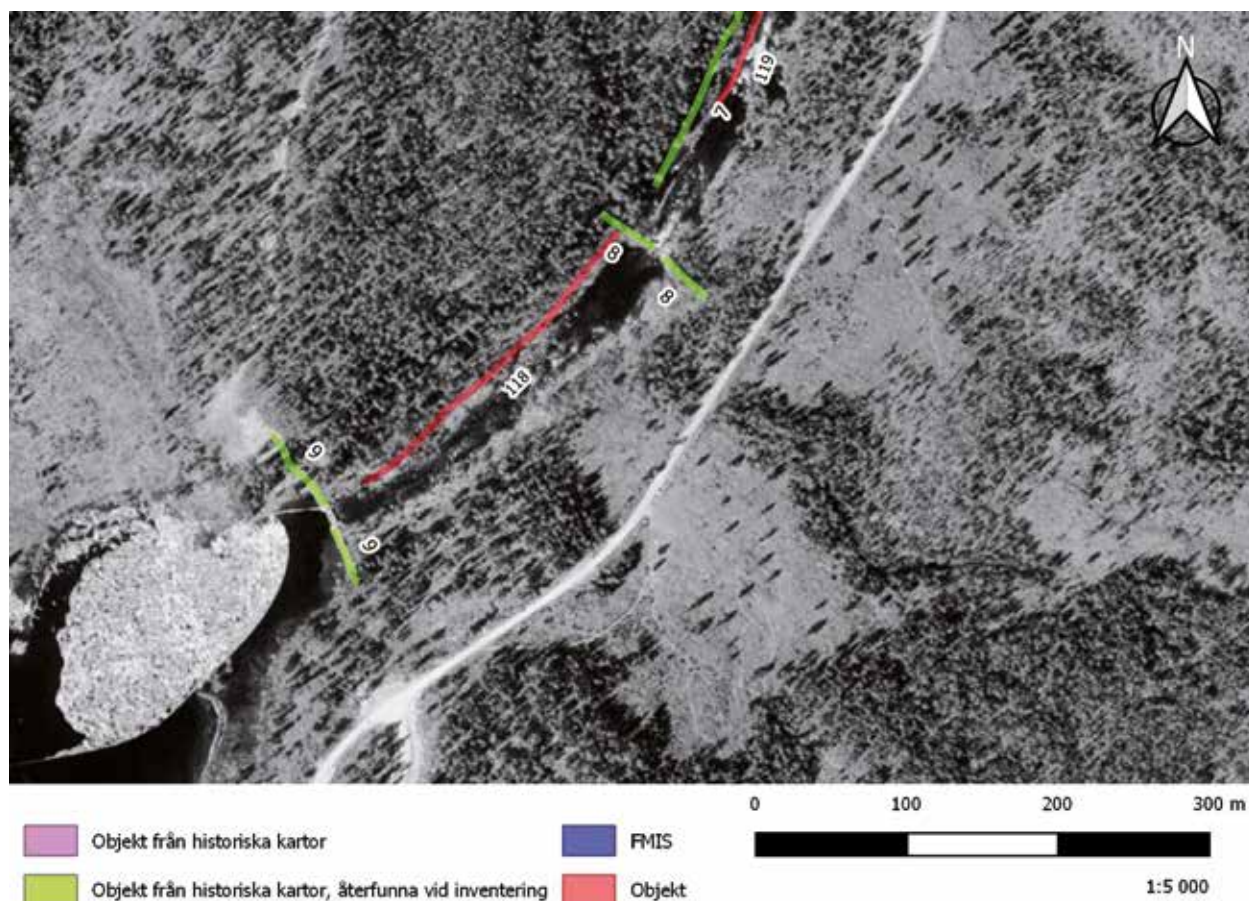

Fig. 168. Ortofoto, karta 20, från 1961. På kartan finns två dammar (8 och 9), två flottningsrännor (7 och 118) och en ledarm (119). En stor samling timmer väntar på att föras genom Stordammen (9).

Fig. 169. Dammvall "Stordammen" (9). 10 m brett och 2,5 m högt damm- och brofäste på åns SÖ och NV sida, av ca 1,5 m långa och 0,4 m höga huggna stenar i 3–4 skikt, kallmur, men med ett cementlager på toppen. Dammfästet har trappstegsför-
 mation på nedsidan fästet. Dammvallen på N sidan: 50 m lång (NV–SÖ), 2–3 m bred och 0,8 m hög, av 0,5–0,8 m stora
 naturstenar. Helt övermossad. Ansluter till lövskogsbeklädd moränmark i N. Övertvåras av stig. Dammvallen på S sidan: 30
 m lång (NV–SÖ), 3–4 m bred och 1–1,8 m hög. Helt jordbeklädd och skogbeväxt. Ingen bro finns kvar över dammen, endast
 2 delvis raserade järnbalkar och även 4-sidigt sågade bjälkar stadda i kraftigt förfall. Dammen har heller inga dammluckor.
 Under bron i vattnet anas rester av ett skibord. Finns på laga skifteskarta 1902 (V12-39:1). Enligt laga skifteskartan 1918
 (21-FÅR-331) var dammen ca 45 m lång (NV–SÖ). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 är detta "Bro för väg till Sildra
 fäbodrar 70 m längd 800 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA). Foto mot SÖ.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 9, "Stordammen"
Dokumentvärde	8	Välbyggd damm, fina fundament
Kvalitet	4	
Sällsynthet	3	En av flera dammar med kilad sten
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	4	
Tillgänglighet	2	
Upplevelsevärde	4	Vacker damm i vacker miljö
Speciella förhållanden		Fanns före 1899
Summa	28 (av 33)	

Dammen har ett högt värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns. Stort upplevelsevärde och miljöskapande värde.

Fig. 170. Flottningsränna (118), ca 230 m lång (NÖ–SV) och 2 m bred. Delvis anlagd i sidofåra till ån på dess NV sida. Tvärgående 0,2–0,3 m grova stockar ligger med ca 2 meters intervaller och på dessa längsgående stockar i samma grovlek med ca 1 m mellanrum. Rännan delvis stenrensad. Avskiljs bitvis från huvudfåran enbart av en 2–2,5 m bred skogsbeklädd moränrygg. Den NÖ tredjedelen av rännan går helt på land i en 2–2,5 m bred stenröjd gata, ev. med stockar i botten. Rännan slutar tvärt i NÖ mot en dammvall (objekt 8), vilket innebär att dammen torde vara yngre. Alternativt kan rännan ha fortsatt över dammvallen (jämför objekt 7). Foto mot NÖ.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 118, flottningsränna
Dokumentvärde	4	byggd av trä, men stenrensad fåra
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	Rännan syns bitvis tydligt
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Från före 1899?
Summa	18 (av 33)	

Rännan har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Flottningsränna med visst kunskapsvärde och måttligt upplevelsevärde.

Fig. 171. Dammvall "Ängradammen" (8). Raserad, återstår oregelbundna stenhögar på vardera sidan om ån. Vall NV sidan: 38 m lång (NV-SÖ), 2,5–3 m bred och 0,5–2,5 m hög, där dammsidan mot forsen i SV är intill 1,8 m hög och dammsidan mot NÖ är intill 2,5 m hög. Av 0,4–1 m stora naturstenar och huggen sten, delvis övermossad. Förstärkt av en 3–3,5 m bred och 1 m hög jordvall i SV. Vall SÖ sidan: Lika som på N sidan, dock utan jordvall. Finns på laga skifteskarta 1902 (V12-39:1). Enligt laga skifteskarta 1918 (21-FÄR-331) ca 90 m lång damm (NV-SÖ). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dam: l = 92 m; b = 3.6; medelh. = 3.0 m. Slussöppning med 6 luckor = 6 m. Skibord 3.5 m. Rännsluss 2.5 m med 2 luckor 3500 kr [värde i befintlig byggnad] 2000 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot S.

Fig. 172. Flottningsränna (7), totalt ca 740 m lång (NÖ-SV) och 2 m bred, dock omöjlig att identifiera på några ställen där den tangerar vattnet. Ställvis stenröjd och ställvis med möjliga stenfundament. Ställvis återfanns tvärställda förmultnade stockar och längsgående stockar med urtag i ändarna. Börjar i SV intill "Ängradammen" (objekt 8). Ev. en fortsättning på flottningsrännan objekt 118. Belägen intill och V om ån. Flottningsrännan finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Ränna; repareras; 910 m. 3640 kr [värde i befintlig byggnad] 910 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]. Jordlösen för dam [objekt 8] och ränna 5500 qvm à 0.02 Kr 110 kr [ersättning]" (LA). Foto mot S.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 8, "Ängradammen"
Dokumentvärde	2	Raserad
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	Tycks varit mestadels av natursten
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	2	Nära väg
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Fanns före 1899, renoverad ca 1900
Summa	15 (av 33)	

Dammen har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde och upplevelsevärde.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 7, flottningsränna
Dokumentvärde	4	Byggt av trä, möjliga stenfundament
Kvalitet	1	Uppruttnad
Sällsynthet	3	En av flera flottningsrännor
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	1	Anas
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Fanns före 1899, reparerad ca 1900
Summa	14 (av 33)	

Rännan har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Flottningsränna med litet kunskapsvärde och upplevelsevärde.

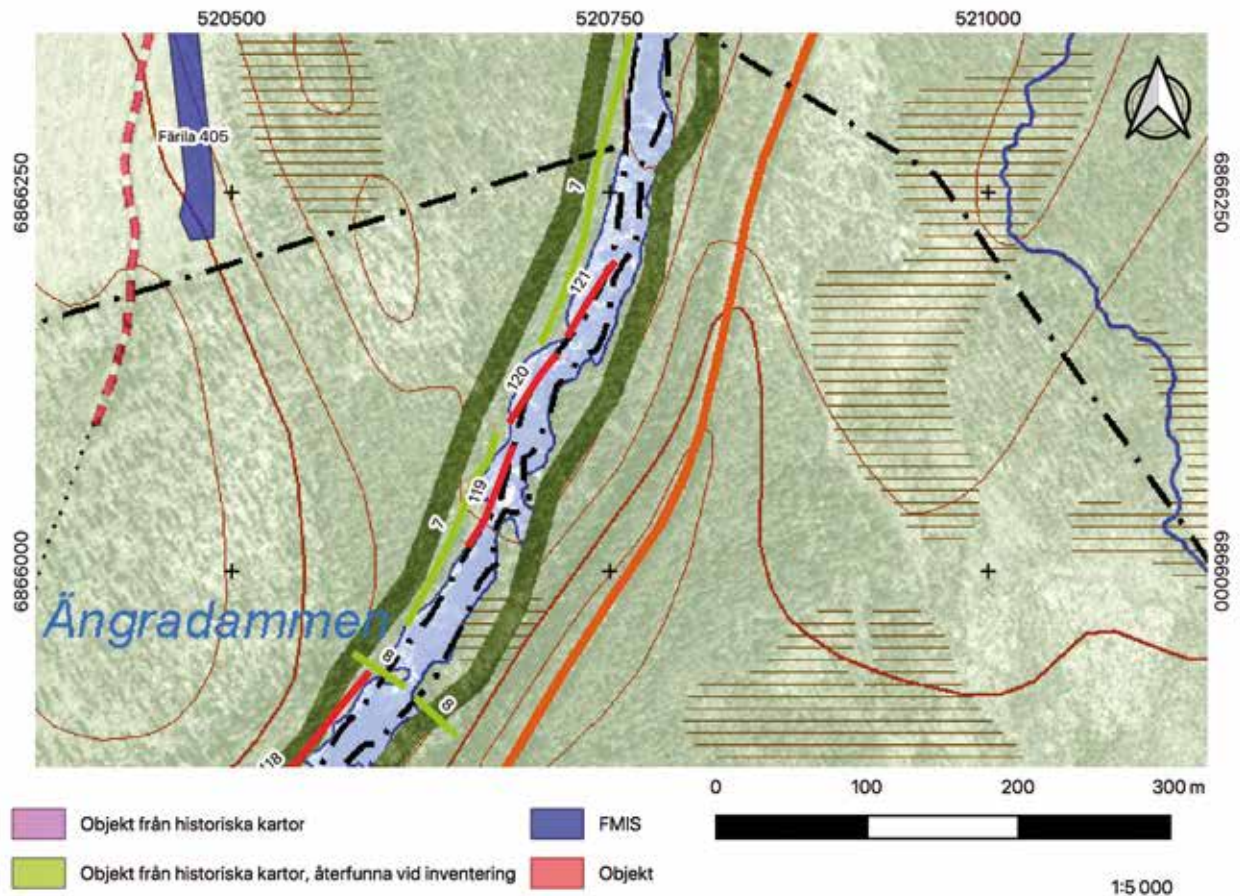

Fig. 173. Karta 22 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns damm (8), flottsrensningar (7 och 118) och ledarmar (119, 120 och 121).

Fig. 174. Ledarm (119), 70 m lång (N-S), 2 m bred och 0,8 m hög, av 0,8–1,5 m långa och 0,4 m breda och höga huggna stenar i två skikt på strömsidan, ihopsatta med järnband. Inåt land är natursten och skarpkantad sten. Delvis övermossad. Ansluter till moränstrand i S och avslutas i N mot större stenblock. Belägen på åns V strand. Foto mot N.

Fig. 175. Ledarm (120), 50 m lång (N-S), 2 m bred och 0,8 m hög, av 0,8–1,5 m långa och 0,4 m breda och höga huggna stenar i två skikt på strömsidan, ihopsatta med järnband. Inåt land är natursten och skarpkantad sten. Delvis övermossad. Raserad längs ett kortare avsnitt på mitten. Avslutas i S mot ett stenblock. Avslutas i N med ett rakt avslut i ån. Belägen på åns V sida. Foto mot N.

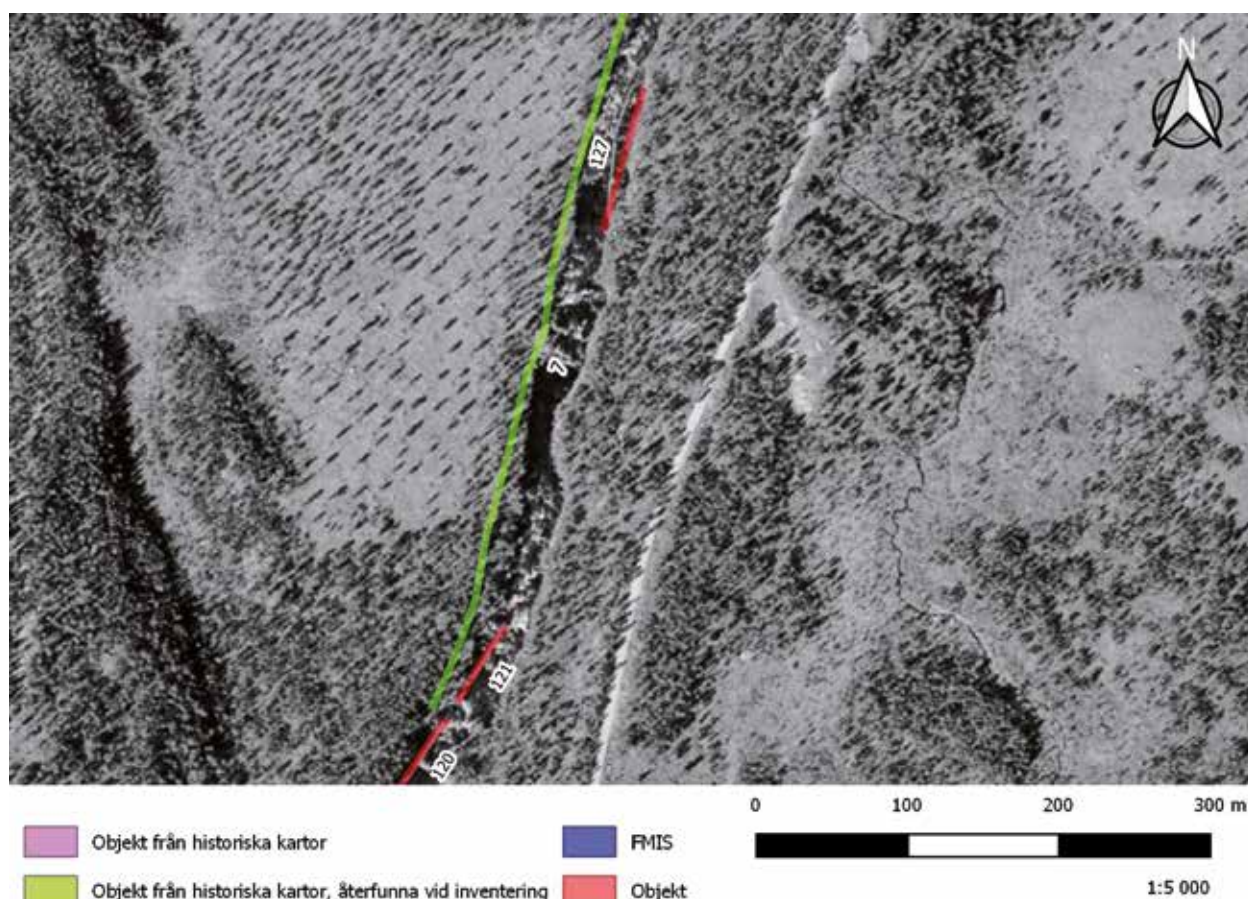

Fig. 176. Ortofoto, karta 21, från 1961. På kartan finns flötningsrännan (7) och ledarmar (120 och 121) samt strandskoning (127).

Fig. 177. Ledarm (121), 50 m lång (NÖ–SV), 2 m bred och 0,8 m hög, av 0,8–1,5 m långa och 0,4 m breda och höga huggna stenar i två skikt på strömsidan, ihopsatta med järnband. Inåt land är natursten och skarpkantad sten. Ledarmen ansluter på båda sidorna till ett stort stenblock. Delvis övermossad Raserad längs ett kortare avsnitt på mitten. Belägen på åns V sida. Foto mot N.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 119, 120 och 121, ledarmar
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Liknande konstruktion med flathuggna sten mot fors och skrotsten mot land
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	Många liknande ledarmar
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		
Summa	18 (av 33)	

Ledarmarna har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, och upplevelsevärde är måttligt.

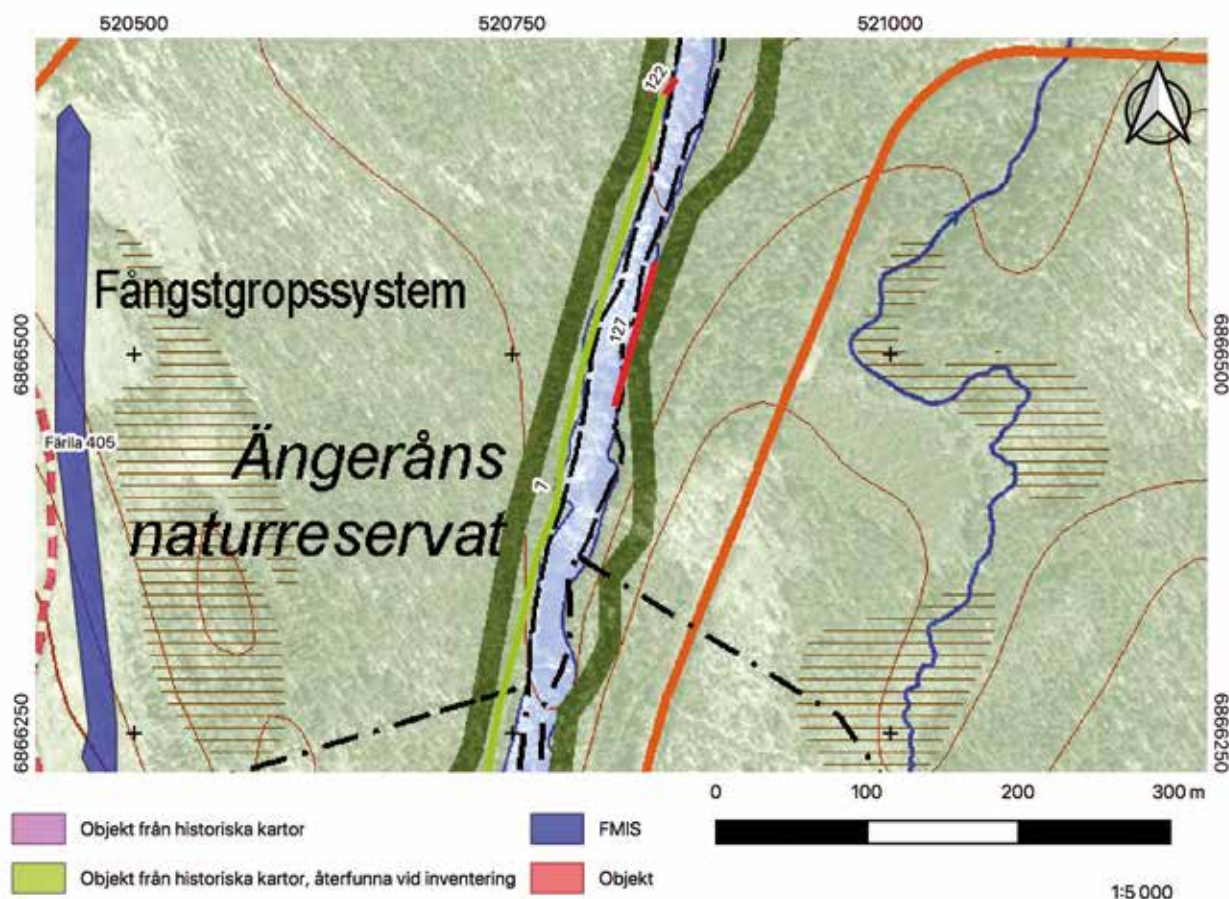

Fig. 178. Karta 24 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns flottsgränna (7) och strandskoningar (122 och 127).

Fig. 179. Strandskoning (127), 95 m lång (N–S), ca 2 m bred och 1 m hög, av 0,3–1,5 m stora naturstenar och huggen sten, blandat. Ansluter till större block på tre ställen. Belägen på åns Ö strand. Foto mot N.

Fig. 180. Strandskoning (122), 10 m lång (NÖ–SV), 1,5 m bred och 0,8 m hög, av 0,5–0,8 m stora naturstenar. Ansluter i S till strandkant och avslutas i strömfåran i N. Beväxt av gransly. Belägen på åns V sida. Foto mot N.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 122 och 127, strandskoningar
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	2	Mest av natursten och skrotsten
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	Många liknande strandskoningar
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	14 (av 33)	

Strandskoningarna har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är lågt.

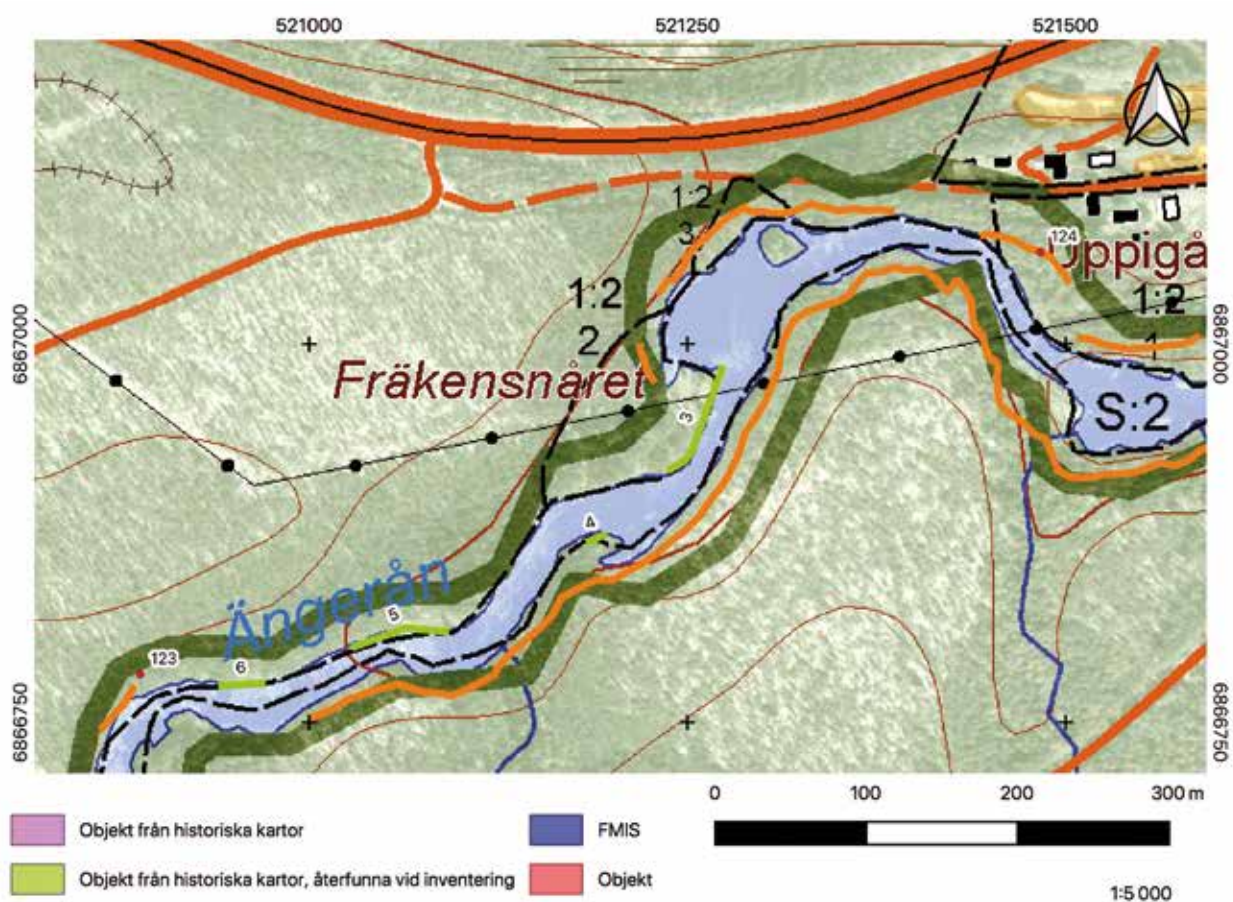

Fig. 181. Karta 25 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns eldstad/husgrund (123), strandskoningar (3, 4, 5 och 6) och kolningsgrop (124). Flottarstig på vardera sidan om ån (78 och 46).

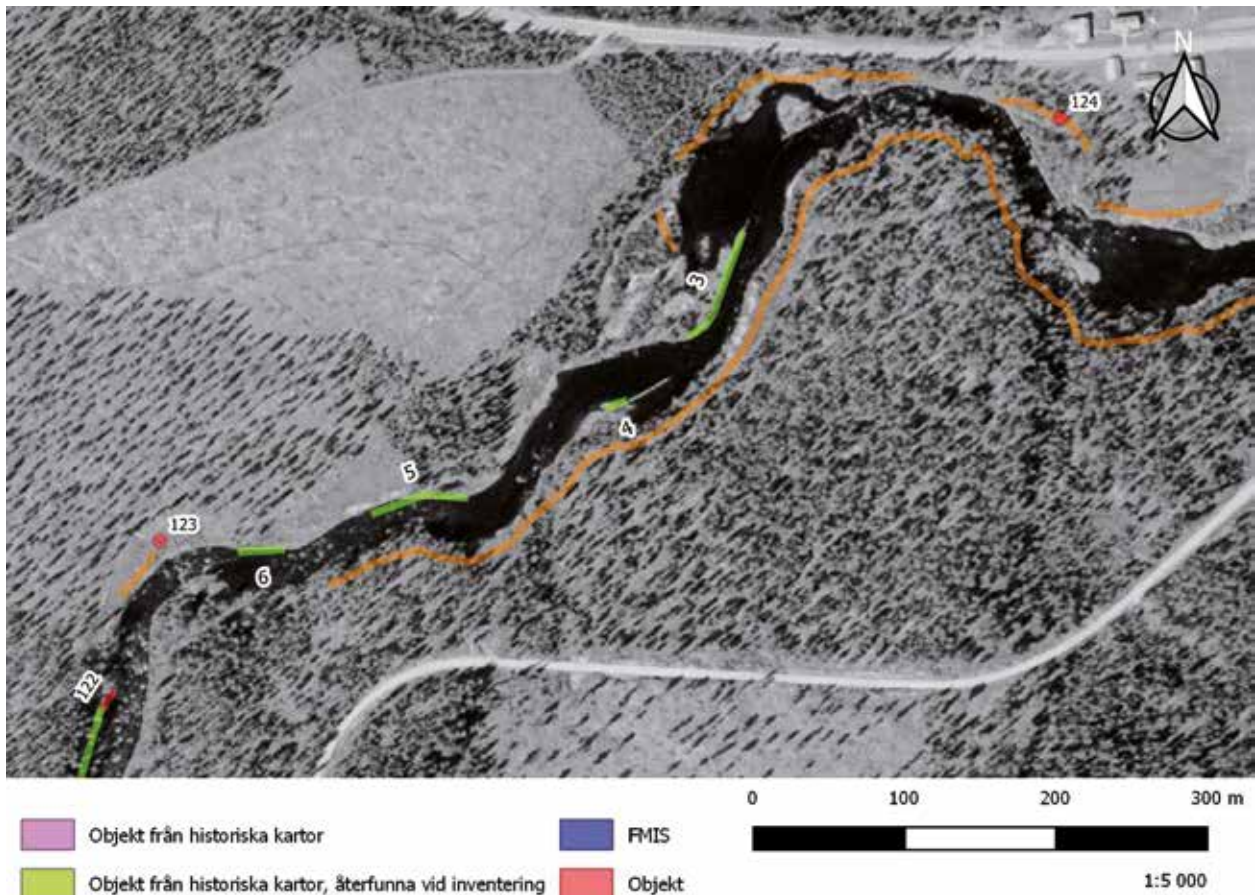

Fig. 182. Ortofoto, karta 22, från 1961. På kartan finns eldstad/husgrund (123), strandskoningar (3, 4, 5, 6 och 122) och kolningsgrop (124). Flottarstig på vardera sidan om ån (78 och 46).

Fig. 183. Strandskoning (3), ca 80 m lång (N-S), ca 1,5 m bred och 0,4 m hög, av 0,2-0,3 m stora naturstenar. Svåravgränsad i längdriktning, kraftigt överväxt av gräs samt beväxt av äldre tallar. Belägen på åns V strand. Finns på kartor 1902, 1908 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-AVS632, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 kan detta vara "Dubbelkista t.v. 177 m repareras 531 kr [värde i befintlig byggnad] 177 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot SV.

Fig. 184. Strandskoning (5), ca 60 m lång (Ö-V), möjligen rester av en ledarm. Består av spridd plockad natursten och tre möjliga rester av stenkistor i form av 2,5 m diameter stora stensamlingar. Har ev. haft timrade träkistor och troligen raserats efter flottningens slut. Belägen på åns N strand. Finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331). Foto mot Ö.

Fig. 185. Strandskoning (4), ca 10 m lång (NÖ–SV), 1 m bred och 0,1–0,2 m hög, av 0,3 m stora naturstenar. Delvis bortspolad i SV. Helt överväxt av gräs och beväxt av tall och björksly. Belägen på udde på åns SÖ strand. Finns på kartor 1902, 1908 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-AVS632, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 kan detta vara en del av ”Dubbelkista t.h. 70 m repareras 210 kr [värde i befintlig byggnad] 70 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]” (LA). Foto mot SV.

Fig. 186. Eldstad (123), 1,5 x 2 m stor (Ö–V) och 0,4–0,9 m hög, av 0,4–0,6 m stora stenar. Hästskoformad, delvis raserad, och med eldstadsöppning vänd mot N. Strax N om och intill eldstaden finns en plan yta, möjlig plats för flottarkoja i anslutning till stig. Beväxt av tre mindre björkar. Belägen i blandskogsbeklädd SV-sluttning ca 20 m N om å, samt ca 7 m över vattenytan. Foto mot Ö.

Fig. 187. Kolningsgrop (124), oval, 3,5 x 2,5 m stor (NÖ–SV) i botten, ca 0,5 m större i toppen, och 0,5–1,2 m djup, med en 1 m bred och 0,2 m hög vall, mest tydlig på NV sidan. Övermossad och beväxt av en gran, en björk och en äldre tall. Belägen mellan ån och gamla landsvägen med stig intill, på sandmark, skogsmark. Foto mot SV.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 3, 4 och 5, strandskoningar
Dokumentvärde	2	
Kvalitet	2	Av natursten
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		
Summa	14 (av 33)	

Strandskoningarna har ett ringa värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är lågt.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 123, eldstad
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	1	
Sällsynthet	3	Flera kojor och kojgrunder finns
Representativitet	3	Flera kojor och kojgrunder finns
Pedagogiskt värde/miljö	1	Förståelig
Tillgänglighet	1	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Härrör troligen från flottarkoja. Oklar ålder
Summa	14 (av 33)	

Eldstaden har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är ringa.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 124, kolningsgrop
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Traditionell kolningsgrop
Sällsynthet	3	Vanliga i trakten, sällsynta i åns omedelbara närhet
Representativitet	3	Vanliga i trakten
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	3	Nära väg
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Fornlämning
Summa	18 (av 33)	

Kolningsgropen har ett värde för kulturmiljön, men ingen koppling till flottningen. Måttligt kunskapsvärde och lågt upplevelsevärde.

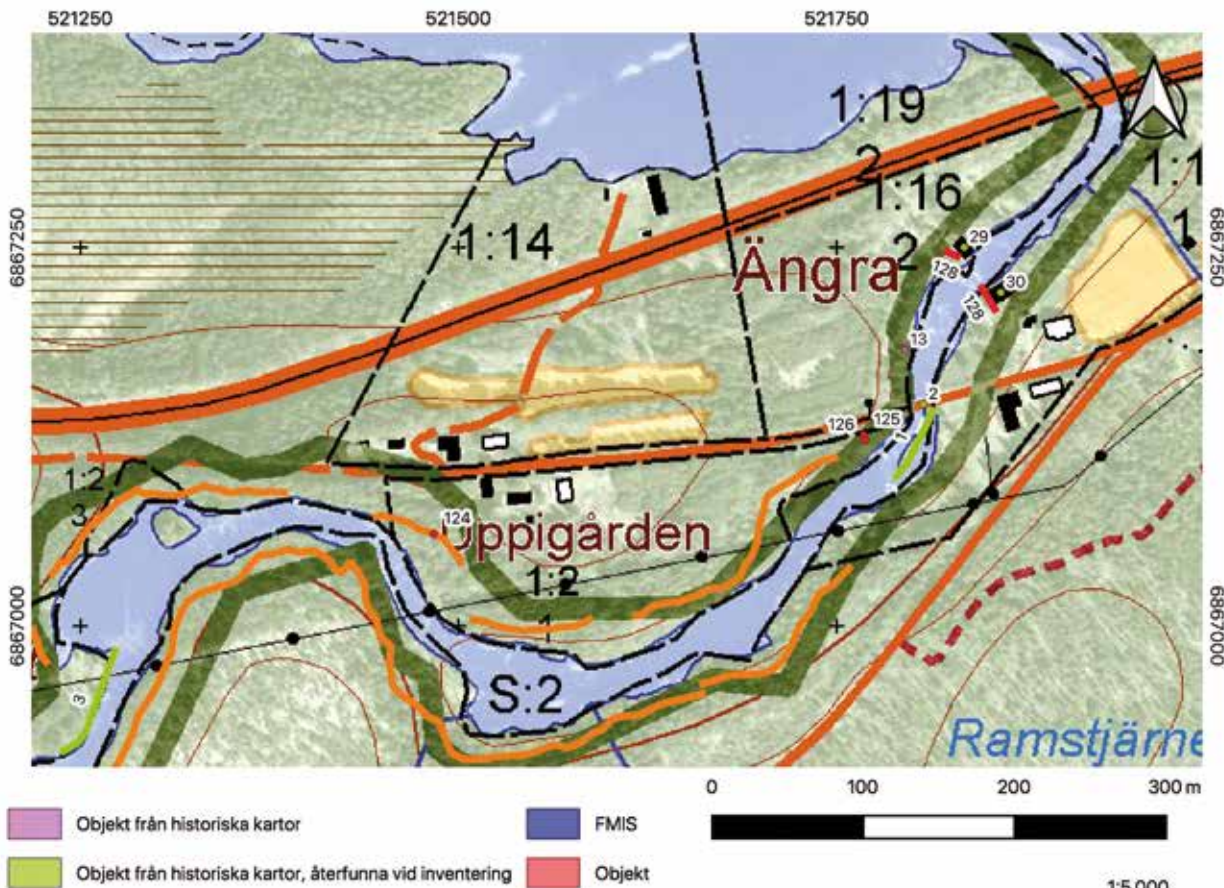

Fig. 188. Karta 26 för Ängerån med objekt från historiska kartor, återfunna och icke återfunna samt nyfunna objekt. På kartan finns kolningsgrop (124), strandkoning (3), fundament (125), ledkista (126), ledarmarna (1 och 13), bro (2), dammvall (128), såg (129) och kvarn (130). Flottarstig på vardera sidan om ån (78 och 46).

Fig. 189. Möjligt fundament till milstolpe (125) 1,5 x 1,5 m stort och 0,6 m högt, kallmurat av 0,2–0,7 m stora stenar, i tre skikt. Några stenar med borrhål. Delvis raserat i S. Kan vara ett spisröse då den är placerad i kanten av en möjlig husgrund, 3 x 6 m stor (Ö–V) och 0,7 m hög, av intill 1,2 m stora huggna stenar, med synliga borrhål. Beväxt av lövsly. Beläget 2 m S om gamla landsvägen, intill brofäste på åns V strand. Foto mot NÖ.

Fig. 190. Brofäste (2), gamla landsvägsbron. Brofästena är ca 4 m höga i 9 skikt av intill 1 m långa och 0,4–0,5 m höga huggna stenar. Kallmurade som glacismur. Delvis övermossat. Själva bron från senare tid, av betong med brobana av betong och räcken i metall. Bron finns på skattdäckningskarta 1751 (21-FÄR-10) och framåt. Omnämnt som "Landsvägsbro" i kostnadsförslag i tabell i syn 1899 (LA). Foto mot NÖ.

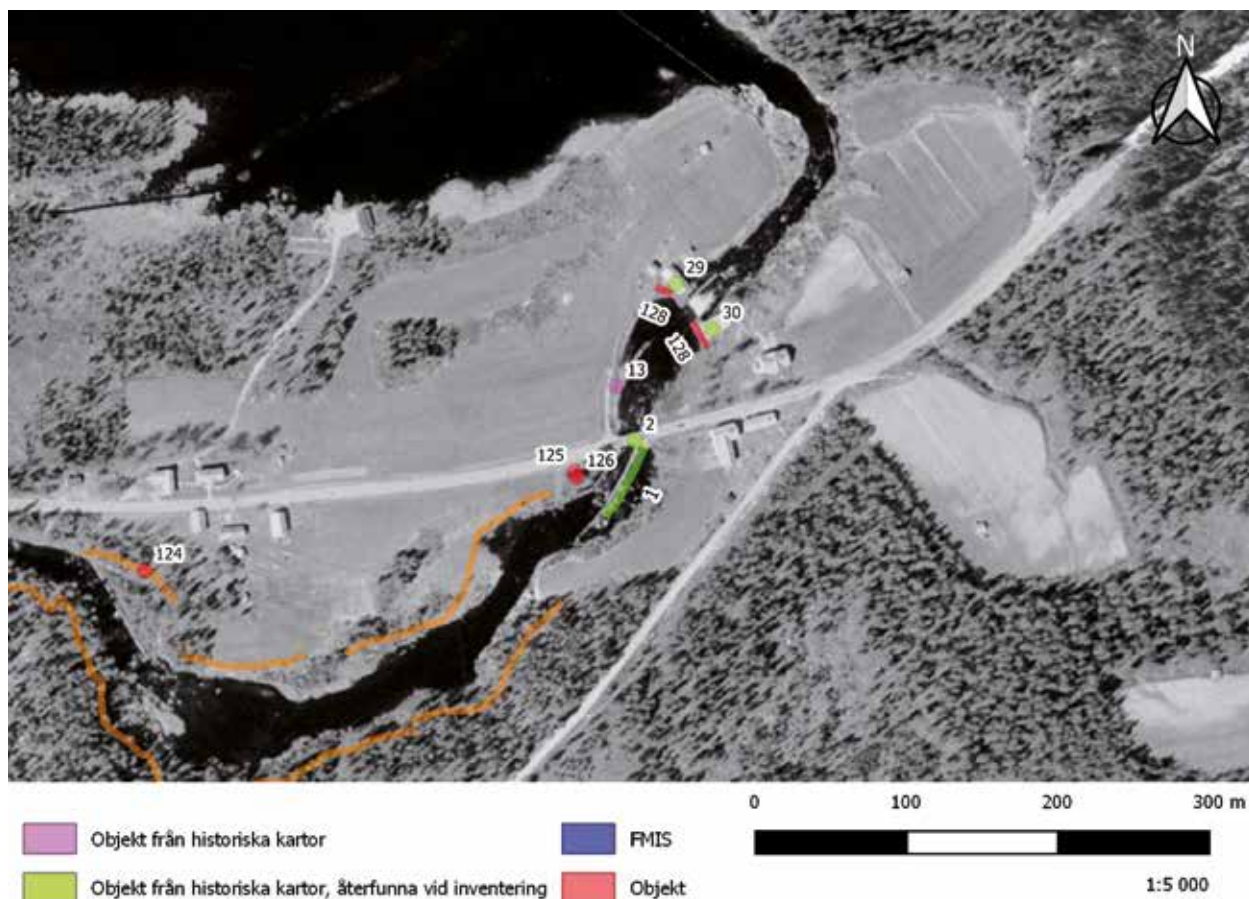

Fig. 191. Ortofoto, karta 23, från 1961. På kartan finns kolningsgrop (124), fundament (125), ledkista (126), ledarmarna (1 och 13), bro (2), dammvall (128), såg (129) och kvarn (130). Flottarstig på vardera sidan om ån (78 och 46).

Fig. 192. Ledkista (126). I Ö delen 14 m lång (NV-SÖ), ca 2 m bred och intill 1,2 m hög, av 0,2–1 m stora skarpkantade stenar, med tvärgående stockar under, vilka bildar 1–2 m breda fackverk. I V delen 3 timrade stenkistor, 2–2,5 m stora och 0,4–0,8 m hög med 0,2–0,6 m stora naturstenar. Hela ledkistan är ca 25 m lång. Belägen på åns NV strand. Finns på kartor 1908 och 1918 (21-FÄR-AVS632, 21-FÄR-331). Foto mot N.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 125, fundament
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	Enda längs flottleden, men har kanske inte med flottleden att göra
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	1	Förståelig
Tillgänglighet	3	
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Oklart om det är milstolpefundament eller spisröse
Summa	18 (av 33)	

Fundamentet har ett värde för kulturmiljön, men troligen ingen koppling till flottningen. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är ringa.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 2, bro
Dokumentvärde	2	Endast brofästena återstår av gamla bron
Kvalitet	2	Påbättrad med betong
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	2	Synlig
Upplevelsevärde	1	
Speciella förhållanden		Bro på samma ställe i många hundra år
Summa	15 (av 33)	

Bron har ett värde för kulturmiljön, speciellt eftersom den funnits i samma läge i många hundra år. Bruksvärdet är kvar genom att den nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är ringa.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 126, ledkista
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Timrade stenkistor
Sällsynthet	3	
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	2	
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		Fackverk
Summa	19 (av 33)	

Ledkistan har ett värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Litet kunskapsvärde finns, och upplevelsevärdet är måttligt.

Fig. 193. Ledarm (1), 50 m lång (N–S), ca 2 m bred och ca 1 m hög, av intill 1 m långa och 0,4 m breda och höga huggna stenar, i tre skikt med flat sida mot forsen i V, ihopsatta med järnband. Mot landsidan i Ö är mindre natursten. Ansluter i N till brofäste och går delvis över en mindre gräsbeklädd ö. Belägen på åns Ö sida. Finns på kartor 1902, 1908 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-AVS632, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 ”Dubbelkista t.h. 70 m. repareras 140 kr [värde i befintlig byggnad] 140 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]” (LA). Foto mot SV.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 1, ledarm
Dokumentvärde	4	
Kvalitet	2	Liknande konstruktion med flathuggna sten mot forsen och skrotsten mot land, men denna mera som glacismur (sluttande)
Sällsynthet	5	
Representativitet	3	Många liknande ledarmar, inte som glacismur
Pedagogiskt värde/miljö	4	
Tillgänglighet	3	
Upplevelsevärde	3	
Speciella förhållanden		
Summa	24 (av 33)	

Ledarmen har ett högt värde för kulturmiljön. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns, tillgänglig, och upplevelsevärdet är måttligt.

Fig. 194. Dammvall (128). S sidan: 17 m lång (NV-SÖ), 2 m bred och 1,5–2 m hög, av 0,3–0,6 m stora huggna stenar. Ansluter i S till slänt vid tomt och avslutas i N vid fyrkantigt dammfundament, 1,8 m högt, 1,5 m brett, av intill 0,7 m stora stenar. Järnbandade. Vallen delvis raserad. N sidan: kraftigt övermossad stenhög, ca 10 m lång (Ö-V) och 2 m bred samt 1 m hög. Dammen finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dam, bildande ett 13 m brett skibord; quarn och trösk t.h. såg och trösk t.v. 130 kr [värde i befintlig byggnad]. Dubbelkista snedt ut längs sågväggen 15 m. lång, nybygges à 8.00 120 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Foto mot N.

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 128, damm
Dokumentvärde	4	Delvis raserad
Kvalitet	2	
Sällsynthet	3	En av flera dammar med kilad sten
Representativitet	3	
Pedagogiskt värde/miljö	2	
Tillgänglighet	2	
Upplevelsevärde	3	Vacker damm i vacker miljö
Speciella förhållanden		Fanns före 1899, renoverad ca 1900
Summa	19 (av 33)	

Dammen har ett värde för kulturmiljön, mycket omskriven i handlingarna. Bruksvärdet är borta genom att den inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns. Visst upplevelsevärde och miljöskapande värde i samband med den gamla sågen och kvarnen.

Fig. 195. Kvarnbyggnad (30), 22 x 10 m stor (NÖ–SV). Knuttimrad och delvis panelklädd, omålade, 2 våningar hög. Plåttak. Rester av vattenhjul i SV delen av långsidan mot ån. Äldre industribyggnad, kvarn. Belägen direkt NÖ om dammvall (objekt 128) på SÖ sidan av ån. Kvarnen i Ängra. Finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 är detta ”quarn och trösk t.h. 130 kr [värde i befintlig byggnad]” (LA). Foto mot S.

Fig. 196. Sågverksbyggnad (29), 14 x 8 m stor (NV–SÖ) Knuttimrad och stående på resta stockar och med plåttak. Äldre industribyggnad, sågverk. Belägen direkt NÖ om dammvall (objekt 128) på N sidan av ån. Sågverket i Ängra. Finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331). På kartan finns dessutom ytterligare en byggnad som inte kunnat återfinnas i fält, intill och NÖ om sågverket och vinkelrätt mot detta parallellt med stranden. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 är detta ”såg och trösk t.v. 130 kr [värde i befintlig byggnad]” (LA). Foto mot N.

Fig. 197. Interiör i kvarnbyggnaden i Ängra (30).

Värderingstyp	Värdering	Kommentar till objekt 29 och 30, kvarn och såg
Dokumentvärde	4	Timrade
Kvalitet	4	
Sällsynthet	5	Enda sågen och kvarnen längs Ängraån
Representativitet	3	Enda sågen och kvarnen längs Ängraån
Pedagogiskt värde/miljö	4	Går lätt att förstå funktionen
Tillgänglighet	2	Delvis tomtmark, nära riksväg
Upplevelsevärde	4	
Speciella förhållanden		Byggnadshistoriskt intressant, fanns före 1899
Summa	26 (av 33)	

Kvarnen och sågen har ett högt värde för kulturmiljön. Fanns före 1899. Bruksvärdet är borta genom att de inte längre nyttjas för sitt ursprungliga ändamål. Kunskapsvärde finns genom vissa byggnadshistoriska och -tekniska detaljer. Stort miljövärde.

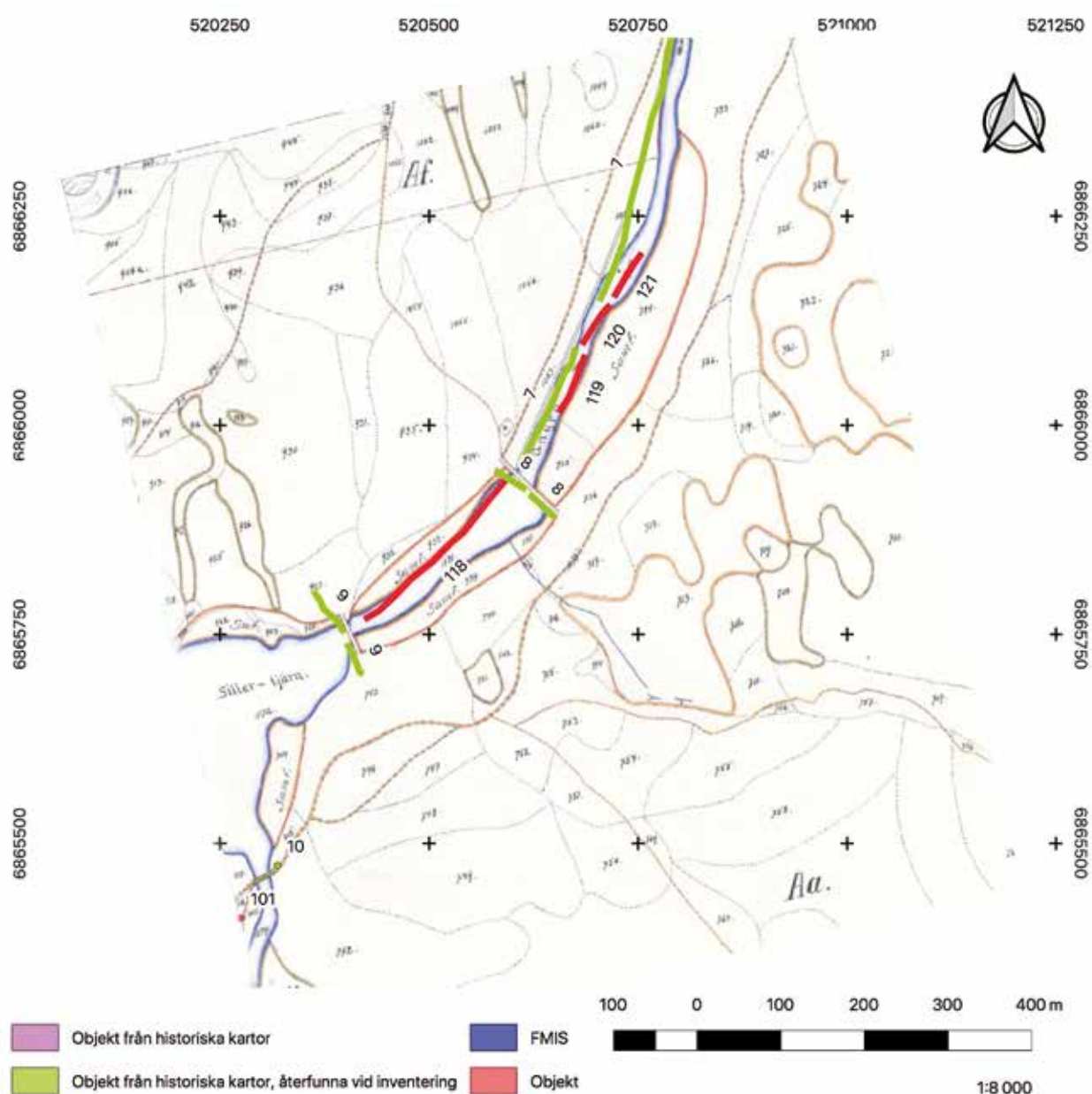

Fig. 198. Del av laga skifteskarta 1902 (V12-39:1) vid inloppet av Törnån in i Ängerån och Ängeråns utlopp ur Sillertjärnen. På kartan syns t ex Stordammen (9), Ängradammen (8) samt flottningsrännorna (118 och 7) som utgår från dammarna.

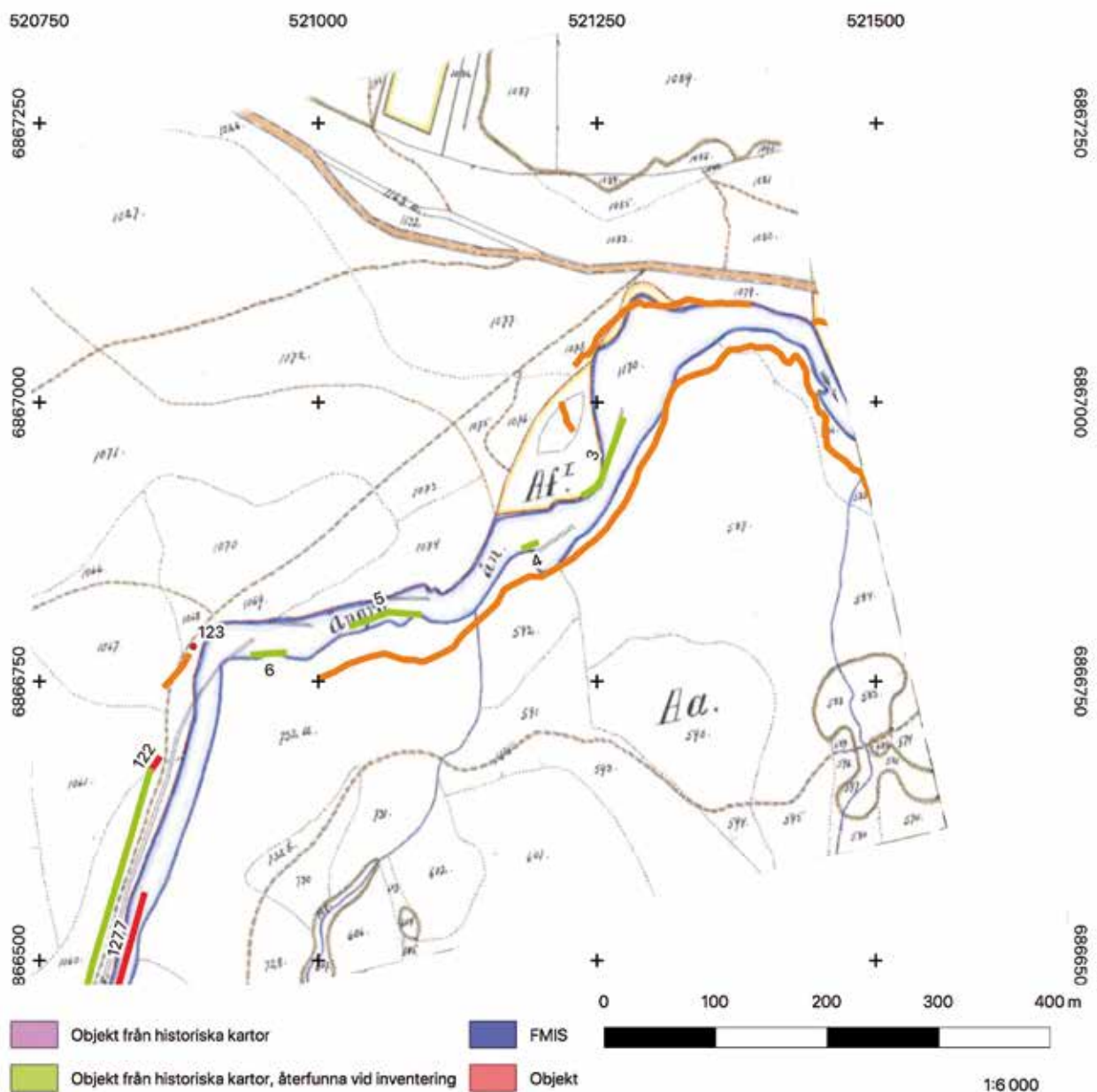

Fig. 199. Del av laga skifeskarta 1902 (V12-39:1) av Ängerån strax uppströms Ängra by. På kartan syns t ex flottningsränna (7), strandskoningarna (3, 4, 5 och 6).

Sammanfattande resultat

Den 20 kilometer långa Ängerån från länsgränsen tills dess ån rinner ut i Ljusnan samt den 750 meter långa anslutande Törnån, har hösten 2017 inventerats beträffande kulturmiljöer, och dessa kulturmiljöobjekt har sedan värderats. Stigfinnaren Arkeologi och kulturhistoria AB utförde inventeringen på uppdrag av Länsstyrelsen Gävleborg. Inventeringens resultat ligger till grund för Länsstyrelsens prioriteringar i samband med åtgärder i vattendraget.

Inför utredningen granskades historiska kartor från tidigt 1700-tal till 1930-talet. Delar av arkivmaterialet tillhörande Ljusnans Flottningsförening vid Landsar-

kivet i Härnösand gick igenom.

Området ligger mellan 210 och 340 meter över havet och största terränglutningen finns i sträckans övre halva, med hela 85 av de 130 fallmetrarna.

Flottningen längs Ängerån har i åren strax före eller runt 1850 fungerat som en enskild flottled, med vissa byggnationer av dammar, broar, ledarmar och baracker. Längs sträckan mellan Övre Sillersjön och Ljusnan renoverades eller byggdes nya flottningsanläggningar under åren 1899–1902. De flottningsanläggningar som detta gäller är fr o m objekt 17 och nedströms (kartorna 7–26). Stora investeringar gjordes i strömningsåtgärder och förstärkning av flottleden genom nya och renoverade baracker, flottningsrännor och länsar av trä, skoningar och dammar samt enkla

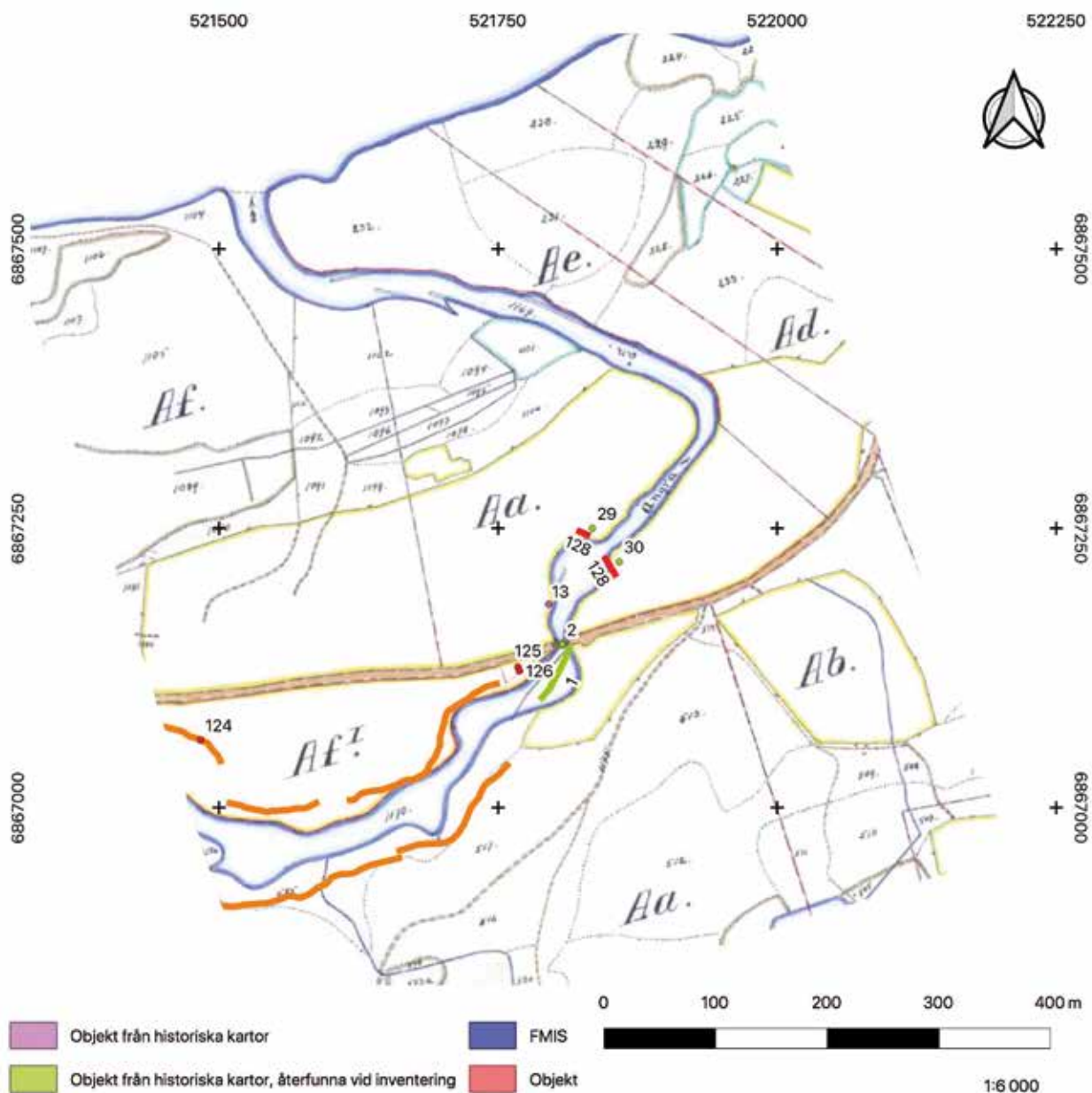

Fig. 200. Del av laga skifteskarta 1902 (V12-39:1) av Ängerån vid Ängby. På kartan syns t ex ledarmarna (1 och 13). Ytterligare ledarmar fanns nedströms än, innan den rann ut i Ljusnan. Dessa sista ca 400 m är nu under vatten i en uppdammd Ljusnan.

och dubbla kistor av sten.

Sträckan mellan Vänsjön och fram till Övre Sillersjön renoverades 1917 och framåt några år.

Vi tycker oss kunna se att de stenkonstruktioner som finns uppströms Övre Sillersjön, det område som inte byggts om 1899–1902, är mera gjorda av rundade naturstenar. Antingen är dessa anläggningar (bl a objekt 31, 32, 35, 37, 42–44, 68, 93, 95, 97, 103, 106 och 107) från tiden när Ängerån var enskild flottled från 1850-talet, eller har de tillkommit som komplement till den utökade allmänna flottleden från 1917 och framåt. Vi kan inte utröna vilket, men mest sannolikt härrör lämningarna från de övre ca 6 kilometrarna från tiden kring 1850 och närmast därefter.

Ledarmarna från 1899 är generellt byggda av intill 1,5 m långa och ca 0,4 x 0,4 m stora huggna stenblock, vilka lagts i 2–3 skikt med en slät sida utåt forsen. Landsidan av blocken är mindre släthuggen. På landsidan är vanligen även en sluttande vall av skrotsten, troligen den sten som blev över efter att blocken kilats ur stora stenblock. Enstaka ledarmar är byggda som glacismur med sluttande sida mot forsen.

Flottningskojor och baracker finns noterade, i varierande bevarandegrad. Från väster finns Storkojan (objekt 36 och 38, karta 1, fig. 16 och 22–23), bestående av ett furuspånklätt dass och en liten koja med pulpettak, därefter en koja utan namn (objekt 41, karta 2, fig. 26 och 32–33) byggd av halvkluvor och

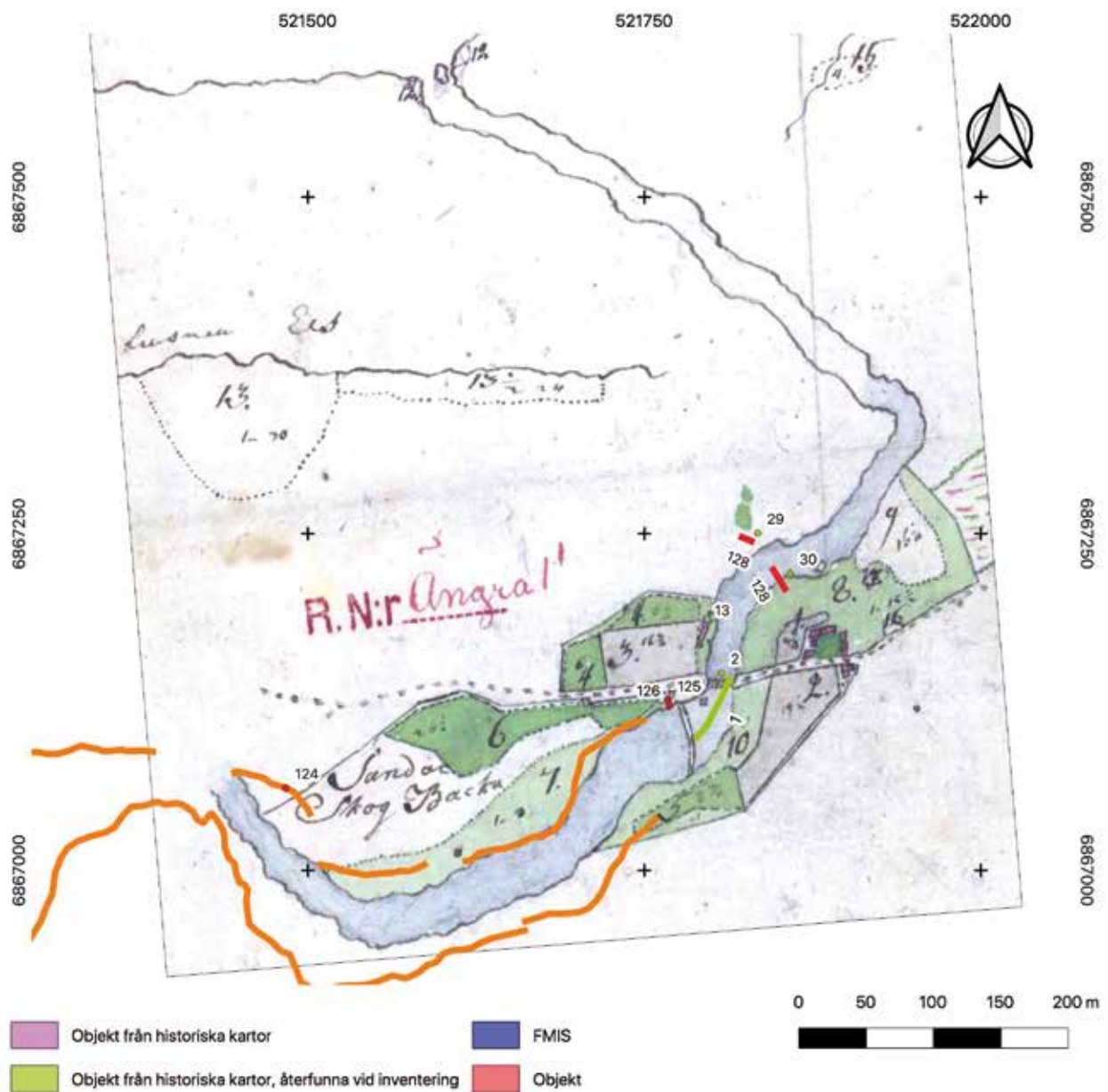

Fig. 201. Del av skatlägningskarta och ägomätning 1751 (21-FÄR-10) för Ängby. På kartan syns något slags damm rakt över ån uppströms landsvägsbron. Denna äldsta damm har inte kunnat återfinnas. De sista ca 400 m av ån är nu under vatten i en uppdämd Ljusnan.

med inristade initialer och med en fristående eldstad utanför, sedan Härbackskojan byggd före 1918 (objekt 98, karta 3, fig. 34 och 36), och som idag består av en betonggrund, sedan en kojplats utan namn (objekt 104, karta 4, fig. 38 och 40), endast synlig som en övermossad stenrad, ytterligare längre nedströms är Gladarskojan (objekt 96, karta 5, fig. 42 och 43), där det finns ett spisröse kvar samt en järnspis, vidare "Skogshotellet" (objekt 72, karta 8, fig. 75 och 86–88) och längre nedström en fullt beboelig barack och stall (objekt 114, karta 13, fig. 137 och 138), samt nära Ängby i öster ett hästskoformat eldstadsröse troligen efter en flottarkoja (objekt 123, karta 25, fig. 181 och 186).

På båda sidorna av ån finns bevarat delar av flottarstigar (objekt 40, 46 och 78), delvis överensstämmande med stigar på laga skifteskarta 1904 (21-FÄR-243). Stigarna är vältrampade, vanligen 0,5 m breda och ofta 1–50 meter från åkanten (fig. 203).

I nedre delen av ett lugnvatten finns vanligen varpringar, ibland med bevarade kättingar. Ställvis är en varpring på vardera sidan av ån. Fem varpringar påträffades vid inventeringarna (objekt 57, 69, 86, 87 och 105, karta 4 och 7–9, fig. 38, 41, 51, 59, 75, 84–85, 93 och 108).

Flottningsföreningen beslöt 1963 ansöka hos Vattendomstolen om avlysning av flottleden, och flottning i ån har inte skett efter det slutrensningsarbete

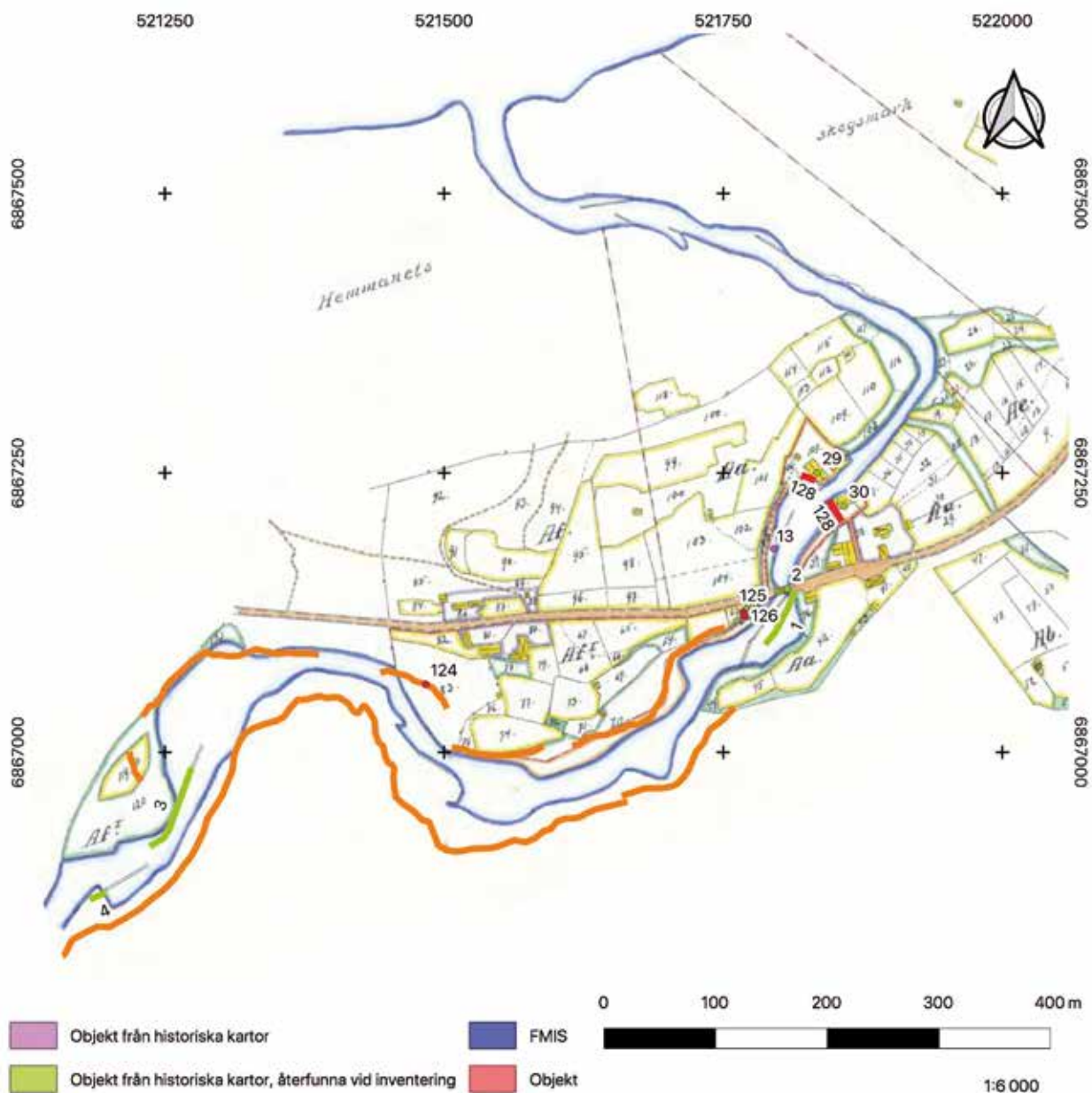

Fig. 202. Detaljerad del av laga skifteskarta 1902 (V12-39:1) för Ängby by. På kartan syns t ex strandskoningarna (3 och 4) ledarmarna (1 och 13) samt kvarnen (30) och sågen (29) i Ängby. Ytterligare ledarlar fanns nedströms ån, innan den rann ut i Ljusnan. Dessa sista ca 400 m är nu under vatten i en uppdämd Ljusnan.

som skedde 1963. Flottningen i Ljusnan lades ned 1968.

Trots det s k slutrensningsarbetet, vilket vi egentligen inte helt vet vad det innebar, finns ett stort antal flottningslämningar kvar längs ån, i olika bevarandegrad, men många är helt intakta.

Vid utredningen noterades 128 lämningar, varav 125 stycken i synliga spår och tre stycken endast som uppgifter på historiska kartor, där spåren inte syns idag. I tabell 1 beskrivs samtliga objekt. Objekten finns på 26 delkartor i rapporten. Vid utredningen noterades följande kategorier lämningar som fanns i synliga spår i fält:

Befintlig byggnad	5
Boplatsläge	4
Bro	6
Brott/täkt	1
Damm (vall)	14 (+ 1 ingår i en ledarm)
Fastighet med namn	1
Flottningsränna	7
Färdväg/flottarstig	3
Gränsmärke	2
Husgrund	10
Kanal	3
Kolningsanläggning	3
Ledarm	44
Milstolpe eller husgrund	1
Skibord	1

Stenfundament	1
Strandskoning	5
Tjärdal	1
Varpring, -kedja	5
Utgår eller ingår i annat	5
Vid utredningen noterades följande kategorier lämningar som fanns på historiska kartor mellan 1750 och 1930, men som inte kunde återfinnas i fält:	
Bro och kavelbro	2
Övrig lämning	1

Längs ån var den vanligast lämningstypen ledarmar och dammar. Även flottningsrännor, broar, husgrunder och varpkedjor fanns det ett antal av.

Bland de uppgifter som hämtades från historiska kartor syntes att någon tidigare byggnad i Ängra ny legat nära ån, men är inte kvar längre.

Ett rikligt källmaterial fanns i Ljusnans Flottningsförenings arkiv på Landsarkivet i Härnösand. Såväl kartor, syneförrättningar, kostnadsberäkningar och beslut om flottledens inrättande har givit viktiga grunddata.

Lämningarnas tidsmässiga spridning, om man inkluderar de lämningar som fanns kända i FMIS, är kanske 7500 f. Kr. till 1920-talet, d v s nära 9500 år. Betoningen på lämningarna gällande flottningsepooken är tidsspannet 1850- till 1920-talet.

Fig. 203. Flottarstig. Ställvis är stigen arrangerad och terrasserad, som här, ställvis svåridentifierad.

Administrativa uppgifter

Län:	Gävleborg
Landskap:	Hälsingland
Kommun:	Ljusdal
Socken:	Färila
Fastigheter:	Flera inom Kårböle, Kårböleskog, Ängra, Svedja
Projekt:	Ängerån, inventering och värdering av kulturmiljöer
Länsstyrelsens dnr:	436-2438-17
Kända fornlämningar:	Färila 80:1-3, 81:1, 82:1-3, 83:1-2, 172:1.2, 173:1, 236:1, 237:1-3
Projektledare:	Elise Hovanta
Fältarbete:	Elise Hovanta och Niklas Groop
Praktikant:	Vadis Zutautas
Kartbearbetning:	Niklas Groop
Inventering i fält:	2017-09-11 – 2017-09-15, 2017-09-25 – 2017-09-28
Fältarbetstid:	127 timmar
Utredningsområde:	ca 250 hektar
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs
Dokumentationsmat:	Digitala foton, fältanteckningar m m finns tillsammans: Stigfinnaren Arkeologi och Kulturhistoria AB

Referenser

Muntliga uppgifter och mail

- Kjell Björklin, Björklings stenhuggeri, om sten till stenkistor och ledarmar, samtal den 15 maj 2018.
- Kjell Nordqvist, Kungsbergs stenhuggeri, om sten till stenkistor och ledarmar, samtal den 15 maj 2018.
- Lennart Hagåsen, om Ängraåns betydelse, i mail 2018-04-19.

Internet

- Fornminnesregistret (FMIS) www.fmis.raa.se/cocon/fornsok/search-html
- Antikvarisk bedömning av fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar http://www.fmis.raa.se/help/FlashHelp/MiniFMIS.htm#Antikvarisk_bed_mning.htm
- Bebyggelseregistret, Riksantikvarieämbetet <http://www.bebyggelseregistret.raa.se>

- Statens Historiska Museum, sök i samlingarna <http://mis.historiska.se/mis/sok/start.asp>
- Skogsstyrelsen, Skog & Historia (S&H) <http://minasidor.skogsstyrelsen.se/skogensparlor/>
- Språk-, Ortnamns- och Folkminnesarkivet (SOFI), Uppsala http://www2.sofi.se/SOFIU/topo1951/_cdweb/phpform/gvl1.php Sökorden: Bryggghuset, Enstören, Nedre Sillersjön, Sillertjärnen, Stordammen, Stormyrnsjön, Västra Sillersjön, Ängra, Ängradammen, Ängerån, Ängraån, Ängratörn,
- Om limstammar: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=99&artikel=5759712>
- Trafikverket <http://www.trafikverket.se/resa-och-trafik/jarnvag/Sveriges-jarnvagsnat/>
- Landsarkivet Härnösand http://arkivcentrumnord.se/skogensarkiv/flottning_text.html
- Information om vattenkraftverk i Sverige vattenkraft.info
- Wikipedia <https://sv.wikipedia.org/wiki/Flottning>

Arkiv

- Ljusnans Flottningsförenings arkiv. Många olika handlingar, kartor, register samt några fotografier.
- Antikvariskt Topografiska Arkivet (ATA), Stockholm: Färila socken dnr. ATA dnr. 544/24, 3709/47, 1185/48.

- Lantmäteriets historiska kartor på internet www.historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html

Rikets allmänna kartarkiv

Generalstabskarta Los J242-83-1	1916
Ek. karta 16F Kårböle 3e Högbrand	1957
Ek. karta 16F Kårböle 3f Ängra	1957
Ek. karta 16F Kårböle 4c Messubodarna	1957
Ek. karta 16F Kårböle 4d Kerstaberget	1957
Ek. karta 16F Kårböle 4e Kårböle	1957

Lantmäteristyrelsens arkiv

Länskartor		
Y3	karta	ca 1650
Y4	karta	ca 1650
V5	Geografisk karta	1650–1667
V10	Geografisk karta	1689
V3	karta	1714
Färila socken		
V12-1:2	Geografisk avritning	1654

Kårböle		
V12-15:3	Laga skifte	1876
V12-15:9	Nytt skifte	1935

Kårböleskog		
V12-16:1	Laga skifte	1900

Ängra		
V12-39:1	Laga skifte	1902

Lantmäterimyndigheternas arkiv

Kårböleskog		
21-FÄR-243	Laga skifte	1900

Ängra		
21-FÄR-10	Skattläggning/ägomätning	1751
21-FÄR-130	Laga skifte	1882
21-FÄR-AVS632	Laga skifte	1908
21-FÄR-331	Laga skifte	1918

Otryckt

von Malmborg, Boo. 1932. Förteckning över Hälsinglands lösfynd.
 Rydén, Rolf. 1996. Manus till fornlämningsöversikt över Gävleborgs län. Riksantikvarieämbetet.

Litteratur

- Berg Nilsson, Lena & Nilsson, Ola. 2015. *Kulturbeskrivningarna kring Sofieholms kraftverk. Arkeologisk utredning steg 1 inom fastigheterna Fegärde 14:1, Örange 13:1, 14:1 och 15:1, Njutångers socken, Hudiksvalls kommun, Gävleborgs län, 2015. Landskapsarkeologerna rapport 2015:19.*
- Boije, Margareta. 2000. *Flottningslämningar i Mellanljusnan - en kulturbeskrivning mellan Laforsen och Järvsö kyrka.*
- Bringeus, Nils-Arvid. 1961. *Sockenbeskrivningar från Hälsingland 1790–1791. Acta Academiae Regiae Gustavi Adolphi XXXVII.*
- Dellbeck, Johan; Gagge, Carl-Magnus; Liasen, Katarina och Åsenius, Henric. 1998. *Fluågård-Kilån. Inventering med förslag till bevarande vård och information. Bollnäs kommun, Hälsingland. Länsstyrelsen Gävleborg rapport 1998:27.*
- Hovanta, Elise & Groop, Niklas. 2017a. *Galvån-Rösteån. Inventering och värdering av kulturmiljöer 2016 i Alfta, Arbrå och Bollnäs socknar i Hälsingland. Länsstyrelsen Gävleborg rapport 2017:7.*
- Hovanta, Elise & Groop, Niklas. 2017b. *Kilån. Inventering och värdering av kulturmiljöer 2016 i Hanebo socken i Hälsingland. Länsstyrelsen Gävleborg rapport 2017:8.*
- Lundh, Lars Leander. 1911. *Blad ur Färila sockens historia.*
- Nordin, Stefan. 1995. *Underlag och anvisningar för upprustning av milstolpar i Gävleborgs län. Länsstyrelsen i Gävleborgs län.*
- Persson, Cecilia. 1997. *Flottningslämningar i Öre älv – En norrländsk skogsälv. Otryckt C-uppsats SLU.*
- Roslund-Forén, Ylva. 2003. *Flottningslämningar i Testeboån - en kulturbeskrivning. Länsstyrelsen Gävleborg rapport 2003:10.*
- Ström, Carl Petter. 1827. *Försök till en beskrifning öfver Färila socken.*
- Ståhle, Carl-Ivar (red.). 1960. *Rannsakingar efter antikviteter. Band I. Häfte I. Uppland, Västmanland, Dalarna, Norrland, Finland. Kungliga Vitterhets-, Historie- och Antikvitets Akademien.*

Wahlberg, Mats (red.) 2016. *Svenskt ortnamnslexikon*.

Widmark, P. H. 1945. Beskrivning över provinsen Hälsingland hörande till Gävleborgs län.

Tabell 1. Objekttabell vid arkeologisk utredning och kulturvärdering, Ängerån Färila socken, Hälsingland, 2017. Se även kartor 1–26.

Obj.nr/ RAÄ-nr	Koordinater och karta	Lämnings- typ	Beskrivning	Antikvarisk bedömning	Osäker position	Osäker ut- bredning
1	E 521803 N 6867121 Fig. 188 sid 102	Flottningsanläggning	Ledarm, 50 m lång (N–S), ca 2 m bred och ca 1 m hög, av intill 1 m långa och 0,4 m breda och höga huggna stenar, i tre skikt med flat sida mot forsen i V, ihopsatta med järnband. Mot landsidan i Ö är mindre natursten. Ansluter i N till brofäste och går delvis över en mindre gräsbeklädd ö. Belägen på åns Ö sida. Finns på kartor 1902, 1908 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-AVS632, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dubbelkista t.h. 70 m. repareras 140 kr [värde i befintlig byggnad] 140 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA)	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
2	E 521804 N 6867145 Fig. 188 sid 102	Bro	Brofäste, gamla landsvägsbron. Brofästena är ca 4 m höga i 9 skikt av intill 1 m långa och 0,4–0,5 m höga huggna stenar. Kallmurade i sluttande form. Delvis övermossat. Själva bron från senare tid, av betong med brobana av betong och räcken i metall. Bron finns på skattningskarta 1751 (21-FÄR-10) och framåt. Omnamnd som "Landsvägsbro" i kostnadsförslag i tabell i syn 1899 (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
3	E 521260 N 6866949 Fig. 181 sid 98 Fig. 188 sid 102	Flottningsanläggning	Strandskoning, ca 80 m lång (N–S), ca 1,5 m bred och 0,4 m hög, av 0,2–0,3 m stora naturstenar. Svåravgränsad i längdriktning, kraftigt överväxt av gräs samt beväxt av äldre tallar. Belägen på åns V strand. Finns på kartor 1902, 1908 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-AVS632, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 kan detta vara "Dubbelkista t.v. 177 m repareras 531 kr [värde i befintlig byggnad] 177 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Enligt karta 1902 är skoningen ca 180 m lång (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Ja
4	E 521190 N 6866871 Fig. 181 sid 98	Flottningsanläggning	Strandskoning, ca 10 m lång (NÖ–SV), 1 m bred och 0,1–0,2 m hög, av 0,3 m stora naturstenar. Delvis bortspolad i SV. Helt överväxt av gräs och beväxt av tall och björksly. Belägen på udde på åns SÖ strand. Finns på kartor 1902, 1908 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-AVS632, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 kan detta vara en del av "Dubbelkista t.h. 70 m repareras 210 kr [värde i befintlig byggnad] 70 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA)	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
5	E 521059 N 6866810 Fig. 181 sid 98	Flottningsanläggning	Strandskoning, ca 60 m lång (Ö–V), möjligen rester av en ledarm. Består av spridd plockad natursten och tre möjliga rester av stenkistor i form av 2,5 m diameter stora stensamlingar. Har ev. haft timrade tråkistor och troligen raserats efter flottningsens slut. Belägen på åns N strand. Finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
6	E 520955 N 6866775 Fig. 181 sid 98	Flottningsanläggning	Strandskoning, ca 25 m lång (Ö–V), 1,5 m bred och 0,4 m hög, av ca 0,4 m stora naturstenar. Svåridentifierad, kraftigt överväxt av gräs och beväxt av björksly och enbuskar. Belägen på åns N strand. Finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

7	E 520766 N 6866368 Fig. 167 sid 91 Fig. 173 sid 95 Fig. 178 sid 97	Flottningsanläggning	Flottningsränna. Totalt ca 740 m lång (NÖ-SV) och 2 m bred, dock omöjlig att identifiera på några ställen där den tangerar vattnet. Ställvis stenröjd och ställvis med möjliga stenfundament. Ställvis återfanns tvärställda förmultnade stockar och längsgående stockar med urtag i ändarna. Börjar i SV intill "Ängradammen" (objekt 8). Ev. en fortsättning på flottningsrännan objekt 118. Belägen intill och V om ån. Flottningsrännan finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Ränna; repareras; 910 m. 3640 kr [värde i befintlig byggnad] 910 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]. Jordlösen för dam [objekt 8] och ränna 5500 qvm à 0.02 Kr 110 kr [ersättning]" (LA). På karta 1902 är flottningsrännan ca 870 m lång (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Ja
8	E 520613 N 6865924 Fig. 167 sid 91 Fig. 173 sid 95	Dammvall	Dammvall "Ängradammen". Raserad, återstår oregelbundna stenhögar på vardera sidan om ån. Vall NV sidan: 38 m lång (NV-SÖ), 2,5–3 m bred och 0,5–2,5 m hög, där dammsidan mot forsen i SV är intill 1,8 m hög och dammsidan mot NÖ är intill 2,5 m hög. Av 0,4–1 m stora naturstenar och huggen sten, delvis övermossad. Dammen har varit förstärkt av en 3–3,5 m bred och 1 m hög jordvall i SV. Beväxt av granar och björkar, samt nedfallna gamla tallar, delvis förmultnade. Vall SÖ sidan: Lika som på N sidan, dock utan jordvall. Finns på laga skifteskarta 1902 (V12-39:1). Enligt laga skifteskarta 1918 (21-FÄR-331) var dammen ca 90 m lång (NV-SÖ). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dam: l = 92 m; b = 3.6; medelh. = 3.0 m. Slussöppning med 6 luckor = 6 m. Skibord 3.5 m. Ränssluss 2.5 m med 2 luckor 3500 kr [värde i befintlig byggnad] 2000 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). På karta 1902 är dammen nära 100 m lång (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
9	E 520400 N 6865774 Fig. 167 sid 91	Dammvall	Dammvall "Stordammen". 10 m brett och 2,5 m högt damm- och brofäste på åns SÖ och NV sida, av ca 1,5 m långa och 0,4 m höga huggna stenar i 3–4 skikt, kallmur, men med ett cementlager på toppen. Dammfästet har trappstegsformation på nedsidan fästet. Dammvallen på N sidan: 50 m lång (NV-SÖ), 2–3 m bred och 0,8 m hög, av 0,5–0,8 m stora naturstenar. Helt övermossad. Ansluter till lövskogsbeklädd moränmark i N. Övertväras av stig. Dammvallen på S sidan: 30 m lång (NV-SÖ), 3–4 m bred och 1–1,8 m hög. Helt jordbeklädd och skogsbväxt. Ingen bro finns kvar över dammen, endast 2 delvis raserade järnbalkar och även 4-sidigt sågade bjälkar stadda i kraftigt förfall. Dammen har heller inga dammluckor. Under bron i vattnet anas rester av ett skibord. Finns på laga skifteskarta 1902 (V12-39:1). Enligt laga skifteskartan 1918 (21-FÄR-331) var dammen ca 45 m lång. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 är detta "Bro för väg till Sildra fåbodar 70 m långd 800 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA). Även beskriven som en "damm af betydliga dimensioner, anlagd för snart 50 år sedan, då en enskild flottled upptogs efter Ängraåns vattendrag" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

10	- Fig. 158 sid 86	Bro	Bro. Finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Bro för väg till Sildra fåbodar repareras 200 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
11	E 520330 N 6865293 Fig. 158 sid 86	Dammvall	Dammvall "Törndammen". Mestadels betong med strandfundament av huggen sten i 5 synliga skikt och ca 2 m bred och 2 m hög. Av ca 1 m stora stenar. Skibord av trä i dammöppning. Nästan helt övermossad och beväxt av 20-tal mindre granar samt lövsly. Törndammen är ca 35 m lång med en ca 5 m bred dammöppning på karta 1902 (LA). Enligt laga skifteskarta 1918 (21-FÄR-331) är dammen ca 20 m lång (NÖ-SV). Dammen finns även på laga skifteskarta 1902 (V12 39:1). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dam: l = 24 m; b = 3.0 m; h = 1.6 m, med 4 st grundluckor à 0.95 m; repareras 48 kr [värde i befintlig byggnad] 240 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
12	- Fig. 156 sid 85	Bro	Bro + stig. Kavelbro omnämnd 1899 (LA). Bron beskrevs 1899 som 70 m lång och värderades till 800 kr. Bron var byggd av grova träbjälkar lagda på åtta stycken stenkar, stenfyllda tråkistor. Bron kallades "flytbron" och användes mest för transport av kreatur till Sillervallen (LA). Enligt laga skifteskarta 1918 (21-FÄR-331) fanns här en bro, ca 55 m lång (N-S) med anslutande stigar på båda sidorna av ån. Bron raserades delvis före 1947 och under slutrensningen av flottleden 1963 skadades ytterligare 8-9 m av de kvarvarande broresterna på S stranden liksom det yttre stenkaret (LA). Inget synligt idag.	Uppgift om	Ja	Ja
13	- Fig. 188 sid 102	Flottningsanläggning	Ledarm, ca 30 m lång (NÖ-SV). Belägen på åns V strand. Finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 kan detta vara "Dubbelkista t.v. 27 m à 8.00 216 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
14	- Fig. 139 sid 76	-	Enligt laga skifteskarta 1900 (21-FÄR-243) syns ett ritat streck över ån vid inloppet till Stormysjön. Oklart vad det menas, men kan ha varit en bro. Inget syns vid besök.	Uppgift om	Ja	Ja
15	E 514266 N 6867744 Fig. 123 sid 68	Bro	Landsvägsbro, med 2 valvade brospann 5 m breda och 1,8 m höga, av intill 1,5 m långa och 0,4 m breda och tjocka huggna stenar, i kallmur. Landfästena är halvrunder, förstärkta av huggen sten i 5-6 skikt, i kallmur. På senare tid har bron fått en förstärkning av betong. Brobana av betong och räcken i metall. Finns på laga skifteskartor 1876 och 1900 (V12-15:3, V12-16:3, 21-FÄR-243).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
16	- Fig. 139 sid 76	-	Enligt karta 1939 (V12-16:3) är en ca 165 m lång (NV-SÖ) kavelbro över sankmarken, eller möjligen en flottningsrännan. Inget syns vid besök.	Uppgift om	Ja	Ja

17	E 511032 N 6868380 Fig. 51 sid 38	Dammvall	Dammvall, troligen "Sillradammen", belägen på båda sidorna av ån samt på ö i ån. S sidan: 22 m lång (N-S), 1,8-2,2 m bred, V sidan huggen sten, 1,5 x 0,4 m stora, i två skikt. Ifylld med cement och sammanbundna med järnkrämpor. Vallens fyllning och Ö sidan av mindre sten, mestadels skarpkantad, men även natursten. Ansluter i S till berghäll. V om vallen en 2 m bred trädbeväst vall av grus. Dammfästet har förstärkning av intill 2 m långa och 0,4 x 0,4 m stora huggna stenar i 3-4 skikt. Järnförstärkningar kvar i dammöppningen, men inga dammluckor. Enkel, ruten träbro. Mot ö i ån: 53 m lång (Ö-V), 2 m bred och 1,2 m hög, S sidan huggen sten 1,5 m långa och 0,4 x 0,4 m stora, i 2-3 skikt. Sammanbundna med järnkrämpor. Vallens fyllning och N sida är mindre natursten. Delvis anlagd mot stenblock och på berghäll. Vallens Ö del ansluter mot udde i åns N strand, och gör en svag böj mot N och avslutas med rak kant vid en 4 m bred dammöppning. Avslutningen består av fem synliga skikt av huggen sten, intill 1,5 m långa och 0,4 x 0,4 m stora. Tvärgående stockar, delar av skibord anas under vattenytan i dammöppningen. Har samband med objekt 93. Dammen finns på laga skifteskarta 1900 (V12-16:1, 21-FÄR-243). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dambyggnad. Af nu befintlig dam nybygges den norra delen helt och hållet och utföres af sten. Den nordligaste delen af nya dammen förlägges något ofvanför den gamla, mellan öfver vattenytan stående stora stenar. Nybyggd längd 106 m med från norr räknadt först 4 st grundluckor om 0.95 m. bredd, derefter 2 nya rännluckor om 1.30 m. bredd samt der bredvid 2 nya grundluckor om 0.95 m. bredd. Den sydligaste delen af den nuvarande långa dammen, innehållande 3 låga grundluckor, öfverfylls med sten och grus till 0.5 m. öfver nuvarande höjd. En 10 m. lång stenfylld tråkista rifves och ersättes med stendam. 2300 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Dammen finns på karta 1902 (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
18	E 512616 N 6868082 Fig. 75 sid 48 Fig. 93 sid 56	Flottningsanläggning	Flottningsränna. Ca 315 m lång (NV-SÖ) och 2 m bred. Syns nästan helt förmultnade stockar, om ca 0,3 m diameter placerade både parallellt med och tvärs över rännan. På några ställen är moränen rensad och upplockad sten finns på sidorna av rännan. Enstaka enklare stenfundament i rännan. Vid utlopp mot forsen i rännans SÖ ände ett stenfundament, 2 m i diameter, 1,2 m högt, av 0,5 m stora stenar. Finns på laga skifteskarta 1900 (21-FÄR-243). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Ränna 431 m à 5.00 2155 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Flottningsrännan finns på karta 1902 (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

19	E 512693 N 6868051 Fig. 93 sid 56	Dammvall	Dammvallar på båda sidorna om ån och delvis i åfåran. S sidan: 25 m lång (Ö–V), 2 m bred och 0,9 m hög, av en rad huggen sten, 2 m långa och 0,4 m höga, ihopsatta med järnband, i 2 skikt. Synliga borrhål i stenarna. Mot landsidan är vällen sluttande och består av 0,25–0,7 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. N sidan: 28 m lång (NÖ–SV), 2 m bred och 0,9 m hög, av en rad huggen sten, 2 m långa och 0,4 m höga, ihopsatta med järnband, i 2 skikt. Synliga borrhål i stenarna. Mot landsidan är vällen sluttande och består av 0,25–0,7 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. De huggna stenarna har slät sida mot strömmen, men inte slät sida mot stranden. Ansluter i V resp NV till strandkant, går över hållar i forsen. I Ö nedanför forsen är en mindre stenhög. Dammvallarna avslutas i ett dammfäste, som består av 3 skikt huggen sten. Finns på laga skifteskarta 1900 (21-FÄR-243). Dammen finns möjligen på karta 1902 (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
20	E 514020 N 6867815 Fig. 93 sid 56 Fig. 109 sid 63 Fig. 123 sid 68	Flottningsanläggning	Flottningsränna, ca 1,5 m bred. Nästan helt förmultnade, parvisa längsliggande stockar, och tvärliggande ca 0,5 m grova stockar under dessa, vinkelrätt mot rännan. Allt delvis förmultnat. Ställvis stenrensad och med stensködd kant. Övermossad och beväxt av sly. Rännan har en ca 15–20 m lång del av huggna stenar och naturstenar, i 1–2 skikt. Rännans tillopp i V avstängt, av en 1,5 m hög och 2,5 m bred stensamling. Rännan går runt en mindre berghäll, 0–30 m S om ån. Har återfunnits i ca 120 + 530 meter. Hela rännans längd har inte återfunnits. Finns på laga skifteskarta 1900 (V12-16:1, 21-FÄR-243). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Ränna; repareras 1170 m 4680 kr [värde i befintlig byggnad] 1170 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA). Flottningsrännan finns på karta 1902 (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Ja

21	E 514215 N 6867762 Fig. 123 sid 68	Dammvall	Dammvall. Ca 65 m lång (bågformad) på båda sidorna av ån med avbrott för naturlig avgränsning i form av berghäll på mindre klippö. S dammvallen: totalt ca 15 m lång (NÖ–SV), 2,5 m bred och intill 2,3 m hög. Vallen är byggd som en skalmur med intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i en ram samt med mindre natursten och skarpkantad sten som fyllning. Delen vid S stranden är ca 5 m lång och delen på ön är ca 5 m lång. Dammöppningen i den S dammvallen är ca 2,5 m bred och ca 2,3 m hög, av 6 skikt huggen sten. Stenarna är intill 1,5 m långa och 0,4 m stora. Järnbalkar finns i dammöppningen, dammluckor saknas. Ett ca 0,4 m högt fall finns i dammöppningen. Dammen ansluter på båda sidorna till berghällar. N dammvallen: 60 m lång (NV–SÖ), 1,5 m bred och intill 1 m hög, av ett bottensskikt huggen sten intill 1,5 m långa lagda som skalmur samt emellan och på dessa 0,2–0,4 m stora naturstenar och en del skarpkantad sten, enstaka stenar är intill 1 m stora. Dammvallen går över några berghällar och där är den endast 0,3 m hög. Ansluter till stenblock i SÖ och till moränmark i NV. Beväxt av lövsly och enstaka mindre tallar. Strax Ö om de båda dammvallarna finns en extra dammvall, 7,5 m lång (NÖ–SV), 1,5 m bred och 0,4–0,9 m hög, av 0,8–1 m stora stenar. Vallen är lägst i N. Denna vall är helt övermossad. Ingen damm på laga skifteskarta 1900 (V12-16:1, 21-FÄR-243), men dammen finns på karta 1902 (LA). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dubbelkista t.h. 32 m à 6.00 kr 192 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" och även "Dubbelkista rätt ut från högra stranden 5 m à 5.00 25 kr [värde i befintlig byggnad]" men också "Dubbelkista t.h. med slussöppning utan luckor, 8 m; repareras 24 kr [värde i befintlig byggnad] 24 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" samt "Dubbelkista t.v. 15 m 45 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA). Så dammvallen på S stranden var troligen befintlig före 1899, medan den långa på N sidan byggdes ny 1899.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
22	- Fig. 150 sid 81	Bro	Plats för "fäbron". Det enda som syntes vid besök var ett ev. raserat brofäste i mitten av ån. Kreatursspång ombyggd 1899 (LA), tidigare 68 m lång, 1,1 m bred och 1 m hög vid landfästena. Bestod tidigare av ca 8 timrade stenkistor på vilka 22 + 10 m långa fasta broar fanns samt en 36 m lång "flytbro". Bron var delvis förfallen vid 1900-talets mitt (LA).	Uppgift om	Ja	Ja
23	E 512658 N 6868098 Fig. 93 sid 56	Plats med tradition	Plats för byggnad benämnd "sågen". Platsen består nu av en slät håll N om och intill strömfåran. Eventuella grundstenar på hållens Ö sida. Inget i övrigt synligt. Numera står en fiskekoja (gapskjul) på hållen. Finns på karta 1900 (LA).	Uppgift om	Ja	Ja
24	E 511710 N 6868303 Fig. 75 sid 48	Flottningsanläggning	Ledarm. 32 m lång (NV–SÖ), 3 m bred och 0,8 m hög, av 0,3–0,5 m stora naturstenar och skarpkantad sten. Ansluter i N mot stranden och avslutas i S mot ett stenblock. Belägen på åns N strand. Syns på ortofotokarta 1961. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 kan detta vara "Dubbel kista t.v. l = 39; b = 2.30; h = 0,9 117 kr [värde i befintlig byggnad] 78 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

25	- Fig. 75 sid 48	Plats med tradition	Fastighet med namnet "Bryggghuset". Samfällighet. Inom fastigheten finns objekt 72. "Bryggghuset" omnämns på laga skifteskarta 1900 som upplagsplats (V12-16:1, 21-FÄR-243).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
26	E 511956 N 6868292 Fig. 75 sid 48	Dammvall	Dammvall. 43 m lång (NV-SÖ), 1,5 m bred och intill 1 m hög, av huggna stenar i 3 skikt, 2-2,5 m långa 0,4 m stora, sammanhållna av järnband. Stenarna i botten-skiktet är mindre skolsten. Avslutas på berghäll i Ö vid dammöppning. Över öppningen ligger en enkel träbro. Belägen på åns N strand. Har samband med objekt 73. Syns på ortofotokarta 1961. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Led-dam af sten t.v. 40 m à 7.00 28 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]", men enligt karta 1902 byggdes dammen ca 52 m lång (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
27	E 512174 N 6868217 Fig. 75 sid 48	Flottningsanläggning	Strandskoning. 25 m lång, 2-2,5 m bred och 1 m hög, av 0,4-1 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Beväxt av någon småtall. Syns på ortofotokarta 1961.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
28	E 512127 N 6868212 Fig. 75 sid 48	Flottningsanläggning	Strandskoning. 38 m lång (Ö-V), 2-2,5 m bred och 1 m hög, av 0,4-1 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Beväxt av två mindre tallar. Belägen på åns S strand. Syns på ortofotokarta 1961.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
29	E 521833 N 6867249 Fig. 188 sid 102	Övrigt	Sågverksbyggnad, 14 x 8 m stor (NV-SÖ) Knuttimrad och stående på resta stockar och med plåttak. Äldre industribyggnad, sågverk. Belägen direkt NÖ om dammvall (objekt 128) på N sidan av ån. Sågverket i Ängra. Finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331). På kartan finns dessutom ytterligare en byggnad som inte kunnat återfinnas i fält, intill och NÖ om sågverket och vinkelrätt mot detta parallellt med stranden. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 är detta "såg och trösk t.v. 130 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA).	?	Nej	Nej
30	E 521858 N 6867220 Fig. 188 sid 102	Övrigt	Kvarnbyggnad, 22 x 10 m stor (NÖ-SV). Knuttimrad och delvis panelklädd, omålad, 2 våningar hög. Plåttak. Rester av vattenhjul i SV delen av långsidan mot ån. Äldre industribyggnad, kvarn. Belägen direkt NÖ om dammvall (objekt 128) på SÖ sidan av ån. Kvarnen i Ängra. Finns på laga skifteskarta 1902 och 1918 (V12-39:1, 21-FÄR-331). Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 är detta "qvarn och trösk t.h. 130 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA).	?	Nej	Nej
31	E 506877 N 6870012 Fig. 26 sid 25	Flottningsanläggning + Dammvall	Ledarm, ca 25 m lång (Ö-V) med svag båge åt N i dess V del. 0,5-2,5 m bred och 1 m hög, av 0,5-1 m stora, delvis huggna stenar, men mest natursten. Inga synliga borrhål. Belägen på åns N strand. Ansluter till åkant i V delen. Skibord, 3 m långt (Ö-V) och 2,5 m brett, av 15 stycken ca 0,15 m breda bräder. Trädymlade. 3 m av ledarmen överlagrar skibordet. Dammvall, 5 m lång (N-S), 2,5 m bred och intill 1 m hög, av intill 1 m stora naturstenar. Helt övermossad och beväxt av en tall och tre björkar samt lövsly. Belägen på åns S strand. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara "dam af trä värde 300:00 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

32	E 506696 N 6870033 Fig. 26 sid 25	Flottningsanläggning	Stenkistor eller ledkistor. 6 stycken från stranden vertikalt utgående oregelbundna sten-samlingar, 1,5–6 m långa (N–S) och 1,5–2 m breda, av 0,2–0,8 m stora rundade stenar, i en 40 m lång sträcka. Kan ha varit stenkistor ihophållna med träramar. Avskärmar en vik mot svagt sluttande berghäll. Belägna på åns N halva. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara "t.v. enkelkista af trä 39 m. å 3 kr. 117:00 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhis- torisk lämning	Nej	Nej
33	E 506651 N 6870071 Fig. 26 sid 25	Flottningsanläggning	Flottningsränna. Ca 26 m lång (NV–SÖ) och 2 m bred. Tvårliggande grova syllstockar med 3,5 m mellanrum och flera parallella stockar i längsgående riktning på syllen. Allt nästan helt förmultnat. Belägen på mindre udde i moränmark med blandskog på NÖ sidan av å.	Övrig kulturhis- torisk lämning	Nej	Nej
34	E 506577 N 6870138 Fig. 26 sid 25	Kanal	Kanal, ca 45 m lång (NV–SÖ), 4–5 m bred och 0,5–2 m djup. På 4–5 ställen med intill 0,8 m höga kallmurade kanter. Skär av en udde i ån på dess NÖ sida. Beväxt av ungskog och sly. Delvis belägen i naturlig sänka i moränen, delvis nedsprängd i sänka i berghäll. Moränmark med blandskog. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara "kanal spräng och grävd 150 m. värde 600:00 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA). Tydligt var kanalen tillkommen före 1918.	Övrig kulturhis- torisk lämning	Nej	Nej
35	E 506315 N 6870345 Fig. 16 sid 20	Flottningsanläggning	Strandskoning, av trä, ca 5 m lång (NV–SÖ), bestående av 2 rader av stockar utmed N strandkanten vilka ansluter till från stranden vertikalt liggande stockar, allt fastsatta av stenar från årensning. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara "t.v. enkelkista af trä 29 m. å 3 kr 87:00 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhis- torisk lämning	Nej	Nej
36	E 506242 N 6870382 Fig. 16 sid 20	Husgrund, historisk tid	Dass, troligen till "Storkojan". 1,5 x 1,5 m stort och 2 m högt. Byggt av regler av granslanor, klätt med handspäntat furuspån i tvålagstäckning. Delvis rödfärgat. Beläget ca 15 m N om åkant i blandskog med många vindfällan. Har samband med objekt 38.	Övrig kulturhis- torisk lämning	Nej	Nej
37	E 506222 N 6870355 Fig. 16 sid 20	Flottningsanläggning	Ledarm. Intill 20 m lång (Ö–V), 1 m hög och ca 1 m bred. Stänger av sidofåra mellan åns S strand och liten ö. Ansluter till stranden i V. Något raserad.	Övrig kulturhis- torisk lämning	Nej	Nej
38	E 506206 N 6870411 Fig. 16 sid 20	Husgrund, historisk tid	Koja. 2 x 2 m stor och 2–2,5 m hög med sluttande pulpettak. Byggt av regelverk och spontade liggande bräder. Anlagd på enkel stengrund. Dörr åt S. Möjlig kamin inuti. Detta är en del av "Storkojan". Belägen på plan moränmark ca 20 m NÖ om åkant i blandskog. Har samband med objekt 36.	Övrig kulturhis- torisk lämning	Nej	Nej
39	E 505810 N 6870463 Fig. 16 sid 20	Gränsmärke	Gränsmärke, raserad, oregelbunden 1,5 m i diameter och 0,3 m hög, av 0,2–0,4 m stora stenar. Delvis övermossat. Beläget på SÖ-sluttande håll, ca 10 m NV om åkant. Står ej i befintlig gräns.	Fornlämning	Nej	Nej
40	-	Färdväg	Flottarstig. Återfunnen i kortare och längre stråk, 1–50 m från åkant på åns N och NÖ sida. I moränmark, berghällar och delvis i anslutning till myrkanter. Vältrampad stig, vanligen 0,5 m bred.	Övrig kulturhis- torisk lämning	Nej	Ja

41	E 506869 N 6869993 Fig. 26 sid 25	Husgrund, historisk tid	Koja, flottarkoja, 2,5 x 2 m stor och 1,5–2 m hög, med sluttande tak. Av halvkluvor, liggande stockar samt stående plank, med en dörröppning åt N mot ån. Identifierade initialer inristade på dörröverstycke, från vänster: WH, EF, EU, VH, PF och GF. Delvis raserad koja på en nedrasade barrträd. 1 m N om och utanför kojdörren är en eldpall 2 x 1,5 m stor (Ö–V) och 1 m hög. Förmodad eldstadsöppning 1,2 x 1,4 m stor (Ö–V) och 0,5 m djup med öppning åt S mot kojan. Kojan belägen ca 10 m S om åkant.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
42	E 506623 N 6870063 Fig. 26 sid 25	Flottningsanläggning	Ledarm. 3,5 m lång, 1,5 m bred och 0,5 m hög av 0,3–1 m stora rundade stenar. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara "t.h. kullerstensarm öfver gamla ån 30 150:00 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA). Ledarmen kan vara äldre än 1918.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
43	E 506332 N 6870314 Fig. 16 sid 20	Flottningsanläggning	Skibord, bestående av fastkilade stockar vertikalt utgående mot forsen, och når ut mot mitten av ån. På dessa finns långsgående stockar liggandes. I strandkanten är oregelbundna stenhögar formade som en enkel ledarm, 3–4 m lång (NV–SÖ) vilken ansluter mot block i Ö. Belägen på åns SV sida. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara "t.h. enkelkista af trä 24 m. å 3 kr 72:00 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
44	E 506257 N 6870327 Fig. 16 sid 20	Flottningsanläggning	Strandskoning. 12 stycken stenistor, 1–2,5 m stora och 0,5–0,8 m höga, av 0,2–0,5 m stora runda stenar, belägna ett par meter från varandra längs en 42 meter lång sträcka. I kistorna i V delen finns stockar, både långsgående och tvärliggande. Delvis övermossad och gräsbevuxt. Belägen i S strandkant på sidofåra till å i moränmark med blandskog.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
45	E 514230 N 6867753 Fig. 123 sid 68	Flottningsanläggning	Strandskoning. Ca 7 m lång (NV–SÖ), 2 m bred och 0,7 m hög, av ca 0,4 m stora naturstenar. Ansluter i NV till berghäll och SÖ delen går ut i vattnet. I V änden är ett järnbeslag. Helt övermossad och bevuxt av lövsly och nyponbuskar. Belägen på åns S strand. Inget syns på laga skifteskarta 1900 (V12-16:1, 21-FÄR-243).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
46	-	Färdväg	Flottarstig, belägen 0–120 m från ån på dess S sida. Återfunnen i många kortare och längre sträckor. Våltrapad stig, 0,4–0,8 m bred. Ställvis anlagd som en terrass i brant slänt. Leder över moränmark och berghällar. Överensstämmer med stig på laga skifteskarta 1904 (21-FÄR-243).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Ja
47	E 512778 N 6867889 Fig. 109 sid 63 Fig. 123 sid 68	Flottningsanläggning	Ledarm. Ca 48 m lång (Ö–V), intill 2 m bred och 1,2 m hög, av 0,5–1,2 m långa och 0,4 m stora huggna stenar. De huggna stenarna är med flata sidan ut mot forsen i N, ihopsatta med bultade järnband. Natursten och skarpkantad sten mot landsidan i S. Enstaka fasta block ingår i ledarmen. Belägen på åns S sida.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
48	-	Utgår	Ingår i 77	-	-	-
49	E 513614 N 6867960 Fig. 109 sid 63	Flottningsanläggning	Ledarm. 135 m lång (NV–SÖ), 2,5 m bred och 1 m hög, av 1–1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar, i 2 skikt, med flat sida ut mot forsen. Mot landsidan i N är mindre natursten och skarpkantad sten. Ansluter i V till N åstranden, i Ö slutar den mitt i ån. Belägen mitt i ån.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

50	E 513522 N 6867987 Fig. 109 sid 63	Flottningsanläggning	Ledarm. 22 m lång (Ö–V), 1,5–2 m bred och 0,6 m hög, av intill 1,2 m långa och 0,4 m stora huggna stenar, i 1–2 skikt, med flat sida mot forsen i N. I hophållna med järnband. Mot landsidan i S är mindre natursten och skarpkantad sten.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
51	E 513209 N 6868016 Fig. 109 sid 63	Flottningsanläggning	Ledarm. Ca 40 m lång (NÖ–SV), 1,5 m bred och 1,2 m hög av intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 2 skikt, med slät sida utåt forsen, samt med 0,4–1,5 m stora naturstenar och skarpkantade stenar inåt land i SÖ. Ansluter till strand i V och i Ö till en mindre ö. Belägen på åns SÖ strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
52	- Fig. 109 sid 63	Flottningsanläggning	Ledarm eller strandskoning, xx m lång (NÖ–SV), 1,5 m bred och ca 1,2 m hög, av intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 2 skikt. Stenarna är sammanhållna med järnband. Planhuggen sida av stenen mot strömsidan. Mindre natursten och skarpkantad sten finns på kanalkantens N sida mot land. I ledarmens N ände är endast ett skikt sten. Stenen har synliga borrhål. Belägen på åns N och NV sida. Övergår i kanal 53+83.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
53	- Fig. 109 sid 63	Flottningsanläggning	Ledarm, xx m lång (NÖ–SV), 1,5 m bred och ca 1,2 m hög, av intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 2 skikt. Stenarna är sammanhållna med järnband. Planhuggen sida av stenen mot strömsidan. Mindre natursten och skarpkantad sten finns på kanalkantens S sida mot land. Belägen på åns S sida. Ledarmen stänger av en sidofåra av ån. Övergår i kanal 53+83.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
54	E 512965 N 6868025 Fig. 93 sid 56	Flottningsanläggning	Kanal, 260 meter lång, ibland enskiktad av huggen sten, intill 1,5 m långa och 0,3–0,4 m stora, men mestadels av huggen sten i 2–3 skikt. Sammanhållna av järnband och krampor. Planhuggen sida av stenen mot strömsidan. Mindre natursten och skarpkantad sten finns på kanalkantens N sida mot land. Längs en kortare del av kanalen ligger längsgående rundstockar mot botten, samt tvärgående sågade plank på dessa, och ovanpå slutligen huggen sten i ett skikt med småsten ovanpå. Belägen på åns N sida samt i ån. Kanal tillsammans med objekt 55. Kanalen är ca 2,5 m bred i dess Ö halva, men ca 7–8 meter bred i den V delen. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 kan detta vara "Leddarn t.v. nybyggd af sten 121 m å 8.00 968 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

55	E 512982 N 6868021 Fig. 93 sid 56	Flottningsanläggning	Kanal, 182 meter lång, ibland enskiktad av huggen sten, intill 1,5 m långa och 0,3–0,4 m stora, men mestadels av huggen sten i 2–3 skikt. Sammanhållna av järnband och krampor. Planhuggen sida av stenen mot strömsidan. Mindre natursten och skarpkantad sten finns på kanalkantens S sida mot land. Längs en kortare del av kanalen ligger längsgående rundstockar mot botten, samt tvärgående sågade plank på dessa, och ovanpå slutligen huggen sten i ett skikt med småsten ovanpå. Belägen på åns S sida samt i ån. Kanal tillsammans med objekt 54. Kanalen är ca 2,5 m bred i dess Ö halva, men ca 7–8 meter bred i den V delen. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 är det möjligen detta som åsyftas "Grof bjelkbom med två stödkistor 70 m à 1.25 87.50 kr" och detta "Bjelkbom t.h. 30 m à 0,70 21 kr [värde i befintlig byggnad]". Någonstans mitt på objekt 54 och 55 fanns även en damm enligt samma kostnadsförslag 1899 "Dam t.v. afsten l = 3.5; h = 2.30 med 2 luckor af 1.3 resp. 1.5 m bredd. Luckorna utbytes mot nya. 50 kr [värde i befintlig byggnad] 20 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]". I samma kostnadsförslag även "Leddarn t.h. nybyggd af sten 12 m. 96 kr Leddam t.v. nybyggd af sten 10 m. 80 kr [värde i befintlig byggnad](LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
56	E 512818 N 6868014 Fig. 93 sid 56	Flottningsanläggning	Ledarm. 25 m lång (Ö–V), 1,5 m bred och ca 0,6 m hög, av 0,3–0,7 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Belägen på åns S sida, delvis ut i strömfåran.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
57	E 512771 N 6867990 Fig. 93 sid 56	Flottningsanläggning	Varpring. En 0,1 m stor handtagsformad länk fastsatt i berghäll och med en 0,5 m lång kedja. På håll vid åns S strand. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 har varpringen troligen hållit en "Enkel läns t.h. 20 m. à 0.30 6 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
58	E 512614 N 6868094 Fig. 93 sid 56	Flottningsanläggning	Ledarm. Ca 25 m (Ö–V), 2 m bred och 1,2 m hög, av 0,3–1 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Beväxt av unga granar och lite lövsly. Ansluter i V till stranden och i SÖ till mindre ö. Belägen på åns S strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
59	E 512571 N 6868150 Fig. 93 sid 56	Flottningsanläggning	Ledarm. Ca 50 m lång (NV–SÖ), 2 m bred och 1 m hög, av 0,4–1 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Ansluter mot berghäll i SÖ. Belägen på åns NÖ strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

60	E 512326 N 6868187 Fig. 75 sid 48	Flottningsanläggning /Dammvall	Dammvall. 40 m lång (N–S) med en 15 m lång vinkel mot NV i dess N ände. Vallen är 2,4–3 m bred och 1,5 m hög. I ett ca 6 m långt mittenparti är huggna stenar, intill 1,2 m långa och 0,4 m stora i tre skikt mot strömsidan, men 0,1–2 m stora naturstenar och skarpkantad sten mot landsidan. De övriga delarna av vallen består enbart av natursten och skarpkantad sten. Avslutas i NV i forsen. Belägen på Ö stranden av en udde på åns S sida. Är detta en igensatt damm? Eller ombyggd damm? Kan den vara förstärkt under olika tider? Har samband med objekt 61. Ansluter mot objekt 18 i Ö. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dam af sten och jord tvärs öfver ån l = 39 m; b = 1.2; h = 1.9 m; Rännsluss 4.0 jordfyllning på-föres ytterligare närmast stranden, hvarjemte starkare stenskoning anbringas närmast slussöppningen 234 kr [värde i befintlig byggnad] 100 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad] (LA). Dammen finns på karta 1902 (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
61	E 512304 N 6868203 Fig. 75 sid 48	Flottningsanläggning /Dammvall	Strandskoning eller dammvall. 7 m lång (NV–SÖ) med en 17 m lång vinkel åt Ö i dess S ände. Vallen är 1,5 m bred och 1 m hög. Av såväl enstaka huggna stenar som 0,1–0,8 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Belägen på åns N strand. Har samband med objekt 60. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dam af sten och jord t. v. för en gren af ån l = 40 m; b. = 1.70; h = 1.60 Innehåller 3 grundluckor à 1.12 m brett 240 kr [värde i befintlig byggnad] kr" (LA). Dammen finns på karta 1902 (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
62	E 511633 N 6868305 Fig. 51 sid 38 Fig. 75 sid 48	Gränsmärke	Gränsmärke, oregelbundet 1 m i diameter och 0,1 m högt, med en 0,5 m hög, 0,3–0,4 m bred vise. Delvis övermossat. Beläget i befintlig gräns på berghäll ca 3 m S om ån.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
63	E 511570 N 6868327 Fig. 51 sid 38	Flottningsanläggning	Ledarm. 18 m lång (Ö–V), 3 m bred och 2 m hög på strandsidan och 0,7 m hög på forssidan. Av intill 1,5 m långa och ca 0,4 m stora, huggna stenar lagda i 1–2 skikt med slät sida mot forsen och med mindre natursten och skarpkantad sten, 0,5–1,5 m stora bakom mot landsidan. Belägen på åns S strand, delvis anlagd på berghäll.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
64	E 511518 N 6868340 Fig. 51 sid 38	Flottningsanläggning	Ledarm. 11 m lång (Ö–V), 1,5–2 m bred och 1 m hög. Av intill 1 m långa huggna stenar mot forsen, i 2 skikt sammanhållna med järnband samt småsten bakom mot landsidan. Ansluter i Ö mot berghäll och i V mot strandklippa. Bexät av en mindre tall. Belägen på åns S strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
65	E 511330 N 6868427 Fig. 51 sid 38	Flottningsanläggning	Strandskoning. 3,5 m lång (Ö–V), 1 m bred och 1 m hög, av 1,5 m långa och 0,3–0,4 m stora huggna stenar mot strömsidan, fastsatta med järnkrampor i berghällen samt mindre sprängstenar bakom in mot land. Anlagd som skydd mot skreva i berghäll. Plan sida mot forsen. Belägen på åns S strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
66	E 511189 N 6868424 Fig. 51 sid 38	Flottningsanläggning	Ledarm. 6 m lång (Ö–V), intill 1 m bred och 0,5 m hög, av 0,2–0,8 m stora stenar, både natursten och skarpkantad sten. Ansluter till stenblock i V. Belägen på åns N sida.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

67	E 511164 N 6868404 Fig. 51 sid 38	Flottningsanläggning	Ledarm, ev. strandskoning. 10 m lång (Ö-V), 2 m bred och 0,4 m hög, av 0,4 m stora skarpkantade stenar. Ansluter till berghäll i V änden. Beväxt av 5 mindre tallar samt enbuskar och lövsly.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
68	E 511143 N 6868401 Fig. 51 sid 38	Flottningsanläggning	Strandskoning, möjlig bäckrensningsten. 16 m lång (Ö-V), 2,5 m bred och intill 1 m hög, av skarpkantad sten 0,1–0,4 m stora. Mossbeväxt. Belägen på berghäll 2–6 m S om strandkant.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
69	E 511120 N 6868389 Fig. 51 sid 38	Flottningsanläggning	Varpring, en 0,15 m i diameter stor, handtagsliknande länk fastsatt i berghäll, och med 0,3 m lång kedja. Belägen på svagt NÖ-sluttande berghäll, intill vattenbryn på åns S strand. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 har varpringen troligen hållit en "Dubbel bom 35 m à 0.80. 28 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
70	E 511114 N 6868359 Fig. 51 sid 38	Bro	Stenbrygga, längs flottarstig. 10 m lång (Ö-V), 1 m bred och 0,7 m hög, av skarpkantad sten. På stenbryggan en senare träspång. Belägen över blötmark. Övermossad och beväxt av blåbärsris och lövsly. Belägen 5 m S om å. En del av flottarstig objekt 46.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
71	E 511161 N 6868388 Fig. 51 sid 38	Bro	Stenbrygga, längs flottarstig. 3 m lång (Ö-V), 1 m bred och 0,8 m hög, av 0,4–0,8 m stora skarpkantade stenar. Belägen över blötmark mellan två berghällar. Mossbeväxt. Belägen 10 m S om å. En del av flottarstig objekt 46.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
72	E 511839 N 6868224 Fig. 75 sid 48	Husgrund, historisk tid + flottningsanläggning	Husgrund, 10 x 5,5 m stor (Ö-V) och 0,25 m hög, av ruttna träsyllar. Övermossad och beväxt av en ung björk och en 60-årig gran samt sly. Belägen mellan byggnaden "Skogshotellet" och ett dass. Flottarbaracken "Skogshotellet", ca 8 x 5 m stor (Ö-V), timrad med laxade knutar och plåttak. Inuti finns väggfasta britsar samt spis. På sängsidorna inristningar t ex "LOOS", "MaMa", "LENNY", "CHARLIE", "KARBÖLE", "M. Skoglund", "B. Eriksson Ytterhogdal den 6/7 1913" med årtal från 1913, 1918 m m. På byggnadens utsida är inhugget märken för "Skogens Kol AB". Belägen ca 35 m S om ån på sandmark med blandskog. Fler byggnader kan ha funnits i området. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Barack t.h. 150 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
73	E 511942 N 6868288 Fig. 75 sid 48	Dammvall	Dammvall. 10 m lång (NÖ-SV), 2 m bred och 1 m hög, av intill 0,8 m långa och 0,3–0,4 m stora huggna stenar lagda i 2 skikt samt med mindre natursten och skarpkantad sten såväl under som på de huggna stenarna. Ansluter i SV till berghäll och går ut i vattnet till dammöppning. Belägen på åns S sida. Har samband med objekt 26. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dam: l = 8 m; b = 1.9; h = 1.0 slussöppning = 2.5 m nybyggd af sten 96 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]", men enligt karta 1902 byggdes dammen ca 25 m lång (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

74	E 512050 N 6868209 Fig. 75 sid 48	Flottningsanläggning	Flottningsränna. 70 m lång (NV-SÖ) och syns som en 2 m bred otydlig gata i skogen med parallella svaga upphöjningar av murket trä, vinkelrätt mot rännan samt enstaka synliga stockar 0,3 m grova. Nästen helt övermossad och belägen i våtmark med blandskog. Belägen 2–20 m S om åfåra. Hela rännans förmodade längd har inte återfunnits. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 kan detta vara "Ränna 270 m. 945 kr [värde i befintlig byggnad] 270 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA)	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
75	E 513530 N 6867997 Fig. 109 sid 63	Flottningsanläggning	Ledarm. 30 m lång (NV-SÖ), 2 m bred och 0,7 m hög, av intill 1,2 m långa och 0,5 m stora huggna stenar i 1–2 skikt med flat sida mot forsen och med mindre natursten och skarpkantad sten mot landsidan. Ihophållen med järnband. Ansluter i NV till håll och stänger av en mindre sidofåra av ån. Belägen på åns NÖ sida.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
76	-	Flottningsanläggning	Se objekt 49.	Utgår	-	-
77	E 513732 N 6867918 Fig. 109 sid 63 Fig. 123 sid 68	Flottningsanläggning	Ledarm. 60 m lång (NV-SÖ), 2,5 m bred och 1 m hög, av intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 1–2 skikt, lagda med släta sidan mot forsen i S och ihophållen av järnband. Mindre natursten och skarpkantad sten finns mot landsidan i N. Innehåller enstaka större fasta block. Belägen på åns N sida, delvis i ån.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
78	-	Färdväg	Flottarstig. Återfunnen i kortare och längre stråk, 1–50 m från åkant på åns N och NÖ sida. I moränmark, berghållar och delvis i anslutning till myrkanter. Våltrapad stig, vanligen 0,5 m bred.	Övrig kulturhistorisk lämning	Ja	Ja
79	E 513961 N 6867868 Fig. 123 sid 68	Flottningsanläggning	Ledarm. 25 m lång (NV-SÖ), 2,5 m bred och 0,8 m hög, av intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar, i 2 skikt med flat sida utåt forsen i S. Ihopsatt med järnband. Ansluter i SÖ till en mindre ö och i V till strandkant. Spärrar av en sidofåra av ån. Delvis raserad i SÖ delen.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
80	E 514015 N 6867845 Fig. 123 sid 68	Flottningsanläggning	Strandskoning. 9 m lång (NV-SÖ), 1 m bred och 0,2–0,3 m hög, av 0,2–0,3 m stora naturstenar. Belägen på åns N strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
81	E 513515 N 6868035 Fig. 109 sid 63	Flottningsanläggning	Ledarm. 40 m lång (N-S), 3 m bred och 1,5 m hög, av intill 1,5 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 1–2 skikt, och ihopsatta med järnband. De huggna stenarna bildar ställvis en skalmur, med flat sida åt strömsidan i V och åt en bäckfåra i Ö, med mindre natursten mellan. Ansluter till berghåll i både N och S. Beväxt av mossor och lite lövsly. Belägen på åns Ö strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
82	E 513455 N 6868082 Fig. 109 sid 63	Flottningsanläggning	Strandskoning. 10 m lång (Ö-V), 1,5 m bred och 1 m hög, av 0,2–1 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Ihophållen av några järnband. Belägen på moränmark 3–4 m N om ån. Delvis övermossad och beväxt av smågrannar och lövsly.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

83	E 513363 N 6868075 Fig. 109 sid 63	Flottningsanläggning	Kanal, 220 m lång (NÖ–SV), 0,8–1,2 m hög, 6–12 m bred, smalare i Ö halvan och bredare i den V och försvinner på några ställen. Kanalens inre bredd är 2,5–3 meter. Byggt av intill 1,2 m långa och 0,4 m stora huggna stenar i 2 skikt. Planhuggen sida av stenen mot strömsidan. Mindre natursten och skarpkantad sten finns på kanalkanten landsida. Grövre smidda spikar islagna med jämna mellanrum. Avslutas i Ö av stenblock på vardera sidan av kanalen. Fisktrappa möjlig i sidogren N om kanal. Bildar kanal tillsammans med objekt 53.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
84	E 512530 N 6868219 Fig. 93 sid 56	Husgrund, historisk tid	Spisröse. Trolig eldstad, 2 x 1,4 m stor (NV–SÖ) och 0,8 m hög. Kallmurad av 0,3–0,5 m stora naturstenar i hästskoform. Eldöppning ca 1 m stor åt SV. Övermossad och beväxt av två tallar. Möjlig vägglinje för byggnad ca 3 m åt SV. Belägen ca 5 N om strandkant.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
85	E 512371 N 6868217 Fig. 75 sid 48 Fig. 93 sid 56	Flottningsanläggning	Strandskoning. 25 m lång (NV–SÖ), 2–2,5 m bred och 0,8 m hög, av 0,2–0,4 m stora naturstenar och skarpkantade stenar. Skoningen sluttar ned mot forsen. Delvis belägen på håll. Belägen på åns N strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
86	E 512247 N 6868214 Fig. 75 sid 48	Flottningsanläggning	Varpring. Handtagsliknande 0,1 m stor länk islagen i berghäll samt en 0,3 m lång kedja. Belägen på åns N strand. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Enkel läns t.v. 115 m à 0.30. 34.50 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
87	E 512221 N 6868221 Fig. 75 sid 48	Flottningsanläggning	Varpring. Handtagsliknande 0,1 m stor länk islagen i berghäll samt en 1,2 m lång kedja, med O-länkar längst ut. Belägen på åns N strand. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Enkel läns t.h. 115 m à 0.30. 34.50 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
88	E 512092 N 6868239 Fig. 75 sid 48	Flottningsanläggning	Flottningsränna. Ca 90 m lång (Ö–V) och syns som en 2 m bred trädfri gata i skog med förmultnade trästockar i botten, 0,2–0,3 m grova, liggande vinkelrätt mot rännan. Helt övermossad och i rännan finns stubbar från äldre träd. Rännans båda ändar ansluter till åfåra. Belägen på mindre moränrygg i skogsmark 0–10 meter N om å. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Ränna 270 m. 945 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]", och enligt karta 1902 är den 270 m lång (LA). Flottningsrännan är bevarad i 1/3 av den totala längden.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
89	E 511490 N 6868359 Fig. 51 sid 38	Flottningsanläggning	Ledarm/vattenledare. 28 m lång (NV–SÖ), 2 m bred och 0,7 m hög, av 0,3–0,8 m stora grovhuggna stenar mot strömsidan. I SÖ delen en träsyll på toppen av berghällen mot landsidan i N. Syllen fyrkantigt sågad 0,35 x 0,35 m stor och 14 m lång och fastslagen i berghällen av 0,3 m långa smidda spikar. Belägen på åns N strand mellan två åfåror, där N fåran är igen-satt. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1899 "Dubbel kista L. = 10 m.; b. = 2.3; h = 0.5 m. 15 kr" samt "Dam för en sidogren l. = 16 m.; b = 2.7; 3.3 32 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
90	E 511474 N 6868390 Fig. 51 sid 38	Flottningsanläggning	Ledarm eller strandskoning. 14 m lång (NV–SÖ), 1,5 m bred och 0,6 m hög, av 0,5–1,5 m stora skarpkantade stenar. Ligger för och stänger av en naturlig sidoränna av å. Belägen på åns NÖ strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

91	E 511157 N 6868424 Fig. 51 sid 38	Brott/täkt	Stenbrott. 3 x 1 m stort (Ö-V). 3 synliga borrhål (32 mm breda). Belägen på berghälludde på åns N strand. Beväxt av en mindre tall.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
92	E 511153 N 6868432 Fig. 51 sid 38	Flottningsanläggning	Ledarm. 11 m lång (N-S), 2 m bred och intill 0,8 m hög, av 0,3-0,8 m stora naturstenar och skarpkantad sten. Mossbeväxt. Belägen på åns N strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
93	E 511031 N 6868406 Fig. 51 sid 38	Dammvall	Dammvall, 28 m lång (N-S), ursprungligen 2,5 m bred, sedan breddad åt V med 1,5 m bred stenvall av skarpkantad sten och 2 m bred grusvall. Kan ha fungerat som väg. I ursprungliga dammvallen är natursten 0,3-1,5 m stora. Delvis anlagd på håll och ansluter mot moränmark i N och bergklippa i S. Belägen på udde på åns N strand. Har samband med objekt 17.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
94	E 509197 N 6869175 Fig. 45 sid 35	Flottningsanläggning	Ledarm. 27 m lång (N-S), 2 m bred och 1-1,5 m hög. Huggna stenar, 1-2,2 m stora mot forsen i 2-3 skikt, flest i N änden, men 0,25-0,5 m stora naturstenar mot landsidan. Järnkrampor håller de huggna stenarna. Ledarmen anlagd för att smalna av åfåran. Delvis anlagd på berghäll. Belägen på åns Ö strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
95	E 509191 N 6869233 Fig. 45 sid 35	Flottningsanläggning	Ledarm. 14 m lång (N-S), 1,5-2 m bred och 1-1,3 m hög, av 0,15-0,4 m stora naturstenar. Båda ändarna ansluter mot klipphällar. Beväxt av ungtallar och lövsly. Belägen på åns Ö strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
96	E 508976 N 6869614 Fig. 42 sid 33	Husgrund, historisk tid	Plats för koja: "Gladarskojan". Möjlig flottarkoja. Spisröse kvar, oregelbundet 2 m i diameter och 0,7 m högt, av mestadels huggen sten 0,2 x 0,2-0,6 x 0,6 m stora. Tegel med inskription: "N-1, N-T, 1,6". Ytan övermossad och beväxt av smågrannar. I närområdet finns korrugerad plåt, en järnspis och skräp. Belägen på SV-sluttande moränslänt ca 25 m NÖ om strandkant. Blandskog med upp till 200 åriga tallar.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
97	E 508974 N 6869571 Fig. 42 sid 33	Dammvall	Dammvall, på båda sidorna av ån. N sidan: 9 m lång (N-S), 1,5 m bred och 0,2-0,4 m hög av 0,2-0,4 m stora naturstenar. Ansluter till ån i S och avslutas i en rotvälta i N. Övermossad och beväxt av en mindre tall. S sidan: 13 m lång (NÖ-SV), 2 m bred och 0,5 m hög, av 0,2-0,4 m stora naturstenar. Avgrävd i mitten. Möjlig stenkista med timmer strax NV om. Delvis övermossad och beväxt av en tall och 6 grannar. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 kan detta vara "dam intagen af trä derifrån utgår 157 m. lång ränna af trä som bibehålles, värde å 4 kr 628:00 kr [värde i befintlig byggnad] och repareras för 150:00 kr [kostnad för föreslagna åtgärder i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
98	E 507687 N 6870020 Fig. 34 sid 39	Husgrund, historisk tid	Plats för koja, troligen "Härbäckskojan". Betonggrund 6 x 4 m stor (Ö-V) och 0,2 m hög. Belägen på en plan gräsbeklädd yta i granskog ca 20 m N om å. Beväxt av 5 grannar och några björkar. Ev. finns fler grunder på platsen. Mindre skogsväg går ner till platsen från skogsbilväg. Enligt kostnadsförslag i tabell i syn 1918 "Vid Härbäcken äldre koja värde 400:00 kr [värde i befintlig byggnad]" (LA). Härbäckskojan byggd före 1918.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
99	E 520296 N 6865159 Fig. 163 sid 89	Kolningsanläggning	Kolbotten, 13 m i diameter med plan botten och ett 1,5 m brett och 0,3 m djupt dike i kanten. Sotlager i kolbotten. Kraftigt beväxt av gran och lövträd. Belägen ca 5 m V om skogsväg på sandhed.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

100	E 520299 N 6865110 Fig. 163 sid 89	Kemisk industri	Tjårdal. Rund grop, 3,5 m i diameter och 1,3 m djup. Bröst mot N, 1 m brett. Oregelbunden tjärtunnegrop 2 x 1,5 m i diameter och 1 m djup. Vallar runt gropen mest tydliga Ö och V om bröstet, 2,5 m breda och 0,3–0,4 m höga. Beväxt av 2 granar varav en är runt 75 år, samt ungtallar och lövsly. Belägen 1 m Ö om skogsväg på sandhed, i slänt ned mot å i Ö.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
101	E 520275 N 6865410 Fig. 158 sid 86	Kolningsanläggning	Kolbotten. 14 m i diameter med plan botten och en terrass 0,2 m hög. Dike runt, 1 m brett och 0,2 m djupt. Kraftigt beväxt av gran och lövsly. Belägen 17 m V om skogsväg på sandhed.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
102	E 509176 N 6869201 Fig. 45 sid 35	Dammvall	Dammvall på båda sidorna av ån. V sidan: vinkelrätt mot ån, 18 m lång (Ö–V), 1,5–2 m bred och 1,2 m hög. Av huggen sten, 0,4–1 m stora, i 5 synliga skikt. Delvis övermossad. Ö sidan: vinkelrätt mot ån, 5 m lång, 1,5–2 m bred och 1,2 m hög, av huggen sten. Belägen i moränmark med blandskog, strandkant.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
103	E 509168 N 6869217 Fig. 45 sid 35	Flottningsanläggning	Stenfundament, 2 stycken. 1) oregelbundet, 1,7 m i diameter och 0,2 m högt, av 0,1–0,4 m stora naturstenar. Stolphål i mitten, 0,4 m i diameter och 0,1 m djupt. Beväxt av en mindre tall och gran. 1 m N om detta finns 2) oregelbundet, 1,7 m i diameter och 0,2 m högt, av 0,1–0,4 m stora naturstenar, utan synligt stolphål. Beväxt av en enbuske. Båda delvis övermossade. Belägna 2 m V om strandkant.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
104	E 508509 N 6869796 Fig. 38 sid 31	Husgrund, historisk tid	Plats för koja? Stenrad, 3 m lång (Ö–V), 0,5–0,7 m bred och 0,5–0,6 m hög, av 0,3–0,5 m stora stenar, kallmurad. Tänkbar yta för koja 4 x 5 m stor mellan stenraden och bergskant. I S finns ett 1 m stort block. Belägen i moränslänt med stenblock, 2 m S om åkant. Övermossad och beväxt av lövsly. Kojan finns möjligen på karta 1902 (LA).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
105	E 508484 N 6869792 Fig. 38 sid 31	Flottningsanläggning	Varpring med kedja. En 0,1 m stor länk islagen i block med en 1,2 m lång smidd kedja. Möjlig låsanordning under vattenytan. Belägen i strandkant på åns S sida.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
106	E 507355 N 6870092 Fig. 34 sid 29	Flottningsanläggning	Stenkista. 19 m lång (N–S), 2 m bred och 0,3 m hög, av 0,2–0,4 m stora naturstenar. Belägen vinkelrätt mot ån och bildar tillsammans med 107 ett uppdämt våtmarksområde. Nästan helt gräsbeklädd och beväxt av tallar, lövsly och enbuskar.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
107	E 507307 N 6870097 Fig. 34 sid 29	Flottningsanläggning	Stenkista. 8 m lång (N–S), 2 m bred och 0,3 m hög, av 0,2–0,4 m stora naturstenar. Belägen vinkelrätt mot ån och bildar tillsammans med 106 ett uppdämt våtmarksområde. Nästan helt gräsbeklädd och beväxt av tallar, lövsly och enbuskar.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
108	E 514607 N 6867650 Fig. 133 sid 73	Boplatsläge	Boplatsläge stenålder, och/eller samisk. 30 m lång (Ö–V) skyddad sandplatå ca 5 m S om ån och 7–8 m över dagens vattennivå. Möjlig skärpsten i rasbrant mot ån. Sandryggar i V ca 4 m höga och i Ö ca 1,5 m höga. Sandhed. Beväxt av 15 åriga tallar. Belägen ca 255–260 meter över havet.	Ettapp 2	Ja	Ja
109	E 514877 N 6867600 Fig. 133 sid 73	Byggnad annan	Myrslätterlada eller flottarkoja. 5 x 4 m (NV–SÖ), helt raserad förutom 2–6 delvis bevarade timmervarv. Runda timmerstockar. Belägen ca 10 m SV om ån, med myrmark i S–SV.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

110	E 515713 N 6866933 Fig. 139 sid 76	Boplatssläge	Boplatssläge stenålder och/eller samisk. Sandig udde, ca 50 x 50 m stor, plan platå ca 5 m över dagens vattennivå. Belägen ca 255–260 meter över havet. Möjlig skärvtsten i befintliga markskador, men även stor mängd recent kol. Bebyggt av ett fritidshus och två uthus.	Etapp 2	Ja	Ja
111	E 515671 N 6866891 Fig. 139 sid 76	Övrigt	Myrslätterlada. 4 x 3,5 m (NV–SÖ) med gle-sa runda stockar och bevarat trägolv. Tak av näver och träribbor med dolt plåttak därunder. Beläget ca 40 m NV om vattenbryn med myr-mark omkring.	Övrig kulturhis-torisk lämning	Nej	Nej
112	E 515490 N 6866769 Fig. 139 sid 76	Boplatssläge	Boplatssläge stenålder och/eller samisk. Sandig platå på udde i sjö, 3–4 m över dagens vatten-nivå. Belägen ca 255–260 meter över havet. Numera sommarstuga på platsen, ev. äldre flottarkoja.	Etapp 2	Ja	Ja
113	E 516911 N 6865764 Fig. 147 sid 80	Bro	Bro, med äldre brofästen, 7 m breda och 2 m höga, av intill 1 m långa och 0,3 m höga hugg-na stenar i 6–8 synliga skikt. N brofästet delvis raserat. Delvis övermossat. Senare betongbro med brobana i betong och räcke i metall. Detta kan möjligen vara det som kostnads-förslag i tabell i syn 1899 kallas för "Kista t.h. snedt ut i ån; repareras 20 kr [värde i befintlig byggnad] 20 kr [kostnad för föreslagna åtgär-der i flottningsbyggnad]" men även "Kista t.v. snedt ut i ån; repareras 16 kr [värde i befintlig byggnad] 16 kr [kostnad för föreslagna åtgär-der i flottningsbyggnad]" (LA).	Övrig kulturhis-torisk lämning	Nej	Nej
114	E 515474 N 6867704 Fig. 137 sid 75	Övrigt	Flottarbarack? 8 x 5,5 m stor (NÖ–SV), timrad med laxade knutar och dörr på gaveln mot ån i SV. Fasta sängar inuti. NV om detta finns ett stall och uthus, 5 x 8 m stort (NV–SÖ). Beläget på mindre sandplatå ca 55 NÖ om ån.	Övrig kulturhis-torisk lämning	Nej	Nej
115	E 515980 N 6866479 Fig. 144 sid 78	Boplatssläge	Boplatssläge stenålder och/eller samisk. Sandig 20 m bred ficka (NV–SÖ) som skär sandig ås. Ytan sträcker sig mer än 40 m åt SV. Beväxt av 25 åriga tallar. Belägen ca 255–260 meter över havet.	Etapp 2	Ja	Ja
116	E 518147 N 6865500 Fig. 150 sid 81	Flottningsanläggning	Strandskoning. 3 m lång (NV–SÖ), 1,5 m bred och 1 m hög, av 0,3–0,5 m stora natur-stenar. Under stenpackningen ligger 0,25 m grova tvärgående timmerstockar i flera lager. Ansluter i SÖ till håll och i NV till mossmark. Konstruktionen stänger av en sidofåra till ån, alternativt är detta en brygga. Belägen på åns N strand.	Övrig kulturhis-torisk lämning	Nej	Nej
117	E 518199 N 6865531 Fig. 150 sid 81	Husgrund, historisk tid	Spisröse, oregelbunden stensamling 2 m i diameter och 1,2 m högt, av 0,10,2 m stora skarpkantade stenar. Röset helt övermossat och beväxt av sly. Beläget på hållmark ca 20 m N om ån.	Övrig kulturhis-torisk lämning	Nej	Nej
118	E 520520 N 6865854 Fig. 167 sid 91	Flottningsanläggning	Flottningsränna. 230 m lång (NÖ–SV) och 2 m bred. Delvis anlagd i sidofåra till ån på dess NV sida. Tvärgående 0,2–0,3 m grova stock-ar ligger med ca 2 meters intervaller och på dessa längsgående stockar i samma grovlek med ca 1 m mellanrum. Rännan delvis sten-rensad. Avskiljs bitvis från huvudfåran enbart av 2–2,5 m bred skogsbeklädd moränrygg. Den NÖ tredjedelen av rännan går helt på land i en 2–2,5 m bred stenröjd gata, ev. med stockar i botten. Rännan slutar tvärt i NÖ mot en dammvall (objekt 8), vilket innebär att dam-men torde vara yngre. Alternativt kan rännan ha fortsatt över dammvallen (jämför objekt 7).	Övrig kulturhis-torisk lämning	Nej	Ja

119	E 520674 N 6866049 Fig. 173 sid 95	Flottningsanläggning	Ledarm. 70 m lång (N–S), 2 m bred och 0,8 m hög, av 0,8–1,5 m långa och 0,4 m breda och höga huggna stenar i två skikt på strömsidan, ihopsatta med järnband. Inåt land är natursten och skarpkantad sten. Delvis övermossad. Ansluter till moränstrand i S och avslutas i N mot större stenblock. Belägen på åns V strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
120	E 520700 N 6866124 Fig. 173 sid 95	Flottningsanläggning	Ledarm. 50 m lång (N–S), 2 m bred och 0,8 m hög, av 0,8–1,5 m långa och 0,4 m breda och höga huggna stenar i två skikt på strömsidan, ihopsatta med järnband. Inåt land är natursten och skarpkantad sten. Delvis övermossad. Raserad längs ett kortare avsnitt på mitten. Avslutas i S mot ett stenblock. Avslutas i N med ett rakt avslut i ån. Belägen på åns V sida.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
121	E 520738 N 6866182 Fig. 173 sid 95	Flottningsanläggning	Ledarm. 50 m lång (NÖ–SV), 2 m bred och 0,8 m hög, av 0,8–1,5 m långa och 0,4 m breda och höga huggna stenar i två skikt på strömsidan, ihopsatta med järnband. Inåt land är natursten och skarpkantad sten. Ledarmen ansluter på båda sidorna till ett stort stenblock. Delvis övermossad Raserad längs ett kortare avsnitt på mitten. Belägen på åns V sida.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
122	E 520854 N 6866676 Fig. 178 sid 97	Flottningsanläggning	Strandskoning. 10 m lång (NÖ–SV), 1,5 m bred och 0,8 m hög, av 0,5–0,8 m stora naturstenar. Ansluter i S till strandkant och avslutas i strömfåran i N. Beväxt av gransly. Belägen på åns V sida.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
123	E 520888 N 6866781 Fig. 181 sid 98	Husgrund, historisk tid	Eldstad, 1,5 x 2 m stor (Ö–V) och 0,4–0,9 m hög, av 0,4–0,6 m stora stenar. Hästskoformad, delvis raserad, och med eldstadsöppning vänd mot N. Strax N om och intill eldstaden finns en plan yta, möjlig plats för flottarkoja i anslutning till stig. Beväxt av tre mindre björkar. Belägen i blandskogsbeväxt SV-sluttning ca 20 m N om å, samt ca 7 m över vattenytan.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
124	E 521483 N 6867060 Fig. 181 sid 98 Fig. 188 sid 102	Kolningsanläggning	Kolningsgrop, oval, 3,5 x 2,5 m stor (NÖ–SV) i botten, ca 0,5 m större i toppen, och 0,5–1,2 m djup, med en 1 m bred och 0,2 m hög vall, mest tydlig på NV sidan. Övermossad och beväxt av en gran, en björk och en äldre tall. Belägen mellan ån och gamla landsvägen med stig intill, på sandmark, skogsmark.	Fornlämning	Nej	Nej
125	E 521767 N 6867125 Fig. 188 sid 102	Vägmärke eller husgrund, historisk tid	Möjligt fundament till milstolpe. 1,5 x 1,5 m stort och 0,6 m högt, kallmurat av 0,2–0,7 m stora stenar, i tre skikt. Några stenar med borrhål. Delvis raserat i S. Kan vara ett spisröse då den är placerad i kanten av en möjlig husgrund, 3 x 6 m stor (Ö–V) och 0,7 m hög, av intill 1,2 m stora huggna stenar, med synliga borrhål. Beväxt av lövsly. Beläget 2 m S om gamla landsvägen, intill brofäste på åns V strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
126	E 518010 N 6865500 Fig. 188 sid 102	Flottningsanläggning	Ledkista. I Ö delen 14 m lång (NV–SÖ), ca 2 m bred och intill 1,2 m hög, av 0,2–1 m stora skarpkantade stenar, med tvärgående stockar under, vilka bildar 1–2 m breda fackverk. I V delen 3 timrade stenkistor, 2–2,5 m stora och 0,4–0,8 m hög med 0,2–0,6 m stora naturstenar. Hela ledkistan är xx m lång. Belägen på åns NV strand. Finns på kartor 1908 och 1918 (21-FÄR-AVS632, 21-FÄR-331).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
127	E 520830 N 6866512 Fig. 178 sid 97	Flottningsanläggning	Strandskoning. 95 m lång (N–S), ca 2 m bred och 1 m hög, av 0,3–1,5 m stora naturstenar och huggen sten, blandat. Ansluter till större block på tre ställen. Belägen på åns Ö strand.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

Länsstyrelsens rapportserie 2018

- 2018:1 Utterinventering 2014
- 2018:2 Vattenförvaltningsåtgärder för Gävleborgs länsstyrelse (VÅG) - Länsstyrelsen Gävleborgs genomförandeplan enligt Vattenmyndighetens åtgärdsprogram 2016–2021, åtgärd 5
- 2018:3 Vegetationsförändringar inom våtmarker med höga naturvärden 2008 - Kontroll i ortofoton och kartmaterial av en förändringsanalys baserad på satellitbilder.
- 2018:4 LIV-Laxfisk i nedre Dalälven
- 2018:5 Kulturmiljöinventering av sju småskaliga kraftverk
- 2018:6 Marina kartering i Gävleborgs län 2017 - Iggöhallan, Iggön, Iggösundet, Lövggrund, Anknäs och Lötviken
- 2018:7 Mottagandet av ensamkommande barn till Sverige och Gävleborg 2017
- 2018:8 Ängerån – inventering och värdering av kulturmiljöer 2017 i Färila socken i Hälsingland

Länsstyrelsen Gävleborg
Rapportnummer: 2018:8
ISSN: 0284–5954

Länsstyrelsen Gävleborg ansvarar för att beslut från riksdag och regering genomförs samt att samordna den statliga verksamheten i länet. Vi är en kunskapsorganisation som arbetar tvärsektoriellt med flera olika sakfrågor från landsbygdsutveckling, miljömålen, biologisk mångfald och djurskydd till flykting- och integrationsfrågor hållbar samhällsplanering och krisberedskap.

Vår värdegrund bygger på tre ord, handlingskraft, professionalitet, och förståelse och ska genomsyra allt vi gör på alla nivåer.

Länsstyrelsen
Gävleborg